

2.

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CATRA EFESENI

A celui întru sânti părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinoplei

Traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1852

de

Archim. Theodosie Athanasiu

Egumentul Bis. Sf. Spiridon

I A Ș I

TIPOGRAFIA „DACIA“ P. ILIESCU & D. GROSSU

1902

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ EFESENI

A celui întru sânti părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinoplei

SUBJECTUL.

Efesul era metropola Asiei, unde se adora Artemida (Diana), pe carea cetățenii o respectau acolo ca pe un deș, și erau stăpâniți de atâta superstițiune, în cât nici că nu voiau a face cunoscut numele celui ce a dat foc aceluï templu*). Acolo și fericitul evanghelist Ion a viețuit cel mai mult timp, acolo a fost și exilat, și tot acolo a și încetat din viață. Și pe Timotheiū l-a lăsat acolo Pavel, după cum șice scriindu-i: „Precum te-am rugat, ca să remai în Efes“ (I Timoth. 1, 3). Chiar și dintre filosofi, cari au strălucit mai cu samă, cei mai mulți erau din Asia. Voesc a spune de cei de pe lângă Parmenide, adecă de Zenon și Democrit. Se șice apoi că și Pithagora tot de acolo era, căci insula Samos era insulă Ionică. Dară chiar și astăzi ar putea găsi cine-va mulți filosofi acolo. Acestea nu vi se spun așa în treacăt și fără scop, ci voind a arăta, că Pavel avea nevoie de o mare serioșitate scriind unor ast-feliū de omeni. Se șice chiar că li-a incredințat lor și cele mai profunde cugetări, ca unora ce dejă erau catichizați. De aceea și epistola aceasta este plină de cugetări și dogme înalte. Epistola este scrisă din Roma, pe când Pavel era în lanțuri, după cum însuși spune: „Rugați-ve pentru mine, șice, ca să mi se dea mie cuvânt întru deschiderea gurei mele, cu îndrăzneală a arăta taina

---

*) Templul Artemidei din Efes a fost incendiat de Erostrat, eară la 262 p. Chr. distrus de Goți, împreună cu orașul. Trad.

evangheliei, pentru care fac solie în legături“ (Efes. 6, 19. 20). E plină cu adevărat această epistolă de cugetări înalte și profunde. Ceia ce nicăiri aprópe nu spune, aici le vorbesce, cum de ex. când dice: „Ca să se cunóscă acum începătoriilor și Domniilor, întru cele cerești prin biserică, înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri“ (Ibid. 3, 10), și earăși: „Și împreună cu dēnsul ne-a sculat, și ne-a pus a ședea întru cele cerești întru Christos Iisus“ (Ibid. 2, 6), și earăși: „Care întru alte neamuri nu s-a cunoscut de fii ómenilor, precum s-a descoperit acum sântilor lui Apostoli, și Prorocilor întru Duchul, ca să fie neamurile împreună moscenitori, și împreună un trup, și împreună părtași făgăduinței lui întru Christos prin evanghelie“ (Ibid. 3, 5. 6).

OMILIA I.

„Pavel apostol al lui Iisus Christos prin voea lui Dumnezeu, sântilor celor ce sunt în Efes, și credincioșilor întru Christos Iisus: Char voue și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos“ (Cap. 1, 1. 2).

Iată că aici particula „prin“ o atribuie tatălui. Dară ce? nu cum-va vom numi pentru aceasta pe fiul inferior tatălui? Cătuși de puțin. „Sântilor, dice, celor ce sunt în Efes, și credincioșilor în Christos Iisus“. Iată că aici numesce sânti pe cei ce aveaŭ femei, copii, bărbați și servitori. Aceasta se învederează mai ales la finele epistolei, unde dice: „Femeilor supuneți-vă bărbaților voștri“ (Efes. 5, 22. 6, 1. 5), și earăși: „Copiilor, ascultați pre părinții voștri“, și „servilor, ascultați pre stăpânii voștri“. Vom pricepe deci de aici, cât de mult s'aŭ rărit acum faptele virtuose, câtă lene ne stăpânesce, și câtă aplecare spre virtute era pe atunci, de vreme ce chiar laicii sunt numiți de apostol sânti și credincioși. „Char voue și pace de la Dumnezeu tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos“. A dis char, eară pe Dumnezeu l-a numit tată; dară aceasta e tocmai dova da acelui char, și cum? Ascultă pe același apostol dicând în altă parte: „Eară, căci sunteți fi, a trimis Dumnezeu pre Duchul fiului său în inimile vóstre care strigă: Abba părinte“ (Galat. 4, 6).—„Și Domnul nostru Iisus Christos“, carele pentru noi s-a născut și s-a arătat în corp. „Bine-cuvântat este Dumnezeu, dice, și tatăl Domnului nostru Iisus Christos“ (Vers. 3)

Iată aici Dumnezeu al celui intrupat, eară de nu voesci, părinte a lui Dumnezeu Cuvântul. „Care ne-a bine-cuvântat pre noi intru tótă bine-cuvântarea duhovnicească intru cele cerești, în Christos.“ Aici face alusiune la bine-cuvântarea Iudaică, pentru că și aceia era bine-cuvântare, însă nu spirituală, precum : „Dumnezeu să te bine-cuvinteze“ (Num. 6, 24. Deuteron. 7, 13. 28, 6. Psal. 120, 8) „Dumnezeu să bine-cuvinteze rodul pântecelui tău, să bine-cuvinteze intrarea și ieșirea ta.“ Aici însă nu e așa, și cum? „Intru tótă bine-cuvântarea duhovnicească“. Așa dară ce ți mai lipsese încă? Ai devenit nemuritoriū, ai devenit liber, ai devenit fiū, drept, frate, compărtăș cironomiei, compărtăș împărăției și ești slăvit împreună cu dēnsul, cu un cuvânt tóte ți s-au dăruit. „Cum nu împreună cu el, dice, și tóte ni va dărui nouē“? (Rom. 8, 32.). Christos, carele s-a sacrificat pentru tine și carele este începutul sacrificiului tău (ἀπαρχή), este slăvit de Ingeri, de Cheruvimi și de Serafimi; ce ți lipseșe încă? „Intru tótă bine-cuvântarea duhovnicească“. Nimic corporal aici. De aceia cele corporale le scóte din rândul celor spirituale, dicēnd : „În lume necazuri veți avea“ (Ioan 16, 33), aducēndu-ne spre cele dintēiū. Căci după cum cei dedați faptelor corporale, nu pot suferi să audă vorbindu-se de cele spirituale, tot așa și cei ce se dedau celor spirituale, nu vor putea progresa în ele, dacă mai dinainte nu se vor desbrăca de cele corporale. Ce este „bine-cuvântarea duhovnicească intru cele cerești“? Adică nu bine-cuvântare pămēntescă, după cum era la Iudei; „Cele bune ale pămēntului veți mânca“ (Isaia 1, 19. Exod. 3, 8. Dent. 7, 13), sau „Pămēnt din care curge lapte și miere“, și „Dumnezeu să bine-cuvinteze pământul tău“. Aici însă nimic din acestea, dară ce? „De mă iubesc cine-va pre mine, cuvântul meū va păzi, și Tatăl meū îl va iubi pre el, și la el vom veni, și locaș la dēnsul vom face“ (Ioan 14, 23.), și earășt : „Deci tot cel ce aude cuvintele acestea, și le face pre ele, asemēna-l-voiu pre el bărbatului înțelept, care și-a zidit casa sa pre

peatră ; și s'a pogorit plóea, și aũ venit rîurile, și aũ suflat vînturile, și s-aũ pornit spre casa aceia, și n-a cãzut, cã era întemeiatã pre peatrã" (Math. 7, 24. 25). Darã peatra care este? de cãl lucrurile ceresci, care sunt mai presus de orî-ce prefacere. „Cine mē va mǎrturisi, ȃice, inaintea ómenilor, voiũ mǎrturisi și eũ de dēnsul inaintea tatãlui meũ celui din ceriuri“, și „care se va lepãda de mine, mē voiũ lepãda și eũ de dēnsul“, și earãși: „Fericiti cei curați cu inima, cã aceia vor vedea pe Dumneđeũ“, și earãși: „Fericiti cei sãraci cu duchul, cã acelora este împãrația ceriurilor“, și earãși: „Fericiti cei izgoniți, pentru dreptate, cã plata vóstre multã este in ceriuri“ (Math. 10, 32. 33. 5,8. 3. 10.). Vedĩ cum el pune peste tot locul ceriurile și de dēnsele vorbesce, și nici de cum de cele de pe pãmēnt? Și earãși: „Cã petrecerea nóstrē in ceriuri este, de unde și pre Mǎntuitoriul asceptãm, pre Domnul nostru Iisus Christos“, și earãși: „Cele de sus gãndiți, earã nu cele pãmēntesci“ (Filip. 3, 19. 20, Collos. 3, 2).

„De la Christos Iisus“, adecã cã aceastã bine-cuvēntare e prin Iisus Christos, earã nu prin Moisi; astfelũ cã noi ne deosebim nu numai prin calitate, ci și prin mijlocitoriul unei astfelũ de bine-cuvēntãri, dupã cum ȃice și in epistola cãtrã Ebrei; „Și Moisi adecã a fost credincios intru tóttã casa lui ca o slugã, spre mǎrturia celor ce era sã se grãiascã, earã Christos ca un fiũ in casa sa, a cãruia casã suntem noi.“ (Ebr. 3, 5. 6).

„Precum ne-a ales pre noi intru dēnsul, ȃice, ma'nainte de întemeierea lumei, ca sã fim noi sãnti și fãrã de prichanã inaintea lui“ (Vers. 4). Ceia ce ȃice, așã și este; prin care ne-a bine-cuvēntat, prin acela ne-a și ales. El, decĩ, ni va acorda acolo totul, el este judecãtoriul, și tot el va ȃice: „Veniți bine-cuvēntațiĩ pãrintelui meũ, de mosceniți împãrația care este gãtitã vóuē de la întemeierea lumei“, și earãși: „Unde sunt eũ, voesc ca și ii sã fie“ (Math. 25, 34. Ioan 17, 24). și cu un cuvēnt, aprópe in tóte epistolele se încearcã

să probeze, că cele ce se petrec cu noi nu sunt neașteptate, ci au fost prescrise de sus, și nu din căință, ci pentru că astfel s-au fost iconomisiți și destinați. Acest fapt încă probează marea îngrijire părintască a lui Dumnezeu. Dară ce este „ne-a ales pre noi întru densul“? Adecă că prin credința în el a reușit la aceasta Christos, mai înainte de a fi noi, și chiar mai înainte de întocmirea (πρὶν ἢ τὸν κόσμον καταβληθῆναι) lumii. Și bine a făcut că a discuta (καταβολήν) (facerea, înțelegerea), dovedind prin aceasta, că Dumnezeu ca dintr'o înălțime mare a aruncat jos această lume. Căci cu adevărat mare și negrăită este înălțimea lui Dumnezeu; nu în ce privesce locul, ci în privința lui, care e mai presus de legile firei, și deci mare este și depărtarea dintre creatură și creatoriu. Rușineze-se deci ereticii auzind acestea. Dară pentru ce ne-a ales? „Ca să fim noi sânti și fără de prichană înaintea lui„. Deci ca nu cum-va auzind că ne-a ales, să'ți închipui că ajunge numai credința, adăoge și modul vieții: fără de prichană. „De aceia, zice, ne-a ales, ca să fim sânti și neprichăniți“. Au fost aleși altă dată și Iudeii, după cum dice: „Că popor sânt ești tu, și pre tine te-a ales Dumnezeu“. (Denter. 14, 2). Dară dacă oamenii când aleg, de sigur că ce e mai bun aleg, apoi cu atât mai mult Dumnezeu. În această alegere e probă de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, în același timp însă e probă și de virtutea lor, căci el în general alege pe cei încercați. Ne-a făcut cu adevărat sânti, dară trebuie a rămânea sânti. Sânt e cel ce se împărtășește de credință, eară neprichănit acel ce are viață ireproșabilă. De cât sântenia și neprichănirea el nu o cere așa cum s-ar întâmpla, ci a se arăta înaintea Lui astfel. Pentru că sunt sânti și fără prichană, creduți astfel de către oameni, însă aceștia seamănă cu mormintele vărute, și cu cei îmbrăcați în pielea oei. El, însă, nu caută de aceștia, ci de aceia despre care dice Profetul: „Dupre curețenia mânelor mele“, care? „Cea dinaintea ochilor lui“ (Ps. 17, 27.), adecă sântenia pe care o vede ochiul lui Dumnezeu. A discuta și despre faptele acestora, dară earăși îi ridică în charul lui, căci sântenia nu se capătă numai după ostenele și nici că vine de la fapte numai, ci din iubirea lui. Dar nici din iubirea lui numai, și nici numai din virtuțile noastre, pentru că dacă ar purcede numai din iubire, ar trebui ca toți să se mântuiască, și dacă ar resulta numai de la virtuțile noastre, apoi prezența lui, ca

și toate cele economisite pentru noi, ar fi fost de prisos. Așa dară nici din iubire numai și nici din propria noastră virtute numai, ci din amândouă acestea. „Precum ne-a ales pre noi“, ȳice, însă cel ce alege, scie ce anume alege. „Intru dragoste ȳice, rânduindu-ne“ (Vers. 5). Decī ni-mēnuī nu ar fi folosit virtutea, dacā nu era iubirea. Căci, spune-mī, cu ce s-ar fi folosit Pavel, și cum și-ar fi arătat destoinicia lui, pe care a și arătat'o, dacā nu l-ar fi chemat de sus, și dacā nu l-ar fi atras cătră dēnsul din iubire? De alt-feliū, ca să se învredniciască cine-va de asemenea daruri, este fructul iubirei lui, eară nu al propriei sale virtuți. De a deveni virtuosi, de a crede și a ne apropia de el, este cu adevărat faptul celui ce ne chiamă, însă nu mai puțin că depinde și de noi; dară după ce ne-am apropiat de el și după ce ne învrednicim de atāta onōre, că imediat de la dușmānie ne duce la înfiere, apoi aceasta cu adevărat că este rezultatul iubirei lui celei nemărginite.

„Intru dragoste, ȳice, mai dinainte rânduindu-ne pre noi spre moscenire fiască, prin Iisus Christos.“ Veđi cum nimic nu e fără Christos? Cum nimic fără de Tatăl? Acesta a hotărīt mai dinainte, eară acela ne-a atras la sine. Acestea le înseamnă Pavel spre a înălța și a lāuda faptele desfășurate, după cum ȳice și în alt loc: „Pe lângă aceasta ne și lāudăm prin Domnul nostru Iisus Christos“... (Rom. 5, 11). Marī cu adevărat sunt cele date nouē, însă cu mult mai marī devin prin aceia, că ni sunt date prin Iisus Christos; căci nu a trimis dōrā pe vre-unul din servii seī, ci pe însuși unul nāscut fiul seū. „Dupre buna-voință, ȳice, a voei sale“, adecā pentru aceia că a voit mult. Dorința lui, cum ar ȳice cine-va, aceasta este; căci pretutindene buna voință este premergătoare voinței. Dară apoi mai este și o altă voință, precum: ānteia voință de a nu se perde cei pēcătoși, și a doua voință de a fi pedepsiți cei răi. Nu-i pedepsește din vre o necesitate, ci fiind-că voește. Acest fapt se pōte vedea petrecēndu-se și cu Pavel, când ȳice: „Voesc ca toți ómenii să fie ca mine“. „Voesc earași ca cele tinere să se mărite și să nască copii“ (I Corintheni 7, 7. I Timoth. 5, 14). Decī buna voință (*εὐδοξία*) este ānteia voință, voință aprinsă, voință unită cu poftă, cum am ȳice noi. De cât, din cauza celor mai sim-

pli, nici că voiți conțeni, ci voiți întrebuința un cuvânt comun spre a clarifica chestiunea. Cea ce noi dicem în deobște: pisma (πισμα), „și după pisma noastră“ (κατά τό πισμα ἡμῶν), adică, a dori grozav un lucru, — aceasta tocmai se înțelege prin buna-voință (εὐδοκία) a lui Dumnezeu; adică că dorește mult, că poftescă mult mântuirea noastră*). Dară ôre din ce cauză ne iubescă ast-feliu? De sigur că pentru bunătatea lui cea mare. „De accia, dice, ne-a hotărît mai dinainte spre înfiere, voind și încă mult, pentru ca ast-feliu slava charului lui să se arate.“ „Dupre buna-voință a voei sale, dice, spre lauda slavei charului său, cu care ne-a miluit pre noi întru cel iubit“. Așa dară, dacă spre aceasta ne-a miluit, spre lauda slavei charului lui, și ca să se arate charul lui, să remănem în acest char. „Spre lauda slavei lui“, dice. Dară cine să'l laude? cine să'l slăvească? noi? îngerii? sau archanghelii? sau întreaga natură? Și ce este aceasta, față de densusul? Nimic de sigur, pentru că Dumnezeu nu este lipsit de nimic (ἀνευδὲς γάρ τό θαῖον). Deci pentru ce voescă a fi lăudat și slăvit de noi? De accia, ca iubirea noastră cătră densusul să se facă mai fierbinte. Pentru că în definitiv nu doreșcă nimic din partea noastră, de cât numai mântuirea noastră; nu are nevoie nici de serviciul nostru, nici de slavă, și nici de alt-ceva din parte-ni; totul el face numai pentru mântuirea noastră. Cel ce laudă și admiră charul acordat lui de Dumnezeu, va fi tot-deauna mai cu bagare de samă și mai serios. „Cu care ne-a miluit pre noi“. Nu a dis „care ni la dăruil“, ci „Cu care ne-a miluit pre noi“, adică că nu numai ne-a curățit de păcate, ci încă ne-a făcut și vrednici de iubit. Intocmai ca și cum ar lua cine-va un rîios, prăpădit de această bôlă molipsitoare, de bătrănețe, serăcie și fôme, și de-odată l-ar face lénér și frumos, întrecând pe toți ômenii în frumusetă, din obrazii lui ieșind o culóre ca aurora dimineței, eară cu aruncăturile lui de ochi întunecând strălucirea sôrelui; apoi l-ar gratifica cu fiórea virstei omenești, și l-ar îmbrăca cu haină împărătească și cu diademă, și în fine cu tótă podôba,—în așa feliu a lucrat Dumnezeu cu sufletul nostru pe care l-a făcut frumos, scump și dragălaș. In-

*) Cuvântul pismă de și și are origina sa din limba greacă, totuși în limba Română a cădut în însemnarea de *viclenie, invidie, răutate*. Trad.

gerii doresc ca să priviască un ast-feliu de suflet, și nu numai îngerii, ci și arhanghelii și toți sântii; într'atât ne a făcut de grațioși și de scumpi lui. „Va pofti, dice, împăratul frumuseța ta“ (Ps. 44, 13). Privește deci, ce vorbe vătămătore vorbesc unia, și ce vorbe bine-cuvântate vorbim noi acum. Noi nu admirăm câtuși de puțin bogăția, nu admirăm cele de aici, ci cele cerești și cele din ceruri. Nu dicem noi ôre, că acel copil e grațios, care împreună cu frumuseța corpului are încă și multă grație în cuvinte? Ei bine, ast-feliu sunt credincioșii. Privește acum ce vorbesc credincioșii și cei inițiați în dogmele credinței. În adevăr, ce ar putea să fie mai grațios ca gura unui credincios, carea scôte cuvinte miraculoase, și care cu inimă curată și cu buze nespurate se împărtășește din masa cea de taină, cu totă strălucirea și cu tot curajul? Ce pôte fi mai grațios de cât cuvintele prin care ne lepădăm de diavolul? prin care apoi ne împreunăm cu Christos? ca cuvintele din mărturisirea aceea dinainte de botez, ca și aceea de după botez? Să pricepim deci aceasta toți, căți am corupt taina botezului și să suspinăm, ca să putem earăși a dobândi ceia ce am perdut. „Întru care avem rescumpărarea prin sângele lui“ (Vers 7). Cum? Nu numai că a dat pe fiul său cel iubit, ci în așa mod, în cât să fie și sacrificat. Privește bogăția iubirei sale cătră om: pe fiul său cel iubit l-a dat pentru cei vrednici de ură. De aici poți vedea cât ne prețuiește. Dacă, pe când noi 'l uram și eram dușmanii lui și a dat totuși pe fiul său cel iubit, ce nu va face la urmă, când ne facem prietini cu el? „Iertarea păcatelor“. De la cele de sus se pogoră la cele de jos. Spunând mai înainte de înfiere, de sântire și viața neprihănită, vorbește acum și de patimă, nu ca cum ar slăbi sau ar înjosi cuvântul, de la faptele cele mari pogorîndu-l la cele mici, ci din contra ridicându-l de la cele mici la cele mari. Nimic nu e mare ast-feliu, ca a se vărsa sângele fiului său pentru noi. A ou cruța nici pe fiul său, această e cu mult mai mare și de cât înfierea, și de cât tôte cele-lalte daruri. Mare lucru este a ni se ierta păcatele, dară mai mare încă că am câștigat'o prin sângele stăpânului. Cum că acest fapt e mai mare de cât tôte cele-lalte, privește cum și aici strigă apostolul: „Dupre bogăția charului lui, pe care l-a prisosit întru noi“ (Vers. 8). Bogăție e și înfierea, însă aceasta e cu mult mai mare. „Pe care

l-a prisosit, dice, întru noi". Și bogăție, și încă cu prisosință dată, adecă a fost vărsat charul lui asupra ómenilor într'un mod de nepovestit. Nu e posibil de a presenta cu cuvântul ceia ce am încercat prin fapte. Căci cu adevărat că este bogăție, și încă bogăție mare, pe carea ni a dat'o cu prisosință; bogăție prisoselnică nu ómenilor, ci lui Dumneđeũ, ast-feliũ că e cu neputință de a fi povestită.

„Arătându-ni nouă taina voei sale dupre buna-voința sa, care mai 'nainte a rânduit întru dēnsul“ (Vers 9), adecă, stăpânul adevăratei înțelepciuni și al adevăratei priceperi ne a făcut înțelepți și pricepuți. Vai, câtă prietenie, de vreme ce ni spune până și misteriiile sale. „Taina voei sale“, dice, ca și cum ar dice cine-va, că ni a făcut cunoscut cele din inima lui. Acesta este misteriiul cel plin de tótă înțelepciunea și priceperea. Ce anume cauți egal cu această înțelepciune? Pe cei nevrednici în totul, pe aceia 'i-a găsit vrednici să 'i îmbogățiască. Ce pôte fi egal cu această iscusință? Dușmanul, cel cu totul urit altă dată, acesta fără de veste s-a ridicat la cele înalte. Și nu numai atâta, dară și aceia că faptul s-a petrecut în acest timp, și prin cruce, și aceasta a fost după înțelepciunea lui. Aici într'adins întinde vorba, voind a arata cum aceasta a rezultat din înțelepciune, și cum și pe noi ne-a făcut înțelepți. Pentru care earășî dice: „După buna-voința sa, care mai 'nainte a rânduit întru dēnsul“, adecă, aceasta a dorit, sau cum ar dice cine-va: aceasta și-a pus în gând, ca să ni comunice și nouă taina sa. Și care e acea taină? Aceia că voesce a ședeá omul în ceriuri. Aceasta, deci, s'a și făcut, „Pentru iconomia împlinirei vremurilor, ca tóte să le uniască sub un cap întru Christos, și cele din ceriuri și cele de pre pământ, întru dēnsul (Vers. 10). „Se despărți-se, dice, cele cereșci de cele pamētesci, nu aveau un singur cap“. După cuvântul creațiunei Dumneđeũ a fost unul singur; dară împrăsciindu-se retăcirea din mithologia greacă, cu credința în mai mulți dumneđei, ómenii erau despărțiți și fugiți de sub ascultarea lui Dumneđeũ. „Pentru iconomia, dice, împlinirei vremurilor“, A numit aceasta plinirea timpurilor. Privesce, cât de precis vorbesce. Arătând începutul de la tatăl, scopul, voința, ânteia impulsione, eară ânteia îndeplinire a lucrurilor prin Iisus Christos, el (apostolul) nicăiri nu-l numesce serv.

„Precum ne-a ales pre noi întru dânsul, dice, mai'nainte de întemeierea lumii rânduindu-ne pre noi spre moșcenirea fiască prin Iesus Christos, cătră sine,..... ca toate să le uniască sub un cap întru Christos, și cele din ceriuri, și cele de pre pământ întru dânsul“. Cum veđi, decî, nicăiri nu l-a numit serv. Dacă însă particulele: „în“ și „prin“ se pot atribui servului, privesce unde ajunge lucrul. Chiar de la capăt începînd epistola „Prin voința“ adaoge imediat „tatălui“. Tatăl a voit, dice, și fiul a lucrat, a activat. Dară nici fiul n'a fost lipsit de voință, fiind-că tatăl a voit, și nici tatăl nu a fost lipsit de activitate, fiind-că fiul a activat, a lucrat, ei toate sunt comune tatălui și fiului. „Toate ale mele, dice, a le tale sunt, și ale tale ale mele“ (Ioan 17, 10). Plinitatea timpurilor a fost prezența lui. Decî, fiind-că toate le-a întrebuintat, și prin ingeri, și prin Profeți, și prin lege, și totuși nimic nu s-a făcut, ba încă se primejduia înseși creațiunea omului, că adecă în zadar a fost creat, și încă mai mult spre rău, toți fiind perduți mai mult chiar ca pe timpul potopului, a găsit această economie a charului, ca ast-feliu omul să nu fie făcut fără scop și în zadar. Decî aceasta o numește apostolul plinitatea timpurilor și înțelepciune, că adecă pe când tocmai erau pe punctul de a fi perduți, atunci au fost mântuiți. „Ca toate să le uniască“ (ἀνακεφαλαιώσασθαι). Dară ce înseamnă acest cuvînt? A strînge adecă la un loc, a uni cele despărțite. De cât să căutăm a ne apropia încă mai bine de adevăr. Printre noi, cum și în obicinuința dîlnică, ἀνακεφαλαιώσεις = recapitulație, se numește abreviațiunea celor vorbite pe larg, sau toate cele vorbite pe larg a le spune pe scurt. Mai este apoi și altă semnificație, și anume: cele iconomisite de un timp îndelungat le-a adunat la un loc și le-a concentrat în el, adecă le-a scurtat. „Căci Domnul cuvînt scurt va face pre pământ (λόγον γὰρ συντελών καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνη) cu dreptate“ (Rom. 9, 28), adecă pe acelea le-a cuprins, și pe altele le-a adăogat. Aceasta este ἀνακεφαλαιώσεις sau recapitulație. Dară acest cuvînt mai invederează încă ce-va, și anume; un singur cap a dat tuturor, pe Christos cel întrupat, adecă și ingerilor și ómenilor a dat aceeași căpetenie, unora pe Christos după corp, și altora pe Dumnezeu Cuvîntul. Ca cum ar dice cine-va, că a reclădit o

casă, care avea unele părți stricate și unele tari, adică că i-a pus o temelie mai puternică și a făcut casa mai sănătoasă: întocmai așa și aici, prin faptul că a pus pe toți sub un singur cap. Căci numai ast-feliu se va face unirea, numai ast-feliu se va face conexitatea exactă, când toate vor fi puse sub un singur cap, care are o legătură de sus.

Deci, după ce ne-am învrednicit de atâta dar, de atâta filantropie, să nu rușinăm pe bine făcătorul nostru, și să nu facem a fi zadarnic atâta char dăruit nouă; să arătăm deci viață îngerească și să avem virtute îngerească. Da, vă rog și vă îndemn, ca nu cum-va să ni se facă toate acestea spre judecată sau spre osindă, ci spre dobândirea bunătăților, cărora fie ca cu toții să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, i se cuvine slavă, stăpânire și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II.

„Intru care și sórtă ne-am făcut, mai 'nainte fiind hotărâți dupre rânduiala celui ce toate le lucrează, dupre sfatul voei sale; ca să fim noi spre lauda mărirei lui, care am nădăjduit mai înainte intru Christos; prin care și voi aușind cuvântul adevărului mântuirii vóstre, intru care și creșdend, v'ați pecetluit cu duchul făgăduinței cel sânt; care este arvona moșcenirei nóstre, spre rescumpărarea câștigului, spre lauda mărirei lui.“ (Cap. 1, 11—14).

Peste tot locul s-a încercat Pavel, pe cât i-a fost posibil, de a ni arăta iubirea de ómeni cea negrăită a lui Dumnezeu. Cum că aceasta însă, nu e cu puțință a o cunoșce cu exactitate, ascultă ce dice el: „O adâncul bogăției și al înțelepciunii și al cunoștinței lui Dumnezeu! Cât sunt de nepătrunse judecățile lui, și neurmărite căile lui“ (Rom. 11, 33.); totuși aici arată cam în ce felu este. Deci, ce dice el? „Intru care și sórtă ne-am făcut“, adică am primit moșcenire. Mai sus a șis: „Ne-a ales pre noi“, eară aici dice „am pri-

mit moscenire“. Dară fiind-că moscenirea este mai mult fapt de noroc, de cât rezultatul intențiunei saū al virtuței,—căci mai totdeauna se împrietinește cu ignoranța și cu norocul orb, lăsând la o parte de multe-ori pe cei virtuoși, și lipindu-se tocmai de cei nevrednici,—privesce cum el corectează aceasta. „Mai'nainte rânduindu-ne pre noi dice, după bună-voința voei sale,“ adecă, că nu am moscenit cum s-ar întâmpla, și că nici nu am fost aleși earăși cum s-ar întâmpla,—pentru că cel ce a ales este Dumneđeū, și tot el este care a dat moscenirea,—ci după buna-voința sa. Aceasta scriind-o și în epistola cătră Romani (8, 28. 30) dice: „Celor chemați duple rânduirea lui Dumneđeū... Pre carii i-a hotărit mai dinainte, pre aceștia i-a și chemat, și pre carii i-a chemat, pre aceștia i-a și îndreptat, și pre carii i-a îndreptat, pre aceștia i-a și proslăvit“ Dicend mai'nainte „Celor chemați duple rânduirea lui Dumneđeū“, și voind a arata distincțiunea acordată unora, a vorbit și de moscenire, pe care o pune aici ca rezultat mai mult al sanctității lui, pentru ca ast-feliū liberul arbitru să nu fie anihilat. Căci sorțul moscenirei (κλήρος) nu este rezultatul virtuței în sine, ci al întâmplărei norocoșe, cum ar dice cine-va. Ca și cum pare-că ar dice: „dându-se sorțul v-a ales pe voi, însă totalitatea faptului e rezultată din buna lui dispozițiune“. Fiind hotărâți, dice, adecă, alegându-ne, ne-a afierosit lui-și, saū că mai'nainte încă de a ne nasce, el ne privia ca moscenitori. E în adevăr minunată prevederea lui Dumneđeū, care cunósce totul mai'nainte chiar de nașcerea nóstră. Tu însă, privesce, cum el peste tot locul voește a arăta precis, că faptul acesta nu e rezultatul căinței, ci că a fost prescris de sus, ca cu nimic să nu fim mai pe jos de Iudei, și deci pentru acest scop totul face. Dară cum însuși Christos dice: „Nu sunt trimis, fără numai cătră oile cele perdute ale casei lui Israil“, și earăși dicea discipulilor: „Pe calea păgânilor să nu mergeți, și în cetatea Samaritenilor să nu intrați“, și chiar Pavel dicea: „Era cu putință de a se grăi cuvântul lui Dumneđeū voue mai'nteiū; dară fiind-că'l lepădați, și vé judecați pre voi nevrednici de viața cea vecinică, iată că ne întórcem la nea-

muri" (Math. 15, 24. 10, 5. Fapt. 13, 46)? Tocmai pentru aceasta s-a uşur, că adevărat să nu creadă cine-va că asemenea fapt s-a petrecut într'un mod întâmplătoriu. „Dupre buna-voinţa sa, şice, care mai'nainte a rânduit întru densus", adevărat, că nimic după aceasta n-a lucrat; toate au fost prescrise de sus astfelu, şi el pörtă totul după planul voei sale. Aşa-dară el nu a chemat gintele din cauză că Iudeii nu-i dau atenţiune, şi nici că a fost silit şi împins la aceasta de ce-va. „Ca să fim noi, spre lauda slavei sale, cari mai'nainte am nădăjduit întru Christos, prin care şi voi auşind cuvântul adevărului mântuiriei vóstre, întru care şi credând, v-aţi pecetluit cu Duchul făgăduinţei cel sânt" (Vers. 12. 13)—Privesce, cum în tot locul pe Christos 'l dá ca cauză a celor săvârşite, şi cum nicăiri nu vei găsi denumirea de funcţionariu (ὄπουργός) sau servitoriū, dupre cum serie şi în epistolă către Ebrei, şicând; „De de mult grăind Dumneşeu părinţilor noştri prin proroci, în şicilele acestea mai de pre urmă ni-a grăit nóue întru fiul" (Ebr. 1. 1. 2), adevărat „prin fiul". „Cuvântul adevărului", şice, şi nici de cum cuvântul tipului său al icónei, al imaginiei; şi ce încă? „Evanghelia mântuiriei nóstre" *). Bine o numesce evanghelia mântuiriei, pentru că pe de o parte face alusiune la lege, eară pe de alta la pedeapsa viitoare. Nimic alta nu este predica, de cât evanghelia mântuiriei, căci cei vrednici se eliberează şi nici de cum nu se perd.

„Intru care şi credând v-aţi pecetluit cu Duchul făgăduinţei cel sânt, carele este arvona moşcenirei nóstre" (Vers. 13. 14). A fi sigilaţi, earăşi e un exemplu al marel sale proni; nu numai a fi asferosiţi şi nici numai a moşceni, ci încă a fi şi sigilaţi. Ca cum cine-va ar face cunoscut pe cei ce au câştigat la lotărie, astfelu şi Dumneşeu a hotărit pe unia spre a crede, şi i-a sigilat în a clironomisi cele viitoare. Vedí cum, cu trecerea timpului îi face pe acestia de admirat? Pe cât timp erau în presciinţă (ἐν τῇ προγνώσει=în precunoscinţă), nimé-

*) Textul original este: „ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τόν λόγον τῆς ἀληθείας, τό εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν", astfelu că în ediţiunea Română de Buzeu lipseşce partea de la urmă. Trad.

nu erau cunoscuți, dară după ce au fost sigilați, s'au făcut cunoscuți, însă nu ca voi, cari veți fi cu adevărat cunoscuți, afară de puțină pote. Au fost sigilați și Israiliții, însă în circumcisiune, ca și animalele care pasc earbă; am fost sigilați și noi, însă în spirit, ca fi ai lui. Dară ce înseamnă ore: „cu Duchul sânt al făgăduinței”? Adecă după făgăduința pe care am primit'o. Doue sunt făgăduințele date; una prin profeti, și ceea-l-altă prin fiul. Asupra făgăduinței dată prin profeti, ascultă pe Ioil profetul, carele dice: „Voiu turna din Duchul meu peste tot trupul, și vor proroci feciorii voștri, și fetele vóstre, și tinerii voștri vedenii vor vedea, și bătrânii voștri visuri vor visa” (Ioil 2, 28). Acum ascultă și pe Christos, carele dice: „Veți lua putere, venind Duchul sânt peste voi, și veți fi mie mărturisii în Ierusalim, și în totă Iudeia și Samaria, și până la marginea pământului.” (Fapt. 1, 8). De și trebuia a fi cređut ca Dumneđu, dice, totuși el nu se întemeiază mult pe aceasta, ci examinează faptul omenesce, precum dice și în epistola către Ebrei (6, 18): „Ca prin doue lucruri ce nu se pot muta, în care este cu neputință să mințā Dumneđu, să avem tare îndemnare”. Ast-feliu și aici dă dovada promisiunei celor viitoare, care deja ni s-au acordat. Tocmai de aceea și numesce aceasta arvonă, pentru că arvona este o parte a întregului. A cumpărat de la noi mântuirea noastră, și pentru aceasta ni-a dat arvonă. Pentru ce însă nu a dat întregul preț imediat? Fiind-că nici noi nu am lucrat totul, am cređut numai, dară acesta e începutul; de aceea și el ni-a dat numai arvonă. Numai când deci vom proba credința noastră prin fapte, atunci și el va plăti prețul întreg. Mai ales încă că a dat și un alt preț,—propriul lui sânge,—și earăși a făgăduit alt preț. Precum când este resboiu între națiuni se dau ostatici, tot așa și Dumneđu a dat pe fiul său ca gaj de pace și de armistițiu, cum și pe spiritul cel sânt al său. Cei ce cu adevărat se împărtășesc de sântul Duch, știu că este arvonă a clironomieii noastre. Ast-feliu a fost Pavel, carele de aici deja gusta cele de acolo, pentru care se și grăbea; în același timp se și întrista a părăsi cele de aici și suspina, pentru că privia cu alți ochi, transportându-și totă mintea lui acolo. Nu participi la fapte, de aceea cađi și din vorbe. Dacă ne-

am fi împărtășit cu toții de Duchul sânt, cum ar fi trebuit, am fi privit și ceriurile și fericirea de acolo. Arvona în ce scop și pentru ce ni s'a dat? Pentru rescumpărare și buna îngrijire; căci adevărata rescumpărare atunci se face. Acum însă noi trăim în lume și cădem în multe fapte rele, și trăim împreună cu cei necucernici.

De aceia ne am depărtat acum de ceriuri. Inse adevărata rescumpărare atunci este, când nu sunt nici păcate, nici patimi omenești, și nici nu ne amestecăm cu de acestea; de vreme ce viața noastră nu este pe pământ, căci aici noi suntem ca musafiri. Deci fără păcate trebuie să fim, dacă voim să fim „lauda slavei sale“. Incontinuu pune această dicere, ca fiind suficientă spre a convinge pe auditori. „Căci dacă le făcea toate acestea pentru voi, dice, ar fi fost chestiunea discutabilă; dară fiind-că le-a făcut pentru dânsul, spre a arăta bunătatea lui, ca o mărturie ore-care, apoi și pune cauza pentru care nu s-ar fi petrecut acestea în vre-un alt mod“, ceia ce și vedem petrecându-se cu Israiliții: „Fă pentru numele tău“ (Psalm 109, 21), și earăși în alt loc, unde însuși Dumnezeu dicea: „Pentru mine făcut-am aceasta“ (Isaia 48, 11), cum și Moisi: „Fă aceasta nouă pentru numele tău, dacă nu pentru alt-ceva“. Aceasta convinge pe auditori și liniștește, aflând că va face numai pentru bunătatea lui, ceia ce a promis.

Dară auzind noi acestea să nu ne lenevim, căci dacă face pentru dânsul, totuși cere și conlucrarea noastră. Pentru că dacă dice: „Pe cei ce mă slăvesc îi voi slăvi, și cei ce mă desprețuiesc, vor fi desprețuiți“ (I Reg. 2, 30), vom pricepe că cere și cele cuvenite din parte-ni. Laudă slavei lui este de a mântui pe dușmanii lui tocmai, însă numai pe aceia, cari după ce au devenit prieteni persistă în prietenie, căci dacă se re'ntorc earăși la vechea dușmănie, toate au fost în zădar și de prisos. Alt mijloc de scăpare nu este și nici vre-o împăcare din nou, ci „ore-care așeptare înfricoșată a judecă-tei, și iuțimea focului care va să mănânce pre cei protivnici“ (Ebr. 10, 27). Dacă ar urma ca vecinic noi să cerem iertare de la dânsul și în același timp să-i dușmănim, de sigur că nu vom înceta de al dușmăni, moleșindu-ne și făcându-ne mai răi, și vătămându-ne pe noi însine la venirea sôrelui dreptăței. Nu vedi raza aceluï sôre deschidându-ți ochii? Acea rază i-a făcut sănătoși, buni și pătrundători. Ți-a arătat deja lumina cea adevărată;

dară dacă tu fugi de lumină și te bagi în întunec, care îți va fi justificarea, și ce iertare vei avea? Nici-una, pentru că purtarea ta este semn de dușmănie nespusă. Când nu cunoștea pe Dumnezeu și-l dușmănia, avea ore care scusă, dară după ce deja ai gustat din bunătate și din miere, și totuși îl părăsesci și te întorci ca câinele la vătura sa, nimic alt nu arăți, de cât semnul celei mai mari urii și despreț. „Inșe nu, dicit, ci sunt silit de natură; eu iubesc în adevăr pe Christos, înșe dacă calc poruncile lui, este că sunt silit de natură la aceasta“. Dacă cu adevărat că ai fost silit, de sigur că vei avea iertare; eară dacă cadî din cauza lenevirii tale, nu vei avea cătuși de puțin. Haide, deci, să cercetăm și să vedem care din două: se fac ore păcatele din cauza vre-unei necesități? suntem ore forsați de a le face, sau că le facem din prea marea trândăvie și din despreț? „Să nu uciđi“, dice. Care este necesitatea de a ucide? Care e sila ce te împinge? Nu este nici o silă care să împingă la omor. Cine dintre noi ar avea gustul ca să implanteze cutitul în gâtul aprópelui și să-și moie în sânge mâna lui? Nici unul. Așa dară, veđi că e cu totul din contra, adică că nu e necesitatea nici sila care ne împinge la omor, ci pofta de a păcătui. Dumnezeu a înrădăcinat în natura noastră dragostea de a ne iubi unii pe alții. „Tótă vita, dice, iubesc pe cel asemenea ei și omul pe aprópele lui“ (Sirach. 13, 18). Veđi, deci, că de la natură avem în noi germenele virtuței? Deci germenele răului este contra naturei, și dacă acesta ne stăpânește mai mult, apoi e dovada marelui noastre trândăvii. Dară ce? Care necesitate te împinge spre a curvi? „Tirănia poftei, răspunđi“. Dară pentru ce? spune-mi: nu se poate ca să usezi de femeea ta, și ast-feliu să conteniască acea tirănie? „Dară, dicit, m-a cucerit amorul de femeea aprópelui“. Dară aceasta nu e din cauza vre-unei necesități: amorul nu provine din vre-o necesitate sau silă; nimeni nu iubesc cu deasita, ci de bună voea sa. Promiscuitatea poate că este o necesitate: înșe a iubi pe cutare sau pe cutare, nu este din necesitate; faptul acesta nu e nici măcar poftă de promiscuitate, ci o slavă deșartă, insultă și desfătare peste măsură. Care fapt este logic? spune-mi: A avea pe femeea ce ai luat-o cu garanții, și tovarășă în facerea copiilor, sau pe acea pe care nu o cunoști? Nu știți că conviețuirea naște prietenia? Nu acus pofta în sine; înșe ea a fost dată pentru căsnicie, a fost acordată pentru facerea de copii,

eară nu pentru precurvie și corupțiune. Obicinuiesc și legile de a ierta păcatele forșate; însă din cele enunțate aici nici unul nu provine din vre-o necesitate sau silă, ci toate din despreț cătră Creatoriul. Nu a creat Dumnezeu natura noastră în așa mod, ca să fim siliți a păcătui, căci de ar fi așa, nu ar fi pedeapsa. Celor se sunt forșati de a face un fapt rău, nici noi nu le cerem vre-un cuvânt, și nici Dumnezeu, carele e atât de bun și filantrop. Dară ce? A fura este pôte din necesitate? „Da, dicit, căci sărăcia îl împinge la aceasta.” Dară sărăcia forșază pe cineva mai mult de a lucra, de cât de a fura. Sărăcia, deci, face tocmai contrariul; căci a fura este fapt rezultat din trândăvie, pe când sărăcia nasce iubirea de muncă, eară nu trândăvia. Și ca să află, ia spunem: ce pôte fi mai greu și mai desgustătoriu? A perinda noptile treaz, și a sparge zidurile, a păși prin întunec, și a fi cu sufletul în mână, a se pregăti de omor, a tremura și a muri de frică, sau a fi cu băgară de samă la ocupațiunile dilnice, și a se bucura în linisce de o mare siguranță? Aceasta e mai ușor, și cum că este mai ușor, dovada e că sunt mai mulți în lume de cei ce muncesc, de cât de cei ce fură.

Așa dară, vedi că virtutea e după legile naturei, eară răutatea e contra legilor naturei, după cum sunt boala și sănătatea? Dară ce? A spune minciuni și a jura strîmb este din cauza vre-unei necesități sau siluirii? Nu este nici una din acestea, ci de bună voe facem aceasta. Nu suntem creduți, dicit: dară aceasta e fiind-că nu voim, pentru că în definitiv noi ar trebui să fim creduți mai cu samă din purtare, de cât din jurăminte. Pentru ce, spunem, pe unia cară jură nu-i credem, eară pe alții îi credem de fideli și fără jurământ? «Dacă cutare, dice, va spune faptul, eu îl cred și fără jurământ, pe tine însă, chiar cu jurământ nu te cred.» Așa dară jurământul este de prisos, ba încă chiar e o dovadă mai mult de necredință, de cât de credință. Ușurinta de a jura e o probă de nerespect cătră cele sante. Ast-feliu dară cel ce incontinuu usază de jurământ nu are nici-odată vre-un folos din el, pe când din contra, cel ce nici-odată nu întrebuițază jurământul, acesta tocmai se folosește. E necesitate de jurământ, dice, spre a fi creduți; dară noi vedem că tocmai cei ce nu se jură sunt creduți. Dară ce? Este ore vre-o necesitate sau vre-o siluire de a insulta pe un altul? «Da, dice; din causă că inima mi se infuriază și clocotește de mânie, și nu'mi lasă spiritul în liniște.» Dară nu e cauza inimei, o-

mule, ci cauza micimei tale de suflet și poștei de a insulta; pentru că dacă ar fi din cauza inimei, toți oamenii s-ar infuria și ar insulta. Avem inimă nu ca să insultăm pe aproapele, ci ca să întorcem la pocăință pe cei ce păcătuiesc. să fim treji, eară nu trândavi. Inima este în noi ca să serviască de impuls pentru noi, spre a scrâșni cu dinții contra diavolului, spre a fi grozav contra lui, și nici de cum contra oamenilor. Avem arme date de Dumnezeu, nu ca să ne resboim pe noi înși-ne, ci ca să întrebuințăm întregul armament contra vicleanului diavol, care ne atacă. Te infuriezî? Fie, însă contra păcatelor tale; îmboldește-ți spiritul, biciuesce-ți conștiința, fii judecătoriu grozav și ne'nduplecat al propriilor tale greșeli. Acesta e câștigul ce-l vei avea din infuriarea ta, pe carea tocmai pentru aceasta ți-a dat-o Dumnezeu. Dară răpirea este oare din necesitate? Cătuși de puțin. Ce necesitate e de a răpi, spune-mi, sau ce te silește la aceasta? «Sărăcia, diic, și lipsa celor necesare.» Dară tocmai de aceasta nu trebuie să răpești; căci o ast-feliu de bogăție nu e sigură. Tu, însă, faci același lucru, ca și cel ce fiind întrebat că de ce pune temelie casei sale pe năsip? el răspunde că spre a fi apărată de ploa și geruri mari. Dară tocmai pentru aceasta nu trebuia să o pună pe năsip; căci o va prăbuși curând ploea, vijeliile și vânturile. Decî dacă voești a te îmbogăți, nu răpi. De voești a lăsa copiilor avere, adună-o cu dreptate. O ast-feliu de avere de sigur că va rămânea: cea strînsă, însă, pe nedreptul iute se va perde și deteriora. Voești a te îmbogăți, și răpești avutul altora? Dară aceasta nu e bogăție, ci bogăție e de a stăpâni avutul tău propriu, eară cel ce stăpânesce lucruri streine, nu pôte fi numit bogat. Pentru că de ar fi așa, apoi și neguțitorii cari vind haine de mătase, luate de la alții, s'ar putea numi cei mai bogați și mai cu dare de mână dintre toți oamenii; de cât noi nu numim bogați pe aceștia. Și din ce cauză? Pentru aceia tocmai că pörtă de vindare haine streine. Dară chiar de ar fi pôte ale lor, totuși valoarea hainelor nu e a lor, sau dacă ar fi și a lor, totuși aceasta nu se numește bogăție. Dacă politele date nu fac pe cine-va bogat, prin faptul că iute ne despărțim de ele, apoi lucrurile răpite cum pot face pe cine-va bogat? Dacă însă voești cu ori-ce preț a te îmbogăți, apoi află că faptul acesta nu provine din vre-o necesitate. Pentru că în adevăr, de ce anume voești să te bucuri mai mult? Oare de viață mai lungă? Dară tocmai unia ca aceștia se sfârșesc mai curând. De multe-ori aceștia plătesc

cu o mörte prematură prețul răpirei și al lăcomiei lor, și de proprietățile lor nu se bucură, ci încă puțin după ducerea lor de aici vor lua ca moșcenire gheena. De multe-ori apoi, fie din cauza desmerdărilor, fie din a ostenelilor și a grijilor, se perd, topiți de bóle. Ași fi voit să știu cauza, pentru care bogăția e atât de dorită și de alungată de ómení. Dumneđeũ, însė, a pus hotare și măsură naturii nóstre, ca să nu avem nici o necesitate de a umbla după bogății. El a poruncit de a ne îmbraca corpul cu o haină numai, sau și douė, eară mai mult nu e necesar. Decí, pentru ce și la ce servesc mulțimea hainelor, pe care le mănâncă moliiile? A pus apoi măsură hotărítă pântecelui, eară dincolo de această măsură tot ce e dat forsat, vatămă orí-ce vietate. Decí, pentru ce și la ce servesc ciredile de vite, turmele de oi și sfășierea cãrnurilor? Avem nevoie de un singur acoperãmânt; de ce dară atâtea zidiuri mari și atâtea case luxóse? Pentru ca să viețuiască în acele case luxóse vulturii și cióreje tu desbraci pe cel sarac? Apoi cum nu sunt acestea vrednice de gheena? De multe-ori apoi chiar pe locuri pe care nici nu le-au vėdut macar, îi clădesc case strălucite, cu colóne și petre prețioase, în care scop ce nu sunt în stare de a săvėrși? Dară la urmă nici îi nu se bucură de acele case, și nici alții, pentru că singurătatea locului nu-i împinge spre ele. Ai vėdut decí, că se fac lucruri de acestea, care nu sunt nici macar în scop de câștig, ci numai din cauza prostiei și a slavei deșarte? Vė rog dară, de a fugi de o ast-feliu de purtare, pentru ca ast-feliu să putem a departa de la noi și alte rele, și să ne putem bucura de bunătățile făgăduite celor ce'l iubesc pe el, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III.

„Drept aceia și eũ auđind credința vóstrė întru Domnul Iisus, și dragostea cea cătră toți sântii, nu încetez a mulțami pentru voi, pomenire de voi făcėnd la rugăciunile mele, ca Dumneđeul Domnului nostru Iisus Christos, Tatăl mării, să

vă dea vouă Duhul înțelepciunii și al descoperirii, spre cunoștința lui, ochii minții voastre luminați, ca să știți voi care este nădejdea chemării lui, și care este bogăția măririi moștenirii lui întru sânti, și care este mărimea cea prea înaltă a puterii lui întru noi, cari credem după lucrarea puterii tăriei lui" (Cap. 1, 15—19).

Nimic nu era egal cu frageda iubire apostolică; nimic nu se putea egala cu simpatia și iubirea părintească a fericitului Pavel, care și făcea toate rugăciunile lui pentru orașe și țeri întregi, și către toți scria: „Nu încetez a mulțami pentru voi, pomenire de voi făcând la rugăciunile mele”. Înțelegiți, deci, câți avea el în cugetul lui, spre a-i pomeni în rugăciuni; pe câți-l pomenia în rugăciuni, pentru toți se ruga lui Dumnezeu, ca cel ce singur acordă darurile sale cele bogate. „Pentru aceia”, dice, adecă pentru viitorii și pentru bunurile ce stau de față celor ce cred și viețuiesc cu dreptate. E demn de a mulțami lui Dumnezeu pentru toate cele acordate de el neamului omenesc, și înainte de aceasta și după aceasta, dară e demn încă de a-i mulțami și pentru credința celor ce cred. „Auzind, dice, credința voastră în Domnul Christos, și dragostea cea către toți sântii”. Peste tot locul el împreună și înjugă credința și iubirea; ca o pereche de telegări admirabile. „Nu numai către conaționali, dice, ci către toți fără excepțiune”. „Nu încetez a mulțami pentru voi, pomenire făcând pentru voi în rugăciunile mele”. Dară pentru ce-l rogi, și ce anume ceri de la el? „Pentru ca Dumnezeul Domnului nostru Iisus Christos și Părintele slavei, dice, să vă dea vouă Duhul înțelepciunii și al descoperirii”. Două lucruri necesare cere apostolul ca îi să aștepte: pentru ce au fost chemați, și cum au fost mântuiți de păcatele anterioare; el însă dice, că acestea sunt trei la număr. Dară cum sunt trei? Adecă, să cunoștem și despre cele viitoare. Pentru că în adevăr, din bunurile ce ni aparțin noi vom cunoște bogăția cea nepovestită și minunată; de la cunoștința exactă apoi, cine eram și cum am crezut, vom cunoște puterea și tăria lui, cum ne-a întors la adevăr pe noi, cari am fost instrăinați atâta timp. „Că ce

este nebun al lui Dumnezeu, este mai tare de cât omeni" (I Corint. 1, 25). Cu aceeași putere, cu care a sculat din morți pe Christos, ne-a atras și pe noi către dânsul. Și această putere nu este numai până la înviere, ci și cu mult mai departe. „Și l-a pus a ședea de dreapta sa întru cele cerești, mai pre sus de cât toată începătoria, și stăpânia, și puterea, și domnia, și de cât tot numele ce se numesce, - nu numai în veacul de acum, ci și în cel viitoriū; și toate le-a supus sub picioarele lui, și pre el l-a dat cap bisericei mai presus de toate, carea este trupul lui, împlinirea celui ce se îplinește cu toate întru toți" (Vers. 20—23). Cu adevărat că ne-a făcut părtași a mari și negrăite misterii. Dară acestea nu e cu puțință în alt mod a le afla, de cât împărțându-ne de sântul Duch și bucurându-ne de mult char. De aceia și Pavel se roagă ca: „Părintele slavei", dice, adecă carele ni-a dat mari bunătați. Apostolul numește pe Dumnezeu plecând de la ideea subjectelor din discuțiune, precum: „Părintele îndurarilor și Dumnezeul a toată mângăerea" (II Corint. 1, 3), și earăși. Profetul: „Domnul este puterea mea și ajutoriul meu" (Psalm. 17, 2. 3). „Părintele slavei", dice. Veđi, cum el nu pôte să represinte în alt mod numele, și de aceia peste tot locul îl numesce slavă, nume ce printre noi este considerat ca mai presus de orice strălucire. Iată acum că este părintele slavei, și Dumnezeul lui Christos. Dară ce? Este ore fiul mai mic în slavă de cât tatăl? Dară aceasta nu ar dice-o nimeni, și nici chiar un nebun. „Să vă deé voue", adecă să înalte cugetul vostru și să'l înaripeze, căci în alt-feliū nu e cu puțință de a pricepe acestea. „Omul sufletesc*) nu primește cele ale duchului, căci i sunt nebunie" (I Corint. 2, 14). Așa dară avem nevoie de înțelepciune duhovnicească, ca să înțelegem cele duhovnicesci, ca să vedem cele ascunse; el (duchul) toate le descopere. El va povesti

*) În ediția societății britanice se dice: *omul firesc*, ceia ce nu represintă exact cuvântul din original *ψυχικός άνθρωπος*, după cum nici traducerea din ediția de Buzeu nu exprimă idela în mod clar. *ψυχικός άνθρωπος*—om psihic, om trupesc, om în carne și sânge. (Comp. Facer. 2, 7) cu I Corint. 5, 44, 47 și 50). Trad.

tainele lui Dumnezeu, căci tainele lui Dumnezeu numai Duchul le cunoște, el care cercă și cele adânci a le lui Dumnezeu, și nu inger, nici arhanghel și nici vre-o altă putere creată. „Să vă dea vouă”, adică să vă acorde charul lui. Deci dacă aceasta este din apocalips (descoperire), apoi sunt de prisos descoperirile minții omenești. Cel ce a aflat pe Dumnezeu și l-a cunoscut, nici-o dată nu se va îndoii de ce-va; el nu va dice: „aceasta e imposibil, ceial-altă e posibil, sau cum s-a făcut aceasta”. Dacă vom cunoște pe Dumnezeu, după cum trebuie a-l cunoște, și dacă-l vom cunoște de la cel ce trebuie a cunoște, adică de la însuși duchul sânt, nici că ne vom îndoii vre-odată de ce-va. De aceia dice: „Spre cunoștința deplină a lui, și ochi luminați minții vóstre”. Cel ce a aflat ce este Dumnezeu, nu se va îndoii de promisiunile date, nu va fi necredincios asupra faptelor deja întâmpate.

Se rógă prin urmare a li se da lor duchul înțelepciunii și al revelațiunii, dară pe lângă aceasta și el pe cât póte demonstrează din raționamente și din faptele deja existente. Deci, fiind că trebuia a vorbi de faptele deja întâmpate, pe cele ce urmau a se petrece în viitoriul le certifică din cele întâmpate. Ast-feliu bună-óră dicând: „Spre a cunoște voi, care este nádejdea chemării lui”, aceasta e încă nesigur pentru mulți, nu însă și pentru credincioși; „Și care este bogăția slavei moșcenirei lui întru sânti”, ce deasemenea e nesigur. Dară ce anume e sigur? Aceia, că am crezut că el a sculat pe Christos din morți prin puterea slavei lui; căci a scula din morți e cu mult mai minunat de cât de a convinge spiritele. Și tocmai aceasta mă voiu încerca de a o proba. Ascultă deci. Christos a dis celui mort: „Lazare, vină afară” și îndată a ascultat. Petru de asemenea a dis: „Tabitha, scólă-te”, și nu s-a împotrivit. Aceiași va dice el în ziua cea de pe urmă, și toți vor învia, și încă cu atâta grabă în cât cei vii nu vor întrece pe cei adormiți, adică într'o secundă, în clipeala ochiului toate se vor petrece și se vor desfășura. Nu tot așa însă, când e vorba de a crede, ci ascultă-l pe el earăși dicând: „De câte ori am voit să adun pre fii tei.... și nu ați voit” (Luca 13, 34). Așa dară, veți că aceasta e cu mult mai greu? Ast-feliu că de aici, adică din credință, se săvâr-

sesce totul. E cu mult mai greu de a convinge prin raționamente judecata omenească, de cât de a lucra natura asupra ei și a o convinge. Causa la aceasta este, că el voește ca de bună voea noastră să ne facem buni. De aceea a și dis cu drept cuvânt: „Marimea cea prea înaltă a puterii lui întru noi cari credem“. Când Profetii nimic nu au isbutit, când îngerii și archangelii, când întreaga natură vedută și nevedută cu nimic nu puteau să ajute, atunci și el a iconomisit prezența lui printre oameni, arătând prin aceasta, că faptul salvării omului avea nevoie de puterea dumnezească. „Bogăția slavei“, adică slavă negrăită. Căci în adevăr, care cuvânt ar putea reprezenta acea slavă, de care atunci se vor împărtași sântii? Care cuvânt? Nici unul, ci cu adevărat că spre a pricepe cugetul nostru, e nevoie de charul său, ca ast-feliu să primim măcar o mică rază de pricepere. Au știut omenii ce-va și mai înainte, el însă a voit ca mai mult să afle și mai clar să cunoască. Vedi, deci, câte a făcut? A sculat pe Christos din morți, ceia ce nu e puțin lucru. Privește apoi mai departe. A ședut deadreapta sa; și care cuvânt ar putea reprezenta aceasta? Pe cel de pe pământ, pe cel mai fără de glas de cât pescii, pe cel ce a fost jucăria demonilor, privește unde l-a ridicat. Cu adevărat că aceasta e măreția cea prea înaltă a puterii lui. Și privește încă unde l-a ridicat: „In ceriuri“, dice, și l-a făcut superior întregii naturi create, „mai pre sus de cât totă începătoria și stăpânirea“. Cu adevărat că pentru cunoștința sa exactă, noi avem nevoie de ajutorul Duchului și de o judecată înțeleaptă; cu adevărat că e necesitate de revelațiune. Înțelegi, câtă depărtare e între natura omului și a lui Dumnezeu, și cum din această înjosire l-a ridicat la acea cinste. Nu a dis în mod simplu sus, ci „mai pre sus“, adică nu a întrecut numai cu o treaptă, sau două, sau trei. De cât puterile de sus Dumnezeu este mai pre sus, ast-feliu că l-a ridicat acolo pe cel dintre noi; din cel mai înjosit loc l-a ridicat la cea mai înaltă stăpânire, de unde nu mai este altă cinste mai mare. „De cât totă începătoria“, dice, adică nu acestora numai, sau numai aceloră, ci «de cât totă începătoria, și stăpânia, și puterea, și domnia, și de cât tot numele ce se numesce», adică ori-ce este în ceriuri, de cât toate e mai presus. Aceasta cât privește pentru cel ridicat din morți, ceia ce e vrednic de admirat; eară nu în ce

privește pe Dumnezeu Cuvântul, căci în asemenea, caș întreaga creațiune e față de Dumnezeu, ceia ce sunt țintarii față de noi oameni. Dacă toți oamenii vor fi considerați ca picăturile din vadră și ca praful din balanță (Isaia 40, 15), apoi pune la socoteală puterile nevedute ca țintari. Dară pentru cel dintre noi aceasta cu adevărat e lucrul mare și miraculos, căci l-a ridicat de la cele mai de jos ale pământului. Dacă toate popoarele sunt înaintea lui ca o picătură, apoi un singur om a cătea parte din picătură este? Și totuși pe acesta l-a făcut superior tuturor, „nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitoriu“. Așa dară mai sunt nume și de alle puteri nedeschise și necunoscute nouă. „Și toate le-a supus sub picioarele lui“, adecă nu în mod simplu l-a făcut superior, spre a fi preferat lor, nici prin comparațiune, ci mai presus de densii ca servi. Vai! Cu adevărat faptul acesta este înfricoșat. Intreaga natură creată a devenit sclavă omului din cauza lui Dumnezeu-Cuvântul, carele a viețuit în el. E posibil de a fi cine-va sus și să nu aibă supuși, ci numai să fie preferat; aici însă nu este așa, ci totul a supus sub picioarele lui, și nu cum s-ar întâmpla a supus, ci cu cea mai de pe urmă supunere. Pentru aceia a și dis: „Sub picioarele lui“. „Și pre el l-a dat cap bisericei mai pre sus de toate“. Vai, earăși, unde a ridicat și biserica! Intocmai ca cu o mașină a ridicat'o la înălțime și a așezat'o în același tron. Căci unde este capul, acolo este și corpul, eară capul și corpul nu sunt separate prin nimic intermediar, căci de vor fi separate, nu se poate dice că e corp, sau cap. „Mai pre sus de toate“, dice. Dară ce înseamnă aceasta? Adecă că nici înger, nici archangel și pe nimeni altul n-a lăsat superior lui. Dară nu numai cu aceasta ne-a cinstit pe noi, că adecă a ridicat la înălțime pe cel dintre noi, ci pentru că a și regulat ca întregul gen omenesc să-i urmeze lui, de densul să se bucure și pe el să-l secundeze. „Care este trupul lui“. Pentru ca nu cum-va auzind de cap să-l ieși numai ca cel ânteiu, ci să ai și convingerea că nu e numai o căpetenie simplă, de aceia 'l numește ca cap al corpului. „Implinirea celui ce se îplinește cu toate într-un toți“. Apoi ca și cum nu ar fi suficiente toate acestea de a arata afinitatea și apropierea, dice că plinătatea lui Christos este biserica. Căci și plinătatea capului este corpul, cum și plinătatea corpului este capul. Privesce de câtă orânduială face us

Pavel, cum el nu cruță nici un cuvânt, numai și numai spre a reprezenta slava lui Dumnezeu. Plinătatea, dice, adecă precum capul se împlinesce (completează) prin corp, așa și corpul se împlinesce prin toate membrele la un loc, și prin fie-care în particular. Căci de nu vom fi mulți, dintre cari unul să fie mână, altul picior, eară un altul vr'un alt membru, nu se împlinesce (completează) întregul corp. Prin toate acestea deci se împlinesce corpul lui. Atunci se împlinesce și capul, atunci și corpul devine perfect, când cu toții vom fi uniți la un loc și vom fi lipiți cu dragoste.

*) Ai vădut bogăția slavei chironomie? Ai vădut măreția cea prea 'naltă a puterii cătră cei ce cred? Ai vădut speranța chemării? Să respectăm deci capul nostru, să înțelegem al cărui cap suntem noi corpul, cap căruia totul a fost supus. După acest exemplu noi trebuie a fi mai buni de cât îngerii și mai deosebiți de cât archanghelii, ca cei ce suntem preferați tuturor.

„Nu pre îngerii a luat când-va Dumnezeu“, după cum dice în epistola către Ebrei, „ci sēmânța lui Abraam“ (Ebr. 2, 16). Nu a luat nici începătoriile, nici stăpâniile, nici domniile și nici vre o altă putere óre-care, ci natura noastră a luat'o, și a aședat'o deadreapta lui. Și ce dic, a aședat'o? Așternut i-a făcut lui, și toate a supus sub picioarele lui. Câți morți voești a fi puși sub picioarele lui? câte suflete? mii și milioane? Dară nimic nu vei spune exact. Două lucruri mari a săvêrșit; și el a ajuns până la cea mai de pe urmă umilintă, și pe om l-a ridicat până la cea mai mare înălțime, și l-a mântuit prin sângele lui. Mai 'ntieiu a dis aceia, că adecă s-a umilit până la atâta pe dēnsul; apoi spune și ceia ce este mai puternic încă, faptul acela cu adevărat mare și principal. De și nu am fost vrednici de nimic, el totuși ne-a ajutat; deci dacă ne-am făcut vrednici și fără aceasta, era de ajuns faptul și fără a fi sacrificat; dară când și ambele (nevrednicia și sacrificiul) au fost, cum să nu ne umiască? Nu e mare lucru învierea, când noi judecăm aceste împrejurări. Despre dēnsul dice: „Dumnezeul domnului nostru Iisus Christos“, și nu despre Dumnezeu Cuvântul. Să ne știim deci de apropierea lui, de legătura cu el; să ne temem ca nu cum-va să fie tăiat cine-va de la acest corp, nu cum-va să cadă, nu

*) Partea morală. Despre darul corpului stăpânului a toate, și cum că cel ce nu se împărășese din el, nu trebuie nici macar a sta la rugăciunile pentru producere. (Codicul Veronensis).

cum-va să se arate nevrednic. Dacă cine-va ni-ar pune o diademă pe cap, sau o coronă de aur, ore nu am face totul ca să ne aratăm demni de aceste petre ne'nsuflețite? Acum, însă, nu vre-o diademă e pusă pe capul nostru, ci Christos chiar a devenit capul nostru, ceea ce este cu mult mai însemnat; și noi nu facem nici o vorbă? Dacă îngerii se sfîesc de dînsul, și arhanghelii și toate puterile ceresci, noi însă, fiind și corpul lui, nici pentru aceasta și nici pentru aceea să nu ne sfîim? Și care ni va fi ore speranța de mîntuire? Înțelege dară, ce felii este tronul împărătesc, pricepe apoi și cinstea nemărginită de care te bucuri; acest fapt ar fi de-ajuns, de am voi, ca să potă a ne înfricoșa pe noi mai mult de cât gheena. Eară dacă nu este gheena, și noi cariî ne învrednicim de atîta cinste ne vom găsi nedemni și răi, apoi de ce osîndă și de ce pedeapsă nu vom fi vrednici? Pricepe deci, de cine șade mai cu apropiere capul tîu, carele e Christos, și în dreapta cui se găsește, mai presus de cât totă începătoria și stăpînirea și puterea; pe cînd corpul lui este cîlcat în picioare de demoni! Inse, să nu fie una ca aceasta! Un ast-feliu de corp atunci nu s-ar mai numi corp. De capul tîu (Christos) se înfricoșază chiar cei mai încercați dintre servi, pe cînd tu supui corpul celor ce-l desprețuiesc? Și de ce osîndă nu vei fi ore vrednic? Dacă cine-va ar lega picioarele regelui cu lanț și cîtuse, ore nu ar fi responsabil de cea mai mare pedeapsă? Tu însă, întregul corp îl predai fiarelor selbatice, și pentru aceasta nu te înfricoșezi?

Dară fiind-că veniră vorba despre trupul dombului, e bine să amintim și despre trupul aceluia, care a fost crucificat, străpuns cu cuie și sacrificat. Dacă deci ești trupul lui Christos, ia crucea, căci și el a purtat'o; sufero sculpiri, sufero bătăi, sufero cuie. Ast-feliu a fost corpul lui. Acel corp „pecat n-a făcut, nici viclesug nu s-a'au aflat în gura lui“ (I Petru 2, 22); mânele lui făcea'au tôte spre folosința celor ce avea'au nevoie, și gura lui nimic nu a pronunțat din cele ce nu se cuvinea. I s-a dis bună-órâ; „Ai drac“ (Ioan 7, 20), și el nimic nu a răspuns. Vorba ni e despre corpul Domnului din cina cea de taină, care întru nimic nu se deosebesce de corpul lui. Se înțelege că noi cariî ne împărtășim din corpul și din sângele lui, ne împărtășim chiar din corpul aceluî ce este în ceriuri și închinat de îngerî. Vai, câte căi nu ni s-a dat spre mîntuirea noastră! Ne-a făcut corpul lui, corpul lui l-a dat nouă, și totuși nimic din tôte acestea nu ne

abate de la rele! O adâncul cel mare al răutății, al întunecimii și al nesimțirii! „Cele de sus gândiți..., unde este Christos ședând de dreapta lui Dumnezeu.” (Coloseni 3, 2. 1.) și cu toate acestea, unia iubesc slava, se îngrijesc de a aduna bani și sunt stăpâniți de patimi. Dară nu vedeți că chiar în corpul nostru ceia-ce este de prisos și netrebnic se taie și se desparte? Nu vedeți că nu este nici un folos pentru corp, dacă acel membru e be-teag, dacă e mort, dacă e putred și dacă vatămă și pe cele-lalte mădulări a le corpului? Să nu ne încurajăm că deja suntem în corp, căci dacă corpul acesta fiind natural și totuși se taie în anumite împrejurări, dară încă când nu stăruiesce în cele a le voinței libere, ce nenorocire nu ar putea suferi? Când corpul nu se împărtășește de această hrană, când porii se astupă, atunci corpul este be-teag; eară când se astupă canalurile arterelor, atunci este mort. Tot ast-feliu și noi când astupăm urechele și nu voim a auzi, ni se betejește sufletul nostru. Când nu ne împărtășim cu hrana duhovnicească, când niscare-va viclenii ne infectează ca nisce sucuri stricate, toate acestea la un loc, nasc acea bolă care pricinuieste putredire, bolă primejdiosă, din care cauză va fi nevoie de acel foc la urmă, va fi nevoie de a fi tăiat și despărțit în două; pentru-că cu un ast-feliu de corp nu suferă Christos de a intra în camara de nuntă. Dacă a respins și a scos afară pe cel ce avea haina murdară, apoi ce nu va face celui ce pe lângă haină și-a adaos și murdăria corpului? Ce nu va dispune cu el? Văd pe mulți împărtășindu-se cu corpul lui Christos cum s-ar întâmpla, mai mult ca obicei și ca lege, de cât ca impus de cuget. „Când va sosi, di-ce, timpul Sântului Mare post, sau când va sosi ziua Arătării Domnului (Epifania) mă voi împărtăși cu sântele taîne,» de și timpul de câștig nu este epifania, nici postul mare, ci sinceritatea și curățenia sufletului. Cu acestea apropiete, fără acestea, însă, nici-odată. „De câte-ori veți face aceasta, morțea Domnului veți vesti” (I. Corinth. 11. 26), adică, faceți amintire de mântuirea voastră, de bine-facerea lui cătră voi. Înțelegi, cum cei ce sacrificau în legea veche se purtau cu atâta sfială în timpul sacrificiului, căci ce nu făceau îi pentru curățirea lor? Neconținut se curățeau; eară tu, apropiindu-te de jertfă, de care se înfricoșază și îngerii, hotărășci perioade de timpuri pentru aceasta? Și cum te vei presenta înaintea tronului lui Christos cu mânele murdare, și cu buze necura-

te? Vei îndrăzni ore a te atinge de corpul lui? Tu nu ai îndrăzni câtuși de puțin de a săruta pe Rege cu gura imputită; eară pe împăratul ceriului îndrăznești a-l săruta cu spiritul fiind imputit? Dară aceasta e o mare insultă. Spune-mi, ore ai prefera ca să te atingi de jertfa cu mânele nespalate? Eū nu cred, și chiar sunt sigur că nici ai primi a te apropia, de cât să te atingi cu mânele murdare. Deci dacă ești evlavios la asemenea fapte mici, avēnd sufletul murdar te apropii, și îndrăznești a te atinge? De și santele taine pentru puțin timp le ai în mână, pe când în spirit ele se descompun în totalitatea lor. Dară-ce? Nu veđi santele vase acoperite ast-feliū, și strălucind ast-feliū? Apoi sufletele noastre trebuie a fi mai curate și mai strălucite de cât acestea, mai sante de cât acestea. Pentru ce ore? Pentru că acestea sunt făcute pentru noi; și ele nu se împărtășesc cu cel ce este, nu simțesc, pe când noi da, simțim că ne împărtășim cu santele taine dintrēnsele. Acum, tu nu ai primi a te apropia cu haina murdară, eară cu sufletul necurat te apropii? Vēd aici o mare anomalie. În alte timpuri chiar de sunteți curați, nu vē apropiați, eară în ziua de Paști, ca cum ar fi îngăduit vouē, vē apropiați. O, ce obiceiū! O, ce prejudiciū! Jertfa dīnică este în zadar; în zadar am stat înaintea sanctuarului, căci nu e nimeni care să se împărtășască.

Acestea nu le ȃic, ca adecă să vē împărtășiți cum s-ar întâmpla, ci ca să vē faceți vrednici de aceasta. Nu ești vrednic de jertfa? Nu ești vrednic de împărtășire? Deci nu ești vrednic nici de a sta la rugăciune. Audi, de sigur, pe preotul ce stă față la rugăciune și ȃice: câți sunteți în căință, rugați-vē toți (*ὅσοι ἐν μετανοίᾳ δεήθητε πάντες*). Câți nu se împărtășesc, sunt în căință. Dacă deci ești dintre cei ce se căiesc, nu trebuie a te împărtăși, căci tot cel ce nu se împărtășește, face parte dintre cei ce se căiesc. Deci pentru ce ȃice preotul: «câți nu puteți a vē ruga, eșiți» (*ἀπέλθετε οἱ μὴ δυνάμενοι δεηθῆναι*), eară tu ai stat pe loc cu obrăznicie? Iusē nu ești pōte dintr'aceștia ci dintre cei ce pot să se împărtășască, și totuși de nimic nu te îngrijești, faptul acesta'l cređi de nimic? Judecă, te rog: masa împărătească este de față, ingerii seryesc la masă, însuși împăratul este la masă, și tu ai rēnias dormitând cu gura cascătă? Hainele tale sunt murdare, și tu nu ȃici nimic? Dară pōte sunt curate? Atunci așază-te la masă și te împărtășește. El vine în fie-care ȃi, ca să vadă pe cei de la masă, și tuturor li vorbesē: eară

acum el va dice în conștiința ta: «prietene, cum de ai intrat aici, neavând haine de nuntă»? El nu dice de ce te-ai pus la masă? ci chiar mai înainte de a te așeza, și mai înainte de intrare el te scie de nevrednic; căci nu a dis; de ce te-ai pus la masă? ci de ce ai intrat? Acestea le dice și acum către noi toți, cari cu nerușinare și cu obraznicie stăm în fața lui. Căci tot cel ce nu se împărtășește cu sântele taine, și totuși stă față, nerușinat este și obraznic. Pentru aceasta cei păcătoși sunt scoși cei ânteî. Precum când vine la masă stăpânul, nu se cuvine a sta față acei dintre servitori cari l-au supărat, ci se fac neveduți, ast-feliu și aici: jertfa fiind proadusă, Christos fiind sacrificat, mielul împărătesc fiind sfășiat, când audi: „să ne rugăm cu toții împreună“; când vezi deschidându-se ușile împărătesci (*τα ἀρ. πόρτα*), atunci închipuiți, că se deschide ceriul și ingerii se pogoră. Deci, precum nu trebuie a sta față nimeni dintre necredincioși, tot ast-feliu nu trebuie a sta nici unul chiar dintre credincioși dară murdariu. Spune-mi, te rog, când cine-va este chemat la masă, când și-a spălat mânele și s-a așezat deja și este gata pentru mâncare, și totuși nu mănâncă, ore nu insultă pe cel ce l-a chemat? Si nu ar fi fost mai bine ca unul ca acesta să nu fi venit? Ast-feliu și tu ai venit, ai cântat împreună cu toți cei-l-alti imnul Dumnedeesc, ai mărturisit că ești dintre cei vrednici, și nu dintre cei nevrednici cari au fost ieșit deja la timp; deci, cum ai re-mas și din masa împărătească nu te împărtășești? «Sunt nevrednic», dici: apoi atunci ești nevrednic și de a lua parte în comun la rugăciuni. Nu numai pentru darurile ce sunt puse înainte se pogoră în tot-deauna Sf. Duch, ci și pentru cântările și rugăciunile credincioșilor. Nu vezi cum servitorii noștri spală masă cu buretele, curată casa și așază talgerile pe masă? Intocmai așa se face și în biserică, prin rugăciuni și la glasul preotului; spalăm ca cu un burete biserică pri'mprejur, ca ast-feliu toate înăuntru să se așeze în biserică curate, ca să nu fie nici-o pată, nici-o încretetură (*ποτίς*=sbârcitură). Sunt nevrednici și ochii de aceste priveliști, sunt nevrednice și urechele de a audi. „Chiar vre-o vită, dice, de se va atinge de munte, se va ucide cu petre.“ (Exod. 19, 13). Ast-feliu, deci, nu erau demni nici macar de a se sui pe munte, de și după aceasta s-au apropiat și au vedut locul unde a stat Dumnedeu. E permis după terminarea Sf. Liturghii de a te apropia și a vedea; dară când El este present,

pleacă, căci nu'ți-e permis mai mult, de cât e permis și catichumenului a vedea. Căci nu e tot una, de a nu lua parte la sântele misterii, cu a-l desprețui după ce ai luat parte, însă ai fost nevrednic de acea privesce.

Ar fi trebuit de a vă vorbi mai multe și mai înfricoșate, însă, ca să nu îngreuez cugetul vostru, ajung și acestea. Ceî ce nu se vor înțelepți cu acestea, de sigur că nici cu mai multe nu se vor înțelepți.

Deci, pentru ca nu cum-va să fim siliți a pronunța contra vóstră vre-o hotărîre de condamnare mai aspră, vă sfătuim nu ca să nu veniți la biserică, ci ca venind să vă faceți mai'nței vrednici de prezența și de apropierea vóstră de sanctuariu. Spune-mi, te rog, dacă ore-care Rege ar porunci și ar dice: «dacă veți face cutare lucru, apoi împărtășiți-vă din masa mea», — ore nu ați face totul pentru aceasta? Pe noi ne-a chemat în ceriuri, la masa Impăratului celui mare și minunat, și ne lepădăm și zăbovim încă, și nu ne grăbim, și nu alergăm? Și care speranță de mântuire o vom avea? Să nu pretextăm că din cauza slăbăciunei nóstre, că din cauza naturei nóstre întârziem; nu, ci numai lenevirea ne-a făcut pe noi nevrednici.

Acestea vi s-a spus de noi acum, însă Cel ce îmboldește inimile spre umilință, Cel ce dă spiritul de cucernicie, să întărite inimile vóstre spre evlavie, și să pună în fundul lor sămînțele cele mântuitoare, ca ast-feliu să concepim în pântecel nostru din frica lui, să nascem spiritul mântuirii, și cu curaj să ne apropiem de densus. „Fiii tîi, dice, ca nisce tinere mlădite de maslin împrejurul mesei tale“ (Psalm. 127, 3). Nimic vechiu, nimic sălbatec. Ast-feliu sunt plantele cele tinere, și plantate din noi; sunt apte de a produce fruct, și încă fruct miraculos — vorbesc de fructul maslinului; sunt puternice acele plante, așa că toate sunt puse pri'mprejurul mesei, și nu se adună aici cum s-ar întâmpla, ci cu frică și gróză. Nu-mai așa deci, veți vedea cu curaj pe Christos acolo, și vă veți învrednici de împărăția ceriurilor. Căria fie a ne învrednici, în Christos Iisus Domnul nostru, cu care împreună se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, Tatălui și Sf. Duch, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV.

„Și pre voi cari erați morți cu greșalele și cu păcatele vóstre, intru care óre-când ați umblat dupre veacul lumii aceștia, dupre domnul stăpâniei văzduchului, a duchului celui ce acum lucrează intru fiii neascultărei, intru care și noi toți am petrecut óre-când intru poștele trupului nostru, făcând voile trupului nostru și ale cugetelor, și eram fi din fire ai mâniei ca și cei-l-alți“ (Cap. 2, 1—3).

Este mórte corporală, este însă și mórte spirituală. De cât cea di'nteiú nu atrage după sine vre-un păcat sau vre-un pericol, căci faptul nu vine din vre-o intențiune, ci de la natură. A intrat în lume de la abaterea protopărinților noștri, eară la urmă a devenit naturală, de și de-alt-feliú iute se și desleagă. Mórtea spirituală însă, fiind resultată din intențiune, are în sine păcatul și nici-o deslegare. Priveșce deci cum Pavel arătând deja faptul acesta ca fórte mare, și dicând că este cu mult mai greú de a vindeca un suflet mort, de cât de a învia morții, pune și de astă-dată același fapt, căci dice: „și pre voi, cari erați morți cu greșalele și cu păcatele vóstre, intru care ați umblat óre-când dupre veacul lumii aceștia, dupre Domnul stăpâniei văzduchului, a duchului celui ce acum lucrează intru fiii neascultărei“. Veđi dulceața în vorbă a lui Pavel, și cum peste tot locul mângăe auditoriul neingreuindu-l? Căci după ce a đis, că ați alergat la cea mai de pe urmă răutate,—și aceasta este de a muri spiritualmente,—pentru ca să nu-i ingreueze peste măsură,—căci ómenii se rușinează de relele dinainte când sunt puse la mijloc, chiar de ar fi fost dispărut ele și nu ar mai fi nici un pericol,—li dá lor un conlucrătoriú în faptele cele rele, ca să nu creadă ii că totul depinde de dênșii, și încă un conlucrătoriú puternic. Și care e acel conlucrătoriú? Diavolul. Aceasta o face el și în epistola către Corintheni (I. Corinth. 6, 9—11), căci dice: „Să nu vă înșelați; nici curvării, nici idololatrii“, și prenumerând toate cele-l-alte fapte,

adaoge : „nu vor moșceni împărăția lui Dumnezeu“, și apoi încheie : „Și aceste ați fost unia dintre voi“. El nu dice simplu „erați“ ci „ați fost unia dintre voi“, adecă, cam așa vă purtați. Dară ereticii se acață de noi, și spun, că toate acestea au fost dise cu privire la Dumnezeu, și scoțându-și limbele peste măsură dic, că acestea se atribuie lui Dumnezeu, ceia ce de alt-feliu numai diavolului se pôte atribui. Deci cum li vom astupa gurile? Din inșeși vorbele lor. Dacă Dumnezeu este drept, după cum diceti și voi, și totuși a făcut aceasta, apoi faptul nu este al unui Dumnezeu drept, ci al unui foarte nedrept și scârbos. Inșe Dumnezeu nedrept și scârbos nu ar putea fi nici-odată. Dară de ce l-a numit ôre pe diavol domnul și stăpânitoriul seculului lumei acestia? De aceia tocmai pentru că aprôpe întreaga natură omenească s-a pre-dat lui, și toți servesc lui de bună voea și cu asentimentul lor. Lui Christos, carele a promis mil de bunătăți, nu-i dă nimeni vre-o atențiune; pe când diavolului, carele nimic nu a promis din acelea, ci încă duce și în gheena, toți i se supun. Dară dacă el stăpânesce în seculul acesta, și are sub slăpânirea sa mai mulți de cât are chiar Dumnezeu, și de dânsul ascultă mai mult de cât de Dumnezeu,—afară de puține excepțiuni,—apoi aceasta provine din cauza trândăviei nôstre. „Dupre stăpânirea, dice, a duchului văzduchului“. Aceasta o dice earăși ca să arate, că diavolul are loc de ședere sub ceriū, și că spiritele din aer sunt puteri necorporale. Cum că stăpânirea lui este seculară, adecă că în secolul (viața) present se desființază, ascultă pe Pavel, ceia ce dice pe la finea epistolei: „Nu este lupta nôstră în potriua trupului și a sângelui, ci împotriua începătoriilor, a domniilor, împotriua stăpânitorilor întunerecului veacului acestuia“ (Cap. 6, 12). Pentru ca să nu credi că diavolul este stăpânitoriul absolut al lumei, și să ți-l închipui că el este necreat, de aceia pe aiurea el numesce secul viclean timpul cel viciat, și nu vorbesce de creaturi. Mie mi se pare că a devenit stăpânitoriū sub ceriū după greșala stremoșilor nôstri. „Celui ce lucrează acum, dice, intru fii neascultărei“. Vedeți așa dară, că nu cu deasila, nici în mod tiranic sunt atrași, ci cu binele? A dis neascultare, ca cum ar dice cine-va înșelăciune, căci cu înșelăciunea și cu momeala pe toți-i atrage. Dară

apoi nu-i mângâe numai cu aceia că li dă tovarăș, ci și cu aceia că se pune și pe sine în rândul lor. „Intru care, dice, și noi toți am petrecut ore-când“. „Toți“ căci nu trebuia a dice că făcea cine-va excepțiune. „Intru postele trupului nostru, făcând voile trupului și a cugetelor, și eram fiil ai mâniei din fire, ca și toți cei-l-alti“. Dară ce înseamnă: „din fire“? Arată aici că eu adevărat îi ~~am~~ fost fiil mâniei, în mod veritabil și firesc. „Ca și toți cei-l-alti“, adecă necugetând nimic din cele duhovnicești. Și ca să nu creadă cine-va că el defaimă corpul, sau să-și închipuie că nu este vre-o greșală mare, privesce cum se asigură: „Voile trupului nostru, dice, și a le cugetelor noastre“, adecă, făcând postele plăcerilor. Am întăritat pe Dumneșeu, l-am mâniat, adecă eram înseși urgia, și nimic alt. Precum fiul omului de la natură, sau cum se dice din fire este om, ast-feliu și noi, ca și toți cei-l-alti, eram fiil urgiei, fiil mâniei.

„Dară Dumneșeu bogat fiind în milă“ (Vers. 4). Nu dice numai milostiv, ci bogat în milă, după cum se dice și în alt loc: Dupre mulțimea îndurărilor tale“ (Psalm. 50, 1), și earăși: „Milueșce-mă Dumneșeu dupre mare mila ta“ (Ibid.), și earăși: „Dupre mulțimea milei tale auzi-mă“ (Psalm. 68, 16). „Pentru dragostea lui cea mare, cu care ne-a iubit pre noi“ Dară cum ne-a iubit pe noi? căci faptele săvârșite nu sunt demne de iubire, ci de urgie și de cea mai grozavă pedeapsă. Deci și aceasta e rezultatul milei lui celei mari. „Și fiind noi morți cu păcatele, ne-a înviat împreună cu Christos“ (Vers. 5). Earăși Christos e pus la mijloc, ast-feliu că faptul e demn de credință. Căci dacă Christos care e începătura (*ἀπαρχή*) noastră viază, apoi și noi suntem vii, pentru că împreună cu dânsul ne-a înviat și pe noi. Veți deci, cum toate acestea au fost dise cu privire la corpul lui Christos? Ai vedut măreția cea covârșitoare a puterii lui cătră noi, cari am crezut? Pe cei morți, pe fiil urgiei, pe aceștia i-a înviat. Ai vedut speranța chemării? „Ne-a sculat împreună cu el și ne-a pus a ședeă împreună cu el“ (Vers. 6). Ai vedut slava clironomieii lui? Cum că ne-a sculat împreună cu el, aceasta este invederat; dară că ne-a pus să stăm îm-

preună cu el“ cum s-a făcut? Tot așa precum ne-a și sculat împreună cu el. Nicî-o-dată nu este cine-va ridicat, sau sculat de jos, de cât odată cu capul. Tot așa și noi ne-am sculat, după cum se spune și acolo, că închinându-se Iacob, în același timp și femeea lui s-a închinat lui Iosif. Intocmai așa și noi am stat împreună cu el; când capul stă, și corpul stă împreună cu el. Pentru aceea și adaoge: „întu Christos Iisus“. Dară dacă nu este aceasta, apoi ne-a sculat împreună cu el prin baea renașcerii. Dară cum ne-a pus să stăm împreună cu el? „De răbdăm, vom și împărăți împreună cu el, de murim, vom și învia împreună cu el“ *) dice (II Timoth. 2, 12). Cu adevărat că e nevoie de Duchul Sânt și de descoperire, spre a pricepe cine-va adâncimea acestor misterii. Apoi ca nu cum-va să cađi în necredință, privește ce adaoge el: „Ca să arate în veacurile viitoare bogăția cea mare a charului său, întu bunătate către noi întu Christos Iisus“ (Vers. 7). Decî, fiind-că a spus cele cu privire la Christos, eară acestea nu se raportă la noi, ar putea cine-va să dică; «și ce e cu noi, dacă el a înviat»? iată însă că Pavel a arătat dejă, că și la noi se raportă învierea lui, dacă cu adevărat că s-a unit cu noi ast-feliu; pentru care și spune deadreptul cele cu privire la noi: „Pe noi, dice, cari eram morți cu păcatele ne-a sculat împreună cu el, și ne-a pus să stăm împreună cu el“, așa că, după cum am dis, nu fii necredincios, ci ia dovada din cele dinainte, și de la cap, cum și din voința lui de a-și arăta bunătatea lui cea nemărginită. Căci cum se va arăta acea bunătate dacă nu este în realitate? „Se va arăta, dice, în veacurile viitoare“; dară cum? Că adevărat acele bunătăți au fost mari, în același timp și mai demne de credință dintre toate cele-l-alte. Celor necredincioși li se par acum cele vorbite de noi ca bârfire, atunci însă cu toții vor cunoște. Voești să afli și cum ne-a pus să stăm împreună cu el? Ascultă pe însuși Christos dicend: Veți șede pe două-spre-dece scaune, judecând pe cele două-spre-dece seminții ale lui Israil“, și earăși: „Eară a șe-

*) In ediția Românească de Buzeu lipsese partea finală a pasajului, eară în loc e pus: „de ne vom lepăda de el, și el se va lepăda de noi“, ceea ce nu este în originalul Grec. Trad.

dea dreapta mea și deastânga, nu este al meu a da, ci celor ce s-au gătit de la tatăl" (Math. 19, 28. 20, 23). Ast-feliu deci s-a fost pregătit. „Intru bunătațe spre noi întru Christos Iisus". Și bine a ȃis, cȃci a ședeă dreapta este o onore mai presus de orice altă onore, duple cum nici nu este alta. Deci, ȃice cȃ și noi vom ședeă împreună cu el. Cu adevărat cȃ e bogăție covârșitoare; cu adevărat cȃ e ne'ntrecută măreția puterii lui, spre a sta noi împreună cu Christos! Deci dacȃ ai avea chiar miș de suflete, ore nu le-ai da pe tôte pentru Christos? Dacȃ ar trebui să intri în foc, ore nu ai primi să suferi de bună voe? Inușai el ȃice earăși: „Și unde voiŃ fi eŃ, acolo și sluga mea va fi" (Ioan 12, 26). Deci dacȃ ar trebui ca să fiŃ tăiat și îmbucățit pe fiecare ȃi, nu ar trebui ore a primi cu mulțămire pentru aceste bunătați? Pricepe, deci, unde a ședut el. A ședut în ceriŃ sus, și mai presus de orice începătorie și stăpănie. Pricepe, cu cine vei sta împreună? Cu el. Cine fiind tu? Mort și fiŃ al urgiei. Și ce fapte ai săvârșit? Nimic! Cu adevărat cȃ aici e timpul potrivit de a striga cu același apostol: „O adêncul bogăției, al înțelepciunei și al cunoscinței de Dumneȃeu" (Rom. 11, 33). „Cȃci cu charul sunteți mântuiți" ȃice (Vers. 8). Apoi ca nu cum-va măreția bine-facerilor să te îngâmfe, priveșce cum te mărgineșce: „Cu charul sunteți mântuiți, ȃice, prin credință." Și ca nu cum-va să se vatăme liberul arbitru, a pus și ceia ce depinde de noi: apoi earăși a resturnat și aceasta, cȃci adaoge: „și aceasta nu de la noi", adecȃ cȃ nici credința nu depinde numai de noi, cȃci dacȃ nu ar fi venit și nu ne-ar fi chemat, cum am fi putut crede? „Cum vor crede, ȃice, dacȃ nu vor aȃdi"? Așa cȃ nici a crede nu este propriŃ al nostru. „A lui Dumneȃeu, ȃice, este darul". A ȃis cȃ credința mântuieșce; deci fiind-cȃ a voit Dumneȃeu, credința a mântuit. Fiind-cȃ de altminterea cum mântuieșce credința, fără fapte? spune'mi. Chiar aceasta este darul lui Dumneȃeu. „Ca să nu se laude cine-va" (Vers. 9), pentru ca să ne facȃ a fi recunoscători charului. Darȃ ce? Ne-a împedat el ore de a ne îndreptăți din fapte? Cȃtuși de puțin; darȃ fiind-cȃ nimeni nu s-a îndreptățit din fapte,— ca ast-feliŃ să se arate charul lui Dumneȃeu și filantropia,

—nu ne-a îndepărtat de la dânsul fiind-că aveam fapte, ci fiind-că eram nedestoinici și lipsiți de ele, ne-a mântuit prin char, ca ast-feliu să nu pôtă nimeni a se lăuda.

Apoi, ca nu cum-va auđind că nu prin fapte, ci numai prin credință s-a reușit totul, și așa să se leneviască cine-va, priveșce ce a adaos el: „Că a lui făptură suntem, zidiți întru Christos Iisus spre fapte bune, care mai'nainte a gătit Dumneđeu, ca să umblăm întru ele“ (Vers. 10). Priveșce, ce dice el aici: face alu-siune la renașcere. In adevăr că renașcerea este o a doua creațiune, căci din ceia ce nu eram am fost aduși la ceia ce suntem. Ceia ce eram mai'nainte am murit, adecă omul cel vechi; și ceia ce am devenit, nu eram mai'nainte. Prin urmare faptul acesta este creațiune, și mai prețuită chiar de cât ceia-l-altă; pentru că dacă din aceia avem viața, apoi din aceasta am căștigat cunoșcința de a via bine, după voea lui Dumneđeu. „Spre fapte bune, care mai înainte a gătit Dumneđeu, ca să umblăm întru ele“, adecă nu numai să începem, ci să umblăm întru ele. Așa dară avem nevoie de virtute incontinuuă, adecă săvârșită până la stârșitul vieței nōstre. Pentru că cu nimic nu ne-ar folosi, dacă trebuind a călători la cetatea împărătească, am face cea mai mare parte din cale, eară pe la fine lenevindu-ne, ne-am pune jos și am întrerupe călătoria. Aceasta este speranța chemărei. „Spre fapte bune“ dice, căci dealt-feliu cu nimic nu ne-ar folosi renașcerea.

*) Ast-feliu deci și aici nu ni se ordonă de a săvârși numai un fapt bun, ci tōte. Căci precum avem cincî simțuri, și de tōte trebuie a face us la nevoile nōstre, tot așa trebuie de a săvârși tōte virtuțile. Dacă cine-va bună-ōră ar fi înțelept, însă nemilostiv; sau ar fi milostiv, însă răpitoriū de averi streine; sau că pōte nu s-ar atinge de cele streine, însă nu ar împărtăși pe nimeni din al seū, apoi atunci tōte sunt in zadar. Nu e deajuns numai o singură faptă bună, spre a ne presenta cu curaj înaintea tronului lui Christos, ci ni trebuie multe și variate, și cu un cuvânt tōte faptele bune. Ascultă-l pe dânsul dicând discipulilor: „Mergând învățați tōte neamurile....invățându-l pe dânsii să păzască tōte câte am poruncit vouē“ (Math. 28, 19), și

---

*) Partea morală. Cel ce voesce a se învrednici de împărăția ceriurilor, trebuie a face tōte faptele bune; pe când dacă pe unele le face eară pe altele nu, va fi scos din împărăție. (Veron).

earăși: „Cel ce va strica una din aceste porunci mai mici, mai mic se va chema în împărăția ceriurilor“, adică la înviere. Obicnuiește Mântuitorul de a numi împărăție chiar și timpul învierii. «Una de ar strica dice, mai mic se va chema», așa că avem nevoie de toate. Și privește, cum nu e cu putință de a intra în împărăția ceriurilor fără milostenie, ci chiar singură aceasta de ar lipsi, ne vom duce în focul cel vecinic. „Duceți-vă dice, de la mine blestemaților în focul cel vecinic, care este gătit diavolului și ingerilor lui“ (Ibid. 25, 41. 42.). Și pentru ce ore? „Că am flamândit și nu mi-ați dat să mănânc, am însetat și nu mi-ați dat să beau“. Ai vădut cum fără să fie acușați pentru alt-ceva, au fost perduți totuși numai pentru aceasta? Și cele cinci feciore numai pentru aceasta au fost scose afară, de și erau caste. De alt-feliu tot Pavel dice: „Și sântenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“ (Ebr. 12, 14). Așa dară înțelege, că fără castitate nu e posibil de a vedea pe Domnul; și totuși nu în tot-deauna se poate vedea chiar având castitatea, pentru că de multe-ori a fost la mijloc poate vre-un alt obstacol. Și earăși: dacă toate le-am face, eară pe aproapele cu nimic nu l-am folosi, nici atunci nu vom intra în împărăția ceriurilor. De unde se invederează aceasta? De la servitori cărora li s-a încredințat talanții. Acolo virtutea întreagă era neștirbită, și nimic nu lipsia, însă fiind-că a fost leneș la treabă acel servitoriu, cu drept cuvânt a fost scos din rândul celor-l-alti. E posibil apoi a cădea în gheena numai din cauza insultei. „Căci cel ce dice fratelui său: nebunule, vinovat este de focul gheenei“ (Math. 5, 22). Chiar de ar face cine-va toate faptele cele bune, însă ar fi batjocoritoriu, nu va intra în împărăția ceriurilor. Dară din aceasta cauză să nu atribuie cine-va lui Dumnezeu vre-o crudime, dacă pe cei ce greșesc chiar în cele mici, îi scote din împărăția ceriurilor. Căci dacă printre noi oamenii când face cine-va vre-o faptă contra legii își atrage urgie și pedeapsă din partea Impăratului; chiar o singură lege de ar călca dintre cele în ființă, chiar de ar batjocori, chiar de ar precurvi și s-ar dovedi de vinovat, s-a făcut nevrednic; și chiar de ar fi făcut miș de fapte bune, e totuși condamnat; chiar de ar fi plănuit vr'un omor și s-ar dovedi, e suficient de a-l perde. Deci dacă legile omenești se bucură

de atâta băgare de samă, cu atât mai mult cele Dumne-
deșci. „Dară, ȳci pôte, Dumneȳu este bun“. De
cât, până când ôre vom pronunȳa această vorbă nebunească?
Am ȳis nebuneasca nu cã dõrã el nu este bun, ci pentru
cã ne inchipuim cã bunãtatea lui ni este de folosinȳã când
facem asemenea fapte, cu tôte cã de miș de ori v-am vor-
bit despre aceasta. Ascultã ce ȳice scriptura : „Sã nu ȳici:
mila lui este mare, și va curãți mulȳimea pãcate-
lor mele“ (Sirach. 5, 6). Nu ne împedicã de a ȳice cã in-
durarea lui este mare, nu ne indeamnã la aceasta, ci vo-
eșce mai ales ca neconținut sã o ȳicem aceasta și sã o
avem în mintea nõstrã. Pentru aceasta și Pavel tôte le
pune în mișcare spre atingerea aceluș scop, însã pen-
tru urmãtõrele consideraȳiuni : «Sã nu te minunezi, ȳice,
de iubirea de õmeni a lui Dumneȳu, când tu pãcãtuiești, și
sã ȳici : Mulȳimea pãcatelor mele va șterge. Pentru
aceasta și noi spunem atãtea despre bunãtatea lui, nu dõ-
rã ca încurajãndu-ne sã facem tôte relele, fiind-cã în ase-
menea cas bunãtatea lui va fi spre vãtãmarea mântuirii
nõstre, ci ca sã nu ne descurajãm când ne gãsım în pã-
cate, și ca sã ne pocãim». „Bunãtatea lui Dumneȳu te
aduce la pocãinȳã“ (Rom. 2, 4), earã nu la mai mare
rãutate. Decĩ, dacã devii netrebnic din cauza bunãtãȳei lui,
tu mai cu samã o defaimi înaintea õmenilor. Vãd pe mulȳi
cã acusã îndelunga rãbdare a lui Dumneȳu ; însã vor da
samã, dacã nu o întrebuintãzã la timp și cu rãnduialã.
Este Dumneȳu iubitoriu de õmeni ? În același timp însã,
este și drept judecãtoriu. Iartã greșalele ? În același timp
insã, și respãlãteșce fie-cãruia dupre faptele lui. Trece cu
vederea nedreptatea, șterge fãrã de legea ? În același timp
insã, face și cercetarea acestor fapte. Decĩ, ôre tôte ace-
stea nu sunt contrare și nu se contradic în persõna lui
Dumneȳu ? Nu sunt contrare de loc, dacã noi le împãr-
ȳim în timpuri. De exemplu : șterge fãrã de legile nõstre
aici, atãt prin bacea renașcerei, cât și prin pocãinȳã, însã
instruirea celor sãvêșite și examinarea lor o va face a-
colo prin foc și muncĩ. «Darã, ȳici tu, dacã fac chiar nu-
mai un pãcat, în loc de miile de pãcate, pe care le face
un altul, și totuș pentru acel pãcat sunt scos afarã și cad
din împãrãȳie, de ce atunci sã nu fac încaltea tôte pãca-
tele“ ? Cuvânt ieșit din gura servului nerecunoscãtoriu !
Totuș noi vom deslega și acest cuvânt. Nu face rele, pen-
tru ca tu singur sã fi folosit. Din împãrãȳie cu toȳii vom

cădea p^ote, dară în gheena nu vom suferi aceeași osândă, ci unul mai mare, altul mai ușoră. De exemplu: și tu și acela ați desprețuit, fie pe aprópele, fie vre-o poruncă a bisericeii; în asemenea cas și unul și altul veți cădea din împărăția ceriurilor. Dară dacă nu ați desprețuit deopotrivă, ci unul mai mult, eară altul mai puțin, apoi în gheena veți simți deosebirea. Și de ce, dⁱcⁱ tu, amenință pe cei ce nu fac milostenie, că se vor duce în focul cel nestins? Și încă nu dⁱc^e simplu: în foc, ci «în focul cel nestins, care este gătit diavolului și ingerilor lui»? De ce anume? Pentru că să afli că nimic nu întărește pe Dumnezeu ca nemilostenia, și că acest păcat îl pune înaintea tuturor celor-l-alte. În adevăr, dacă trebuie a iubi până și pe dușmani, apoi óre cel ce respinge pe cei săraci, cari nici chiar dușmani nu-^î sunt, de ce osândă nu va fi vrednic, când prin purtarea lui se face mai rău chiar de cât barbarii? De aici deci se p^ote vedea mărimea păcatului, care și contribuie ca să se ducă împreună cu diavolul în gheena. „Vai de cei ce nu face milostenie“! (Sirach 13, 3?). Deci dacă era așa în legea veche, cu atât mai mult trebuie a fi în legea nouă. Dacă acolo (în legea veche) unde se permitea câștigare de averi, folosința de ele și îngrijire, și totuși se luase atâtea măsuri de a veni în ajutorul săracilor, cu cât mai mult aici (în legea nouă), unde ni se poruncește de a arunca de la noi totul? Ce nu făceau Iudeii? Deciueli și earăși alte deciueli strângeau și dădeau orfanilor, văduvelor și proseliților. Cine-va admirând pe un altul'mi spunea: cutare dă deciueli*). Câtă nerușinare! Apoi dacă la Iudei nu era de admirat un asemenea fapt, óre la Creștini s-a făcut vrednic de admirat? Dacă atunci se credea ca o primejdie mare de a nu răspunde deciuelile la timp, înțelege de aici câtă primejdie nu este acum. Bețivul earăși nu va moșteni împărăția ceriurilor. Dară care e cuvântul de încurajare pentru mulți? Iată care: «dacă și eu și un altul ne găsim în aceleași păcate, nu mică este mângâerea ce o putem avea de aici». Deci, ce am dⁱc^e? Că atunci p^ote avea o mângâere tovarășia de păcate, când au simetrie în mărimea lor; când însă păcatele unuia întrec pe a le celui-l-alt, atunci pe unul ca acela păcatele îl aruncă într'un fel de uimire și nici că-l lasă de a mai avea vre-o mângâe-

---

*) Ideia e confusă. Probabil că pe când vorbea Sf. Chrisostom, unul din auditoriū l-a întrerupt cu aceste cuvinte, pronunțate în mod sarcastic. Trad.

re. Ți bună-ora celui băgat în foc și muncit acolo : «că și cutare pătimește aceiași osândă», căci el nu va simți măcar mângâerea ce'i o aduci. Oare nu toți Israiliții s-au perdut deodată la un loc? Dară acest fapt ce mângâere li-a adus? Nu oare tocmai acest fapt i-a întristat mai mult? pentru care și diceau : „Ne-am pierdut, ne-am nimicit, ne-am potopit“ (Num. 17, 12). Decî ce mângâere e aceasta? În zadar ne mângâem cu aceste speranțe. O singură mângâere este, de a nu cădea în focul acela nestîns, căci odată căduți nu e cu putință de a avea mângâere acolo, unde este scrișnirea dinților, unde este plîngere, unde este viermele cel neadormit, unde este focul nestîns. Decî vei înțelege cam câtă putere are mângâerea când te găsești în scârbe și incurcături mari? Vei fi decî după aceasta în mințile toate? Vă rog și vă sfătuiesc, ca să nu ne amăgim în zadar și să ne mângâem numai cu vorbe de acestea, ci să facem aceia ce va putea fi spre mîntuirea noastră. E vorba ca să stai împreună cu Christos, și tu încă te frămânți cu examinarea cuvintelor? Chiar de nu am avea alt păcat, totuși numai pentru aceste vorbe câtă osândă nu ar trebui să suferim, pentru că suntem atât de molaticî atât de nenorociți și de leneși, căci fiind vorba de atîta cinste noi încă mai vorbim asemenea lucruri? Când vei vedea fericiți pe cei ce au reușit cu faptele cele bune, oare nu te vei topi de necaz? Când vei vedea dintre sclavi și dintre cei mojiți,—cariî puțin pôte s-au obosit aici,—alătura de tronul împărătesc, oare toate acestea nu ți vor fi mai rele de cât toate muncile iadului? Dacă aici vedînd pe unia prosperînd și te topești de necaz, căci o cređi aceasta mai grozavă ca ori-ce altă pedeapsă, și plîngi, și te jelești, și te cređi vrednic de miî de morți, dară acolo ce nu vei suferi? Dacă nu ar fi gheena, inseși ideea despre împărăția lui Dumnezeu nu ar fi oare suficientă de a pierde și a nimicii pe cei păcătoși? Dară că faptul este așa, e deajuns a ne convinge din experiența lucrurilor. Decî să nu ne rătăcim în zădar cu asemenea vorbe, ci să fim cu băgare de samă și să ne îngrijim de mîntuirea noastră. Să ne sîrguim cu faptele cele bune, și să ne îndemnăm pe noi înșine spre practicarea celor bune, ca ast-feliu să ne învrednicim de acea slavă cerească, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpînirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA V.

„Pentru aceia aduceți-vă aminte, că voi când erați odinioară păgâni în trup, care vă chemați ne-tăiere împrejur de către cei ce se chemau tăiere împrejur în trup, făcută de mână, că erați în acel timp fără de Christos, instrăinați de petrecerea lui Israil, și străini de așezământurile făgăduinței, nădejde neavând, și fără de Dumnezeu în lume“ (Cap. 2, 11. 12).

Multe fapte probează filantropia lui Dumnezeu. Mai întâi că prin sine a mântuit neamul omenesc, al doilea că în ce stare fiind omenirea o a salvat, și al treilea că unde a ridicat-o. Acestea toate deci, prin ele înseși poartă cea mai mare dovadă de filantropia lui, și tocmai pe acestea și Pavel le pune de față acum scriind Efesenilor. A dis că fiind noi morți prin păcate și fiii urgiei, ne-a mântuit, eară acum spune cu cine ne-a făcut egali. „Pentru aceia, dice, aduceți-vă aminte“. Obiceiul nostru al tuturor este că, de 'ndată ce ne ridicăm de la o stare de jos sărăcăciôsă la alta cu totul contrară, sau la o mai mare cinste, nici că ni mai aducem aminte de cele dinainte, atât suntem de îngâmfați de slava la care am ajuns. De aceia tocmai dice Apostolul: Pentru aceia aduceți-vă aminte“. „Pentru aceia“. Pentru ce? De ce să ne aducem aminte? De aceia că am fost creați pentru săvârșirea faptelor bune, și aceasta e suficient de a ne convinge ca să ne sirguim în practicarea virtuței. „Aduceți-vă aminte“ adecă că chiar numai amintirea aceia e suficientă de a ne face recunoscători față de bine-făcătorul nostru „Că voi ôre-când erați păgâni în trup“. Priveșce, cum el calitățile Iudaice le pogoră din valórea lor, le diminuează, pe când defectele ginților le admiră, care de alt-feliu nici nu erau defecte, și convinge și pe unii și pe alții, că acestea se apreciază din modul vieței cui-va. „Carii vă chemați (numiați).“ Așa dară valórea unora era în vorbe, calitatea altora era în corp; însă și ne-circumcisiunea și circumcisiunea nu înseamnă nimic. „De către cei ce se chiama, dice, tăiere împrejur în trup, făcută de mână; că

erați în acel timp fără Christos, instrăinați de petrecerea lui Israil, și străini de așezământurile făgăduinței, ne-având nădejde și fără de Dumnezeu în lume”, voi adevărații cari ast-feliu sunteți numiți de către Iudei. Dară ce? El voește ca să arate, că binefacerea acordată lor tocmai în aceia stă, că adevărații (păgânii) să fie părtași cu Israil; apoi de ce atunci earăși diminuează demnitatea Israilitică? Nu o diminuează, ci în cele necesare, ca bună-ora împrietenirea cu Dumnezeu și speranța bunurilor viitoare, el o ridică, eară în altele, în care nu au avut nici o comunicație, o diminuează, pentru că și dice el mai departe: „Impreună cetățeni cu sântii sunteți și deapropo (familiari) ai lui Dumnezeu” (Vers. 19). Vedi deci că el nu diminuează. «Acestea, dice, sunt indiferente. Să nu credeți că dacă nu v’ati circumcis și vă găsiți în ne-circumcisiune, este vre-o deosebire. Răul cel mare acolo era, că vă găsiati fără Christos, străini de petrecerea lui Israil». A fi străini de așezământurile făgăduinței, a nu avea speranța viitoare, a fi fără Dumnezeu în lumea aceasta, toate acestea erau defectele ginților. A vorbit de lucrurile cele cerești, vorbește acum deci și de cele pământești, fiind-că despre acestea Iudeii aveau o mare idee. Tot ast-feliu și Christos când încuraja pe discipuli, după ce a dis: „Fericiti cei isgoniti pentru dreptate, că acela este împărăția ceriurilor”, adaoage: „caci ast-feliu au gonit și pe Prorocii cei dinaintea vóstră”. Pune ânteu propozițiunea majoră și apoi pe cea minoră. Această din urmă comparativ cu măreția ideii dinainte este inferioară; comparativ însă cu apropierea faptului de cunoscinta lor, e ce-va mare și suficient de a crede îi, și are multă putere. Prin urmare așa feliu trebuia să viețuiască îi. Nu a dis: separati, ci instrăinati de petrecerea lui Israil. Nu a dis: ne-având sau fiind fără atențiune, ci nici că chiar aveau vre-o relațiune ore-care, și erau străini. Emfasa cuvintelor e foarte mare, și arată cât de mare a fost diferența dintre dênșii. De alt-feliu erau și Israiliti lipsiti de petrecerea lui Israil (τῆς πολιτείας ἧσαν ἐκτὸς), însă nu erau considerați ca străini, ci ca leneși și trândavi; au cădut și din făgăduinți, însă nu ca străini, ci ca nedemni. Dară care erau ore așezământurile făgăduinței? „Ție și seminției tale voi da pământul acesta” (Genesa 13, 15), și altele pe care le-a promis. „Ne-având

nădejde, dice, și fără de Dumnezeu în lume“, de și de alt-feliu se închinau unor deși ce nu existau; căci dora idolul nu este nimic.

„Eara acum intru Christos Iisus, voi cari erau ore-cand departe, v'ati facut aproape prin sangele lui Christos. Pentru ca el este pacea noastra, care a facut amandoua una, si peretele cel din mijloc al zidului l'a sfarimat, vrajba in trupul sau“ (Vers. 13—15). «Dară ce? Acesta e ore faptul acela mare, dicit poate, ca adeca am ajuns in petrecerea Iudaica? Ce spui? Tote cele din ceruri si cele de pe pament le a recapitulat, le a concentrat intr'una, si acum vorbești de petrecerea Israiliților?» „Da, dice el. Acelea trebuie a le primi prin credinta (cele cu privire la asezamintele fagaduentei), eara acestea a le primi impreuna cu faptele lor.“

„Eara acum, dice, intru Christos Iisus, voi cari erau ore-cand departe, v'ati facut aproape“, adeca v'ati apropiat de petrecerea lui Israil. A fi insa departe, sau aproape, e rezultatul intentiunii numai. „Pentru ca el este pacea noastra, care a facut amandoua una.“

Dară ce inseamna „amandoua una“? Nu dice dora ca ne-a ridicat pe noi la acea nobleta, ci ca si pe noi si pe aceia ne-a ridicat la o nobleta mai mare, afara numai ca bine-facerea facuta cu noi e mai mare. Acelora li s-a si promis, si mai aproape de el erau; noue insa nici nu ni s-a promis, si eram si mai departati. De aceia dice: „Eara neamurile sa proslaviasca pe Dumnezeu pentru mila“ (Rom, 15, 9). A promis Israilitenilor, insa s-au aratat nedemni; noue nu ni s-a promis, caei eram straini, si nimic comun nu aveam cu densii. Cu tote acestea ne a facut pe toti una, nu ca dora ne-a alaturat pe noi langa aceia, ci si pe aceia si pe noi intr'una ne-a unit. Ve voi da un exemplu. Sa ne inchipuim ca cine-va are doua statui: una de argint si alta de plumb, si ca topindu-le le-a ridicat earasi, insa de asta-data amandoua de aur. Iata ca pe amandoua le-a facut una. Sau sa ve spun si alt exemplu: fie buna-ora un slav, eara altul adoptat; ambii insa au suparat mult pe bine-facatoriul lor, si acel ce era infiat si acum desmostenit, cum si sclavul care a fugit si nici nu cunoscea pe stapanul sau; apoi ambii au devenit deodata chironomi si fi adevirati. Iata ca i-a ridicat pe amandoi in aceiasi cinste; ambii au devenit una, unul ve-

nind mai de departe, eară cela-l-alt mai de aprópe, și mai veritabil chiar, de cât cum era mai'nainte de a supăra pe bine-facătoriul lui. „Peretele cel din mijloc, dice, l-a sfărímat.“ Dară care e acel perete din mijloc? „Vrajbă în trupul seú, dice, legea poruncilor cu dogmele stricând“. Unia dic, că peretele cel din mijloc (τό μεσότοιχον) dintre Iudei și Elini consta în aceea, că nu se permitea acelora de a se amesteca cu Elinii *). Mie însă nu mi se pare adevărat, ci peretele acela din mijloc e comun tuturor, adecă e vrajba în corp, și acest perete era care despărția, precum dice și Profetul: „Ci păcatele vóstre fac osebire între voi și Dumneđeú“ (Isaia 59, 2). Peretele cel din mijloc deci, era dușmănia, inimiția ce o avea și cătră Iudei și cătră Elini; căci legea existând, nu numai că nu a paralisat păcatul, ci încă că l-a și mărit, după cum dice în alt loc; „Că legea mânia lucrează“ (Rom. 4, 16), așa că precum acolo nu se prevede totul în ea (lege), ci după ce am călcat'o se sub-înțelege greșala, tot așa și aici el numesce legea peretele din mijloc, fiind-că nefiind ascultată aducea inimiție. Legea era ca un gard, făcut ca pentru siguranță, pentru care a și fost numit φραγμός, ca ast-feliú să îngărdiască de jur-împrejur (περιφράττη). Ascultă earăși pe Profetul care dice: „Și o am îngărdit, și șanț am făcut împrejurul ei“ (Isaia 5, 2), și earăși: „Pentru ce ai surpat gardul ei (viei) și o culeg toți cei ce trec pe cale“? (Ps. 79, 12), arătând acolo nesiguranța în care se găsia, și earăși: „strică-voiú gardul ei, și va fi călcată în picióre“ (Isaia 5, 5), și earăși: „Legea o a dat spre ajutoriú“ (Ibid. 8, 20), și earăși: „Cel ce face milostenie Domnul și judecată..... cunoscute a făcut fiilor lui Israil voile sale“ (Ps, 102, 6. 7.). Deci gardul a devenit peretele cel din mijloc, nu ca să-i păziască în siguranță, ci ca să-i despartă de Dumneđeú, pentru că aceasta e deosebirea între peretele din mijloc și gard. Și care e acel perete din mijloc? „Vrajbă în trupul seú, legea poruncilor cu dogmele stricând.“ Cum și în ce mod? Sacrificându-se și deslegând acolo

*) Notă. Sf. Chrisostom dese-orí prin cuvântul de Elini înțelege pe giniți fără excepțiune. Trad.

(în corp) inimiția. Dară nu s'a mărginit numai la aceasta, căci dacă ne-am izbăvit de păcatele de dinainte, apoi earăși să fim siliți de a păzi legea? Atunci de sigur că tot una era. De aceia deci și legea o a desființat. „Legea poruncilor cu dogmele, dice, stricând“. O! câtă iubire de oameni a arătat! Ni-a dat legea ca să o păzim, și după ce nu o am păzit și eram vinovați și demni de osândă, el a desființat legea. Intocmai ca cum cine-va ar da copilul sevă unui Pedagog spre a crește, și dacă vede că copilul nu se supune, dă drumul Pedagogului din serviciu. Câtă filantropie! Dară ce înseamnă; „cu dogmele stricând?“ (ἐν δόγμασι καταργήσας), pentru că mare e deosebirea între poruncă (ἐντολή) și precept (δόγμα). Sau că pe credință o numesce aici dogmă, căci numai prin credință a mântuit, sau că numesce dogme poruncele date de Mântuitorul în diferite ocazii, precum dice Christos: „Eu însă vă dic vouă, că tot cel ce se mânie.... etc.“ (Math. 5, 22). De aceia și dice apostolul în altă parte: „De vei crede, că Dumnezeu l-a sculat pe el din morți, te vei mântui“ (Rom. 10, 6-9), și earăși: „Eară dreptatea cea din credință așa dice: să nu dici întru inima ta; cine se va sui în ceriu? sau cine se va pogori întru adânc? adevărat să ridice pe Christos din morți“ (Ibid). Așa dară a introdus credința în locul vieții după poruncile legii, și pentru ca să nu salveze neamul omenesc cum s'ar întâmpla, și el a primit a fi osândit și torturat, dară și de la noi a cerut credința prin dogme, adevărat prin preceptele acelea admirabile.

„Ca pe amândoi să-i zidiască întru sine într'un om nou, făcând pace“. Ai vădit așa dară că nu s'a făcut Elinul Iudeu, ci și acela și acesta a ajuns într'o altă stare? Nu pe unul l'a înlocuit cu cela-l-alt, ci pe amândoi i-a zidit. De alt-feliu bine și întrebuintază apostolul cuvântul „a zidi“, de care și face us peste tot locul. Nu a dis: ca să-i transforme, să-i prefacă, ci să-i zidiască, ca ast-feliu să arate puterea faptului săvârșit, și că de și zidirea (creațiunea) este nevădută, totuși nu e mai pe jos de ânteia creațiune, și că noi nu trebuie a ne depărta de ea, ca și cum am fugi de niște împrejurări naturale. „Ca pe amândoi să-i zidiască, dice, întru sine“, adevărat prin sine. Nu a ordonat alt-cui-va să facă

aceasta, ci prin sine însuși contopind pe unul cu cela-l-alt, a scos de aici unul singur minunat, el însuși făcându-se ast-feliu mai'nțeiu, ceia ce este cu mult mai mare de cât ânteia creațiune. Aceasta înseamnă „întru sine“, adecă el mai'nțeiu s'a dat ca tip și exemplu nouă. De aici el atrage pe Iudeu, eară de acolo pe Elin, și făcându-se centrul lor de gravitate, și contopindu-i și făcând a dispărea dintre dênșii tot ceia ce-i înstrăina, i-a regenerat, i-a replăsmuit din nou prin foc și apă, și nu prin apă și pământ. A devenit Iudeu circumcis, a devenit blestemat, a devenit Elin afară din lege, și mai pre sus de Elini și de Iudei. „Intr'un om nou, dice, făcând pace“, adecă pace între dênșii și Dumneđu, sau pace între dênșii. Căci de remânea Iudei și Elini, nu s'ar fi împăcat, și ne'impăcându-se nu ar fi putut a ajunge la o stare mai bună de cât cea dintei. Pentru că Iudeul atunci se unește cu Elinul, când devine credincios; întocmai ca și cum doi având locuințe în rândul de jos al caselor, și deasupra lor un altul o locuință mare și admirabilă, nu ar putea să se vadă unii pe alții, până ce nu s-ar ridica în rândul al doilea. „Făcând pace“, mai ales cu Dumneđu, după cum dice pasajul ce urmează: „și pe amândoi să-i reîmpace într'un trup cu Dumneđu prin cruce“ (Vers. 16). Nu a dis: să-i împace (καταλλάξῃ) ci să-i reîmpace (ἀποκαταλλάξῃ), arătând prin aceasta că natura omevească mai'nainte de aceasta era lesne de împăcat (εὐκατάλλακτος, pe când în codicile A. C. D. E. F se găsește ἀκατάλλακτος=ne-impăcat. Trad.), ca în timpul sântilor și mai'nainte de lege. „Intr'un trup“, dice, adecă în trupul lui „cu Dumneđu“. Și cum se face aceasta? «Pedeapsa datorită, dice, a suferit'o el însuși». „Prin cruce, omorînd vrajba întru sine“. Nimic nu e mai propriu și mai expresiv ca aceste cuvinte. «Mórtea lui, dice, a omorît vrajba, adecă a rânit'o și a nimicit'o, nu că dóră a poruncit altuia să facă aceasta, și nici că numai a lucrat pentru aceasta, ci a și suferit.» Nu a dis: deslegând'o, sau desființând'o, ci tocmai ce e mai grozav „omorînd'o“, ca ast-feliu să nu se mai ridice, să nu mai învie nici-odată. Cum deci învie ea? Din cauza prea marei réutăți ce ne stăpânesce. Pe câtă vreme vom remânea în corpul lui Christos, pe câtă vreme vom fi uniți, nu înviază, ci stă jos mórta, și nici-odată nu se mai ridică; și chiar de am zămisli o alta în

locu-î, totuși nici că se pôte asemăna cu cea dinainte; tu însă nasci alta în locul celei omorîte., „Cugetul trupului, dice, e vrăjmaș la Dumnezeu” (Rom. 8, 7). Deci, dacă nu vom cugeta nimic corporal, nu se va naște în noi altă vrajbă, ci va rămănea pacea aceia.

*) Înțelegi dară, cât rău pôte veni asupra noastră, că atâtea a făcut Dumnezeu pentru ca să ne impace cu el, și după ce a isbutit și a terminat opera sa, noi earăși ne-am reîntors la inimiciție. Aceasta nu se mai numesce ba-ea renașcerii, ci gheena este și gheena rămănea; nu mai este iertare de păcate, ci cercetarea și examinarea lor. Cugetul trupului e desmerdarea și desfătarea în mâncări și băuturi; cugetul trupului este lăcomia și tot păcatul. Și pentru ce ore se numesce cugetul trupului, de și nimic nu ar putea face corpul fără spirit? Nu dice aceasta ca cum ar defăima corpul, fiind-că și atunci când dice: „Om psychic”, (*Ψυχικός άνθρωπος*. I Corinth. 2, 14), nu o dice aceasta defăimând spiritul. Nici corpul prin sine însuși și nici spiritul prin sine numai nu vor putea săvârși nimic mare și generos, de nu vor avea impulsione de sus. De aceia deci numesce acelea, pe care spiritul le face prin sine însuși psihice, spirituale, eară pe acestea, pe care corpul le face corporale, nu fiind-că sunt naturale, ci fiind-că nu se bucură de protecțiunea cea de sus, și se nimicesc. De alt-feliu și ochii sunt buni, însă fără lumină mi de rele pot face; eară aceasta e mai mult rezultatul slăbăciunei lor, de cât al naturei. Dacă relele ar fi naturale, nici-odată nu am face us de ele la trebuințele noastre. Nu este nici un rău natural. De ce deci numesce păcatele cugete corporale? Pentru aceia, că dacă corpul e mai puternic și stăpânește pe vizitiu (pe spirit), apoi îmbuibându-se produce mi de nenorociri. Meritul corpului e de a se supune spiritului, eară răutatea lui e de a stăpâni pe spirit. Căci precum un cal nu se arată frumos și ager fără de vizitiu, tot ast-feliu și corpul; atunci se arată frumos, când'i vom tăia din rădăcină săriturile și abaterile lui. Dară nici vizitiul nu se face cunoscut fără sciință de mesteșugul său, căci în asemenea cas și el va face mai mari rele. Ast-feliu deci peste tot locul e de tre-

---

*) Partea morală. Că adecă păcatele de și se numesc corporale, însă nu sunt numai a le corpului, ci și a le spiritului; și care anume sunt păcatele spiritului numai, fără ajutorul corpului. (Codi-cele Veron.)

buintă ca duchul să fie de față, căci atunci face ca spiritul să fie mai puternic. El numai înfrumusețează și spiritul și corpul. Căci precum spiritul când este unit cu corpul, îl arată pe acesta frumos, eară când îl părăsește și îl lipsesce de energia lui, se descompune și se întâmplă ca și pictorului, care amestecând colorile grăbește alterarea fie-cărei părți a tabloului și pricinuieste mare desgust privitorului,—tot ast-feliu și cu duchul. Când el părăsește pustiiu și spiritul și corpul, desgustul devine și mai urit, și mai mare. Decî nu huli corpul, fiind-că e inferior spiritului, căci nici eū nu pot suferi a fi hulit spiritul, prin faptul că fără ajutoriul duchului nu pôte face nimic. Eară dacă trebuie a spune ce-va, apoi spiritul e demn de o mai mare acusațiune, căci corpul nimic nu ar putea săvêrși fără spirit, pe când spiritul multe pôte face și fără corp. De pildă: când corpul e bolnav sau vătămat, din care cauză nici nu-î vine a sburda, spiritul multe lucrează și atunci. Dupre cum vătămă fermecătorii, magii, vrăjitorii și pismătareții, mai mult încă vătămă pe corp cele ale spiritului. De alt-feliu nici îmbuibarea nu este dōră vre-o necesitate a corpului, ci o nebăgare de samă a spiritului, căci necesitatea corpului e de hrană și nu de îmbuibare. Dacă eū voiū voi să strîng bine frîul, atunci am dămolit calul, pe când corpul nu pôte să impede spiritul în relele ce le face. Pentru ce decî numește apostolul cugetare corporală? Pentru că devine în totul corporală, adecă că îndeplinesce tōte poftele corpului. Când decî corpul stăpânește, adecă când i se ridică autoritatea spiritului, atunci păcătuiește. Prin urmare meritul corpului stă în a urma spiritului, adecă a se supune lui, fiind-că spiritul prin sine singur nu este nici rău nici bun. De asemenea și corpul, ce ar putea el ôre face prin sine singur? Așa că numai prin contactul lui cu spiritul și prin supunerea lui spiritului devine bun, fiind-că de alt-feliu și el nu este nici bun și nici rău, sau mai bine đis, apt și cătră una și cătră ceia-l-altă extremitate, avênd cătră amândouă înclinare. Corpul poftesce, însă nu curvie și nici precurvie, ci promiscuitate; corpul poftesce nu îmbuibare, ci hrană, nu beție, ci băutură. Cum că corpul nu poftesce beție, judecă de acolo, că el nu pôte suferi mai mult, dacă cum-va ai trecut peste măsură, dacă ai depășit marginile necesității. Acestea sunt ale corpului, eară tōte cele-l-alte sunt ale spiritului, în timp ce el se pogōră la cele corporale, în timp ce el se tîmpește. Corpul chiar de ar fi bun, totuși e fōrte inferior spiritului, după cum plumbul e inferior

aurului. Dară după cum e nevoie și de plumb, căci lipește metalurile, tot ast-feliu și spiritul are nevoie de corp. Ca și un copil nobil el (corpul) are nevoie de pedagog; și după cum când dicem «acestea sunt lucruri copilărești» noi nu defăimăm prin aceasta vîrsta copilărească, ci faptele copilăriei, tot așa e și cu corpul. De vom voi însă, ni este posibil de a nu fi în corp, precum nici pe pămînt, ci în ceriuri și în duch. Căci a fi unde-va, nu înțelegem pozițiunea sa și locul numai de cât, ci dispozițiunea. De exemplu, mulți din noi dicem: «tu nu ești aici, sau nu ești acolo», sau de multe-ori dicem cui-va: «nu ești în sineți» sau «nu sunt în mine însumi», de și de alt-feliu ce pôte fi mai corporal ca aceasta, că adevărat eu îi vorbesc și mă apropiu de el? și cu toate acestea dicem că el nu este în sine. Să devenim deci în noi înșine, în ceriuri, în duch. Să rămănem în pacea și în charul lui Dumnezeu, ca ast-feliu scăpându-ne de toate cele corporale, să putem a ne învrednici de bunurile făgăduite, prin Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, i se cuvine slava, stăpînirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI.

„Și venind a bine-vestit pace voue celor de departe și celor deapropo; căci printrînsul avem amândoi apropierea într'un duch cătră Tatăl. Pentru aceia deci de acum nu mai sunteți străini și nemernici, ci împreună cetățeni cu sântii și deapropo ai lui Dumnezeu; fiind zidiți pe temelia apostolilor și a prorocilor, fiind peatra cea din capul unghiului singur Iisus Christos; întru care totă zidirea alcătuindu-se crește întru locaș sânt întru Domnul; întru care și voi împreună vă zidiți spre locaș lui Dumnezeu întru Duchul“ (Vers. 17--22).

«Nu a trimis pe altul, dice, nici că ni-a vestit acestea prin altul, ci el prin sine. Nu a trimis inger, nici arhangel, pentru că spre a îndrepta atâtea rele nu era posibil nimenui, ci a fost nevoie de prezența sa, de a corecta, de

a vesti și a spune cele făcute». Așa dară stăpânul a luat asupra-și aprópe rolul servitoriului. A venit „și a binevestit pace voue, dice, celor de departe și celor deaprópe“. Numesce pe Iudei cei deaprópe, în raport cu noi cei dintre ginți. „Căci printrênsul avem amândoi apropierea într'un duch cătră Tatăl“. Numesce aici pacea cea cătră Dumnedeu. Ne-a împăcat, căci însuși dice: „Pace las voue, pacea mea dau voue“ (Ioan 14, 27), și earăși: „Indrăzniți, eū am biruit lumea“ (Ib. 16, 33), și earăși „Câte veți cere întru numele meu, veți lua“ (Ib. 14, 14), și earăși „Tatăl vă iubesc“ (Ib. 16, 27). Acestea sunt probe de pace. Cum însă s'a făcut pacea și cu unii și cu cei-l-alti? „Căci printrênsul avem amândoi apropierea într'un duch cătră Tatăl“, adecă nu noue mai puțin, saū lor mai mult, ci toți ne-am mântuit în același Char. Urgia a deslegat'o prin mórtea sa, eară prin Duchul ne-a făcut iubiți Tatălui. Iată earăși că particula „în“ are însemnare de „prin“. Printrênsul și prin duch ne-a apropiat de Tatăl. „Pentru aceia decī de acum nu mai sunteți străini și nemernici, ci împreună cetățeni cu sântii“. Vedī dară că nu suntem împreună cetățeni numai ai Iudeilor, ci mai ales ai acelor mari barbați și sânti de pe lângă Abraam, Moisi și Ilie. În aceiași cetate ne-am înscris, și tot în aceiași ne și înfătoșăm. „Că cei ce grăiesc unele ca acestea, arată că patrie caută“ (Ebr. 11, 14). Nu mai suntem decī de acum străini, saū nemernici, ci numai cei ce nu se vor învrednici de cele cerești sunt nemernici, „Eară fiul rămâne în veac“ (Ioan 8, 35). „Și deaprópe ai lui Dumnedeu“, dice, adecă că ceia ce sântii aū avut din început după multe ostenele, aceasta ni s'a acordat noue prin Char. Iată speranța chemărei nóstre! „Fiind zidiți pe temelia Apostolilor și a Prorocilor“, adecă apostolii și profeti sunt temelie. Pune mai 'nteiū pe apostolii ca mai apropiați de timpurile nóstre. Așa dară el arată că aceia sunt temelia, că totalul e o singură zidire și că una e și basa. Judecă decī, cum Elini aū de temelie pe Patriarchi. El spune aici ce-va fórte principal, și mai principal chiar dacă ar spune de o altuire óre-care. Apoi adaoage că cel ce ține tótă zidirea este Christos, pentru că

peatra cea din capul unghiului ține strâns pereții și temelie. „Întru care totă zidirea“. Privesce cum el a legat toate la un loc. Câte-odată 'l vezi ținând de sus întregul corp al zidirei, eară altă-dată ținând de jos întreaga zidire și fiind în același timp și baza zidirei. Când apostolul dice: „A zidit întru sine într'un om nou“, a arătat prin aceasta, că prin sine Christos a unit și a legat toți pereții la un loc, și că earăși printrênsul s-a zidit. În alt loc dice: „Cel întâi născut de cât totă zidirea“, adecă că el ține totul. În alt loc îl numesce temelie: „Altă temelie, dice, nimeni nu pôte pune afară de cea pusă, care este Iisus Christos“ (Colos. 1, 15. I Corinth. 3, 11). „Întru care totă zidirea alcătuindu-se“, dice, probând prin aceasta marea scrupulositate, că adecă nu e posibil în alt mod a fi alcătuită, de cât numai a vieții cu multă băgare de samă. — „Creșce, dice, întru locaș sânt întru Domnul, întru care și voi vĕ zidiți“ (Vers. 21. 22). Incontinuu o dice aceasta „Întru locaș, întru locuința lui Dumneđeū în Duchul“; voeșce adecă ca această zidire să fie locaș al lui Dumneđeū. Fiecare din voi, deci, este locaș sânt, și cu toții în comun suntem locaș sânt, în care el locuieșce ca și în corpul lui Christos, ca și într'un locaș duhovnicesc. El nu dice „înfătoșare“ (πρόσδοος = infătoșarea în public) ei „apropiere“ (προσαγωγή), pentru că nu ne-am prezentat înaintea lui de bună-voea noastră, ci el prin sine ne-a atras, ne-a apropiat. „Nimeni, dice, nu vine la Tatăl, fără numai prin mine“ (Ioan 14, 6), și earăși: „Eū sunt calea, și adevĕrul și viața“. Cu un cuvânt apostolul îi uneșce cu sântii, și apoi earăși se ridică la exemplul dinainte, nelăsându-i de loc de a se depărta de Christos. Prin urmare zidirea aceasta este până la a doua venire; prin urmare de aceia Pavel dicea Corinthenilor: „Ca un înțelept architect am pus temelie“ (I Corinth. 3, 10. 11), eară mai departe spune că „temelia este Christos“. Pricepi acum, că nu trebuie a lua aceste exemple cum s-ar întâmpla în argumentație? El a dis aceasta servindu-se de exemple, după cum și Christos când dice, că Tatăl sĕū este lucrătoriul, eară el buciumpul viței.

„Pentru aceasta eū Pavel legatul lui Iisus

Christos pentru voi neamurile, de veți fi aușit“ (Cap. 3, 1. 2). A spus despre marea îngrijire a lui Christos, eară la urmă trece și la a sa personală, mică cu adevărat și mai mult ca nimic cătră aceia, însă suficientă și aceasta spre a li atrage atențiunea. «Pentru aceia și eū, ȃice, am fost legat; căci dacă stăpānul meū s-a rēstignit pentru voi, cu atāt mai mult eū primesc a fi legat.» Și nū numai el a fost legat, ci îngāduie ca și serviī seī sā fie legați. „Pentru voi neamurile“. Emfasa vorbeī e destul de mare. «Nu numai că nu vē mai desprețuim de acum, ci chiar ne și legām pentru voi, eară eū mē bucur de atāta char». „De veți fi aușit de iconomia charului lui Dumneȃeū, celui ce s-a dat mie pentru voi“. Aici face alusiune la vorba spusā mai 'nainte lui Anania despre dēnsul, în Damasc, cānd ȃicea: „Mergi, cā vas al alegerii imī este mie acesta, spre a purta numele meū înaintea neamurilor și a împāraților“ (Fapt. 9, 15). Numesce revelațiunea iconomia charului, adecă aceasta e cea ce ȃice: «nu am aflat de la ōmenī; pe mine singur m-a aflat vrednic de a-mī descoperi pentru voi», „Cā el mī-a ȃis: mergi, pentru cā eū la neamuri departe te voi trimite“ (Fapt. 22, 21). „De veți fi aușit“. Cu adevērat cā a fost o mare iconomie, de a chema de sus, pe cel ce nici cu un preț nu se convingea, și a-ī ȃice: „Saule, Saule, ce mē gonescī“? (Fapt. 9, 4), cum și de a fi atins de acea lumină negrāitā. „De veți fi aușit de iconomia charului lui Dumneȃeū, celui ce s-a dat mie pentru voi“ dupā care adaoge imediat: „Cā dupre descoperire mi-a arātāt mie taina, dupre cum mai 'nainte am scris pe scurt“ (Vers. 3), adecă cā li-a scris saū prin ōre-cari discipuli, saū prin Apolos. Aici arātā cā totul este a lui Dumneȃeū, și cā noi cu nimic nū contribuim. Darā ce? spune'mī: Őre Pavel acesta, mare și miraculos în fapte, acest legist crescut în cea mai mare rigurositate la picior-rele lui Gamaliil, nu s-a mātuit prin char? Pentru cā spre a înālța gințile pe neasceptate la o mai mare noblețā de cāt Iudeiī, este o mare tainā. „Pre cum mai 'nainte am scris pe scurt“, ȃice, dupā care adaoge: „Din care cetind puteți cunōsce“ (Vers. 4). Așa darā el nu

a scris totul, ei atât numai cât trebuia; de cât în cazul de față natura lucrurilor îl făcuse de a li scrie puțin, pe când pe aiurea, cum de exemplu Ebreilor, sau Corinthenilor, răutatea și vicleșugul lor „Din care cetind puteți cunoște știința mea întru taina lui Christos“, adică cum am cunoscut, cum am priceput acele ce a dat Dumnezeu. Apoi adaugă și următoarea axiomă: „Nu a făcut așa Dumnezeu la tot neamul“ (Ps. 147, 9). Și care națiune e aceea, căria i-a făcut Dumnezeu astfel? „Care în alte neamuri nu s-a cunoscut de fii oamenilor, precum s-a descoperit acum sânilor lui apostoli și proroci prin Duhul“ (Vers. 6). Dară ce, spune-mi, nu sciau Profetii? Cum atunci Christos dice, „Că Moisi și Profetii au scris acestea pentru mine“, și earăși: „De ați fi crezut lui Moisi ați fi crezut mie“, și earăși: „Cercetați scripturile, că vouă vi se pare întru dâsele a avea viața vecinică, și acelea sunt cele ce mărturisesc pentru mine“ (Ioan 5, 46. 39)? Decî ce înseamnă aceasta? El dice aici, sau că nu s-a descoperit tuturor oamenilor, căci a adăos: „care în alte neamuri nu s-a cunoscut de fii oamenilor, precum s-a descoperit acum“, sau că nu s-a făcut cunoscut atât de apriat lor prin fapte și lucruri, cum s-a descoperit acum sânilor lui apostoli și profeti în Duhul. Căci trebuie să înțelegi, că dacă Petru nu ar fi auzit spunându-i-se de Duhul, nu ar fi plecat la ginți. Auzi ce spune singur: „Decî dacă li-a dat lor Dumnezeu Duhul sânt întocmai ca și nouă“ (Fapt. 11, 17), adică că Dumnezeu i-a ales pe dâșii, spre a primi charul, în Duhul. Spunea de sigur Profetii, însă atât de exact nu sciau. Și ce te minunezi? când nici apostolii nu sciau, după ce au auzit chiar, căci faptul acesta e mult mai presus de judecata omenească și acceptarea comună. „Spre a fi neamurile împreună moșcenitoare și într'un trup și împreună părtășii“ (Vers. 6). Dară ce înseamnă: a fi «împreună moșcenitoare, într'un trup și împreună părtășii»? Acesta este acel fapt mare, a fi un corp; aceasta e cea mare asemănare. Cum că vor fi chemate gințile, aceasta o au știut, însă că până întru atâta, aceasta nu o au știut de loc. Faptul acesta 'l numesce misterul „făgăduinței“. S-au

împărtășit de acest misteriu Israiliții, dară s-a-ú împărtășit împreună și gințile de acest mister al făgăduinței lui Dumnezeu. „Intru Christos prin Evanghelie“, adecă a se trimite și la dênșii și a crede, și nu cum s-ar întâmpla, ci prin evanghelie. Aceasta însă nu e nimic mare, ci mic în raport cu aceia ce ni descopere nouă, și pe care nu o a-ú știut nici Ingerii, nici Archanghelii și nici vre-o altă putere creată; căci a fost misteriu și nimănu-ú nu a fost descoperit. „Șciința mea, dice, o puteți cunoșce“. Póte că face alusiune la ceia ce li s-a spus prin faptele Apostolilor, unde arată care anume e cunoșcința lui, că adecă e chemat la ginți. Aceasta o numesce el cunoșcința lui de misteriu despre care a spus, că adecă pe acest misteriu va zidi pe omul cel nou. Pentru că prin revelațiune a aflat, că nu trebuie a desprețui gințile, atât el cât și Petru; eară aceasta o și spune în apologia lui. „Căruia m-am făcut slujitoriu după dăruirea darului lui Dumnezeu, care s'a dat mie după lucrarea puterei lui“ (Vers. 7). A dis că «legat sunt al lui Iisus Christos» însă nu e mulțămit cu atâta, ci totalitatea activității sale el o raportează earășii la charul lui Dumnezeu. „După dăruirea darului“, adecă această demnitate cinstită i s-a acordat după puterea charului. Dară charul încă nu era de ajuns, dacă nu s-ar fi adăogat și puterea lui proprie.

*) Cu adevărat că era nevoie de o mare putere, căci nu era de ajuns numai rîvna omenească. Trei lucruri a întrebuintat apostolul în predică și anume: bună voință fierbinte și mare curaj în primejdii, adecă spirit gata de a suferi orî-ce, pricepere și înțelepciune,—căci nu era de ajuns numai de a fi desprețuitoriu de primejdii—, puterea duchului, și viața neprichănită. Mai'ntăi-ú privesce la dênșul și ascultă ceia ce el scrie: „Ca slujba noastră să fie neprichănită“, și earășii: „Că îndemnarea noastră nu este din înșelăciune, nici din necurăție, nici cu vicleșug..... că nici-odată întru cuvânt de măgulire am fost la voi, precum știți, nici prin prilej de lăcomie“ (II Corinth. 6, 3. I Thesal. 2, 3). A-ú vedut ne-

---

*) Partea morală. Că se cuvine învățatoriului de a fi înfierbântat în Duchul, a avea viață neprichănită, a fi ieconomic; acum însă în biserică toate sunt contrare. (Codic. Veron).

prichănirea lui? Și earăși: „Ingrijindu-vă de cele bune“ nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci și „înaintea tuturor ómenilor“ (Rom. 12, 17). Apoi după aceasta: „In toate ȃilele mor, pe lauda vóstră *) care am întru Christos Iisus“ (I Corinth. 15, 31), și earăși: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Christos? necazul, saũ strîmtorarea, saũ góna (persecuțiunea)“? (Rom. 8, 35), și earăși: „In răbdare multă, în necazuri, în nevoi, în strîmtorări, în bătăi, în temnițe“ (II Corinth. 6, 4. 5). Apoi arată iconomia lui: „Iudeilor m-am făcut ca Iudeu, ȃice celor fără de lege ca un fără de lege, celor de sub lege ca unul de sub lege“ (I Corinth. 9, 20. 21), pentru care el se și rade pe cap și multe altele face. Eară principalul tuturor e, că el le făcea acestea prin puterea Duchului Sânt. „Că nu voiũ cuteza a ȃice ce-va din cele ce n-a lucrat Christos prin mine“ (Rom. 15, 18), și earăși: „Că ce este, de care să fiți mai lipsiți de cât cele-l-alte biserici“ și earăși: „Cu nimic nu sunt mai pe jos de cât apostolii cei mai mari, măcar că nu sunt nimic“ (II Corinth. 12, 13. 11). Fără de acestea nu era și nu este cu putință. Nu pentru minunile lui s-aũ adaos credincioșii în biserică, căci nu minunile făceaũ aceasta, și nici că avea pretenție de a cugeta lucruri mari din cauza minunilor, ci din alte cause. Se cade deci învățatorului de a fi și neprichănit, și iconomic, și fără frică în primejdiă, și didactic. In toate acestea Pavel a isbutit mai mult de cât trebuia. De erau acestea, el nu avea trebuință de minuni; însă noi îl vedem pe dînsul chiar și mai înainte de minuni isbutind în multe de acest fel. Dară noi cari acum voim o stăpâni pe toți, nu posedăm nici o calitate din cele arătate; căci chiar dacă una din ele ar fi sustrasă din cele-l-alte, restul e fără folos. In adevăr, ce folos e de a fi dascalul curajos în primejdiă, dacă el duce o viață demnă de hulit? „Căci dacă lumina care este întru tine e întunerec, ȃice, dară întunerecul cu cât mai mult“? (Math. 6, 25). Ce folos dacă are viață

---

*) Particula *νή* în limba Elină exprimă jurământ. *Νή τήν ὑμετέραν καθήσιν* deci, e egal cu: mă jur pe lauda vóstră, etc. Trad.

neprichănită, însă e trândav și somnoros? căci „Dacă nu va lua cine-va crucea sa, dice, și să vină după mine, nu este vrednic de mine“ (Ibid. 10, 38) și „Dacă cine-va nu-și va pune sufletul său pentru oi“. Ce folos de ar avea acestea, dară nu ar fi iconomic? „Să știți cum se cade vouă a răspunde fie-căruia“ (Colos. 4, 6), ni spune acest mare dascăl al ginților. Chiar de nu am săvârși minuni, totuși aceste însușiri trebuie a le avea în noi. Și cu toate acestea Pavel, având asemenea calități cu dânsul, atribuia totul charului lui Dumnezeu. De cât aceasta e datoria servului recunoscătoriu. Noi niciodată nu am fi aflat de succesele lui, dacă dânsul nu s-ar fi găsit în vre-o nevoie de a le scrie. Deci, suntem noi oare vrednici chiar de a pomeni numele lui Pavel? Acela având și charul în ajutoriu nu se mulțamea numai cu atâta, ci de bună voie se băga în mij de primejdii; noi însă, lipsiți de acel curaj, de unde vom așcepta, spune-mi, ca să fim ajutați de a păzi pe cei incredințați nouă spre păstorire, sau de a atrage pe cei necredincioși, noi, dic, oameni deprinși a ne desmerda și a căuta în toate părțile linișce, eară primejdiile a nu le putea suferi nici chiar prin somn, pentru-că nu le voim; noi cari suntem atât de departe de înțelepciunea lui, pe cât e departe ceriul de pământ? Pentru aceia și învățăceii noștri s-au depărtat mult de sirguinta celor de pe atunci, fiind-că discipulii de pe atunci deveneau de multe-ori mai buni și mai superiori de cât dascălii de astăzi, căci încarcerați fiind și presentați înaintea poporului și a tiranilor, și din tot locul având numai dușmani, îi totuși nici pentru un minut nu se încovoiau și nu se lăsaș a fi atrași. Ascultă-l ce spune el Filipenilor: „Că vouă vi s-a dăruit pentru Christos, nu numai de a crede în el, ci și de a pătimi pentru el“ (Cap. 1, 29), eară Thesalonicenilor li spune; „V-ați făcut următori bisericilor lui Dumnezeu celor din Iudeia“ (I Thes. 2, 14), pe când Ebreilor scriind li dicea: „Jefuirea averilor vóstre o ați primit cu bucurie“, și Colosenilor dice: „Căci ați murit, și viața vóstră este ascunsă cu Christos întru Dumnezeu“ (Ebr. 10, 34. Colos. 3, 3). Galatenilor earăș li scrie: „Atâtea ați pătimit în zadar, de este și în zadar“ (Cap. 3, 4). Și cu toate acestea'i vedî pe toți ocupându-se cu strîngerca de eleimosină

și împărțire pre la săraci. De aceia și charul lucra pe atunci, de aceia și viețuia în fapte bune. Ce scrie el apoi Corinthenilor, pe cari dealt-feliu îi acusa de multe abateri? Nu atestează prin aceasta ore pentru dênșii, dicând: Dară zelul vostru, dară dorul vostru" (II Corinth. 7, 11)? Deasemenea privesce câte li vorbesce lor și despre Tit prin acea epistolă. Tôte acestea astă-đi nu le-ar vedea cine-va săvârșindu-se nici printre dascalii, de cum printre învățacei, ast-feliu că tôte au fugit de la noi, tôte s-au perdut. Eară cauza e că s-a răcit dragostea, că cei ce păcătuesc nu mai sunt pedepsiți. Ascultă'l ce dicce el cătră Timotheiū: „Pe cei ce păcătuesc dojenesce-i în fața tuturor" (I Timoth. 5, 20). Causa e că căpeteniile bolesc; eară dacă capul nu e sănătos, cum pôte fi corpul voinic? Priveșce așa dară câtă anomalie e acum. Cei ce viețuiesc drept și ori-cum au ore-care curaj, au cucerit virfurile munților. Retrăgându-se din mijlocul lumii, nu însă și din propriul lor corp, îi au devenit ca străini și dușmani, eară corupătorii și cei ce gem sub povóra a miș de păcate au dat navală în biserică. Stăpâniile au devenit a fi de vîndare, eară de aici se nasc miș de rele, și nimeni nu se găsesce care să îndrepte această stare de lucruri, nimeni care să certe. Neorânduiala a apucat pe o cale rătăcită, și o continuitate ne'ntreuptă o însoțesce. A greșit cutare și a fost acusat? Dară el nu se grăbesce de a se desvinováți, ci cum ar putea să'si găsiască tovarășii la faptele lui cele rele. Ce să fac dacă gheena îi amenință pe aceștia? Credeți-mă, că dacă Dumneđu nu ar fi fost depositat în gheena osînda noastră, atî vedea pe fie-care đi tragedii mai mari de cât nenorocirile Iudeilor. Dară ce?—de cât să nu se supere nimeni, căci nu voiū numi pe nimeni—, dacă ar veni cine-va în biserică și s-ar pune alătura cu voi, cari sunteți acum aici cu noi, și ar face o examinare, și mai cu samă nu acum, ci în điva de Pasci; dacă atunci, dic, ar veni și ar examina cu amănunțime pe toți acei ce s'au apropiat și au luat baea renascerei, și după ce s'au apropiat încă și de sântele misterii; de ar fi, dic, înzestrat cu un ast-feliu de duch, în cât să scie tôte cele săvârșite de dênșii, ar afla la îi multe rele mai grele chiar de cât cele Iudaice! Ar găsi printre dênșii și de cei ce ghicesc după sborul paserilor, și fermecători, și de cei ce usază de descântece și de ghiciri, și curvari, și precurvari, și bețivi și bârfitori. Nu voesc a dicce ce-va și de lacomi, ca nu cum-va să ating pe vre-unul din cei ce stau de fa-

ță aici. Dară ce? Dacă cine-va ar examina pe toți din lumea întreagă, ce păcat n-ar putea găsi? Ce nu ar găsi la stăpânitori? Oare nu i-ar afla doritori de avuții, cumpărători de stăpâni, invidioși, hulitori, iubitori de slavă deșartă, nesățioși și sclavi ai banului? Fiind, deci, atâta impietate, ce rău nu trebuie a accepta? Și ca să aflați de câtă pedeapsă sunt vrednici cei cuprinși de asemenea păcate, amintiți-vă de cele vechi. Un soldat a furat bani sântiți, și toți s-au nimicit. Oare știți voi acea istorie?—vorbesc despre Charmi*) care a furat ofranda sântită (ἀνάσθημα). Pentru aceia și Profetul dicea că: „s-au umplut țeara lor de vrăji ca și mai'nainte, ca și acelor de alt neam” (Isaia 2, 6). Acum însă e plină de miș de rele, și nimeni nu se teme de pedeapsă.

Să avem frică de pedeapsă, căci Dumnezeu obicinuișce de a pedepsi și pe cei drepti odată cu cei neevsevioși, după cum s-a întâmplat în timpul lui Daniil, pe timpul celor trei coconi, cum s-a întâmplat cu mulți alții, cum bună-ora în resbóele ce și acum se desfășură. De cât aceștia ori câtă greutate de păcate ar avea, prin resboi se ușurează de ele, dară aceia nici de cum. Pentru toate acestea să fim cu băgare de samă asupra noastră înșine. Nu vedeți resbóele? Nu auziți de nenorociri? Din toate acestea oare nu învățați nimic? Națiuni și cetăți întregi s-au nimicit; multe de acestea au căzut slave barbarilor. Deci dacă nu ne cumințim de frica gheenii, cel puțin de frica acestor nenorociri. Nu cum-va oare și cele ce vă spun acum sunt amenințări, eară nu fapte ce se petrec? Aceia și-au luat o mare pedeapsă, însă noi vom lua și mai mare, dacă nu ne vom cuminți nici din aceste nenorociri. Cuvântul e greu de tot, ved și eu; însă dacă vom fi cu atențiune, nu puțin profit vom avea din el. De alt-feliu nici că trebuie a vorbi tot-deauna numai pentru plăcerea de a vorbi; mai ales că nici-odată nu trebuie aceasta să o facem, ci a impiedica cele posibile de impiedecat și a cuminți spiritul. Pentru că numai atunci vorbele noastre vor deveni motiv de bunătățile viitoare, de care fie ca să ne bucurăm cu toții, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

*) Achar, în loc de Charmi (A se vedea cartea lui Iisus Navi. 6, 18 și 7, 1—26). Trad.

OMILIA VII.

„Mie celui mai mic de cât toți sântii mi s-a dat darul acesta, a vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei ceî ascunse din veci întru Dumneđeū, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă acum, începătoriilor și Domniilor, întru cele cerești prin biserică, înțelepciunea lui Dumneđeū cea de multe feliuri, după rândueala cea mai'nainte de veci, care a făcut'o întru Christos Iisus Domnul nostru.“ (Cap 3, 8—11).

Ceî ce întră într'un spital de clinică nu trebuie a se duce numai cu scopul de a se vindeca, ci și de a învăța cum să vindece pe alții și cum să aplice medicamentele. Tot așa și noi cariî venim aici, nu trebuie să o facem aceasta cum s'ar întâmpla, ci să învățăm acea superioritate de umilință a lui Pavel. Căci ce? Fiind-că trebuia a vorbi de măreția charului lui Dumneđeū, ascultă'l ce ȃice: „Mie, celui mai mic de cât toți sântii, mi s-a dat charul acesta“. Umlință era și atunci, când se bocea pentru pécatele dinainte, de și erau șterse cu totul, și 'și amintea de ele, și se modera, ca atunci când el se numesce pe sine blasfimatoriū, persecutoriū și batjocoritoriū, însă nimic nu e egal cu acesta. «Mai 'nainte, ȃice, ast-feliū eram», ba încă se numesce pe sine și monstru; dară ca și după atâtea succese să se umiliască acum și să ȃică că este cel mai mic dintre toți, e dovadă de cea mai mare cumpătare. „Mie, celui mai mic de cât toți sântii“, și nu ȃice: de cât apostoliî, ca ast-feliū să se dee pe sine de mai mic lor numai, căci acolo a ȃis: „Nu sunt vrednic de a mă numi apostol“ (I Corinth. 15, 9), ci ȃice, că e mai mic și de cât toți sântii. „Mie, ȃice, celui mai mic de cât toți sântii, mi s-a dat charul acesta“. Care char? „A vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei ceî ascunse din veci întru Dumneđeū, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă

acum începătoriilor și Domniilor, întru cele cerești prin biserică, înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feliuri." Fie și așa; oamenilor nu s-a descoperit. Dară tu luminezi acum și pe îngeri, și pe arhangheli, și începătoriile, și domniile? «Da, răspunde el: căci în Dumnezeu a fost ascunsă, în el care a creat toate prin Iisus Christos». Și îndrăznesci a o spune aceasta? «Da, răspunde el». Dară cum s-a făcut cunoscut îngerilor? „Prin Biserică”, dice. Observă încă, că nici nu dice simplu: înțelepciunea lui Dumnezeu, ci „cea de multe feliuri”. Dară ce înseamnă aceasta? Nu au știut îngerii? De loc; căci dacă nu au știut începătoriile, cu atât mai mult nu au știut îngerii. Dară ce? Nici arhangheli nu au știut? Nici aceia. Căci de unde puteau ști? Cine să li descopere? Atunci când noi am aflat, atunci și aceia au aflat prin noi. Căci ascultă pe inger vorbind lui Iosif: «Vei chema numele lui Iisus, că el va mântui pe poporul său de păcatele lor” (Math. 1, 21). El a fost trimis la ginți, eară cei-l-alți la circumcisiune, ast-feliu că «ceia ce era mai uimitoriu și mai minunat s-a dat mie celui mai mic.» Aceasta însă a fost din char, adecă de a încredința pe cele mai mari celui mic, de a deveni el evanghelistul acestora; dară cel ce a devenit evanghelistul celor mai mari taine, prin aceasta este mare și el. „A vesti neamurilor bogăția cea necuprinsă a lui Christos”. Dacă bogăția lui este necuprinsă chiar și după ce se arată, cu atât mai mult ființa lui. Dacă încă și acum ființa lui e misteriu multora, cu atât mai mult înainte de a fi cunoscut. De aceia deci numesce aceasta misteriu, fiind-că nici îngerii nu au știut și nici altuia nu a fost cunoscut. „Și a lumina pe toți, dice, care este iconomia tainei celei ascunse din veci întru Dumnezeu, carele toate a zidit prin Iisus Christos”. Ingerii numai atâta au știut, că: „S-a făcut partea domnului poporul său” (Deut. 32, 9), și earăși: „Stăpânitoriul Perșilor mi s-a împotrivit” (Daniil 10, 13), așa că nu e de mirare dacă și acest misteriu nu-l sciau. Dacă îi nu sciau de reîntorcerea Iudeilor din robia Perșilor, cu atât mai mult acestea. „Care, dice, va mântui pe poporul său Israil”. Nimic nu spune de ginți, căci ginților li descopere Duchul. Cum că gințile au fost chemate, o sciau; dară că au fost

chemate la același bunuri cu Iudeii, și că vor șede pe tronul lui Dumnezeu, aceasta cine ar fi așceptat'o? Cine ar fi creșut'o? „Celei ascunse, ȡice, intru Dumnezeu“. Dară această iconomie mai clar o descopere în epistola către Romani. „Intru Dumnezeu, ȡice, carele a zidit tôte prin Iisus Christos“. Cel ce a creat tôte prin el, și aceasta o descopere tot prin el, căci fără dênșul nimic nu s'a făcut. „Fără dênșul, ȡice, nimic nu s'a făcut din cele ce s-au făcut“ (Ioan 1, 3). Când el spune de începătorii și slăpânii, numesce și pe cei de sus și pe cei de jos. „După hotărîrea cea din veci“. Acum de sigur că s-a îndeplinit, însă nu acum a fost hotărîtă, ci încă de la început a fost prescrisă. „După hotărîrea cea din veci, carea o au făcut intru Christos Iisus Domnul nostru“, adecă, după precunoșcința, după prevederea cea din veci, ca cel ce prevede cele viitoare, seculii viitori; că adecă scia cele viitoare, și deci ast-feliu a hotărît. „După hotărîrea cea din veci“; pôle că e vorba încă de acelea, pe care le-a făcut în Christos Iisus, pentru că prin Christos s-a făcut totul. „Intru care avem, ȡice, îndrăznirea și apropierea intru nădejde prin credința lui“ (Vers. 12). Nu am fost atrași dóră ca prisionieri, nici ca cei ce ne-am învrednicit de iertare, și nici ca cei ce am greșit. Și „avem, ȡice, îndrăzneală intru nădejde“, adecă, avem curaj. Dară cum? „Prin credința lui“.

„De aceea vë rog să nu slăbiți intru strîmtorările mele pentru voi, care este slava vóstră“. (Vers. 13). Ce vra să ȡică pentru voi și cum este slava lor? Că adecă intr'atât i-a iubit Dumnezeu, în cât și pe fiul său l-a dat pentru dênșii, și pe servii sei i-a lăsat a fi în necazurî pentru ii. Pentru ca ii să se bucure de atâtea bunătăți, Pavel era legat. Așa dară aceasta e dovida marei iubiri a lui Dumnezeu către dênșii; ceia ce de alt-feliu și pentru profeți ȡice Dumnezeu: „Ucisu-i-am pre dênșii cu cuvântul gurei mele“ (Osie 6, 5). Și cum se imputinau ii ore din cauza strîmtorărilor lui Pavel? Adecă se nelinișteau, se tulburau. Acestea le scria și Thesalonicenilor ȡicându-li: „Ca nici unul să nu se clatine în necazurile acestea“ (I Thes. 3, 3). Nu numai că nu trebuie a se scârbi, ci chiar încă a se bucura.

«Dacă voi vă mângâiați, dice, în urma predicărilor noastre, eată că noi vă prevestim că vom avea strimtorări și necazuri aici. De ce? Pentru că așa a hotărît stăpânul nostru».

„Pentru aceasta plec genunchele mele către Tatăl Domnului nostru Iisus Christos, dintru care tot neamul în ceriū și pe pământ se numesce“ (Vers. 16. 17). Aici el arată dispozițiunea lui sufletească în rugăciunea ce o face pentru dēnșii. Nu dice în mod simplu: dorese, ci prin cuvintele „plec genunchele“ invederează cea mai umilită rugăciune. „Dintru care tot neamul“, nu numai după numărul ingerilor, dice, ci după tōtă seminția creată în ceriū și pe pământ, și nu după acele Iudaice (Ἰατριὰ). «Ca să dea vouē, duple bogăția slavei sale, ca cu putere să vă întăriți prin duchul lui, în omul cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credință întru inimile vōstre.» (Vers. 16. 17). Priveșce cu cât nesatiū li doreșce lor cele bune, ca ast-feliū să nu fie lipsiți de nimic. Și cum se întâmplă aceasta? «Prin duchul lui, dice, în omul vostru cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credință întru inimile vōstre». Și cum încă? „Ca întru dragoste fiind înrădăcinați și întemeiați, ca împreună cu toți sântiī să puteți cunōsce, care este lățimea, și lungimea și adâncimea și înălțimea, și să cunōșteți dragostea cea mai presus de cunoscință a lui Christos“ (Vers. 18. 19). Cea ce li-a dorit de la începutul epistolei, aceasta li doreșce și acum. Ce dicea la început? „Pentru ca Dumneđeul Domnului nostru Iisus Christos, Tatăl slavei, să vă dea vouē duchul înțelepciunei și al descoperirei spre cunoșcința lui, și ochi luminați în inima vōstră, spre a cunōsce voi care este nădejdea chemărei lui, și care este bogăția slavei moșcenirei lui întru cei sânti, și care este măreția cea prea înaltă a puterei lui către noi cari credem, duple lucrarea puterei tăriei lui“, — deci și acum același lucru'l spune: „Ca împreună cu toți sântiī să puteți cunōsce, care e lățimea și lungimea, adâncimea și înălțimea“, adecă să cunōșteți cu exactitate taīna cea iconomisită pentru noi. «Care e lățimea și lun-

gimea, și adâncimea și înălțimea», adică mărimea iubirei lui Dumnezeu, și cum această iubire se întinde din toate părțile. Această iubire o a descris încă în forme corporale, arătând prin aceasta pe om; a pus la mijloc cele de sus, cele de jos și cele de pe la laturi. «V-am spus, dice, că acestea nu e posibil a le învăța din vorbele mele, ci Duchul sânt e acel care vă va învăța». „Cu putere să vă întăriți“ în ispите, și să nu vă abateți din calea cea dreaptă. Ast-feliu deci, nu e posibil într'alt mod a ne întări în ispите, provenite de multe-ori și din cauza raționamentelor noastre, de cât prin Duchul. Cum Christos locuiește în inimile noastre, ascultă'l chiar pe el vorbind: „Vom veni, eū și tatăl și locaș în el vom face“ (Ioan 14, 23), adică în inimile cele credincioase, și înrădăcinate în iubirea lui, și care nu se abat din căile Domnului. „Pentru ca să puteți“ dice,—așa că avem nevoie de mare putere—să vă faceți deplin întru totă împlinirea lui Dumnezeu“. „Eară celui ce pôte mai presus de toate a face prea de prisosit de cât cerem saū gândim, dupre puterea ce se lucrează întru noi“ (Vers. 20). Cum că a făcut din prisosință de cât am cerut saū am gândit noi, e cert din cele ce a scris el. «Eū, dice, îl rog; el însă și fără rugăciunea mea, face mai mult de cât cerințele noastre, și încă nu numai ce-va mult, saū din prisos, ci chiar cu multă prisosință (ὀπερὲκπρισσοῦ), cea ce e invederat din puterea ce se lucrează întru noi. Nici nu am cerut acesteia vre-odată, și nici că ne-am asceptat la aceasta.» „Aceluia fie slava în biserică prin Christos Iisus întru toate neamurile veacului veacurilor. Amin“ (Vers. 21). Bine a făcut că a terminat cuvântul în rugăciune și doxologie, pentru că trebuia de a slăvi și bine-cuvânta pe cel ce ne-a acordat atâtea bunuri. Ast-feliu că și aceasta este de admirat, adică pentru măreția bunurilor acordate nouă de la Dumnezeu, a-l slăvi prin Iisus Christos. „Aceluia slava în biserică“. Bine a dis în biserică, căci ea singură remâne în perpetuitate.

E necesar a spune ce sunt semințiile (αἱ πατρὶαι) despre care vorbesce. Aici pe pământ de sigur că semințiile sunt neamurile. dară în ceriū cum sunt, acolo unde nici unul nu s-a făcut din altul? Saū că numesce comunitățile de acolo seminții (πατρὶδες), după cum și în scriptură se găsește un text, unde e vorba de seminția (πατρὶς) Amattari

(Numer. 4, 33. și I Samuil 10, 21), său că se numesc stremoșii noștri. El nu cere totul numai de la Dumnezeu, ci cere și de la dânsii credință și dragoste, și încă nu o dragoste simplă, ci înrădăcinată și întemeiată, astfel încât nici duhurile să nu o pótă clătina și nici alt-ceva să o pótă birui. A ȓis că slava lui e scârbele și supărările ce le întimpină; «dară dacă ale mele sunt slava mea, ȓice, cu cât mai mult a le vóstre». Și earășii se rógă. Ast-feliu că nu se cuvine a ne scârbi ca cum ne-ar fi părăsit, pentru că cel ce a lucrat atâtea pentru mântuirea nóstră, nu ar fi putut face aceasta. Dară dacă pentru ca să putem afla iubirea lui Dumnezeu avem nevoie de rugăciunea lui Pavel și de împuternicirea ducului, apoi ființa, său mai bine ȓis esența lui Christos cine o va putea ști urmând raționamentelor omeneșci? De și de alt-feliu ce lucru greú e de a afla că Dumnezeu ne iubesc? Și totuși e fórte greú, iubitule. Căci unia nici aceasta nu o știu, și ȓic că mií de rele se petrec în lume; eară alții nu știu cât ne iubesc el. Chiar și Pavel nu arată cât, și nici că caută a măsura acea iubire. Dară cum? El ni spune că spre a afla aceasta, e lucru mare și peste puterile nóstre, și că e suficient a o proba din cunoșcința de care noi ne-am învrednicit. «Marí sunt cele cerute, ȓice, de cât el obiceiueșce a face și mai mult, așa că nu numai ne iubesc, ci încă cu multă dragoste ne iubesc.»

Deci să ne îngrijim, iubiților, de a cunoșce dragostea lui Dumnezeu. Aceasta e mare lucru. Nimic nu ni póte folosi ast-feliu, și nimic nu ne póte umili ca această cunoșcință, care e suficientă de a ne scóte spiritile nóstre din gróza gheenei. De unde o putem ști aceasta? Din cele ȓise și din cele ce se întâmplă pe fie-care ȓi. Pentru ce s-au făcut tóte acestea? Și ce necesitate a avut el? Nici-una. Ca causă apostolul pune peste tot locul iubirea. Aceia mai cu samă e iubire, când se face bine ómenilor, fără a exista ce-va mai'nainte din partea lor.

*) Pe dânsul (Dumnezeu) deci să-l imităm și noi, bine-făcând dușmanilor cari ne urăsc, și pe cei ce ne desprețuiesc a-i apropia de noi. Aceasta ne face asemenea cu Dumnezeu. „Căci dacă iubesci pe cel ce te iubesc, ce plată vei avea? aceasta o fac și vameșii“

---

*) Partea morală. Precum cine-va iubesc cu infocare pe amanta lui, ast-feliu trebuie de a iubi cu infocare pe Dumnezeu și pe fratele nostru. (Veron).

(Math. 5, 46). Dară care e dovada iubirei? Aceia de a iubi pe cel ce te urășce. Voiesc a vă spune un exemplu, permiteți'mi, și nu-l pot găsi în cele duhovnicești; drept care vă voi spune unul din cele lumesci. Nu vedeți pe cei amorezați? În ce mod sunt batjocuriți de amantele lor, și câte ele făuresc asupra-li, câți bani păgubesc, și cu toate acestea îi ard de dorul lor și le iubesc mai mult de cât sufletele lor? Nu vedeți cum îi își petrec noptile perindându-se pe la ușile lor? De acolo să luăm exemplu, nu adecă să iubim ast-feliu de femei stricate, ci în ast-feliu de chip să iubim pe dusmani. Spune-mi deci, ore nu se pörtă cu îi acele femei mai batjocuritoriu de cât cu toți cei-l-alți dusmani? Nu cheltuiesc cu ele totă averea? Nu sunt insultați în față, și nu li ordonă într'un mod mai înjositoriu de cât chiar servitórelor lor? Și cu toate acestea îi nu se depărtează de ele. De și de alt-feliu nimeni nu pöte avea un dușman atât de grozav, precum are pe amanta sa cel ce iubesc. Căci de multe-ori ea se güdură pe lângă densusul, se preface că-l iubesc, de cele mai multe-ori însă abusază de densusul, și cu cât va fi iubită mai mult, cu atât și ea'l desprețuiesce mai mult. Ce pöte fi mai sălbatic ca ast-feliu de suflet stricat? Și cu toate acestea îi o iubesc cu înfocare. Pöte că o ast-feliu de iubire o vom găsi la bărbații duhovnicești, nu la cei de astă-đi, căci s'a răcit, ci la cei din vechime, la acei mari și minunați bărbați. Ast-feliu bună-öră fericitul Moisi a întrecut chiar pe cei ce și iubesc amantele cu amor. Cum, și în ce mod? Mai'nteiü pentru că părăsind palatele împărătesei, cam și viața desfätată, serviciul și slava de acolo, a preferat ca să fie împreună cu Israiliții. Un altul nu numai că nu ar fi făcut aceasta, ci chiar s-ar fi rușinat de a se da de rudă cu slavii, când unul din îi ar fi fost batjocurit, mai ales că Israiliții erau considerați de spureați chiar; el însă nu numai că nu s-a rușinat de înrudirea lui cu densusul, ci încă cu totă inima li-a luat apărarea și s-a aruncat în primejdiä pentru densusul. Cum? «Vedënd, dice, pe un egiptean bälënd pe un ebreü, a luat apărarea acestuia și a ucis pe egiptean.» De cât faptul acesta nu pöte fi proba iubirei către dușmani; mari sunt de sigur și asemenea fapte, nu însă ca cele săvërșite după aceasta. A doua-đi același lucru l-a vedut petrecëndu-se, adecă acela, pe care în ajun îl scăpase din mâinile egipteanului, bătea pe un alt ebreü, eară el (Moisi) apropiindu-se de densusul i-a dis ca să contenească a bate pe aprópele seü. Acesta însă cu multă

nerecunoștință răspunde: „Cine te-a pus pe tine domn și judecătoriu peste noi“? (Exod. 2, 14). Pe cine ôre nu ar fi aprins aceste vorbe? Dacă deci s-ar fi mâniat, din început și pe acesta lovindu-l l-ar fi omorât. Dară poți vei dice, că a răspuns ast-feliu fiind-că erau de același neam. De cât, pe când era nedreptățit de egiptean nimic nu a spus de acestea, cine te-a pus pe tine domn și judecătoriu? «Pentru ce nu ai spus ieri acest lucru? Nedreptatea și crușimea ta, dice, acestea m-a pus domn și stăpân». Dară acum privesce cum unia vorbesc ast-feliu de cuvinte chiar contra lui Dumnezeu. In cele ce sunt nedreptățiti voesc ca el să fie aspru și acuză îndelunga lui răbdare; eară când îi nedreptățesc pe alții, nu scot nici-o vorbă. Ce poți fi mai supărătoriu ca ast-feliu de vorbe? Și cu toate acestea fiind trimis după aceasta către acei ingrați și nerecunoșcători, s-a dus și nu s-a dat în latură. Dară chiar și după multele semne și minuni făcute de densus, s-au încercat de multe-ori a-l ucide cu petre, eară el a scăpat din mânele lor. Murmurau încetinuă contra lui, el însă-și iubea cu atâta dragoste înfocată, in cât a dis către Dumnezeu, când îi au săvârșit acel păcat grozav: „Dacă voesci a li ierta păcatul, iartă; dară de nu, șterge-mă și pe mine din cartea vieții.“ (Exod. 32, 32). «Voesc mai bine, dice, a mă perde cu aceia, de cât a mă mântui fără îi». Adevărată manie, adevărat amor. Dară ce spui Moisi? Desprețuești ceriul? «Da, răspunde, căci iubesc pe cei nedreptățiti.» Și ceri să fii șters din cartea vieții? «Dară ce să fac? dice, e amorul la mijloc.» Câte nu a întimpinat el după aceasta din partea lor? Ascultă ce spune scriptura in alt loc: „Și s-a necăjit Moisi pentru densus“ (Ps. 105, 32). De câte-ori nu l-au insultat? De câte-ori nu l-au scos din demnitatea lui, atât pe densus cât și pe fratele lui Aaron? De câte-ori nu au cerut ca să se reîntorcă in Egipt? Și după toate acestea neajunsuri ardea încă și avea un dor nespus, și pentru densus era gata să sufere ori-ce. Ast-feliu trebuie a iubi pe dușmani; strimtorându-ne și ostenindu-ne, și totul făcând pentru densus, să li căutăm și să li dorim mântuirea lor. Dară încă despre Pavel ce voi mai dice? Nu ôre a cerut el chiar și gheena in locul lor? spune-mi. Dară exemplul e necesar a-l lua de la stăpânul nostru. Tot așa face și el, după cum dice; „Resare sôrele lui peste cei răi și peste cei buni“ (Math. 5, 45), aducând exemplul de la tatăl,

pe când noi îl vom lua de la însuși Christos. A venit la noi, după iconomie, și s-a făcut pentru noi; s-a smerit pe sine, s-a înjosit, chipul robului l-a luat; și după ce a venit, nici el nu a mers pe calea ginților și nici discipulii lui; și nu numai atât, ci încă cutrierând satele și orașele vindeca totă bóla și tóla neputința. Dară ce credeți? Pe când unia se minuna și diceau: „Dară de unde tóte acestea la el“? îi (ebrei), cari căpătau atâtea bine-faceri de la dēnsul, diceau că drac are și aruncă blasfemii contra lui Dumneđeū, e smintit și înșelătoriu. Dară óre i-a depărtat el pentru aceasta? Nu, cătuși de puțin, ci încă auzind acestea mai mult li bine-făcea, și se ducea singur înaintea celor ce urmau a-l rēstigni, numai ca să-i mântuiască. Dară după ce a fost rēstignit ce dice? „Părinte, iartă-li lor, că nu știu ce fac“ (Luc. 23, 34). Și înainte de aceasta suferind rele de la dēnsii, și după aceasta încă, până la cea mai de pe urmă resuflare, el făcea totul pentru dēnsii, și se ruga tatălui pentru îi. Și după ce a fost rēstignit ce n-a făcut pentru îi? Nu li-a trimis apostoli? Nu a făcut minuni? Nu a pus în mișcare totul pentru dēnsii? Ast-feliu decī trebuie a iubi pe dușmani, ast-feliu trebuie a imita pe Christos. Ast-feliu a făcut Pavel. Fiind bătut cu petre și suferind de la îi mii de rele, el tóte le făcea pentru dēnsii. Ascultă-l pe el ce dice: „Bună-voința inimei mele și rugăciunea cea către Dumneđeū, este spre mântuirea lor“ (Rom. 10, 1.) și mai departe earăși: „Mărturisesc pentru dēnsii că aū dragostea lui Dumneđeū“ (Ibid. vers. 2), și earăși: „Dacă tu maslin sălbatec fiind te-ai altuit, cu cât mai vîrtos acestia se vor altui în maslinul lor“? (Ibid. 11, 17. 24). Din câtă iubire părintăscă, cređi, că aū isvorit aceste cuvinte? Din câtă favóre? Nu se póte spune.

Ast-feliu trebuie a iubi pe dușmanii noștri. Aceasta înseamnă a iubi pe Dumneđeū care a poruncit, care a legiferat o asemenea iubire. A iubi pe vrăjmașii noștri, este a imita pe Dumneđeū. Pricepe, decī, că nu dușmanului'i faci bine, ci ție; nu pe acela îl iubesci, ci ascuți de Dumneđeū.

Aceasta decī știind'o, iubiților, să întărim iubirea noastră dintre noi, ca ast-feliu practicând'o cu exactitate, să ne învrednicim de bunurile făgăduite nouē prin Christos Iisus, Domnului nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII.

„Drept aceia vă rog pe voi eu legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați după chemarea cu care sunteți chemați, cu toată smerenia și blândețele“ (Cap. 4, 1).

Meritul dascalilor nu e de a căuta onoare, nici slavă din partea celor mai mici, ci mântuirea lor, și pentru aceasta a face totul; eară acela care caută ast-feliu de lucruri, nici că se poate numi dascal, ci tiran. Nu dora pentru aceasta te-a pus Dumnezeu peste densi, pentru ca tu să te bucuri de o mai mare îngrijire, ci pentru ca cele ale tale să fie date la o parte toate, eară cele ale lor să fie bine îngrijite și edificate. Aceasta e treaba dascalului. Ast-feliu a fost fericitul Pavel, care era scutit de orice mândrie deșartă, și care se credea a fi ca unul din ceilalți mulți, sau încă cel mai mic dintre toți. De aceia se și numesce pe sine servul lor, și cele mai multe li vorbesce ca cum s'ar ruga. Privesce 'l și de astă-dată, cum el scrie Efesenilor, nu poruncindu-li, nici dându-și aer de stăpân, ci cu multă moderațiune și sfială. „Vă rog pe voi, dice, eu legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați, după chemarea cu care sunteți chemați“. Dară de ce'i rogi, spune-mi? De ce vrei să te folosești tu? «De nimic, dice el, ci numai ca pe alții să mântuiască. De și de alt-feliu cei ce se rogă au în vedere interesul lor, eu însă nu mă interez de aceasta», după cum și în alt loc scriind dicea: „Acum viem, dacă voi stați întru Domnul“ (I Thes. 3, 8), ceia ce constituie dovada îngrijirei lui celei mari pentru mântuirea învățăceilor. „Eu legatul întru Domnul“, dice. Cu adevărat că mare și însemnată demnitate arată el prin aceste cuvinte, și încă cu mult mai mare de cât demnitatea de consul sau și împărat; după cum și cătră Filemon scriind dicea: „Precum eu Pavel bătrînul, eară acum și legatul lui Iisus Christos“ (Filemon 9), pentru că nimic nu e atât de strălucit, ca Pavel legat pentru Christos, ca acele lanțuri care înfășurau acele mâni fericite. Deci a fi legat pentru Christos e cu mult mai strălucit de cât de a fi apostol, sau dascal, sau evanghelist. Cel ce iubește pe Christos,

cunósce cele spuse. Cel ce e entusiasmat și înfierbântat pentru stăpânul nostru, scie care e puterea legăturilor. Unul ca acesta ar prefera mai degrabă de a fi legat pentru Christos, de cât a locui în ceruri. Unul ca acesta și-ar arăta mâinile sale mai strălucite ca aurul și ca orî-ce diademă împărătească. Nu pôte face atât de strălucit capul o diademă bătută în petre prețioase, ca un lanț de fer pentru Christos. Atunci închisórea era mai strălucită de cât tóte palatele împărătesci, și chiar de cât ceriul; și ce dic de palatele împărătesci, când a avut în ea legat chiar pe Christos? Dacă cine-va iubește pe Christos, scie această demnitate, cunósce această virtute, scie câtă bunătate a arătat el neamului omenesc, când a primit a fi legat pentru el. A fi legat pentru el e mai strălucit de cât a ședea deadreapta lui, e mai însemnat de cât a ședea pe cele două-spre-dece tronuri. Și ce vorbesc eú de cele omenesci? Mă rușinez de a face comparațiune între bogălii și podoabe, cu legăturile acele strălucite; voiú vorbi însé de acei mari bărbați. Chiar de nu ar avea nici-o resplată faptul acesta, totuși a suferi tóte pentru cel iubit, e o resplată mare, e o recompensă suficientă. Cei ce iubesc, dacă nu pe Dumneđeú cel puțin pe ómeni, cunosc cele díse. Cei ce simt mai multă plăcere când pătinesc rele, de cât cei ce sunt cinstiți de cătră cei iubiți, sciú importanța celor vorbite. Voiú a vorbi de chorul sânt al apostolilor, la care numai se pot vedea tóte acestea. Ascultă pe fericitul Luca când spune: „Se întorceaú bucurându-se de la fața soborului, pentru că s-aú învrednicit a fi necinstiți pentru numele lui“ (Fapt. 5, 41). Unora de sigur că li se pare lucru de rís, că a fi cine-va necinstit și batjocurit, pôte a-i provoca bucurie, și să se creadă încă fericit că s-a învrednicit de o asemenea cinste; dară cei ce sciú și cunosc bine pe Christos, consideră aceasta ca cea mai fericită dintre tóte plăcerile. Dacă cine-va m-ar dărui ceriul întreg, saú acel lanț, eú de sigur că ași prefera lanțul. Dacă cine-va m-ar face să aleg una din două: saú cu íngerii a sta în ceriú, saú cu Pavel legat pentru Christos, ași prefera lanțul și închisórea lui. Dacă cine-va m-ar pune să staú cu vre-una dintre puterile cereșci de pe lângă tronul stăpânului, saú cu vre-un ast-feliú de legat pentru Christos, eú ași alege mai degrabă de a fi un ast-feliú de legat. Nimic nu pôte fi mai fericit ca acel lanț. Ași voi să mă fac în acele locuri, căci se dice că legăturile acele există încă. Cu drept cuvânt eú admir pe acei bărbați ai dorirelor lui Christos. Ași voi să ved acele lanțuri,

de care se tem demonii și se înfricoșază, eară îngerii se sfiesc. Nimic nu e mai bun, ca a pătimi rele pentru Christos. Nu fericesc atâta pe Pavel că a fost răpit în raiu, cum îl fericesc că a fost aruncat în închisore! Nu îl fericesc atâta că a audīt vorbe negrăite, pe cât îl fericesc că a suferit legăturile! Nu îl fericesc că a fost răpit până la al treilea ceriū, cum îl fericesc pentru legăturile lui! Cum că acestea sunt cu mult mai mari de cât acelea, ascultă-l chiar pe el în ce feliū cugetă. Nicī că a ȃis dōră: «Vē rog pe voi eū care am audīt cuvinte ce nu se pot spune», dară ce? „Vē rog pre voi eū legatul în Domnul“. Dară dacă nu a scris aceste cuvinte în tōte epistolele lui, nu e nimic miraculos, căci nu era dōră legat tot-deauna, ci în anumite timpuri. Mai de preferat 'mī este mie de a suferi rele pentru Christos, de cât a fi cinstit de Christos. Aceasta e cea mai mare cinste, aceasta e cea mai mare slavă, care întrece pe tōte cele-l-alte. Dacă el s-a făcut sclav pentru mine, s-a lipsit de slava sa, și nu se credea a fi în slavă de cât numai atunci când se va rēstigni pentru mine, apoi eū ce trebuie a suferi? Ascultă-l pe dēnsul ce ȃice de pe cruce: „Slăvesce-mē, pārinte“. Dară ce ȃici? Ești ridicat pe cruce împreună cu tălcharii și criminaliști, suferi mōrtea blestemaților, ești stupit și bătut, și tōte acestea le numesci slavă? «Da, răspunde el, căci eū sufēr tōte acestea pentru cei iubiți, eară aceasta o consider de cea mai mare slavă». Dacă decī el numesce slavă faptul de a iubi pe cei vrednici de plāns și nenorociți, dacă credea de a fi în slavă pe când el era necinstit, și o prefera aceasta, cu cât mai mult eū sunt datoriu de a considera acestea ca slavă. O, lanțuri fericite! O, mâni fericite, pe care acel lanț v-a împodobit! Nu erau atât de cinstite mânele lui Pavel când pe ologol din Listra l-a ridicat și l-a vindecat, pe cât erau de fericite când erau înfășurate cu lanțuri. Dacă eū ași fi fost pe timpurile acelea, ași fi strins atunci acele mâni și le-ași fi pus pe lumina ochilor mei, și nu ași fi contenit de a săruta ast-feliū de mâni, care s'aū invrednicit de a fi legate pentru stăpānul meū. Te minunezi că vipera s-a incolăcit pe mâna lui Pavel și nu i-a făcut nimic? Nu te minuna de loc, căci s-a sfiit cea viperă de lanțurile lui. Chiar marea întreagă s-a sfiit de ele, pentru că atunci era legat. De mi-ar da cine-va puterea de a învia morți acum, eū nu ași prefera aceasta, ci lanțurile lui Pavel. Dacă ași fi scutit de grijile eclesias-tice, și ași avea și corpul puternic și vinjos, nu m-ași lăsa

de a nu face o ast-feliu de călătorie, numai ca să vedă acele lanțuri și acea închisoare în care era legat. De și în multe locuri el a făcut semne și minuni mari, totuși nu sunt acestea atât de rivnite ca semnele ranelor de pe corpul lui. Chiar și în scripturi când cetesc, nu mă încântă atâta când îl ved făcând minuni, ca cum mă încântă, când el pătimizește rău, când este biciuit și târît pe jos. „În cât se aduceau de pe trupul lui, dice. măhrami și ștergătoare“ (Fapt. 19, 12). De sigur că acestea sunt miraculoase, însă nu ca acelea despre care scrie Luca: „Și bătându-l, dice, și multe lovituri dându-li i-a pus în temniță“ (Ibid. 16, 23), și earăși: „Legati fiind, laudau pe Dumnezeu“ (Ib. vers. 25), și earăși: „Batându-l cu petre l-au tras afară din cetate, crezând că a murit“ (Ib. 14, 18). Voiți să aflați câte ce putere are lanțul de fer care pentru Christos leagă corpul servului lui? Ascultați-l chiar pe Christos dicând: „Fericiti veți fi“, când? când veți învia pe cei morți? Ba! Dară când? când veți tămădui pe cei orbi? Cătuși de puțin! Dară când? „Când vă vor ocări pre voi și vă vor prigoni, și vor dice tot cuvântul rău împotriva vóstră mințind pentru mine“ (Math. 5, 11). Dară dacă a auzi numai elevirile și cuvintele rele îi face fericiti, dară încă când vor pătimi și rele pentru dânsul, ce nu li va face? Ascultă pe acest fericit ce spune el în alt loc: „De acum mi s-a gătit mie cununa dreptăței“ (II Timoth. 4, 9), de cât e mai strălucit lanțul de cât cununa. «De acesta să mă învredniciască, dice, și de cele-l-alte nu mă interesez. Mi-e deajuns de a pătimi rău pentru Christos în locul oricărei recompense. Dați-mi, dice, pe acesta, căci: „Împlinesc lipsurile necazurilor lui Christos în trupul meu“ (Colos. 1, 24), și nimic alta nu'mi mai trebuie».

S-a învrednicit și Petru de asemenea lauz. «Era, dice, legat și predat soldaților, și ședea». Ast-feliu el se bucura, și nu se împuțina, și somn adânc îl cuprinsese, ca cum nu ar fi fost cătuși de puțin îngrijat. Ședea și dormia între soldați, eară îngerul Domnului a venit, și lovindu-l peste cósia lui l-a deșteptat. Dacă mi-ar dice cine-va: «ce ai voi să fi? Îngerul care a atins pe Petru, sau ai voi să fii Petru cel mântuit»? eú ași alege de a fi Petru, pentru care și îngerul a venit; ași prefera în fine legăturile lui.

Dară p^ote vei dice: «cum se face că după ce Petru a scăpat din temniță, se r^ogă lui Dumnezeu, ca cum ar fi scăpat din cele mai mari rele»? Să nu te minunezi de loc: el se r^ogă fiind-că se temea să nu m^oră, eară a muri îl înfricoșă, căci el voia de a trăi și a deveni motiv de patimi și suferinți pentru Christos. Ascultă ce dice fericitul Pavel în această chestiune: „A mă slobozi (descompune) și a fi împreună cu Christos, e cu mult mai bine; însă a rămânea în trup e mai de folos pentru voi” (Filip. 1, 23. 24). Aceasta o a numit el și chiar scriind: „Ni s-a ch^orăzit nou^e de Christos, dice, nu numai de a crede în el, ci de a și pătimi pentru el” (Ibid. 1, 29), așa că aceasta e cu mult mai mare de cât faptul de a crede în el, căci ni s-a ch^orăzit. Cu adev^erat că acesta e cel mai mare char dintre t^ote, mai mare de cât charul de a opri cursul s^orelui și al lunei, mai mare de cât charul de a mișca pământul; acesta e mai mare de cât charul de a stăpâni demonii său de a-i alunga. Nu atâta se întristează îi când se v^ed alungați prin credința noastră, ca cum se întristează când ne v^ed pătimind ce-va cu curaj pentru Christos, și când suntem legați pentru el, căci aceasta mai mult încă ni ridică curajul. Nu d^oră de aceia e bine de a fi legat pentru Christos, pentru că adev^erat faptul acesta ni-ar procura împărăția ceriurilor, ci pentru că suferim pentru Christos. Nu fericesc pe cei legați pentru că se duc în ceriuri, ci pentru că sunt legați pentru stăpânul ceriurilor. Câtă mândrie sufletească nu este, când cine-va scie că a fost legat pentru Christos! Câtă mulțămire, câtă on^ore, câtă strălucire! Ași voi ca să vorbesc vecinic despre aceasta. Ași voi să mă învrednicesc de lanțul și legăturile lui Pavel. Ași voi—de și sunt lipsit în realitate—să imprimez cu cuvântul în spirit lanțul acela printr’o argumentațiune ritorocă! „S-a cutremurat, dice, temnița”, Pavel fiind înăuntru legat „și legăturile tuturor s-au deslegat” (Fapt. 16, 26). Ai v^edu cum legăturile lui Pavel desleagă legăturile celor-lalți? Dupre cum m^ortea Domnului a omorât m^ortea, ast-feliu și legăturile lui Pavel au deslegat pe cei legați, temnița o au clătinat, ușile le-au deschis, de și nu ast-feliu este natura legăturilor, ci cu totul contrară, de a ținea adev^erat în siguranță pe cel legat, și nici cât a-i deschide ușile și zidurile. Inșe natura legăturilor ordinare nu este ast-feliu, ci numai a le-

găturilor pentru Christos. Temnicerul a căzut la picioarele lui Pavel și a lui Sila. Dară nici acest fapt nu e rezultatul legăturilor ordinare, ca adică cei ce leagă să cadă la picioarele celor legați, ci din contra aceștia sunt sclavi celorlalți. Acum însă cel deslegat era sub picioarele celui legat; cel ce a legat cerea de la cel legat, ca să-l deslege de frică. Dară nu tu 0re l-ai legat? spune-mi. Nu tu l-ai băgat în închisoarea cea mai dinăuntru? Nu tu te-ai asigurat punându-i picioarele în cătușe? De ce dară tremuri? De ce te înspăimânți? De ce plângi? și de ce ți-ai scos sabia? «Nici-odată nu am legat, dice, vre-unul ca acesta; nu am știut că atât de mare e puterea legăturilor lui Christos». Ce spui? Aă primit ele puterea de a deschide ceriurile, și nu ar putea 0re deschide temnița? Deslegaă pe cei legați de demoni, eară acum trebuia a le predomina ferul? Nu ai cunoscut pe barbați, de aceia ai și primit iertare. Cel legat este Pavel, de care toți îngerii s-au sfiit. Cel legat este Pavel, ale căruia până și măhramele și ștergătorile (basmalele) alungaă demonii și bólele le depărtaă, de și legătura diavolului e cu mult mai tare și mai neincovoiată de cât ferul, pentru că aceasta leagă spiritul, pe când acelea leagă corpul. Decă cel ce a deslegat spiritele, nu va putea 0re deslega corpul lui? Cel ce a rupt legăturile demonilor, 0re legătura ferului nu o va putea desface? Cel ce prin hainele lui a deslegat pe cei legați și i-a scăpat de demoni, el 0re pe sine și prin sine nu se putea deslega? De aceia el a fost mai 'ntăiu legat, și apoi a deslegat pe cei legați, ca să afli că servii cei legați ai lui Christos aă o putere cu mult mai mare de cât cei deslegați. Dacă săvârșia acest fapt pe când era deslegat, nu ar fi fost de mirat. Așa dară legătura nu eră proba slăbăciunei, ci a celei mai mari puteri. Puterea sântului atunci se arată mai strălucită, când chiar legat fiind el stăpânesce pe cei deslegați; când legat fiind el nu numai pe sine se desleagă, ci și pe alți legați. Care e folosul zidurilor? Care e folosul că l-au băgat în carcera cea mai dinăuntru, când a deschis și pe cea mai de dinafară? Și de ce faptul s-a petrecut în timp de nópte, și întovărășit de cutremur? Permiteți-mi puțin și îngăduiți-mi, ca depărtându-mă pentru moment de cuvintele apostolice, să mă desfătez cât-va cu Faptele Apostolilor, să ospățez în lanțul lui Pavel. Permiteți-mi de a sta acolo mai cu samă. Am pus mâna pe legătura lui, nimeni nu m-a depărtat. Mai cu siguranță mă leg eă acum cu pofta, de cât a fost legat el atunci în cătușele de lemn. Această legătură nimeni nu o desleagă, căci e din dorul lui Christos. Pe aceasta

nu o pot deslega nici îngerii și nici împărăția ceriurilor, după cum se poate auzi chiar din gura lui Pavel, care dice: „Nici îngerii, nici începătoriile, nici puterile, nici cele prezente și nici cele viitoare, nici înălțimea și nici adâncimea nu va putea să ne despartă de dragostea lui Christos“ (Rom. 8, 39). Din ce cauză ôre faptul s-a săvârșit pe la medul nopței? Din ce cauză apoi întovărășit și de cutremur? Ascultați iconomia lui Dumnezeu și minunați-vă! Legăturile tuturor s-au deslegat și ușile s-au deschis; însă toate acestea s-au petrecut numai pentru temniceriu și pentru mântuirea lui, eară nu pentru paradă. Cum că cei legați nu sciaū că sunt deslegați, e cert din vocea lui Pavel: „Și a strigat, dice, cu glas mare dicând: nici un rău să nu-ți faci, căci toți suntem aici“ (Fapt. 16, 28). De sigur că nu ar fi fost toți înăuntru, dacă vedeau ușile deschise și că îi sunt deslegați. Căci cei ce sparg zidurile, și tavanurile, și sar peste acoperișul zidurilor, și îndrăznesc a face orî-ce cu lanțurile de picioare, nu ar fi mai stăruit—după ce legăturile erau deslegate și ușile deschise—de a rămănea înăuntru, mai ales că chiar temniceriu dormea. Inșă in loc de legături de fer îi erau încătușati cu legăturile somnului, ast-feliū ca faptul să se săvârșaseă, eară temniceriuului, care urma a fi mântuit, să nu i se întâmple nici-o vatămare. De alt-feliū cei întemnițați, mai cu samă noptea sunt legați, eară nu ziua, căci atunci mai de grabă i poate vedea păzitoriu pe când îi dorm. Dacă deci faptul s-ar fi petrecut ziua, mare tulburare s'ar fi făcut. Pentru ce ôre s-a cutremurat casa? Pentru ca să se deștepte temniceriu spre a privi faptul, căci singur el era demn de mântuire.

Tu însă privesce măreția charului lui Christos. Odată cu legăturile lui Pavel, e bine de a aminti și de charul lui Dumnezeu, mai ales că și acestea sunt din charul lui Dumnezeu. Sunt unia cariū acuză și dic, că pentru ce temniceriu a fost mântuit? și in loc să admire filantropia lui Dumnezeu după cum trebuie, îi clevetesc. Dară aceasta nu e de mirat. Ast-feliū sunt bolnavii cariū hulesc hrana ce-i poate întări, pe care ar trebui să o admire, și dic că mierea este amară. Tot-astfeliū e și cu orbii. De la aceia ce ar trebui să-i lumineze (sorele), tocmai de la aceia se întunecă și se vatămă, nu dora din cauza sorelu, ci din cauza slăbăciunei ochilor lor, cariū nu-i pot servi după trebuință. Deci ce diceam? Că trebuie a admira, cum pe cel

ce căduse în cea mai mare răutate l-a scăpat și l-a îndrumat spre bine, pe când îi clevelesc faptul acesta. Cum deci el (temniceriu) nu a considerat faptul acesta a fi din fermecătorie sau vrăjitorie, ci mai ales căduse la picioarele lor și se bocea? Multe au contribuit la aceasta. Mai întâi, fiind că i-a auzit laudând pe Dumnezeu: „I-a auzit, dice, laudând pe Dumnezeu“ (Fapt. 16, 25); dară fermecătorii nu cântă ast-feliu de imnuri lui Dumnezeu. Al doilea, că dênșii nu au fugit din închisore, ci și pe el l-a împedat de a se ucide singur. Dacă îi s-ar fi gândit numai la dênșii, nu ar fi stat înăuntru, ci îi cei ânteî ar fi fugit din temniță. Apoi filantropia lor a fost mare, căci a împedat de a se ucide singur, pe cel ce i-a legat și încatușat pe dênșii. «Ne-ai legat cu multă tărie și siguranță, diceau îi, pentru ca tu singur să te deslegi de cele mai grozave legături». Și ast-feliu fie-care dintre îi au strins câte un mânunchiu din păcatele lui. Acele legături sunt blestemate, pe când acestea sunt fericite și vrednice de bine-cuvântat. Cum că aceste legături desleagă pe celelalte, s'a probat din fapte. «Ai vădut deslegați pe cei legați cu lanț de fer? Ei bine, te vei vedea și pe sineți scăpat din alte legături mai grozave». Vorbesc de legăturile acelea ale celor legați cu păcate, și nu de ale lui Pavel. De două feluri erau cei legați din temniță, căci chiar și temniceriu era legat; aceia erau legați cu fer și cu păcate, acesta însă numai cu păcatele. Pe aceia i-a deslegat Pavel pentru convingerea acestuia, căci legăturile lor erau vădute. Tot ast-feliu a făcut și Christos, sau mai bine dis în mod invers. Acolo era paralisie indoită; aceia a păcatelor și aceia a corpului. Deci ce face? „Indrăznește, fiule, dice, iartă-se ție păcatele“ (Math. 9, 2—6), adică a deslegat pe cea ânteî și principală paralisie, după care vine și la cea-l-altă. Eară când „Diceau unia din cărturari în sine, acesta hulesce, eară Iisus cunoscând gândurile lor a dis: pentru ce cugetați viclesuguri întru inimile vóstre? Că ce este mai lesne? a dice, iartă-se ție păcatele, sau a dice, scó-lă-te și umblă? Dară ca să cunósceți ca putere are fiul omului pe pământ de a ierta păcatele, dice paralticului: sculându-te ridicăți patul tēu, și mergi la casa ta“, a adevărit intelectul prin fapt pipăit, adică începând cu cele corporale a terminat cu cele ale

spiritului. Dară pentru ce a făcut aceasta? Pentru ca să se îndeplinească cele zise: „Slugă vicleană, din gura ta te voi judeca”, (Luc. 19, 22). Ce diceau aceia? «Nimeni nu poate ierta păcatele, de cât Dumnezeu; nici inger, nici arhanghel și nici vre-o altă putere creată». Voi înși-vă ați mărturisit aceasta. Deci ce trebuia să dică el? «Dacă mă voi arăta lor iertând păcatele, invederat că sunt Dumnezeu», însă el nu a zis ast-feliu, ci „Ca să cunoșteți că putere are fiul omului pe pământ a ierta păcatele, zice paralticului: sculându-te iați patul și mergi la casa ta”. «Când, zice, voi face ceia ce este mai greu, invederat că nici un pretext nu mai poate fi pentru ceia ce e mai ușor, și nici-o contradicere». De aceia Pavel a făcut mai'nteiu cele ce atingeau intelectul, fiind că erau mulți cari contradiceau, pe când aici Christos începând cu cele pipăite a ridicat faptul la cele intelectuale. Credința temnicerului nu a fost rezultată din ușurința lui. El a vedut pe cei legați, și de la ii nu a audit, nici a înțeles ce-va nedemn din parte-li; a vedut faptul săvârșit nu în urma vre-unui farmec, căci ii laudau pe Dumnezeu: a vedut toate cele petrecute și rezultate din marea lor filantropie, pentru că nu l-au alungat de acolo, de și ar fi putut. Ar fi putut ca atât ii, cât și cei-l-alți legați să iasă din temniță și să fugă, sau dacă nu toți cei legați, cel puțin ii (Pavel și Sila); dară nu a făcut aceasta. Ast-feliu deci temnicerul și cu cei ai casei sale, respectau pe Pavel nu numai din cauza minunei săvârșite, ci și din cauza modului lui de purtare. Cum? „Și a strigat Pavel cu glas tare zicând: să nu'ți faci ție nici un rău, că toți suntem aici”. Ai vedut lipsă de vanitate și de mândrie, cum și iubire în adevăr părintească? El nu a zis că «acestea s-au făcut pentru noi», ci ca unul dintre cei legați zice: „Toți suntem aici”, de și ar fi putut ca să tacă și să scape pe toți cei legați. Dară dacă ar fi făcut și nu ar fi oprit prin vocea lui cea mare mânila temnicerului, acesta și-ar fi im-dântat sabia în gât. Pentru aceia a și strigat, mai ales că era încarcerat în carcera cea mai dinăuntru. «Ceia ce ai făcut, zice, că ne-ai băgat în închisórea cea mai dinăuntru, pe noi cari urmam a te elibera de primejdie, contra ta ai făcut». El însă nu a imitat pe temniceriu. Murind temnicerul toți ar fi fugit. Ai vedut cum ii au preferat mai mult de a rămânea în legături, de cât de a vedea pe acela perdut? Și a cugetat

în sine temnicerul, că dacă îi ar fi fost fermecător, apoi de sigur că s-ar fi eliberat și pe dânsul din legături, cum și pe cei-l-alți; căci era natural ca și cei-l-alți mulți să dea năvală și să fugă. Dealtminterea temnicerul de multe-ori a primit în închisore fermecători, însă nu a vădut nimic petrecându-se de acestea. Fermecătorul nu ar fi clătinat temeliile temniței, ca ast-feliu să deșcepte pe temnicerul și fuga lui se devină mai greu de executat. Aceasta e cauza pentru care temnicerul a ramas uimit și în admirațiune.

Să vedem apoi și credința temnicerului. „Și cerând luminare, dice, a sărit înăuntru, și tremurând a cădut înaintea lui Pavel și a lui Sila, și scoțându-l pe dânsul afară a dis: Domnilor, ce trebuie a face ca să mă mântuiesc“? Avea în puterea lui focul și sabia, și cu toate acestea întrebă: „Ce trebuie a face ca să mă mântuiesc“? „Eară îi au dis: crede în Domnul nostru Iisus Christos și te vei mântui tu și casa ta“ (Fapt. 16, 29. 30. 31.). Aceasta nu pôte fi credința fermecătorilor, spre a o preda altora ca dogmă, pentru că nu se face aici nici o mențiune despre demon. Ai vădut cât de vrednic de mântuire a fost temnicerul? Vădând minunea și fiind scăpat de frică, el nu a uitat de interesele sale, ci de și se găsia în atâta primejdie, el totuși se îngrija pentru mântuirea sa sufletească, și pe cât era necesar a se apropia de dascal, pe atâta s-a apropiat, și a cădut la picioarele lor. „Și i-au grăit lui cuvântul Domnului, și tuturor celor din casa lui. Și luându-l cu sine în acel ceas al nopții i-a spălat de rane, și s-a botezat el și toți ai lui îndată“ (Ibid. Vers. 32. 33). Ai vădut ardorea bărbatului? El nu a amânat botezul, nu a dis: «lasă să se facă diuă, vom vedea, ne vom gândi», ci cu multă ardore atât el cât și întreaga lui casă s-a botezat. El nu a făcut cum fac cei mai mulți astă-dî, că și privesc servitori, femeile și copiii ne-botezați. Faceți-vă, vă rog, ca și temnicerul, nu în ceia ce se atinge de serviciul lui, ci de buna lui dispozițiune. Pentru că ce folos vei avea din demnitatea ce o ocupi în lume, dacă buna dispozițiune ți lipsesce, saŭ e slabă? Cel crud, cel nemilos, cel ce viețuia în miș de rele, cel ce vecinic se gândea numai la de acestea, fără de veste s-a făcut atât de filantrop și atât de protector. „Și i-a spălat de rane“, dice. Privesce acum și ardorea lui Pavel, cum el fiind legat și bi-

ciuit și totuși predica cuvântul lui Dumnezeu. O lanț fericit! Câte dureri ca de facere a suferit în acea noapte, și câți fii a născut! Și despre aceștia se poate dice: „Pe cărui I-am născut în legăturile mele“ (Filem. 10). Privește și cât se bucură el, și cum el voește ca fiii născuți să fie încă mai străluciți de cât el. Privește încă și prisosința slavei legăturilor, căci nu numai pe cel ce sta la picioarele lui, ci și pe cei născuți în acel timp de el, îi face mai străluciți! Aș ceva mai mult în îi cei născuți de Pavel în legături, nu în privința charului—căci charul e același—, nici în privința iertării de păcate—căci iertarea e aceeași pentru toți—, ci pentru că de la început chiar se învață a se bucura și a se veseli în ast-feliu de împrejurări. „Și luându-l cu el în acel ceas al nopții, dice, I-a spălat de rane și s'a botezat“. Privește acum și fructul produs; imediat li-a dat în schimb cele corporale. Și ducându-l pe ii în casa sa, li-a întins îndată masa, și s-a bucurat cu totă casa sa creșdând în Dumnezeu“ (Fapt. 16, 34). Și cum putea fi alt-feliu, când prin deschiderea ușilor temniței s-au deschis lui ușile cerului? A spălat pe dascal, masa a întins'o și s-a bucurat. A intrat în temniță lanțul lui Pavel, și toate de acolo le-a transformat în biserică, și pe toți I-a făcut corpul lui Christos, și masă duhovnicească a întins, și a născut în dureri, de care ingerii se bucură. Oare nu cumva gresiam când numiam temnița mai strălucită de cât ceriul? Nu de sigur, căci această temniță a devenit motiv de bucurie acolo. Dacă în ceriuri se face bucurie mare pentru un păcătos care se pocăiește; dacă unde sunt doi adunați întru numele lui, acolo e și Christos în mijlocul lor; dară încă unde e Pavel și Sila, și temniceriul și totă casa lui, și unde e atâta credință, cu cât mai mult? Privește tăria credinței. Dară temnița aceasta mi-a amintit de o altă temniță, de aceia adevă, unde era Petru închis. Acolo însă nu s-a petrecut nimic din cele petrecute aici, ci era incredințat la patru căpitenii câte cu patru ostași, ca să-l păziască, și nu priveghea și nici nu lăuda pe Dumnezeu, ci dormia. Nici nu era biciuit, și totuși primordia era mai mare. Acolo totul era terminat, și ii erau condamnați, pe când aici nimic din toate acestea; ast-feliu că de și nu purta ranele durerilor, totuși așeptarea viitorului îl infricoșă. Privește și aici minunea, „Și iată ingerul Domnului, dice, a venit și luminează a strălucit

în casă, și lovind în costă pe Petru l-a desceptat pe el dicând: scôla-te curând. Și îndată aū cădūt lanțurile din mânele lui“ (Fapt. 12, 7 și urm.). Ast-feliū s-aū petrecut lucrurile, în cât să nu se pară că sunt rezultate numai de la lumină, și de aceea și pe Petru l-a lovit ingerul peste costă. Nimeni nu vedea lumina, fără numai el, și i se părea că e la mijloc o visiune. Ast-feliū cei ce dorm nu simțesc binefacerile lui Dumneđeū. „Și a đis ingerul cătră dēnsul: încinge-te și încaltă încălțămintele tale. Și a đis lui: îmbracă haina ta, și vină după mine. Și ieșind mergea după el, și nu șcia că este adevērat ceia ce se făcea prin inger, și i se părea că vede videnie. Și trecēnd ânteaia strajă și pe a doua aū venit la pórta cea de fer, care ducea în cetate, care singurā s-a deschis lor. Și ieșind aū trecut o uliță, și îndată s-a dus ingerul de la el“.

Darā de ce ore nu s-aū petrecut și aici lucrurile, după cum s-aū petrecut cu Pavel și cu Sila? Pentru că Pavel și Sila urmaū a fi eliberați, pe când pe fericitul Petru urmaū a-l scóte din temniță ca să-l omóre. Darā ce? Nu era ore cu mult mai miraculos ca după ce l-ar fi scós din temniță și l-ar fi dat în mânele regelui Irod, atunci chiar să-l fi rāpit din primejdi, și să nu pățiască nimic? pentru că în asemenea mod nici ostașii nu s-ar fi pierdut (Vers. 19). Mare chestiune se pune în mișcare aici. «Dumneđeū, đice, a salvat pe servul seū, odată cu pedeapsa altora, odată cu pierderea altora»? Mai'nteiū că nu l-a salvat în același timp cu pierderea soldaților; al doilea apoi că aceasta nu a provenit din iconomia faptului în sine, ci din ne-trebnicia judecātorului. Cum? Dumneđeū așa a iconomisit lucrurile, ca nu numai acei soldați să nu se peardă, darā și el (Irod) să fie salvat, întocmai ca și în cazul de față cu temnicerul; afarā numai că el (Irod) nu a întrebuintat darul după cum se cuvenia. „Și făcēndu-se điuā, đice, nu puțină tulburare era printre ostași, ore ce să se fi făcut Petru“. După care apoi cercetānd pe ostași a poruncit să-i omóre. Dacă el nu cerceta, pote că ar fi avut vre-o seusă; darā acum el a stat de față, a cercetat, a aflat că Petru fusese legat, că temnița fusese asigurată și că strejarii stătuse dinaintea ușilor. Nu că dō-

ră se spărsese zidiul, nici ușa nu se deschisese, și nici că era vre-o probă de vre-o altă uneltire. După toate acestea trebuia ca el să admire puterea lui Dumnezeu, care a răpit pe Petru chiar din mijlocul primejdiilor, și să se închine înaintea aceluia ce poate săvârși ast-feliu de lucruri; el însă a poruncit să-l omore. Deci cum poate fi vinovat Dumnezeu în cazul de față? Dacă Dumnezeu ar fi făcut ca zidiul să se spargă și ast-feliu să scotă pe Petru, poate că ar fi atribuit-o aceasta lenei ostașilor: dară dacă ast-feliu a iconomisit lucrurile, ca faptul să se arate clar, că nu rezultă din vre-o viclenie omenească, ci din putere dumnezească, făcătoare de minuni, apoi de ce a făcut așa? Căci dacă ar fi trebuit să fugă așa cum se găsea în lanțuri, ar fi fugit; dacă ar fi trebuit să fugă de frică ca să nu fie prins, nu ar fi avut atâta îngrijire până a-și lua și sandalele, ci le-ar fi lăsat acolo. Acum însă de aceia dice îngerul către el: „încalță-te cu sandalele tale“, ca să afli îi, că faptul nu s-a petrecut în fugă, ci în multă liniște. Legat fiind și între doi ostași, nu ar fi făcut el încercarea zădarnică de a-și deslega lanțurile, și mai ales că era în închisoarea cea mai dinăuntru. Așa că pedeapsa strejarilor a urmat din cauza nedreptăței judecătorești lor. De ce ore n-au făcut aceasta și Iudeii?—pentru că mi amintesc de închisoarea cea din Roma, de cea din Cesaria și de cea de acum din Ierusalim. Auzind atunci Archiereii și Fariseii de la cei trimiși de dânsii la temniță, că Petru a ieșit din temniță și înăuntru pe nimeni n-au aflat, că ușile erau încuiate și strejarii stând înaintea ușilor, de ce nu au ucis atunci pe strejari, ci se mirați între dânsii, că ce este aceasta? Dacă deci îi, de și dușmăniau pe apostoli grozav, și totuși nu au cugetat așa ce-va contra strejarilor, cu atât mai mult tu care toate le făceați spre mulțămirea lor. De aceia și-a și primit el pedeapsa imediat. Dacă deci acuză faptul acesta și-l atribuie lui Dumnezeu, apoi atunci acuză și faptul cu cei uciși pe drumuri, cum și cu acele miș de miș omoriți cu nedreptate, și cu pruncii cei uciși pe timpul lui Christos, pentru că, după cum dicei tu, Christos ar fi fost cauza omorîrii lor. Însă nu Christos a fost cauza, ci mania și tirănia tatălui lui Irod. Dacă însă dicei, că de ce nu l-a răpit din mâinile lui Irod? Află că ar fi putut face și aceasta, de cât cu nimic nu s-ar fi folosit. De câte-ori Christos nu a ieșit din mijlocul lor, și nu a scăpat din mânele lor! Și cu ce s-au folosit de aici nerecunoșterii? În cazul de față, da, mult folos s-a adus

credincioșilor din cele petrecute, căci făcându-se raporturi de cei în drept, și chiar dușmanii mărturisind de cele săvârșite, mărturia lor era nebanuilă. Precum deci și acolo din nici o altă parte nu li s-a putut astupa gura, de cât numai din partea celor veniți spre a mărturisi însii faptele petrecute, tot ast-feliu și aici. Și de ce temniceriu nu a făcut așa, de și cele întâmplare nu au fost mai mici ca cele petrecute sub Irod? Pentru că a vedea ușile deschise, ori cât de uimitoriu era, nu era totuși mai inferior faptului de a afla, că fiind ușile încuiate a ieșit cel legat, — de și faptul acela s-ar fi părut mai mult ca o fantasmă, pe când acesta fiind raportat cu exactitate nu putea fi bănuit. Așa dară dacă temniceriu ar fi fost tot așa de rău ca Irod, ar fi omorât pe Pavel — după cum acela a omorât pe strejari —, dară nu a fost așa. Acum dacă poți ar întreba cine-va: că de ce a îngăduit Dumnezeu ca pruncii să fie uciși, am intra într'o discuțiune prea lungă, pe care ar fi trebuit ca de la început să o desfășurăm înaintea voastră. Până acum însă încântându-ne în deajuns pe thema lanțurilor lui Pavel, vom înceta cu vorba, fiind-că acele lanțuri au fost motivul de atâtea bunătăți acordate nouă, sfătuindu-vă nu numai ca să nu vă neliniștiți, dacă pătimiți ce-va pentru Christos, ci încă să vă bucurați și să vă laudați ca și apostolii, după cum dicea Pavel: „Cu dulceață mă voi lauda întru neputințele mele“ (II Corinth. 12, 9). Pentru aceia deci a și auzit el acea voce: „Destul îți este ție charul meu“. Pavel se laudă pentru lanțurile pe care le purta pentru Christos, eară tu te laudi și te îngâmfă în bogăția ta? Apostolii se bucurau că s-au învrednicit de a fi biciuiți pentru Christos, eară tu cauți linișcea și desfătarea? Deci, cum voesci ca să te bucuri de aceleași bunătăți ca dânsii, când tu călătorești pe un drum cu totul contrar lor? „Eară acum, dice, merg la Ierusalim fiind legat cu duchul, nesciind cele ce mi se vor întâmpla mie acolo, fară numai că Duchul sânt mărturisește prin cetăți dicând, că legături și necazuri mă așceaptă“ (Fapt 20, 22. 23). Dară de ce te duci, dacă te așceaptă legături și necazuri? «Tocmai pentru aceia, dice, ca să fiu legat pentru Christos, ca să mor pentru el». „Nu numai a fi legat, ci și a muri în Ierusalim gata sunt, pentru numele Domnului nostru Iisus Christos“ (Fapt. 21, 13).

*) Nimic nu p $\acute{o}$ te fi mai fericit ca acel suflet mare $\acute{t}$. In ce se laud $\acute{a}$ el? In leg $\acute{a}$ tur $\acute{i}$, in necazur $\acute{i}$, in lan $\acute{t}$ ur $\acute{i}$, in rane. „E $\acute{u}$, dice, ranele lui Iisus Christos pe trupul meu le port“ (Galat. 6, 17), ca $\acute{s}$ i cum pare c $\acute{a}$ ar purta vre-un trofe $\acute{u}$ mare; $\acute{s}$ i ear $\acute{a}$ și: „C $\acute{a}$ pentru n $\acute{a}$ dejdea lui Israil sunt legat cu acest lan $\acute{t}$ “ (Fapt. 28, 20), $\acute{s}$ i ear $\acute{a}$ și: „Pentru care sunt sol in lan $\acute{t}$ ur $\acute{i}$ “ (Etes. 6, 20). Dec $\acute{i}$ ce este aceasta? Nu te rușinezi $\acute{s}$ i nu te sfiești ocolind lumea legat? Nu te temi c $\acute{a}$ po $\acute{t}$ i fi certat de Dumnezeu cu vre-o lips $\acute{a}$, $\acute{s}$ i c $\acute{a}$ din această ca $\acute{u}$ s $\acute{a}$ s $\acute{a}$ nu po $\acute{t}$ i a face proseli $\acute{t}$ i? «Leg $\acute{a}$ turile mele nu sunt de acest fel $\acute{i}$ u, dice, ele obicinuiesc de a str $\acute{a}$ luci $\acute{s}$ i in palatele imp $\acute{a}$ r $\acute{a}$ tești». „In c $\acute{a}$ t leg $\acute{a}$ turile mele s-au f $\acute{a}$ c $\acute{u}$ t ar $\acute{a}$ tate in tot divanul, $\acute{s}$ i cei mai mul $\acute{t}$ i din fra $\acute{t}$ i $\acute{i}$ in Domnul in-cred $\acute{e}$ ndu-se in leg $\acute{a}$ turile mele, mai mult c $\acute{u}$ teaz $\acute{a}$ a gr $\acute{a}$ i cuv $\acute{e}$ ntul“ (Filip. 1, 13. 14). Ai v $\acute{e}$ du $\acute{t}$ c $\acute{a}$ puterea leg $\acute{a}$ turilor e mai mare de c $\acute{a}$ t aceia de a in $\acute{v}$ ia mor $\acute{t}$ i $\acute{i}$? «M-au v $\acute{e}$ du $\acute{t}$, dice, legat, $\acute{s}$ i mai mult s-au incurajat.» Unde sunt leg $\acute{a}$ turile, acolo de necesitate c $\acute{a}$ se va int $\acute{a}$ mpla un fapt mare. Unde e necazul, numai de c $\acute{a}$ t acolo e $\acute{s}$ i m $\acute{a}$ ntuirea, numai de c $\acute{a}$ t acolo e repausul, acolo succesele cele mari. Diavolul c $\acute{a}$ nd d $\acute{a}$ cu piciorul, atunci este invins; c $\acute{a}$ nd leag $\acute{a}$ pe servii lui Dumnezeu, atunci mai cu sam $\acute{a}$ cuv $\acute{e}$ ntul adev $\acute{e}$ rului se resp $\acute{a}$ ndește. Privește cum acest fapt se petrece peste tot locul. A fost legat (Pavel), $\acute{s}$ i in temni $\acute{t}$ $\acute{a}$ a s $\acute{a}$ v $\acute{e}$ rșit asemenea lucrur $\acute{i}$. „In leg $\acute{a}$ turile mele“ (Filip. 1, 7), dice. A fost legat in Roma, $\acute{s}$ i pe cei mai mul $\acute{t}$ i i-a atras, $\acute{s}$ i nu numai el se incuraja, ci $\acute{s}$ i al $\acute{t$ i $\acute{i}$ mul $\acute{t}$ i prin el. A fost legat in Ierusalim, $\acute{s}$ i legat vorbind regelui l-a uimit $\acute{s}$ i a b $\acute{a}$ gat in gr $\acute{o}$ z $\acute{a}$ pe domnitori $\acute{u}$, care l-a $\acute{s}$ i eliberat, $\acute{s}$ i nu se rușina de a afla de la cel legat despre cele viitoare. Legat c $\acute{a}$ l $\acute{a}$ toria pe marea, $\acute{s}$ i naufragiul a deslegat ear $\acute{a}$ furtuna o a legat. In leg $\acute{a}$ tur $\acute{i}$ fiind el, vipera aceia s-a incol $\acute{a}$ cit pe m $\acute{a}$ na lui, $\acute{s}$ i totuși el nu a suferit nici o v $\acute{a}$ t $\acute{a}$ mare. A fost legat in Roma, $\acute{s}$ i legat fiind a vorbit mul $\acute{t$ imei, $\acute{s}$ i mi $\acute{i}$ a atras c $\acute{a}$ tr $\acute{a}$ el, produc $\acute{e}$ nd ca argument lan $\acute{t}$ ul lui. Dar $\acute{a}$ ast $\acute{a}$ -d $\acute{i}$ nu se mai leag $\acute{a}$ cu lan $\acute{t}$ ur $\acute{i}$; cu t $\acute{o}$ te acestea, de am voi, am putea g $\acute{a}$ si alt lan $\acute{t}$. $\acute{S}$ i care p $\acute{o}$ te fi $\acute{o}$ re? A lega m $\acute{a}$ nele $\acute{s}$ i a le st $\acute{a}$ p $\acute{a}$ ni, ca s $\acute{a}$ nu fie gata

---

*) Partea moral $\acute{a}$. Despre leg $\acute{a}$ turile lui Pavel, $\acute{s}$ i ale lui Petru, $\acute{s}$ i ale celor trei cuconi, $\acute{s}$ i ale lui Io $\acute{a}$ n, $\acute{s}$ i ale lui Ieremia, $\acute{s}$ i ale lui Iosif, $\acute{s}$ i ale insuși Domnului. (Veron.)

spre răpire. Chiar și cu acest lanț de ne vom lega, în locul ferului, vom avea în noi frica de Dumnezeu. Să deslegăm pe cei legați de fâme și de scârbe. Nu este același lucru: a deschide ușile temniței, cu a părăsi suflet strimtorat, precum deasemenea nu poate fi egal: a deslega legăturile celor legați, cu a elibera în siguranță pe cei zdrobiți de neazuri. Aceasta e mai mare de cât aceea, pentru că aceea nu are nici-o recompensă, pe când aceasta are mii de recompense. Lung a mai devenit lanțul lui Pavel și pentru mult timp ne-a stăpânit pe noi! Și cu adevărat că este lung, și mai împodobit de cât ori-ce împletitură de aur. Acest lanț atrage spre ceriș pe cei legați întocmai ca printr'o mașină. Și ceia ce este minunat, e că fiind legat de pământ atrage în sus pe cei legați, de și nu aceasta e firea lucrurilor. Dară când Dumnezeu iconomisește, nu căuta firea lucrurilor, nici continuitate. Să ne deprindem deci a nu ne desnădăjdi în neazuri sau în strimtorări. Privesce pe acest fericit. Era biciuit, și încă biciuit puternic: „Și multe lovituri dându-li, dice, i-a băgat în temniță“ (Fapt. 16, 23), și era legat, ba încă cu putere, și era băgat în temnița cea mai dinăuntru, și încă cu cea mai mare siguranță păzit. Și cu toate acestea pe la mezul nopții, când chiar cei mai desfătați dormiau, el cânta și lauda pe Dumnezeu.

Ce ar fi putut fi mai virtos ca aceste suflete fericite? Îi se gândiau că și cei trei cuconi ore-când cântau în cuptorul cel cu foc, și poate cugetau că noi nici-odată nu vom suferi de acest-feliu. Dară cuvântul ni-a dat materie de vorbă, pentru că ne-a expus la alte legături și în altă temniță. Ce să fac? Voesc a tăcea, dară nu pot. Am aflat o altă temniță cu mult mai miraculoasă și mai uimitoare ca aceea. Inse nu vă ridicăți spre a ieși, ca acum când încep vorba, ci apropiați-vă cu cugetele întinerite. Voesc a sfârși cuvântul, dară nu se poate. Dupre cum cine-va nu ar suferi să fie întrerupt pe când bea, chiar de i-ar promite altul ori-ce, tot așa și eu punând mâna pe pacharul miraculos al temniței celor legați pentru Christos, nu pot întrerupe, nu pot tăcea. Căci dacă el în temniță fiind și nu tăcea nici chiar noaptea, nici pe când era biciuit, apoi voi tăcea eu ziua miada-mare, vorbind în totă libertatea și nepătîmind nimic din câte au pățimit îi legați și biciuiți? Cuconi nu tăceau în cuptorul cel cu foc, și noi ore nu ne vom rușina tăcând? Să vedem acum și această temniță. Au fost legați și aici. De la început se părea că vor fi arși,

însă... i-a băgat în temniță. Dară de ce mai legi pe cei ce vor fi dați flacărilor? Au fost legați și de mâni și de picioare, și încă cu atâta furie. Și acela (temnicerul) a băgat pe Pavel în închisorea cea mai dinăuntru, dară și acesta (Nabuchodonosor) a poruncit ca să se ardă cuptorul în timp de mai multe zile. De cât, să vedem cele după aceasta. Pe când aceia (Pavel și Sila) laudău pe Dumnezeu, temnița s-a cutremurat, și ușile s-au deschis; dară și aceștia (cei trei cuconi) laudând pe Dumnezeu li s-au deslegat legăturile de la picioare și de la mâni. S-a deschis temnița, dară s-au deschis și ușile cuptorului, căci roua duchului îi recorea. Și cu toate acestea... dară multele minuni mă inundează, și nu știu pe care să o spun întâiu, și care pe urmă. De aceia vă rog, ca să nu-mi ceară cineva ordine în cuvânt, căci mare e afinitatea dintre aceste fapte miraculoase. Acolo au fost deslegați cei legați împreună cu ei, aici însă s-a petrecut alt-ceva; cei ce i-au băgat în cuptoriu au ars ei înșiși. Dară voiam a spune, că fiind deslegați în mod miraculos, regele s-a apropiat de gura cuptorului și i-a auzit laudând pe Dumnezeu, și a vădut patru bărbați, în loc de trei, și i-a chemat să iasă afară. După cum Pavel nu ar fi ieșit — de și putea — până ce l-a scos afară cel ce l-a băgat, tot așa și cei trei cuconi, nu au ieșit, până ce cel ce i-a băgat înăuntru nu a poruncit ca să iasă. Ce ne învățăm noi de aici? Că nu trebuie a ne lăsa să fim amăgiți, nici să ne strimtorăm în scârbe, și nici earăși a persista în ele dacă au dispărut. Dară regele s-a apropiat de gura cuptorului, unde erau sântii, și putea să între înăuntru, însă el a stat afară lângă ușă; nu îndrăznea de a se apropia de închisorea pe care li o pregătise lor prin foc. Acum privește cuvintele lor. Temnicerul dice: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mă mântuiesc”? eară acesta (Regele Nabuchodonosor) de și nu cu aceiași umilință, de sigur, totuși li-a vorbit cu dulceață: „Sedrach, Misach și Abdenago, robii lui Dumnezeu celui Prea înalt, ieșiți și veniți” (Daniil 3, 26). Mare onoare cu adevărat. «Robii lui Dumnezeu celui Prea înalt, ieșiți și veniți». Dară cum vor ieși, o împărate? pentru că legați i-au aruncat în foc, și atâta timp au stat acolo! De ar fi fost de diamant chiar, sau din materii metalice, ore nu s-ar fi fost mistuit în timpul cât ei au disimul acela întreg? Focul s-a sfiit de tăria lor de caracter, și mai în urmă s-a sfiit și de cântarea acea miraculoasă și de imnurile pe care îi le înălțau lui Dumnezeu, și

tu cum îi chemi? «Servii lui Dumnezeu celui Prea înalt» dicei. Află deci, că servilor lui Dumnezeu toate sunt prin putință. Căci dacă servii oamenilor au putere de multe-ori, stăpânesc și ordonă în trebile stăpânilor nu mai puțin ca și stăpânii lor, cu atât mai mult servii lui Dumnezeu. I-a chemat cu cea mai dulce voce, pentru că gândia că prin aceasta mai mult îi va linguși. Pentru ca îi să rămână servi ai lui Dumnezeu și ca atare să fie considerați, s-au băgat în foc. De aceea nu putea fi o altă voce mai dulce ca aceasta: «Servii lui Dumnezeu celui Prea înalt». De i-ar fi numit regi sau stăpânii lumii întregi, și încă nu s-ar fi bucurat alăta, ca acum când îi numește servii lui Dumnezeu celui Prea înalt. Și de ce te miri? când și Pavel scrie către cetățenii acelei cetăți mari, — ce stăpânia de alt-feliu lumea întreagă și avea mari pretențiuni de înțecatate, — ca contrabalansă către însemnătatea și valoarea ei, și încă cu mult mai mare, ba chiar incomparabil mai mare și de cât demnitățile consulului și a împăratului, și de cât toată stăpânirea lumească: „Pavel servul lui Iisus Christos” (Rom. 1, 1). „Servii lui Dumnezeu celui Prea înalt”. «Dacă îi, dice, pun atâta rivoă spre a fi servi, negreșit că prin această denumire să-i atragem în partea noastră». Privește acum și evlavia tinerilor. Nu s-au scaudalisat, nici nu s-au mâniat, și nici că au contradis cu ce-va pe împăratul, ci imediat au ieșit. Căci dacă îi ar fi crezut ca pedeapsă faptul că au fost aruncați în cuptoriu, ar fi simțit câte vre-o mahnire contra celui ce i-a aruncat; dară acum nimic din acestea, ci ca cum s-ar fi pogorit din ceriu, așa au ieșit din cuptoriu. Ceia ce Profetul dice despre sôre: „Ca un mire ce iesă din cămara lui de nuntă” (Ps. 18, 6), s’ar putea dice și despre acești tineri, fără greșală. Ba încă aceștia pe când ieșiau din cuptoriu erau mai străluciți de cât sôrele, căci acesta luminează lumea în drumul lui cu lumina cea sensibilă, pe când aceia o luminează cu lumina intelectuală. Căci pentru deșii a și trimis imediat regele poruncă în toată împărăția, având aceste cuvinte: „A plăcut înaintea mea a vă vesti semnele și minunile cele mari și puternice, pe care le-a făcut Dumnezeu” (Daniil 4, 2. 3), astfel că ieșind din cuptoriu au emanat din îi raze cu mult mai strălucitoare de cât ale sôrelui; strălucitoare, dic, în inșesi acele pasaje, dară mai ales că prin acele litere împărăteșei puteau de a se întinde peste tot locul, și pretutudenii să imprășcie intui-

nerecul cel mare. „Ieșiți, dice, și veniți“. Nu a ordonat a stinge cuptorul, și cu aceasta mai mult i-a cinstit, căci a crezut că îi nu numai înăuntrul cuptorului pot umbla, ci chiar ardând el vor putea ieși. Dară acum să vedem dacă și cuvintele temnicerului sunt aprobate: „Domnilor; ce trebuie să fac ca să mă mântuiesc“? (Fapt. 16, 30). Ce pôte fi mai plăcut ca această voce? Asemenea voce face să salte ingerii. Pentru ca să audă asemenea voce fiul lui Dumnezeu s-a făcut serv. O ast-feliū de voce aū scos și cătră Petru cei ce aū crezut la început: „Ce să facem, ca să ne mântuim“? (Fapt. 2, 37. 38), la care li respunde: „Credeți și botezați-vē“. Pentru ca să audă o ast-feliū de voce din partea Iudeilor, ca semn că doria mântuirea și supunerea lor, Pavel cu plăcere s-ar fi aruncat și în gheena. Priveșce, cum el totul li îngăduie, totul li concedează, numai în scopul mântuirii lor. Dară să vedem cele după aceasta. Acela (Nabuchodonosor) nu dice ca temnicerul, ca să mă mântuiesc, ci învățatura lui a devenit mai evidentă și mai cu resunet de cât ori ce voce. El nu are nevoie de a fi catichizat ca temnicerul, ci imediat devine predicator, proclamă pe Dumnezeu, și mărturiseșce puterea lui: „Cu adevērat acum cunosc, dice, că Dumnezeul vostru este Dumnezeul dumnezeilor și Domnul domnilor; că a trimis pe ingerul său, și v-a mântuit pe voi din cuptorul cel cu foc“ (Daniil 3, 28. in compar. cu 2, 47). Ce a urmat apoi după aceasta? Nu un singur temniceriu, ci mulți sunt catichizați prin aceea scrisore împărătească. Cum că regele nu ar fi putut minți, e îndeverat în totul; căci nu ar fi voit el nici-odată ca să mărturisiască ast-feliū de lucruri în fața Iudeilor, cari erau în robia lui, și nici că ar fi primit de ași nesocoti afacerile statului său. Nu ar fi primit de sigur ca să se formeze despre el o credință de așa ușurință. Așa că dacă faptul nu ar fi conținut în el un adevēr mare și vedut de totți, nu ar fi scris el de acestea, și încă în prezența atâtor omeni. Vedeți dară, câtă putere aū legăturile? Și cât de mare e puterea cântărilor religioase în necazurī? Priviți cum îi (tinerii) nu s-aū descurajat și nici nu s-aū lenevit, ci atunci, mai cu samă erau mai vioi, atunci încă mai mult erau stăpâniți de curaj, și cu drept cuvânt.

Acestea cugetându-le noi, ni mai rămâne de exami-

nat un singur fapt: de ce adevărat în temniță cei legați au fost deslegați, pe când la cuptorul cel cu foc tocmai cei ce au aruncat pe tineri au ars? de și de alt-feliu ar fi trebuit ca regele să sufere aceasta, căci nu cei ce au legat și nici cei ce au aruncat pe tineri în cuptoriu erau atât de greșiți, pe cât cel ce a ordonat a se face aceasta. Așa dară de ce s-au nimicit aceia? Aici nu e mare nevoie de a întinde vorba. Pentru că erau neevsevioși. De aceia deci s-a și iconomisit de Dumnezeu ca să se arate puterea focului, și minunea să devină mai mare. Dară dacă focul a nimicit pe cei de afară de cuptoriu, cum a putut arăta impasibili pe cei ce erau înăuntru? De aceia, ca puterea lui Dumnezeu să se facă mai învederată. Nimeni să nu se mire, dacă am pus pe rege în rândul temnicerului, pentru că ambiți au săvârșit același lucru. Intru nimic nu a fost mai strălucit acesta de cât acela, pentru că ambiți s-au ostenit. Dară ceia ce am spus o repet, că adevărat dreptii găsindu-se în necazuri, atunci mai cu samă sunt entusiasmați; când sunt în legături, atunci sunt mai cu mult curaj. A pătimi ce-va pentru Christos, e mai dulce și mai plăcut de cât ori-ce altă consolățiune. Voiți pute a vă aminti și de altă temniță? E necesar ca de la lanțul lui Pavel să trecem la alte lanțuri și la altă temniță. Decă care o voiți? Aceea a lui Ieremia? sau a lui Iosif? sau a lui Ioan? Mulțămă lanțului lui Pavel, că ni-a deschis atâtea temniți și ne-a dat motiv de vorbă! Voiți pute pe acea a lui Ioan? Și acesta a fost legat pentru Christos și pentru legea lui Dumnezeu. Dară ce? Pute sedând în închisore șede și în nelucrare? Nu, ci de acolo, din închisore, dic, trimițând pe doi din ucenicii lui li dicea: „Mergând diceți lui Christos: tu ești cel ce vii, sau pe altul să așeptăm“? (Math. 11, 3). Și acolo fiind el învăța, căci nu neglija de chemarea lui. Dară Ieremia nu a profetizat el despre Babilou, reprezentând toate cele ce se vor întâmpla acolo? Dară Iosif? Nu ore trei-spredece ani a fost legat? și totuși nici în temniță el nu a uitat datoriile cerute de virtute. Mai spunând încă și despre legăturile unuia, vom conteni vorba. A fost legat și stăpânul nostru, carele a deslegat lumea de păcate. I s-au legat mânele acelea, care au săvârșit mii de bunătăți, după cum dice: „Și legându-l pe el, l-a dus la Caiafa“ (Math. 26, 57), și a fost legat în fine, cel ce au săvârșit atâtea fapte minunate! Acestea cugetându-le, nici-odată să nu ne descurajăm, ei chiar de vom fi legați, să ne bucu-

răm, și dacă nu suntem în legături, să ne considerăm ca împreună legați cu dânsii (Ebr. 13, 3). Vedeți acum câtă putere și câte bunătăți au legăturile? Tote acestea știindu-le, să înălțăm lui Dumnezeu mulțămire pentru toate, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX.

„Vă rog pe voi eu legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați după chemarea cu care sunteți chemați; cu totă smerenia și blândetele, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste, nevoindu-vă a păzi unirea Duchului întru legătura păcii“ (Cap. 4, 1—3).

S-a dovedit puterea cea mare a lanțului lui Pavel și tot-odată s-a probat cum a fost mai strălucit chiar de cât minunile pe care el le-a săvârșit. Deci nu în zădar ni s-a pus înainte acest lanț, după cum se crede, ci ca prin el mai mult să ne convingă. „Cu vrednicie să umblați, dice, după chemarea cu care sunteți chemați“. Și cum încă? „Cu totă smerenia, și blândeta, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste“. Nu că dădă e bine de a fi legat pentru ori-ce fapt, ci numai pentru Christos. Pentru aceia și dice el: „în Domnul“, adică legat pentru Christos. Nimic cu adevărat nu este egal cu aceasta. Dară lanțul lui Pavel earăși ne atrage de la subiectul discuțiunei, și a ne împotrivi nu pulem, ci de bună voea noastră suntem atrași spre el. Și fie, ca în tot-deauna să conversăm despre lanțul lui Pavel! De cât, să fiți cu atențiune, căci acum mi-a venit în minte o chestiune, pe care mulți o discută. «Dacă e bine de a fi în strimtorări, dic îi, de ce chiar el (Pavel) pe când se justifica înaintea lui Agripa dicea: „Ași poști de la Dumnezeu și întru puțin și întru mult, nu numai tu, ci și toți cei ce mă aud pe mine astă-zi, să se facă într'acest feliu, precum și eu sunt, afară de lega-

turile acestea“ (Fapt. 26, 29)? Dară nu a pronunțat aceste cuvinte ca cum ar fi crezut că nu sunt de dorit legăturile, nu, să nu fie, căci de le-ar fi crezut de desprețuit, nu s-ar fi lăudat el pentru legăturile lui, pentru înlemnirile lui, cum și pentru celelalte strimtorări, după cum dicea și Corinthenilor scriindu-li: „Deci cu dulceață mă voi lăuda întru neputințele mele“ (II Cor. 12, 9). Dară ce? Chiar acele vorbe erau dovada cea mai strălucită, că legăturile trebuie a fi considerate de importante. Dupre cum și Corinthenilor scriind li dicea: „Cu lapte pre voi v-am hrănit, nu cu bucate, că încă nu puteți“ (I Cor. 3, 2), tot așa și aici. Nu puteau îi să priceapă frumusețea, nici podoba, cum nici folosul legăturilor. De aceea și dice: „afară de legăturile acestea“. Ebreilor însă nu li dicea așa, ci i îndemna să se creadă de legați împreună cu cei legați (Ebr. 13, 3). De aceea și el însuși se bucura în legături, era legat, și cu cei legați era aruncat în închisore. Mare a fost puterea lanțului lui Pavel. In loc de ori-ce altă priveliște e de ajuns de a vedea pe Pavel legat și scos din închisore. A-l vedea legat și ședând înăuntrui temniței, nu e ore cea mai mare dintre plăceri? De ce nu ași prețui faptul? Nu vedeți pe împărați și pe consuli îmbrăcați cu haine aurite și purtați în trăsură trase de cai? Nu vedeți pe cei ce compun garda lor, cum totul ce poartă e de aur; de aur sulitele, de aur scuturile, de aur hainele, și chiar caii lor împodobiti cu aur? Și cu toate acestea cu cât e mai încântătoare acea priveliște de cât aceasta? Cum că eu nu exagerez lucrurile, vă voi învedera din o istorie veche. Profetul Eliseiū, —pote că știți pe acest bărbat—pe timpul când regele Siriei era în resboiū cu regele lui Israil, ședea în peștera lui, însă cunoscea toate intrigile și planurile pe care regele Siriei le urzia împreună cu partidaniū lui contra lui Israil, de cât că Profetul toate le da pe față, și făcea nerealisabile toate planurile lui, căci cele necunoscute el le predicea și nu-l lăsa pe regele lui Israil de a cădea în cursele pe care regele Siriei i le întindea. Acest fapt de sigur că a mahnit pe regele Siriei, și s-a infuriat cu atât mai mult, cu cât nu putea ști cine e acel ce-i contrariază planurile și i-le dă pe față. Pe când, deci se găsia în nedomirire și căuta să găsiască cauza, unul din aghiotanții lui i-a spus că în Samaria este un ore-care profet, numit Eliseiū, și că acesta nu lasă de a se executa planurile regelui, căci tot ce cu-

getă în camera sa, el dă la lumină. Audind acestea regele Siriei și-a închipuit că a descoperit totul. Nimic mai prostesc ca acest fapt. El trebuia tocmai să cinstească pe barbat; să-l admire, să se minuneze de el, de vreme ce de și departe de dânsul cu atâtea poște și totuși scia cele ce se făuriau în camera regelui, fără să-i spună cine-va, — el, dic, regele Siriei nu a făcut aceasta, ci infuriat și ieșindu-și din minti din cauza mâniei, a adunat călăreți și pedestri și i-a trimis să încunjore și să prindă pe Profet. Eliseiū avea un discipul, care era la începutul chemării lui profetice, și deci era încă departe până se va învrednici de asemenea descoperiri. Soldații regelui în fine s-au apropiat de peșteră ca să prindă și să lege pe Profet. Earăși ajungem pe nesimțite la legături; dară ce să fac... dacă peste tot locul acest cuvânt ni iesă înainte? Acel discipul, dic, vedând mulțimea soldaților s-a spăimântat, și alergând la dascalul său înfricoșat și tremurând i-a vestit nenorocirea ce credea că-l așteaptă, și l-a pus în cunoștință de primejdia inevitabilă. La aceasta Profetul a ris, că se spăimânta de acelea ce nu sunt demne de spaimă, și-l mângâia încurajându-l. Dară discipulul nefiind încă desăvârșit nu se convingea, ci încă înspăimântat de acea privesște tremura de frică. Deci atunci ce face Profetul? „Dōmne, dice, deschide ochii acestui copilandru, ca să vadă că mai mulți sunt cei cu noi, de cât cei cu ii“ (IV, Imp. 6, 17), și de'ndată a vedut întregul munte, unde locuia atunci Eliseiū, întesat de cai și căruțe de foc. Nimic alt nu era, de cât mulțimea ingerilor puși în linie de bătae. Dacă deci o ceată de ingeri atât de mare secunda pe Profetul Eliseiū, dară pe Pavel? Aceasta o dice și Profetul David: „Tabări-va ingerul Domnului imprejurul celor ce se tem de dânsul“ (Ps. 33, 8), și earăși: „Pe mână te vor ridica, ca nu cum-va să se impedece de peatra piciorul tēu.“ (Ps. 90. 12). Dară ce dic eū de ingeri, când însuși stăpânul era cu dânsul? Căci dōră și lui Abraam nu numai că i s-a arătat, ci și împreună cu dânsul era. Insuși el a făgăduit dicând: „Și eată eū sunt cu voi până la sfârșitul veacului“ (Math. 28, 20). Deasemenea și lui Pavel arătându-se i-a dis: „Nu te teme, ci vorbește, căci eū sunt cu tine, și nimeni nu se va ispiti ca să-ți facă rău“ (Fapt. 18, 9. 10). Apoi și prin vis i s-a arătat dicându-i: „Indrăznesce, Pavele, că precum ai

mărturisit de mine în Ierusalim, așa ți se cade și în Roma să mărturisești" (Ibid. 23, 11). Sântii sunt în tot-deauna miraculoși și plini de char, dară mai ales când se primejduiesc pentru Christos, când sunt legați pentru Christos. Dupre cum un soldat brav e privit cu plăcere tot-deauna, dară mai cu samă când la defilarea trupelor stă și se pune în rând cu însuși regele, tot ast-feliu închi-pui-ți și pe Pavel când îl vezi învățând în lanțurile lui. Să ve spun și ce 'mă-a trecut acum prin cuget? Fericitul martir Babila a fost legat și el, și tot din aceeași cauză ca și Ioan, adecă a înfruntat un rege călcătoriu de lege. După încetarea lui din viață, regele acela a permis ca lanțurile martirului să fie îngropate împreună cu corpul, și ast-feliu corpul să se îngrope legat, așa că acum cătușele acele se găsesc la un loc cu țărina lui. Atât de mare era dorința lui pentru acele legături! „Prin fer a trecut sufletul lui" (Ps. 104, 18), dice Profetul despre Iosif. Deja și femeii aū încercat dulceața unor asemenea legături. Dară noi nu mai suntem legați astă-dî, și nici că povățuiesc la aceea, fiind-că nu e timpul acum. Să nu-ți legi mânele, însă leagă-ți cugetul. Sunt încă și alte legături, și cei ce nu le pörtă pe acestea de aici, le vor purta pe acelea. Ascultă pe Christos spunënd: „Legându-i mânele și piciorerele luați-l și-l aruncați intru întunerecul cel mai din afară" (Math. 22, 13). Dară, să nu fie de a încerca nisce ast-feliu de legături, pe când de cele de aici fie a ne învrednici Dumnedeū! Pentru aceia dicea Pavel: „Eū legatul în Domnul vė rog pe voi, cu vrednicie să umblați, dupre chemarea cu care sunteți chemați".

Dară care e acea chemare? «Ați fost numiți, dice, corpul lui avënd de cap pe Christos; v-a înviat împreună cu el, v-a pus ca să stați împreună cu el, fiind dușmani și încărcăți cu mi de rele». Mare e chemarea, cu adevėrat, și la mari bunătăți suntem chemați. Dară cum trebuie a umbla cu vrednicie? „Cu tötă umilința", dice. Cel ce face așa, umblă cu vrednicie, pentru că umilința este basă ori-cărei virtuți. Dacă ești umilit și pricepi cine ai fost și cum te-ai mântuit, vei avea un motiv de virtute în acea amintire, și atunci nici în legături fiind nu te vei mândri, și nici în cele ce am spus nu te vei îngămfa, ci știind că totul este din char, te vei umili pe sine-ți. Cel umilit pöte

să fie și recunoscători, în același timp însă și serv plăcut. „Căci ce ai, dice, care n-ai luat“ ? (I Corinth. 4, 7). Ascultă-l earăși pe densusul dicend : „Mai mult de cât toți aceia m-am ostenit, însă nu eū, ci charul lui Dumneđeū care este cu mine“ (Ibid. 15, 10). „Cu tótă smerenia“, dice, nu numai în vorbe și nici numai în fapte, ci și în purtare și în graiū; nu cătră unul smerit, eară cătră cela-l-alt insolent, ci cătră toți fii smerit, fie mari sau mici, fie prietenī sau dușmanī. Aceasta e adevērata smerenie. Fii umilit chiar în faptele cele bune pe care le săvērșești, căci ascultă ce dice Christos : „Fericiti cei săraci cu duchul“ (Math. 5, 3), adecă chiar la început ni pune înainte umilința. De aceia și Pavel dice : „Cu tótă smerenia și blândeta, cu îndelungă răbdare,“ pentru că a fi smerit, însă în același timp iute și aplecat la mânia, nu pôte folosi la nimic. Cel cuprins de mânia, de multe-ori perde totul. „Ingăduind unul altuia cu dragoste“. Dară cum e cu putința a îngădui, dacă ești iritabil și bārfitoriū ? De aceia el ni spune și modul de îngăduire : „cu dragoste“ dice. «Dacă tu nu vei îngădui pe aprópele tēū, apoi cum te va îngădui și pe tine Dumneđeū ? Dacă tu nu poți suferi pe cel împreună serv cu tine, apoi cum te va suferi óre și pe tine stăpānul a tóte ? Unde este iubire, acolo tóte sunt suportabile». „Nevoindu-vē, dice, a păzi unirea duchului intru legătura păcei“. Decī leagă-ți mânele tale cu îngăduința. Earăși am dat peste numele acel frumos, peste legături, dic. Am fost părăsit acest nume, dară el earăși s'a întors în discuțiunea nóstrē. Frumóse sunt acele legături, dară frumóse sunt și acestea, care nasc pe cele din tēi. Leagă-te pe sine-ți împreună cu fratele tēū ; unia ca aceștia fiind conlegați cu dragostea, tóte le rabdă cu ușurința. Leagă-te pe sine-ți cu el și el cu tine, căci în ambele casurī tu ești stăpān ; pe care voesc a-l face prieten, de sigur că voiū putea cu ușurința. „Nevoindu-vē dice, nu cum s-ar întâmpla, ci „a păzi unirea duchului intru legătura păcei.“ Dară ce este óre unirea duchului ? Dupre cum în corp sufletul e acela care ține tóte membrele lui în bună rānduială, tot așa și aici. Pentru aceia s-a dat omului duch, pentru ca pe cei ce sunt contrari, fie cu genul, fie cu virsta, fie și în alte privinți, pe toți acestia, dic,

banii, dacă ar fi chiar doi, nu se pot împăca. Așa dară, dacă noi am fi virtuoși, dragostea nu s-ar perde. Virtutea isvorăște din dragoste, și dragostea din virtute. Cum este, vă spun eu. Cel virtuos nu preferă banii înaintea prieteniei, nici că este resbunătoriu, nici nu nedreptățește pe aprópele, nici nu-l bârfește, ci toate le suferă cu curaj. Dragostea de acestea depinde; și earăși, cel ce iubește, toate acestea le suferă. Ast-feliu deci toate acestea la un loc sunt între dênsele legate, și una pe alta se fortifică. Cum că iubirea isvorăște din virtute se dovedește și de aici; căci a dice: „Când se vor înmulți fără de legile, va răci dragostea“ tocmai aceasta a invederat; eară când dice: „Cel ce iubește pe aprópele, a îndeplinit legea“ (Rom. 13, 8) arată că virtutea purcede din dragoste. Așa că e absolut necesar a fi una din două: sau foarte iubitoriu, sau foarte virtuos. Pentru că cel ce are una din două, forsamente că va avea și pe ceia-l-altă, și vice-versa: cel ce nu scie a iubi, săvârșește și multe viclenii, eară cel viclean nu șcie a iubi.

*) Să practicăm deci dragostea, căci ea e ca o fortăreță, care nu ne va lăsa de a păți ce-va rău. Cu ea să ne conlegăm pe noi înși-ne. Nimic din cele viclene să nu fie între noi, nimic din cele bănuite, căci unde este adevărata prietenie, nimic din acestea nu se găsește. Această o a spus și un bărbat înțelept: „Impotriva prietenului chiar sabia de ai scóte-o, să nu te desnădăduiești căci este întórcere; impotriva prietenului de vei deschide gura, să nu te sfiești, căci este împăcăciune, fără batjocură, fără descoperirea tainei și fără rana vicleniei; pe acestea prietenul le înlătură“ (Sirach. 22, 21. 22). „Fără descoperirea tainelor“, dice. O! dacă toți am fi prieteni, nici că am avea nevoie de secrete, căci precum cine-va nu póte avea secrete față de el însuși, și nici că ar putea să se ascundă pe sine, tot așa nu s-ar ascunde nici de prieteni. Nefiind secrete, prietenia e imposibil de a fi întreruptă. Deci secretele pentru nimic nu le avem, de cât că nu avem curaj și sinceritate cătră toți. Așa dară receala dragostei a născut secretele. Dară de ce ai secrete? Voești a nedreptăți pe aprópele? Sau că póte îl împedeci de a fi păr-

---

*) Partea morală. Prin dragostea dintre noi e salvată și legătura păcei. (Veron).

taș vre-unui bun, și de aceia te ascunzi? Sau poți e rușine? Așa dară aceasta e dovada lipsei de curaj. Dacă ar fi dragoste, nu ar fi descoperirea secretelor și nici o-cara. Pentru că ce? spune-mi; cine s-ar ocări pe sine? Dară chiar de ar face-o, ar fi spre folos, căci și pe copii îl ocărăm, voind prin aceasta ai ambiționa. Chiar și Christos a început atunci a înfrunta cetățile, dicând: „Vai ție Ho-razim, vai ție Bethsaida,” (Luc. 10, 13), pentru ca să le scape de înfruntare și de ocară. Nimic nu poate a atin-ge atâta cugetul, și mai mult încă să-l deșepte și să-l ri-dice din lenevire, ca înfruntarea. Dară să nu ne înfruntăm unii pe alții fără folos. Căci ce? Veți înfrunta pe fratele tău din cauza banilor, când acestia se capătă în comun? Il vei înfrunta poți pentru greșalele lui? Dară aceasta va fi mai mult pentru corectarea lui. „Și fără rana vicle-niei”, dice. Dară cine s-ar răni pe sine? De sigur că nici unul. Deci să practicăm virtutea. Apostolul nu dice în mod simplu să iubim, ci să urmăm dragostea (I Corinth. 14, 1), adecă să o practicăm. Trebuie multă grijă, căci iute dispare și este sprintenă de plecare. Dacă o urmăm, nu va ajunge nici-odată la aceia ca să plece, ci iute o vom reține și atrage spre noi. Dragostea lui Dumnezeu a unit ceriul cu pământul. Dragostea lui Dumnezeu a pus pe om pe tronul lui Dumnezeu. Dragostea lui Dumnezeu a arătat pe pământ pe Dumnezeu. Dragostea lui Dumnezeu a arătat pe stăpânul a toate l-a făcut serv. Dragostea lui Dumnezeu a făcut ca să fie predat fiul său cel iubit pentru mântuirea dușmanilor. Și nu s-a mărginit numai aici, ci încă ne-a chemat la bunătăți mai mari. Nu numai că ne-a izbăvit de relele de dinainte, ci încă a făgăduit că ni va da și alte bunuri cu mult mai mari. Pentru toate acestea multă-mind lui Dumnezeu, să practicăm totă fapta bună, și cu deosebire să practicăm dragostea, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite, cu cărul și iubirea de omeni a Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, i se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X.

„Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemării vóstre“ (Cap. 4, 4).

Când fericitul Pavel sfătuiește pentru ce-va mare și înalt, ca un bărbat mult încercat și duhovnicesc, își compune și își sprijine sfatul pe cele din ceriuri, învățând aceasta de la însuși Domnul nostru, duple cum dice și în alt loc: „Umblați întru dragoste, precum și Christos ne-a iubit pre noi și s-a dat pe sine pentru noi“, și earăși: „Aceasta să se înțeleagă întru voi, care și întru Christos Iisus, care în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi el întocmai cu Dumnezeu“ (Efes. 5, 2. Filip. 2, 5. 6). Tot aceasta o face și aici. Când exemplele date sunt mari, atunci zelul și pofta lui sunt grozav de mari. Deci ce spune el îndemnându-ne la unire? „Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemării vóstre; un Domn, o credință, un botez“ (Vers. 4. 5). Dară ce înseamnă „un trup“? Credincioșii de peste tot locul și din lumea întreagă, adecă cei prezenți, cei ce au fost, cum și cei ce vor fi. Pentru că și cei ce înainte de venirea lui Christos au avut o viață plăcută, un trup sunt, pentru că și aceia au știut pe Christos. Și de unde se invederează aceasta? „Abraam, părintele vostru, dice, a fost bucuros ca să vadă ziua mea, și a vădut și s-a bucurat“, și earăși: „De ați fi cređut pe Moisi, ați fi cređut în mine, căci pentru mine a scris acela“ (Ibid. 5, 46), duple cum au scris și toți profetii. De sigur că nu ar fi scris aceia ce nu șciau, și nu ar fi vorbit acele ce nu cunoșeau. Inse fiind-că îl șciau, de aceia i se și închinau, așa că și aceia sunt un trup. Nu e despărțit trupul de duch, fiind-că atunci nici nu ar mai fi trup. Și noi avem obiceiul de a dice un trup este, când vorbim de lucruri saú și de ființi unite și avend între ele asemănare. Tot ast-feliu luăm și corpul când vorbim de unirea membrilor lui. Un singur cap; dară când e un singur cap, e și un singur corp. Corpul se compune din membre cinstite și din unele necinstite, dară cu tóte

acestea chiar cel mai principal dintre ele nu se ridică vre-odată asupra altuia, fie chiar și asupra celui mai de desprețuit. De și nu toate au același rol în funcționarea lor, ci după trebuință, totuși sunt deopotrivă cinșite, fiind-că toate s-au făcut spre trebuință, de și la diverse servicii. Unele sunt mai principale, altele secundare. Precum bună-ora capul e cel mai principal din organele întregului corp, căci și simțurile toate le are în el; dânsul e domnul și suveranul spiritului, și fără cap nu e posibil a via, pe când cu picioarele tăiate mulți au trăit ani îndelungați. Așa că nu prin locul ce-l ocupă capul este mai principal de cât cele-l-alte organe, ci prin energia lui, cum și prin ordinea ce el o păstrează între cele-l-alte. Și oare de ce spun eu asemenea lucruri? Sunt în biserică mulți ridicați la înălțime, precum capul, cele cerești privindu-le, după cum ochii din cap, depărtați mult de la pământ, și ne-având nimic comun cu el. Alții sunt cari au rolul picioarelor, care calcă pe pământ, însă a picioarelor sănătoase. Vinovăția picioarelor nu este că calcă pe pământ, ci pentru că aleargă spre viclenii. „Picioarele lor, dice, aleargă spre rele“ (Isaia 59, 7). «Nici aceia, dice, să nu cugete lucruri înalte contra celor de jos, și nici acestia să nu huliască pe cei de sus», fiind-că în asemenea cas se slăbește frumuseța și tăria fie-cărui în parte, eară trebuința deplină (serviciul complet) se împedecă, și cu drept cuvânt, de vreme ce tot acel carele hulește pe aprópele, mai'nteiú s-a hulit pe sine singur. Dacă de pildă picioarele nu ar voi să porțe capul la trebuințele lui, pe dânsule se vor vătâma prin nemișcare și prin lene; deasemenea dacă capul nu va avea nici o portare de grijă pentru picioare, el singur se va vătâma mai'nteiú. «De cât acestea cu drept cuvânt, dici, nu se revoltă între ele, fiind-că de la natură au fost ast-feliú regulate; dară omul cum e cu putință ca să nu se ridice contra altuia? El nu se ridică contra ingerilor, precum nici ingerii nu se ridică contra archanghelilor, și precum earăși nici contra mea animalele necuvântătoare nu pot să cugete ce-va mare. Dară unde e aceeași natură, un singur char, și acesta nu are nimic mai mult de cât acela, cum să nu se ridice»? Și tocmai pentru aceasta nu trebuie să te ridici contra aprópelui tēu. Pentru că dacă toate sunt comune și nimic mai mult nu are unul de cât altul, apoi de unde e această lipsă de minte? Ne împărțăm de aceeași natură, de același corp și suflet, respirăm același aer, întrebuițăm aceeași hrană; deci de unde

vine revolta dintre noi? Și cu toate acestea am putea ca prin virtute să ne ridicăm mai pre sus de puterile necorporale (îngerî și demonî) și să ne mândrim pentru aceasta, cu toate că nu ar fi aceasta mândrie câtuși de puțin. Așa bună-ora ești cuget lucruri mari contra diavolului, ba încă foarte mari. Privește și pe Pavel cum și el cugeta lucruri mari contra diavolului, căci când demonul vorbea despre dânsul vorbe frumoase și admirabile, Pavel i-a închis gura, și nu l-a suferit nici măcar a-l linguși. Dîcînd servitorea aceia, care avea în ea duch pironicesc: „Acești oameni robii lui Dumnezeu celui de sus sunt, care vî vestesc voue calea mîntuirii“ (Fapt. 16, 17), el l-a certat grozav și i-a astupat gura cea nerușinată. Deasemenea și aiurea scriind dîce: „Eară Dumnezeu păcei să zdrobească pe Satana sub picioarele vîstre curînd“ (Rom. 16, 20). Nu cum-va ore el a făcut ce-va extraordinar și contra naturei? «Pentru voință, dîci, fiind-că cu voința lor cea liberă sunt cei mai reî dintre toî; dară contra îngerului nu mî ridic, fiind-că e mare deosebirea dintre mine și el.» Și cu toate acestea, cu atît mai mult nu trebuie să te ridici contra omului, de cît contra îngerului, pentru că îngerul prin natura sa se deosebește de tine, ceia ce să nu fie nici spre lauda și nici spre hula lui; pe cînd omul se deosebește de om nu prin natură, ci prin intențiune rezultată din liberul lui arbitru. Dară și printre oameni pôte cine-va deveni înger, așa că dacă contra îngerilor nu te ridici, cu atît mai mult contra oamenilor, cariî au devenit îngerî prin faptele lor, de și sunt de aceiași natură cu noi. Dacă unul dintre oameni s-ar face virtuos ca și îngerul, apoi unul ca acesta e cu mult mai superior ție de cît îngerul. Și de ce? Pentru că ceia ce îngerul avea din natura lui, omul virtuos a reușit a le avea din intențiune și din voea lui cea liberă; și pe cînd îngerul locuiește departe de tine, în ceriuri voiî să dîce, acesta (omul virtuos) trăiește la un loc cu tine, și prin faptele lui îți dă impuls spre zel. Dară ce dîce? Omul virtuos și devenit înger în trup, trăiește mai departe de noi de cît îngerul. „Petrecerea nîstră, dîce, în ceriuri este“ (Filip. 3, 20). Cum că unul ca acesta petrece mai departe, ascultă unde stă capul lui: în tronul împărațesc, dîce; dară pe cît de departe e tronul de noi, tot pe alîta și îngerul de tron.

„Dară, dîci tu, vîd pe altul bucurîndu-se de cinste, și

sunt gelos de el." Iată că aceasta a resturnat totul, nu numai în lumea întreagă, ci și biserica a umplut-o cu mii de neorândueli. Dară după cum într'un port liniștit, suflând un vânt sălbăteț contrariu stîncilor și întregului chei, l-ar aduce în cea mai mare nesiguranță, întocmai așa face și amorul de slavă când cuprinde pe cine-va; toate le restornă, toate le amestecă la un loc. Póte vi s-a întîmplat de multe-ori să vedeți case mari ardînd; ați vedut cum fumul se ridică la ceri, și cum neapropiindu-se nici unul ca să stingă focul, ci fie-care gîndindu-se la interesele lui, focul în totă linișcea cuprinde totul. De multe-ori totă populația din cetate stă împrejurul acelei case ce arde, mai mult ca privitori unor rele, de cât ca ajutóre. Veți vedea apoi cum cei de față nu fac nimic, ci fie-care din ii întindînd mîna și arătînd celui venit acum la față locului, sau flacările ce prin vre-o ferestru se ved falfâind într'una, sau grinzi aruncate jos, sau vr'un zidiu întreg de dărîmături smuncit din locul lui și trîntit la pămînt, și toți stați nepăsători. Sunt apoi și unia îndrăzneți cari se hazardează, și cari îndrăznesc a se apropia chiar lângă casa cea în flacări, nu cu scop de a da ajutoriu și să stingă focul, ci ca priveliștea să li fie mai plăcută, privind cu atențiune mai de aproape și vedînd aceia ce de departe nu ar fi putut vedea și distinge bine. De cum-va apoi a avut acea casă ziduri mari și frumoșe, priveliștea e de jelit și vrednică de multe lacrimi. Cu adevărat că e de jelit de a vedea capitelurile colónelor prefăcute în praf, multe din colóne rupte și ele, unele din cauza focului, eară altele fiind împinse și prăbușite de inșeși mînilor celor ce le-au lucrat, ca nu mai mult să devină alimentație focului. Se pot vedea apoi și statuetele acelea,—care pe când era tavanul întreg stăteau în totă podoba lor,—descoperite acum, fiind-că acoperemîntul s-a nimicit, și asvirlite sub ceriul liber fără nici o rîndueală. Dară apoi bogăția dinăuntru casei cine ar putea-o povesti? acele haine aurite, acele vase de argint!... Dară acea cămară unde numai stăpînul de abea și cu soția lui intrau, acele cufere pline de haine și de aromate, de petre prețioșe, toate acelea, dic, prefăcute într'o flacără. Veți vedea apoi în timpul focului furnicînd înăuntru toți băeașii, și argații și în fine toți fugarii; veți vedea apoi acolo apă, foc, țerină și cenușă, și în fine lemne pe jumătate arse. Dară de ce óre am desfășurat acest tablou mai mult póte de cât trebuia? De sigur că nu am voit a descrie incendiul casei fără un anumit scop, pentru că în definitiv ce mă interesează ar-

derea unei case? ci am voit ca să represint ochilor voștri, ca ce-va apropiat, relele din biserică. Ca și un incendiū adevărat, saū ca un trăsnet venit de sus, așa a cădut asupra bisericei și i-a răsturnat acoperemântul, eară in acest timp nimeni nu se ridică spre a da ajutoriū, ci pe când casa stremoșească arde, noi dormim un somn profund și nesimțitoriū! De ce anume nu s-a atins acest foc? De care statui din biserică nu s-a atins? Biserica nimic alt nu este, de cât acea clădire ridicată prin spiritele nōstre, saū mai bine dis întărirea credinței prin spiritele nōstre. In această clădire însă, nu vei găsi totul de aceeași valōre, ci dintre petrele care o compun unele sunt strălucite și luminoșe, altele mai inferiōre acestora și de o colōre mai închisă, însă cu mult mai tari de cât cele-l-alte. Vei vedea aici pe mulți cari țin locul aurului ce împodobește tavanul. Vei vedea pe alții mulți cari contribuiesc la podōba de pe statui. Vei vedea pe alții că staū și țin loc de colōne. Se obicīnuiesce a se numi și ómenii colōne saū stâlpi, nu numai prin puterea lor, ci și din cauza frumuseței lor care împodobește mult clădirea, avēnd in același timp capetele lor suflute cu aur. Vei vedea apoi și o mulțime mare, care mai mult saū mai puțin ocupă distanța și locul cei întins de prin împrejurimi. Acea mulțime mare ține locul petrelor celor clădite in zidiri. Dară trebuie de a representa o imagină mai frumoșă. Această biserică nu a fost clădită din ast-feliū de petre, ci din aur și argint și din cele mai prețioșe, și intr'un cuvēt aici aurul e imprășciat peste tot locul in abōndență. Dară vai! lacrimi amarē, căci tōte acestea aū fost pârjolate de tirānia iubirei de slavă deșartă, această flacără ce consumă totul; eară in acest timp nimeni nu s-a arătat mai pre sus de marea nenorocire, ci toți am stat pironiți pe loc admirând para focului, însă ne-putēnd cătuși de puțin de a stinge rēul. Și chiar de l-am stinge pentru un timp scurt, earăși după douē și trei zile,—intocmai ca și o scāntee astupată de cenușă, care isbucnește și se aprinde din nou, și câte mai rămăsese ne-arse la început le-a prefăcut de astă dată in cenușă,—se aprinde din nou, și ceia ce s-a petrecut acolo, se petrece și aici, căci acesta e rolul focului. Causa este că bazele colōnelor bisericei ne-aū ros pe noi, eară pe cei ce susțineau tavanul și acoperemântul, și țineaū la început întreaga clădire l-aū impresurat cu foc. De aceia și la zidurile cele-l-alte mai ușorā a fost întinderea focului. Chiar și la clădiri când focul a cuprins lemnāria, mai mult e

înarmat contra petrelor, eară când restornă colónele și le aruncă jos, nu mai are nevoie de a'și întinde flacările, pentru că odată cădute toate acelea ce sprijiniau și susțineau cele de sus, cele de jos în mod automatic și cu multă grabă urmează pe cele-lalte. Ast-feliu și în biserică se petrec lucrurile astă-dî. Toate sunt cuprinse de foc. Căutăm onoruri din partea ómenilor, eară pentru slavă suntem aprinși, și nu ascultăm pe Iob, care dice: „De și am păcătuit fără de voe și am ascuns păcatul meu, că nu m-am rușinat de mulțimea glótei, ca să nu mărturisesc înaintea lor“ (Iob. 31, 33. 34). Ai vădut suflet virtuos? «Nu m-am rușinat, dice, ca să spun păcatele mele cele fără de voe înaintea întregii mulțimi». Dară dacă acela nu se rușina, cu atât mai mult nu trebuie noi a ne rușina. „Spune tu, dice, fără-de-legile tale ânteiu, ca să te îndreptezi“ (Isaia 43, 26). Mult s-a întins grozăvenia acestui rău, care a resturnat și a nimicit totul! Am devenit robi ai onorurilor și am părăsit pe Dumnezeu. Nu mai putem dojeni pe subalternii noștri, pe câtă vreme și noi suntem cuprinși de aceeași bôlă, și noi avem nevoie de vindecare, noi cari suntem rânduiți de Dumnezeu de a vindeca pe alții. Decî care speranță de mântuire ne-a mai rămas, când și noi, cari suntem puși spre a vindeca, avem nevoie de mâna altor doctori?

Acestea însă nu le-am spus fără scop, ci pentru ca eu toți în comun, împreună cu femeii și copiii, preserându-ni pe cap cenușă, și încingându-ne cu sac să postim timp îndelungat și să rugăm pe Dumnezeu de a ni da mână de ajutoriu, ca să putem stingea acest foc primejdios, pentru că în adevăr avem nevoie de mâna lui cea puternică și miraculoasă. Nouă ni se cere mai mult de cât óre-când Ninevitenilor. „Încă trei zile, dice, și Ninevi se va prăpădi“ (Iona 3, 5). Predica profetului a fost înfricoșată și plină de amenințare. Și cum să nu fie? când se așteptau ca după trei zile cetatea să devină mormântul lor și toți să se prăpădiască cu aceeași pedeapsă. Când se întâmplă ca într'o singură casă să se prăpădiască deodată doi copii, de sigur că durerea e nesuferită; dacă și lui Iob i s-a părut a fi nesuferită, atunci când a căzut casa peste fiii lui și i-a omorît, apoi ce s-ar părea óre, când am vedea nu o casă, nici doi sau trei copii, ci o populație de două-spre-deci mii îngropată sub dărîmăturile caselor? Vă puteți închipui cât de mare e nenorocirea. De

alt-feliu și noue ni s-a făcut altă-dată o ast-feliu de amenințare, nu prin vocea vre-unui profet, pentru că nu suntem vrednici de a auzi o ast-feliu de voce, ci prin acea voce de sus, care resună mai deslușit ca ori-ce altă trâmbiță. Dară să revin la ceia ce am ȃis: „Incã trei ȃile, ȃice, și Ninevi se va prãpãdi“. Grozavã e cu adevãrat aceastã amenințare, darã astã-ȃi nu e nimic din acestea. Nu incã trei ȃile, și nici cã se va prãpãdi Ninevi, ci sunt multe ȃile de cãnd biserica din lumea intregã s-a fost prãpãdit, și e cãdută la pãmẽnt, fiind toți stãpãniți de același rãu, și mai cu samã cei din dregãtorii, ori cãt de mult apasã asupra lor raspunderea ce o vor avea. Așa darã sã nu vã mirați dacã v'am îndemnat de a face mai mult de cãt Ninevitenii. Pentru ce? Eũ nu predic acum numai postul, ci mai mult ce-va; vã arãt, ȃic, acel medicament, care a ridicat de la pãmẽnt și acea cetate cãdută. Și care e acel medicament? „Și a vãduț Domnul, ȃice, cã s-a intors fie-care de la cãile sale cele rele, și i-a pãrut rãu lui Dumneȃeu pentru rãul care a ȃis sã li facã lor, și n-a facut“ (Iona 3, 10). Aceasta sã o facem și noi și voi. Sã ne lepãdam de dragostea banilor, și de a onorurilor, rugãnd pe Dumneȃeu de a ni da mãnã de ajutoriũ, și sã ridice pe acei cãduți. De alt-feliu frica nãstrã nu e din aceleași cause ca a Ninevitenilor. Pentru cã atunci urmaũ a cãdea petrele și lemnele și casele sã se dãrime, earã trupurile ómenilor sã fie zdrobite; astã-ȃi insã, nimic din tãte acestea, ci sufletele nãstre vor fi predate focului gheenei. Sã-l rugãm deci, sã ne mãrturisim pentru pãcatele de dinainte invocãnd charul lui, earã pentru cele viitoare sã-l rugãm a ne apãra de ele cu puterea lui, ca ast-feliu sã ne invrednicim,—fiind apãrați de aceastã fearã sãlbatecã, grozavã și primejdiósã,—a inãlța mulțãmire lui Dumneȃeu și Tatãlui celui iubitoriũ de ómeni, cãruia împreunã cu Fiul și cu Sãntul Duch, se cuvine slava, stãpãnirea și cinstea, acum și pururea, și in vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI.

„Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într-o nădejde a chemării vóstre; un Domn, o credință, un botez; un Dumnezeu și Tată al tuturor, care este preste tóte, și prin tóte, și întru noi toți. Eară unuia fie-căruia din noi s-a dat charul, dupre măsura darului lui Christos“ (Cap. 4, 4—7).

Dragoste cere de la noi Pavel, nu însă cum s-ar întâmpla, ci acea dragoste care ne unește la un loc și ne face nedeslipiți unul de altul, și care cu atâta precisiune ne leagă unul lângă altul, ca cum sunt conlegate membrele corpului între ele. O astfel de dragoste este, care săvârșește lucruri mari și frumoase. De aceea și dice „un trup“, arătând prin aceasta simpatia reciprocă dintre membre, și că nu trebuie a ne amesteca în bunurile altora, ci a ne bucura încă de aceasta, și în fine arătând prin aceste cuvinte tóte cele-l-alte datorii de reciprocitate. „Și un duch“. Bine a dis, căci prin aceasta arată că într'un singur trup e un singur duch; sau că póte să fie un singur corp, și să nu fie un duch,—ca cum ar dice vre-un prieten al ereticilor; sau că prin duch se convinge și se conleagă, adecă, că cei ce primesc duchul și sunt adăpați din același isvor, nu trebuie a fi de păreri deosebite; sau că póte aici prin cuvântul duch înțelege buna-voință. „Precum și chemați sunteți într-o nădejde a chemării vóstre“. «Dumnezeul vostru, dice, v-a chemat la aceleași bunuri, nimic mai mult nu a dat unuia ca altuia; tuturor a dat nemurirea, tuturor viața vecinică, tuturor slavă nemuritoare, tuturor fraternitatea, și în fine tuturor a dăruit moștenirea; s-a făcut cap comun al tuturor, pe toți l-a sculat din morți împreună cu el și l-a pus să stea împreună cu el». Decă dacă în cele spirituale aveți și vă bucurați de atâta egalitate, de ce cugetați întru voi lucruri mari? Că cutare e bogat, că cela-l-alt e puternic? Și cum să nu fie aceasta de ris? Căci spune-mi: dacă bună-óră Impăratul ar lua odată dece persoane și le-ar îmbrăca pe tóte cu porfiră împărătească, și le-ar pune să stea pe tronul împărătesc, și în fine tuturor ar da aceeași cinste, óre ar îndrăzni vre-unul din aceia să ridiculizeze pe altul ca fiind mai bo-

gat, său mai strălucit? Cătuși de puțin. Dară încă nu am spus totul, pentru că nu e atâta deosebire în ceriuri, cât e jos pe pământ. „Un Domn, o credință, un botez“. Iată speranța chemărei noastre! „Un Dumnezeu și Tată al tuturor, care este preste toate, și prin toate, și întru noi toți“. Nu cum-va ai fost chemat tu ca mai mare, eară cela-l-alt ca mai mic? Nu cum-va ore tu te-ai mântuit prin credință, eară acela prin fapte? Nu cum-va ție poți să s-a iertat păcatele prin botez, eară acela nu s-a iertat nimic? „Un Dumnezeu și Tată al tuturor, care este preste toate, și prin toate, și întru noi toți“. „Care este preste toate“, adecă Domnul care este deasupra tuturor. „Și prin toate“, adecă care se îngrijește și gubernează, „și întru noi toți“, adecă cel ce locuiește întru noi toți. Cu toate că aceasta se atribue fiului, totuși dacă s-ar fi crezut ca o imputinare, nu s-ar fi ținut cu privire la tatăl. „Unuia fie-căruia din noi s-a dat charul“. Dară poți să vezi: «Ce? de unde sunt atunci diferitele charuri»? Această chestiune vecinic ducea pe Corintheni în descurajare și pe alții mulți în întristare și cărtire. De aceia deci peste tot locul apostolul ia corpul ca exemplu în argumentația lui, și pentru aceia tot acest exemplu l-a dat și acum, fiind-că trebuia a face mențiune de diversele charuri. Chestiunea aceasta o tratează mai precis în epistola către Corintheni, fiind-că mai cu samă acolo băntuia această bôlă, eară în cea de față numai cât a făcut alusiune. Și privește ce ție el. Nu a spus dupre credința fie-căruia, pentru ca să nu descurajeze pe acei cari nu au reușit în succese mari, dară ce? „Dupre măsura darului lui Christos“. «Cele mai principale, ție, sunt comune tuturor, adecă a avea un botez, a se mântui cine-va prin credință, a avea tată pe Dumnezeu, și în fine a se împărtăși cu toții din același duch». De cum-va însă cutare are ce-va mai mult în char, nu te întrista, fiind-că și durerea lui e mai mare. De-la cel ce a primit cinci talanți, cinci i s-a cerut, eară cel ce a luat doi, numai doi a înapoiat, și totuși nimic nu a avut mai puțin de cât cela-l-alt. Pentru aceasta și aici apostolul încurajază pe auditoriū tot cu același reson. „Spre săvârșirea sântilor, ție, spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Christos“ (Vers. 12). De aceia și ție el: „Amar

mie este, de nu voiŭ bine-vesti“ ! (I Corinth. 9, 16). El luase darul apostoliei, și de aceasta amar lui, pentru că l-a primit; dară tu ai fost scutit de această primejdie. „Dupre măsura“. Ce înseamnă ôre această vorbă dupre măsura? Adecă, nu am primit charul pentru vrednicia nôstră, căci atunci nimeni nu ar fi primit nimic, ci toți am primit din dar. Pentru ce însă unul are mai mult, eară altul mai puțin? «Aceasta nu e nimic, dice, faptul e indiferent, pentru că fie-care contribuie la clădire». Mai arată prin aceasta și un alt fapt, că dacă unul a primit mai mult și altul mai puțin, apoi aceasta nu a rezultat din propria nôstră vrednicie, ci din alte cuvinte pe care el singur le-a măsurat, dupre cum și aiurea dice: „Eară acum a pus Dumnezeu mădulările, pre unul fiește-care dintrînsele în trup, precum a voit“ (Ibid. 12, 18), și nu spune cuvântul de ce așa, pentru ca să nu slăbiaască cugetele auditorilor.

„Pentru aceia dice, suindu-se la înălțime robit-a robime, și a dat daruri ômenilor“ (Vers. 8), adecă, de ce cugeți lucruri mari? tot ceia ce s-a făcut e a lui Dumnezeu. Profetul dice în psalm: „A luat daruri de la ômeni“ (Ps. 68, 18), eară apostolul dice a dat daruri ômenilor, ceia ce e tot una. „Eară aceia ce dice că s-a suit, ce este? fără numai că s-a și pogorît ântăiŭ la cele mai de jos laturi ale pământului. Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a și suit mai presus de toate ceriurile, ca să umple toate“ (Vers. 9, 10). Acestea auzindu-le să nu-ți inchipui vre-o strămutare sau vre-o trecere de la un loc la altul. Ceia ce apostolul face și în epistola către Filipeni, tot aceia și aici. Precum acolo, vorbind de smerenie, represintă pe Căristos ca derivat (*παράγει τὸν Χριστόν*), tot așa și aici, fiind-că dice că s'a pogorît până la laturile cele mai de jos ale pământului. Dacă nu ar fi fost așa, atunci e de prisos acest cuvânt, pe care'l spune în alt loc: „Ascultătoriŭ făcându-se până la mórte“ (Filip. 2, 8). De la faptul că s-a suit, face alusiune la pogorîrea lui. Prin laturile cele mai de jos ale pământului el numește mórtea, dicere luată din expresia ômenilor, după cum dicea și Iacob: „Veți pogori bătrânețele mele cu intristare în iad“ (Facer.

44, 29), și earăși în psalmul 142, 7: „Și mă voiū ase-
 mēna cu cei ce se pogóra în grópă“, adecă cu cei
 morți. „Robit-a robime“. Dară despre ce ore tratează
 acest pasaj? Și despre ce robire vorbește? Despre robi-
 rea diavolului. A luat rob pe tiran, voiū să ȃic pe diavol,
 pe mórte, blestemul și pēcatul. Ai vēđut armele și prada
 din reshoiū, ce le-a luat cu sine? „Eară aceia ce ȃice
 că s'a suit ce este? fără numai că s-a și pogorit“.
 Acest pasaj se adresează discipulilor lui Pavel al Samosa-
 telor. „Cel ce s-a pogorit, acela este care s-a și
 suit mai presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“.
 S-a pogorit, ȃice, la marginile cele mai de jos ale pāmēn-
 tului, după care nu mai sunt altele, și s-a ridicat mai
 presus de tóte ceriurile, după care nu mai este alt-ceva
 mai presus de stăpānirea și activitatea lui, căci dóră și de
 demult tóte le-a fost umplut. „Și acela a dat pe unia
 Apostoli, pe alții Proroci, pe alții Evangheliști,
 eară pe alții Pāstori și Invāțatori, spre săvērșirea
 sântilor, spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului
 lui Christos“ (Vers. 11. 12). Ceia ce ȃice în alt loc:
 „Pentru care și Dumneđeu l-a prea înălțat pre el“
 (Filip. 2, 9), aceasta o ȃice și aici: „Cel ce s-a pogo-
 rit, acela este care s-a și suit“. Nimic nu l-a vātāmat
 pentru că s-a pogorit până la marginele cele mai de jos
 ale pāmēntului, și nici că l-a împedecat de a se ridica
 mai presus de ceriuri. Așa că, cu cât cine-va se smereș-
 ce, pe atāta se înălțā mai mult. Intocmai duple cum se
 petrece cu apa: cu cât ar apăsa-o cine-va în jos, cu atāt
 mai mult ea se ridicā la înălțime. Tot așa e și cu umi-
 lința. Când se vorbește de suirile lui Dumneđeu, mai'nțēiū
 e necesar de a ne închipui pogorirea lui, pe când pentru
 om nu este așa. Tot-odată prin aceste cuvinte apostolul
 mai arată și purtarea de grijā a lui, cum și înțelepciunea,
 pentru că el, care a făcut atātea și nu s-a lasat până ce
 nu s-a pogorit pentru noi până la marginele cele mai de
 jos ale pāmēntului, nu ar fi făcut împārțirea charurilor
 fără nici un scop. În alt loc ȃice că acest act l-a făcut
 Duchul sânt, căci ȃice: „În care v-a pus pre voi Du-
 chul sânt episcopi, spre a pāstori biserica Domnului“
 (Fapt. 20, 28), în alt loc Fiul, în alt loc Dumneđeu, „Și
 pre unii a pus Dumneđeu în bisericā, āntēiū pre

Apostoli, al doilea pre Proroci" (I Corinth. 12, 28). In aceeași epistolă către Corintheni (Ibid. 3, 6, 8) dice: «Eu am sădit, Apollo a udat, eară Dumneđu a făcut creșterea», și earași: „Cel ce sădește și cel ce udă una sunt, și fie-care va lua plata sa după oste-neala sa“. Ast-feliu și aici. Căci ce este, dacă ai contribuit cu mai puțin? Atata ai luat. „Mai nteiu pre Apostoli“, căci acestia aveaū tote charurile. „Al doilea pre Proroci“. Eraū ore cari profeti, nu dintre apostoli, precum Agab. «Al treilea pe Evangheliști», nu acei cari umblau peste tot locul, ci numai cari bine-vestiau, precum Prischila și Achila. „Pre păstori și învățatori“, adecă pe acei încredințați națiunei întregi. Dară ce? Ore păstorii și dascalii eraū inferiori celor dintei? De sigur că cei ce stau pe loc și se ocupă numai de afacerile unui anumit popor, precum Timotheiū și Tit, eraū mai inferiori celor-l-alți, cari cutrieraū și evanghelizaū pretutindenea. De ait-feliu nu e posibil de aici de a concluda la vre-o dependență a unora și preferare a altora, ci aceasta se pôte vedea din altă epistolă. „Acela a dat“, dice, și deci să nu contradici de loc. Când dice „pe evangheliști“, pôte că înțelege și pe cei ce au scris evangheliile.

„Spre săvêrsirea sântilor, spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Christos“. Ai vedut care e rolul fie-căruia? Fie-care zidește, fie-care săvêrșește, fie-care servește. „Până ce vom ajunge toți la unirea credinței și a cunoșcinței fiului lui Dumneđu, intru bărbat desăvêrșit, și la măsura vârstei plinirei lui Christos“ (Vers. 13). Numesce vîrstă aici cunoșcința desăvêrșită, pentru că precum bărbatul e statornic, eară la copii mintea se învêrtește încôce și încolo, tot așa e și cu credincioșii. „La unirea credinței“, dice, adecă, până ce vom dovedi că avem o singură credință. Această e unirea credinței, când toți suntem una, când toți vom cunoșce cu exactitate legătura ce ne unește; până atunci însă trebuie a lucra fie-care. Deci dacă pentru aceasta ai primit charul, ca pe alții să zidești, veđi ca nu cum-va să te destrugi însu-ți invidiind pe altul. Dumneđu te-a cinstit, și te-a pus ca să desăvêrșești pe un altul, pentru că și apostolul pentru aceasta a fost dat, și profetul ca

să profetiseze și să convingă, și evanghelistul ca să evangheliseze, pentru aceasta a dat și pe păstoriu și dascăl; tuturor în fine li s-a incredințat același lucru. Să nu'mi spuie de deosebirea charurilor, căci cu toții aveaū același lucru de îndeplinit. Când cu toții credem deopotrivă, numai atunci este unire. Cum că aceasta înțelege apostolul când ni spune despre bărbat desăvârșit, este mai presus de ori-ce îndoială. Și cu toate acestea tot el în alt loc ne numește nevîrstnici chiar și când suntem desăvârșiți; însă atunci el are în vedere alt-ceva. Acolo el ne-a numit nevîrstnici în raport cu cunoștința viitoare, căci dicend că „din parte cunoșcem“ (I Corinth. 13, 9) adaugă și cunoștința enigmatică ce o avem în prezent, și altele de acest felii; pe când aici el a vorbit cu privire la alt-ceva, adecă la ușurința de a cădea din credință, dupre cum dicce și aiurea: „Eară acelor desăvârșiți este hrana cea virtosă“ (Ebr. 5, 14). Veđi cum și acolo îi numește desăvârșiți? Privește acum, cum îi numește aici desăvârșiți prin cele ce urmează: „Ca să nu mai fim prunci“ (Vers. 14). «Aceasta, dicce, este măsura, pe care nu de mult o am primit, ca să o stăpănim cu totă sirguinta, puterea și convingerea». „Ca să nu mai fim“. Acest cuvânt arată că mai'nainte suferiam de acest neajuns. Se pune și pe el în rândul celor-l-alti, însă continuând cu scrierea el corectează aceasta. «De aceia, dicce, aū fost orânduți atăția meșteri, pentru ca clădirea să nu se mișce, să nu se clatine într'o parte sau alta, pentru ca petrele să fie bine înțepenite». Pentru că în definitiv de petre depinde de a nu se învalui zidirea, de a nu se purta în tot locul și de a nu se clătina. „Ca să nu mai fim, dicce, prunci, învaluindu-ne și purtându-ne de tot vântul învățaturii, întru amăgirea oamenilor, întru viclesug, spre meștesugirea înșelăciunii“. „Purtându-ne de tot vântul“. Tratează chestiunea și o desvoltă în mod alegoric, arătând spiritelor îndoelnice în ce felii de primejdie se găsesc. „De tot vântul învățaturii, întru amăgirea oamenilor, întru viclesug, spre meștesugirea înșelăciunii“. Amăgitori se numesc acei cari exercită meseria de jucători la noroc. De feliiul acesta sunt și șarlatanii în vorbă, fiind că prind în cursele lor pe cei mai ușori, și ca și cei dintei schimbă și îi și prefac totul. Aici apoi s-a alins și de viața noastră morală. „Ci ade-

vărați fiind întru dragoste, să creștem întru el toate, care este capul Christos, din care tot trupul potrivit alcătuindu-se și încheindu-se prin totă pipăirea dărei, duple lucrare întru măsura fie-cărui mădulariu, face creșterea trupului spre zidirea sa singur întru dragoste“ (Vers. 15. 16). Fôrte întunecat și neclar a explicat lucrul, voind a le spune pe toate la un loc. Ceia ce dice, așa și este. Că precum duchul pogorindu-se din crier prin nervi nu dă senzațiunea cum s-ar întâmpla fie-cărui membru, ci fie-cărui după analogie, adecă celui ce pôte primi mai mult îi dă mai mult, celui mai puțin îi dă earăși mai puțin, — căci duchul este rădăcina, — tot așa și Christos. Pronia lui și acordarea de charuri însușirilor acelor spirite ce depind de densus, se face duple analogie fie-cărei însușiri în parte, spre creștere, duple măsura știută de el. Dară ce înseamnă „Prin pipăirea dărei“? Adecă prin simț. Pentru că acel duch care de la cap purcede și dă putere membrilor, o face aceasta atingând pe fie-care membru în parte; sau cum ar dice cineva, că creșterea se face după analogia cu care membrele corpului primesc puterea acordată lor; sau alt-feliu: că fie-care membru duple măsura puterii sale, prin analogie, primind puterea acordată, crește în raport cu ce i s-a acordat; sau și altminterea: că duchul revărsându-se de sus cu îmbelșugare, și atingându-se de toate membrele, și acordându-li cea ce fie-care pôte primi, face ca corpul să crească. Din ce causă ôre a adaos „întru dragoste“? «Nu e posibil alt-feliu, dice, de a se pogori acel duch dacă nu este dragoste.» Tôte acestea sunt dise pentru umilită. Și ce este, dacă cutare a luat mai mult? căci și el a luat același duch, trimis de același cap, și care duch lucrează deopotrivă, și stimulează deopotrivă pe toți. „Potrivit alcătuindu-se și încheindu-se“, adecă bucurându-se de multă îngrijire. Decî corpul trebuie a fi compus nu cum s-ar întâmpla, ci cu multă artă, căci dacă unul din mădulări nu e la locul său, întregul corp suferă. Astfel decî, nu numai că trebuie de a te uni cu corpul întreg, ci încă de a-ți ocupa locul tâu, căci de vei trece în alt loc, nu te-ai uni, și nici duchul nu te primește. Dară nu veđi ce se petrece cu schimbarea ôselor întâmplată în anumite împrejurări, când unul din ele trecând din locul său ocupă alt loc? Nu veđi, dice, cum prin aceasta corpul întreg

se vatămă; și de multe ori pricinuiеșce chiar mörte, eară câte-odata bolnavul găseșce că acel os e nevrednic de a-l mai avea cu sine? De aceia mulți cred că e mai nimerit de a tăia asemenea oșe și a lăsa locul lor gol. Așa dară peste tot locul aviditatea e un mare rău. Tot așa se întâmplă și cu elementele naturei; când unul din ele își iese din simetria lui, totul se vatămă. Aceasta e ceia ce dice prin cuvintele: „potrivit alcătuindu-se și încheindu-se“, adică să fie-care să stea în locul său, și să nu treacă în alt loc, care nici nu i se cuvine pöte. Pricepe, deci, câtă tarie au cuvintele spuse de apostol. Tu compui membrele corpului, eară el acordă darurile de sus. Dupre cum în corp sunt organe accesibile de ast-feliu de daruri, tot ast-feliu și cu duchul, carele este rădăcina cea de sus a tuturor, precum: inima este accesibilă duchului, maiul accesibil sângelui, splina veninului, și cele-l-alte altora. Töte acestea își au cauza în erier. Deci Dumnezeu a făcut pe om ast-feliu, pentru că cinstindu-l mult și ne-voind a se depărta de el, și-au rezervat el cauza, eară omul a devenit conlucrătoriu cu Dumnezeu, în care scop pe unul l-a pus în acest serviciu, pe altul în cela-l-alt. De exemplu apostolul este vina cea mai principală a corpului, care primeșce de la corp totul; așa că, dupre cum prin vine și arterii circulă sângele, care e viața animalului, ast-feliu e și cu apostolul, prin al căruia cuvânt face de a se împărășcia la töți viața vecinică. Profetul prorocеșce cele viitoare, ast-feliu că și el același lucru il face. Tu deci compui membrele corpului, dară el li acordă viața. „Spre săvêșirea sântilor, spre lucrul slujbei“. Dragostea rezideșce, și face a se lipi între ele membrele; a se împu-ternici și a se combina împreună.

*) Deci dacă voim de a ne bucura de duchul, carele vine de la cap, apoi unii pe alții să ne ajutăm și să ne îngăduim. Două sunt devidêrile din corpul bisericesc: una când ne rēcim cu dragostea unul cătră altul, eară a doua când îndrăznim de a săvêși în acel corp fapte nevrednice. În amândouê casurile ne desbinăm însi-ne de totalitatea credincioșilor. Dară dacă cei cari au fost orânduiți de a zidi pe alții, din capul localui îi nu numai că au zidit, ci chiar au desbinat, öre ce vor suferi? Nimic nu este ca-

---

*) Partea morală. Contra schismaticilor, cari s-au desmembrat din credința bisericei, și cari săvêșesc fapte nelegale și neregulate (Veron).

re să desbina biserica mai mult, ca iubirea de stăpânire; dară în același timp nimic nu poate irita pe Dumnezeu mai mult, ca aceia de a împărți biserica. Chiar de ar săvârși mii de bunuri, totuși cei ce taie corpul bisericii vor fi nu mai puțin răspunzători ca și cei ce au crucificat corpul lui; căci faptul acela a fost cel puțin spre folosul omenirii întregi, de și nu a fost săvârșit cu o astfel de intențiune; pe când cea ce fac schismaticii, nu numai că nu aduce nici un folos, ci încă din contra multă vătămare. Acestea nu le-am discutat numai cu privire la stăpânitori, ci și cu privire la cei stăpâniti. Un bărbat oarecând *) a spus ceva care s-ar părea că e îndrăzneț, dară cu toate acestea a spus: „Și ce a spus? «Nici sângele martirului nu va putea șterge păcatul acesta», dice. Ia spune-mi, în ce scop mărturisești? Nu oare pentru slava lui Christos? Deci tu care ți-ai predat sufletul pentru Christos, cum de jefuiești acea biserică pentru care Christos și-a predat sufletul său? Ascultă ce dice Pavel: „Nu sunt vrednic a mă chema apostol pentru că am gonit biserica lui Dumnezeu“ (I Corint, 15, 9). Vătămarea aceasta nu este mai mică de cât cea adusă de dușmanii bisericii, ci încă cu mult mai mare, pentru că cea dintâi o face și mai strălucită, pe când cea de a doua o necinstește în ochii dușmanilor ei, când ved că este atacată chiar de proprii săi fii. Un astfel de fapt îi il cred că o dovadă mare de înșelăciune, când ved că tocmai acei născuți și crescuți în biserică, și cari au fost inițiați cu exactitate în tainele ei, tocmai aceia, dic, schimbându-se fără de veste se pun în rândurile dușmanilor ei. Acestea fie discutate cu acei ce se arată indiferenți față de cei ce se desbina de biserică; pentru că dacă schismaticii au pute chiar dogme contrare, apoi tocmai pentru aceasta nu trebuie a se amesteca cu dâșii; dară dacă pute eugeta ca și noi, dară îi totuși s-au desbinat, cu alții mai mult încă nu trebuie a se amesteca cu ei. Și din ce cauză s-au desbinat? Pentru rezonul că sufer de boala iubirii de stăpânire. Nu știți ce au pățit cei de pe lângă Coré, Dathan și Abiron? Ure numai aceștia singuri s-au prăpădit; sau și cei împreună cu dâșii? Ce spui? «Același credință au și aceia, dici, și îi sunt ortodoxi.» Dară atunci de ce nu sunt împreună cu noi? „Un domn, o credință, un botez“, dice Pavel.

*) Sf. Ciprian al Antiochiei, în scrierea sa: „De unitate ecclesiae“. Trad.

Dacă ale lor sunt bune, ale noastre de sigur că sunt rele; dară când ale noastre sunt bune, nu mai încap indoială că ale lor sunt rele. „Prunci, dice, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vântul învățătorei“. E de ajuns o re a crede aceasta, spune-mi, că îi dic că sunt ortodoxi? Dară atunci cum de au înmormântat și au desființat cele atingătoare de chirotonie? Care e folosul celor-l-alte, dacă aceasta nu este transmisă în regulă? De aceea trebuie a ne lupta pentru această abatere ca și pentru credință. Pentru că dacă e permis fie-cărui de a umplea mâna lui, după cum s-a petrecut în vechime (III. Impărați 13, 33), și a deveni preoți, apoi atunci toți să treacă pe aici; în zadar s-a mai zidit acest jertfelnic, în zadar mai e plinitatea bisericii, în zadar numărul preoților; atunci pe toate să le desființăm, pe toate să le anulăm. «Să nu fie una ca aceasta» dici tu. Voi faceți aceasta, și dicită «să nu fie»? Și cum de dici «să nu fie», pe când faptele se petrec așa? Eu vă vorbesc și mă mărturisesc, nu doră gândindu-mă la interesul meu, ci la mântuirea voastră. Dacă cine-va se va arăta nepăsătoriu, el va vedea. Dacă pe altul nu-l interesează asemenea fapte, pe mine însă mă interesează. „Eu am sădit, dice, Apollo a udat, însă Dumnezeu a făcut creșterea“ (I. Corinth. 3, 6). Cum vom putea răbda risul Elinilor? Căci dacă îi ne acuză pentru eresuri, dară încă pentru acestea ce nu vor dice? «Dacă sunt aceleași dogme, aceleași misterii, de ce atunci un alt stăpân sare pe deasupra în altă biserică? la priviți, dici îi, cum în biserică creștinilor toate sunt pline de iubirea de slavă deșartă. Dară încă iubirea lor de stăpânire, și amăgirea? Luați-li mulțimea (glótele), dici îi, și nimic nu mai rămâne. Taie-li bóla din rădăcină, adică coruperea glótelor, și totul se va stinge». Voiți să vă spun și ce vorbesc îi despre cetatea noastră? și cum ne defaimă cu ușurință? «E permis, dici îi, fie-cărui de a vedea, că dacă ar voi, ar putea dobândi în partea sa pe mulți dintre cei convinși și atrași în creștinism, și nu s-ar mira de loc de aceasta». Vai, câtă batjocură, și câtă rușine! Dară apoi și un alt ridicic, și o altă batjocură. Dacă oare-care dintre noi creștinii ar fi prins în fapte uricioase, și ar urma a fi certat cu vre-o pedeapsă, din toate părțile e mare teamă și mare spaimă ca nu cum-va acela să fugă din creștinism și să se dea de partea păgânilor. Fugă de o mie de ori unul ca acesta, și fie cu aceea. Nu dici de cel ce ar fi greșit, ci chiar de

ar fi cine-va nepăcătos și nu ar fi greșit cu nimic, dară dacă voiește a fugi din creștinism, fugă. De sigur că mă dore, mă bat cu pumnii în pept, îl jelesc și mi arde inima, ca unul ce am fost lipsit de un membru al meu; de cât că nu mă dore într'atâta, în cât să fiu forsat de această teamă, de a nu mi face datoriile ce mă privesc. Acestea vi le-am spus, iubiților, nu ca cum ași fi stăpân pe credința voastră, sau ca în mod despotice vă poruncim aceasta, pentru că noi am fost proclamați pentru învățătura cuvântului, și nici de cum pentru stăpânire sau pentru vre-o autoritate oarecare; noi avem rolul sfetnicilor, cari sfătuiesc și îndeamnă. Cel ce sfătuiește spune ideile lui, și nu forșază pe auditoriu, ci lasă pe fie-care a fi stăpân ca să și aleagă ceea ce-i place din cele spuse, și numai atunci este răspundătoriu, când nu va spune cele convenite. Pentru aceia și noi spunem și vă vorbim acestea, pentru ca să nu vă fie vouă permis a dice în acea zi înfricoșată: «dară nimeni nu ne-a spus, nimeni nu ne-a oprit, nu am știut și nici că am crezut că acesta e păcat». Pentru aceasta vă graiesc și mă mărturisesc, că a desmembra biserică lui Christos, nu este mai mic rău, ca a cădea în eres. Căci spune-mi, dacă cine-va ar fi din întâmplare vice-rege, eară venind regele adevărat el nu s-ar alipi de dânsul și nici nu i-ar da supunere și ascultarea convenită, ba încă i-ar și lua porfira regală și ar rupe-o în multe bucăți, apoi oare va fi el pedepsit mai puțin de cât cei-l-alți contrari și dușmani ai regelui? Dară ce? Dacă odată cu aceasta ar apuca încă de gât pe rege și l-ar sugruma, eară corpul lui bucățică cu bucățică l-ar desmembra, apoi oare cum ce pedeapsă după dreptate va lua el? Dară dacă cel ce face așa unui rege pământesc și-ar lua cea mai mare dintre toate pedepsile, apoi cel ce sugrumă pe Christos și i desmembrează corpul lui, de ce gheenă nu va fi oare vrednic? Pote că vă închipuiți că de aceasta cu care ameninți? Eu nu cred aceasta, ci va fi demn de o altă gheenă cu mult mai grozavă. Ia spuneti-mi voi femeilor care sunteți de față, — pentru că acest defect e mai mult al femeilor, — și celor ce lipsesc povestiți-li exemplul și înfricoșați-le. Dacă poate unii își închipuiesc că prin acest fapt noi ne vom supăra, sau vom căuta să ne apărăm, apoi să scie bine că în zadar eugetă ast-teliu. Dacă poate voești ca să îți răsbuni pe mine, apoi eu singur îți dau mijlocul prin care vei putea, fără vre-o vătămare, a-ți răsbuna. Așa dară pălmuiște-mă, scuipă-mă în față, bate-mă. A! poate te înfricoșezi auzind acestea? Când eu îți dic: pălmuiște-mă, te înfricoșezi,

eară pe stăpânul il sugrumi, și nu te înfricoșezi? Membrele corpului stăpânului le rupi în bucăți, și nu tremuri? Biserica este casa părintască, un corp și un duch. Voești atîi răsuna pe mine? Stai numai până la mine. De ce în locul meu îți resbunî pe Christos? Mai mult încă; de ce lovești cu piciorul împotriva boldurilor? Nici într'un cas nu e bine de atîi răsuna, eară a insulta pe cine-va, pe când un altul nedreptătește, e cu mult mai grozav. Ai fost nedreptătit de noi? Apoi de ce te înfuriezi pe cel ce nu te-a nedreptătit? Dară aceasta e cea mai de pe urmă nebunie. Nu că doră în mod ironic vë vorbesc acestea, și nu cum s-ar întâmpla, ci sunt rezultate din starea sufletească în care mă găsesc. Ași voi ca fie-care dintre cei supărați împreună cu voi, — de și prin această supărare se vatămă pe densusi, când pleacă în altă parte, — așa voi, dic, ca fie-care din aceștia să mă bată peste obraz, sau desbrăcându-mă până la piele să mă bată cu biciul, fie că m-ar acusa pe dreptul, fie pe ne-dreptul, și în definitiv să'si arunce urgia lui asupra noastră, de cât să cuteze a face de acestea, pe care le face acum. Dacă s-ar face aceasta, nu ar fi vr-un lucru mare, fiind-că la urmă s-ar putea dice că a fost bătut și necinstit un om de nimic și nevrednic de vre-o atențiune. De alt-feliu chiar eū cel nedreptătit și insultat așa ruga pe Dumne-deū că să vë ierte păcatul, și aceasta nu o dic că să se creadă că eū am atâta trecere, ci fiind-că cel nedreptătit când se rōgă pentru cel ce l-a nedreptătit, căsligă mult curaj. „De va păcătui om asupra omului, se vor ruga pentru densusul“ dice. (I Imparați 2, 25). Dară dacă nu așa putea eū, așa ruga pe alți sânti și ar face aceasta. Acum însă pe cine să rugăm, dacă Dumne-deū este insultat de noi? Privește câtă anomalie. Dintre cei ce participă la serviciu în această biserică, unia nu vin de loc, sau odată în an, și chiar atunci vin de formă numai și fără nici un folos, fiind-că în tot timpul cât stau aici conversază și glumesc pentru tōtă nimica; alții însă de și se par a fi serioși, dară tocmai aceștia sunt cari aduc această nenorocire asupra bisericei. Dacă însă vë arătați serioși și vë dați atâta silință pentru ast-feliu de lucruri, apoi e cu mult mai bine ca și voi să vë puneți în rândul celor leneși de biserică, căci pōte atunci nici aceia n-ar mai fi neglijenți și nici voi n-ați mai fi ca acum. Nu vorbesc lucrurile acestea la adresa vōstră celor prezenți, ci pentru acei cari au dezertat din staul. Faptul acesta este un adevărat adulter. Dacă pōte nu primești ca să aūdi aceste

cuvinte de la dânsii, de sigur că nici din partea noastră. Dintre două fapte contrare, de sigur că unul trebuie a fi nelegal. Acum dacă voi o bănuiți aceasta asupra noastră, noi suntem gata a părăsi puterea ori-când veți voi, numai biserica să fie una; dară dacă noi suntem în legalitate, apoi convingeți pe cei ce ilegal s-au ridicat pe tron, ca să se depună singuri. Acestea le-am spus nu ca cum-ași ordona, ci păzindu-vă și asigurându-vă pe voi de totă primejdia. Deci fiind-că fie-care dintre voi este în vîrstă, și va da samă pentru cele făcute de el, vă rog a nu arunca totul asupra noastră, și a vă crede nerespundători, ca nu cum-va înșelându-vă să vă vaicărați fără nici un folos. Avem a da cuvânt pentru sufletele voștre, însă numai atunci când vom lipsi de la datoria noastră, când nu vom ruga, când nu vom sfătui și când nu vom protesta contra celor făcute de voi. Dară după toate acestea dați-mi voe și mie a dice: „Curat sunt eu de sângele tuturor“ (Fapt. 20, 26) și: „Sufletul meu mântui-l-va Dumnezeu“ (Iezech. 3, 19). Spuneți tot ceia-ce voiti; arătați cauza adevărată pentru care ați dezertat din staul, și eu mă voi apăra. Dară nu aveți ce spune. De aceia vă rog și pe voi de a sta cu bărbăție în staul, și pe cei ce au dezertat să se reîntorcă înapoi, pentru ca astfel într'un cuget să înălțăm mulțămire lui Dumnezeu, căruia se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XII.

„Drept aceia aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi, precum și cele-l-alte neamuri umblă, întru deșertăciunea mințelor, întunecați fiind la minte“ (Cap. 4, 17).

Dascalul nu trebuie numai ca să sfătuiască și să învețe, să formeze și să îndrepteze spiritele discipulilor, ci să fie în același timp temători de Dumnezeu și lui să se predea. Fiind-că cele vorbite de oameni, ca vorbite de niște egali, nu sunt suficiente de a ne atinge spiritele, de aceia e necesar de a ne incredința voei Domnului și a ne preda lui. Tocmai așa face și Pavel. Discutând până acum despre umilință, și despre aceia că nu trebuie a ne ridica

unii asupra altora, ascultă acum ce spune: „Aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi precum și celelalte neamuri umblă“, și nu dice de loc: ca să nu mai umblați precum umblați acum, căci atunci cuvântul ar fi fost mai înțepătoriu, ci plecând de la exemplul altora el a arătat același lucru. Chiar și Thesalonicenilor li spune același lucru, scriindu-li: „Nu întru patimă de poftă, ca și celelalte neamuri“ (I Thesal. 4, 5). «Voi, dice, v-ați despărțit de credințele lor, de cât să știți că totul s-a făcut de Dumnezeu. Eu nu cer de la voi de cât cele ce vă privesc, adecă ca viața și purtarea voastră să fie după Dumnezeu. Aceasta vă aparține vouă. Invoc de martur la cele dice de mine pe Domnul, că eu nu v-am înjosit prin aceasta, ci v-am spus cum trebuie să umblați.» „Intru deșertăciunea minții lor“, adecă a se îndelețnici cu lucruri zădarnice și deșarte. Și care pot fi acele lucruri deșarte, dacă nu toate cele prezente? despre care și dice Eclesiastul: «Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni» (Ecles. 1, 2). Dară poate va dice cineva: «Dacă sunt deșerte și deșertăciuni, pentru ce s-au fost făcut? Eară dacă toate acestea sunt lucrurile lui Dumnezeu, cum de sunt deșerte?» În adevăr că multă vorbă se face asupra acestei chestiuni. Dară ascultă, iubitele: nu lucrurile lui Dumnezeu le-a numit el deșertăciuni, să nu fie una ca aceasta. Nici cerul nu este deșertăciune, și nici pământul; nici soarele, nici luna, nici stelele, nici corpul nostru, căci toate acestea după dicerea santei scripturi sunt bune foarte (Facere 1, 31), însă ce este deșertăciune? Să ascultăm pe Eclesiast în explicarea acestor cuvinte: „Saditu'mi-am vii, dice, adunat-am pe lângă mine cântăreți și cântărete, facut-am lacuri de ape, ca să ud dumbrava, avut-am cireți și turme multe, adunatu'mi-am aur și argint, și am vedut că toate sunt deșertăciuni. Deșertăciunea deșertăciunilor toate sunt deșertăciuni“ (Ecl. 2, 4. și urm). Ascultă acum și pe Profetul David: „stringe comori și nu știe cui le adună pre ele“ (Ps. 38, 10). După toate acestea e cert, că deșertăciunea deșertăciunilor este aurul cel mult ce se varsă, zidirile acele strălucite, acele turme de robi care merg în târg după stăpân, mândria și slava deșartă, cugetele cele ușore și famfaronadele. Toate acestea sunt

deșertăciuni, pentru că nu de Dumnezeu sunt făcute, ci de noi. Și de ce ôre sunt deșertăciuni? De aceea că nu aũ mai nici-odată vre-un sfârșit bun. Bani, de exemplu, sunt deșertăciune, când sunt cheltuiți în desmerdări, când însê se imprășcie la săraci, atunci nu sunt deșertăciune. Când tu-ți cheltuiești în îmbuibări și desfrânări, iată care e sfârșitul: îngrășarea corpului, rigăiturile stomachului, secrețiuni multe, îngreuiarea capului, muiarea cărnei, căldura grozavă și în fine o slăbănogire totală. După cum cel care tórnă apă într'un vas spart muncește în zadar, tot așa și cel ce trăiește în îmbuibări, tórnă în pântecelul lui ca într'un vas spart. Deșertăciune deci se numește tot ceea ce se speră a fi ce-va, pe când în realitate nu este nimic, ceea ce se numește și deșert, sau speranțe deșerte. Deasemenea și tot ce este zădărnice și fără vre-un scop se numește deșert, adecã, că nu e bun la nimic. Sã vedem acum dacã cele omenești nu sunt de felul acestora. „Sã mâncãm și să bem cãci mâine murim“ (I Corinth. 15, 32). Care e sfârșitul, spune-mi? Destrugerea completă. Ne îmbrãcãm și ne înfășurãm în haine scumpe, darã care e sfârșitul? Nimic. Iată acum și de ale Elinilor: aũ filosofat, darã în zãdar; aũ arãtat o viață asprã, însê fãrã folos, cãci nu a-veaũ în vedere un rezultat folositoriu, ci slava deșertã și onoruri din partea celor mulți. Darã slava din partea celor mulți ce este? Nimic, cãci dacã acei cari acordã onorurile pier, cu atât mai mult încã slava și onorurile ce îi le acordã. Cel ce acordã altuia onóre, trebuie ca mai'nteiũ să și-o acorde lui însuși; darã dacã el nu și-o acordã sie-și, cum va putea să o acorde altuia? Acum însê noi cãutãm onoruri pãnã și din partea celor mai necinstiți și mai de desprețuit. Darã ce felu de onoruri sunt acestea?

Ai vëdut cã tóte sunt deșertăciunea deșertăciunilor? De aceea și dice apostolul: „Întru deșertăciunea minței lor“. Darã ôre religiunea lor nu e de acest felu? Nu e lemne și petre? Dumnezeu a fãcut ca în locul luminãrei din sfeșnic să ni se arate sórele. Darã cine ôre se închinã luminãrei din sfeșnic? Sórele dã lumina; darã când el nu pôte din vre-o causã ôre-care, atunci luminãrea din sfeșnic ni dã lumina. De ce deci nu te închini luminãrei din sfeșnic? «Da, dice, eũ mă închin focului».—O! ce ridic, te insultã. Privește acum și alta. De ce stingi ceia ce tu adori? De ce nimicești pe Dumnezeuul tãu? De ce nu permiti ca casa ta să se umple de magnificența lui? Dacã focul este Dumnezeu, apoi lasã-l ca să-ți consume corpul,

nu-l condamna să stea sub fundul ôlei și a căldăret, ci bagă-l în cămara ta, bagă-l în bainele cele de mătase. Dară tu nu numai că nu faci așa, ci încă de s-ar întâmpla din vre-o cauză ôre-care ca să între pe furis, alergî în toate părțile, pe toți 'i chemî în ajutoriu, și ca cum ar fi intrat în casa ta o feară sălbatecă, așa plîngi și oftezi, și numești cea mai mare nenorocire faptul, că Dumne-deul tîu îti stă de față. Eū am Dumne-deu și fac totul ca să-l pot avea în mine, și m-ași crede în cea mai mare fericire, nu când îmi va visita casa mea numai, ci când eū ași putea să-l atrag în inima mea. Atrage și tu focul în inima ta. Tote acestea sunt de ris și „desertăciunea minței lor“. Focul este bun spre a te servi cu el, eară nu a i te inchina; este făcut ca eū să mă servesc de el, eară nu ca el să mă stăpânească pe mine; el a fost făcut pentru mine, și nu eū pentru dînsul. Dacă te inchini focului, de ce sești culcat pe pat și poruncești bucătariului ca să stea în față Dumne-deului tîu? Invață bucătăria, fă-te pitariu, și de voești fă-te chiar ferariu. Nimic nu pôte fi mai onorabil ca exercitarea acestor meșteșuguri, cu care ocașie Dumne-deul tîu te vizitează tot-deauna. Consideri ca o insultă arta, în care e de față Dumne-deul tîu? De ce ordonî servitorilor tei, eară tu nu te crești demn? Focul este bun și necesar, fiind-că e creațiunea unui bun creatoriu, însă nu este Dumne-deu; e lucrul lui Dumne-deu, dară nu Dumne-deu. Nu vești neorîndueala lui? Nu vești că de'ndată ce se lipesc de vre-o casă, el nu stă într'un loc? ci de va găsi vre-o continuitate totul dărîmă, și nici mânele constructorilor și nici ale altora nu sunt în stare ca să stingă furia lui; el nu cunoșce nici prieteni, și nici dușmani, ci pe toți îi tratează la felu. Deci acesta este Dumne-deu? Și nu vî rușinați a o spune? Cu adevărat ca bine a dis apostolul: „Intru desertăciunea minței lor“. «Dară, dic îi, sôrele este Dumne-deu». Dară, spune-mi, de ce, și pentru ce? Că dă lumină mare? Dară nu-l vești dese-ori învins de nori, și fără de voe servind naturii? Nu-l vești altă-dată în eclipsă și ascuns de lună și de nori? De și de alt-feliu norul e mai slab de cât sôrele, însă cu toate acestea de multe-ori îl stăpâneșce. Dară și aceasta e lucrul înțelepciunii lui Dumne-deu. Dumne-deu trebuie a fi în totul îndestulat, pe când sôrele e lipsit în multe, și aceasta nu e proba dumne-deirii lui. Pentru ca el să se arate și să fie vedut are nevoie de aer, și încă de aer ușor, pentru că dacă e prea des, nu lasă razele lui ca să se transmită. Are nevoie și de apă, pen-

tru ca să nu ardă ; pentru că dacă nu ar fi isvorele, lacurile, riurile și mărilor, care prin aburii imprăsciați țin orice umedală, nimic nu l-ar putea împedea de a arde totul. Vezi acum ce felii de Dumneșu ai ? O ! câtă nebunie, și cât ridicol ! « Dară, dicit, e Dumneșu prin faptul că poate vătăma ». Și tocmai pentru că vătămă nu este Dumneșu, prin faptul că unde el vătămă, nu are nevoie de ajutorul nimănui, pe când în acele unde el folosește are nevoie de concursul multor elemente. Atributul lui Dumneșu însă e de a folosi, și nu de a vătăma ; dară când e contrariul, cum poate fi Dumneșu ? Dară nu vezi că medicamentele otrăvitoare vătămă fără să mai aibă nevoie de ajutorul altora, pe când acele ce folosesc au nevoie de ajutorul multora ? Pentru tine însă soroșe este și bun, în același timp și slab ; este bun, pentru ca prin el să cunoști exact pe stăpânul a toate, și este slab, pentru ca să nu-l poți numi stăpân. « Dară, dicit, el face ca să crească plantele și semințele ». Inșe nu cum-va oșe pe lângă dēnsul și băligariul este Dumneșu ? pentru că și el ajută la creștere. Nu cum-va oșe pe lângă aceștia sunt dumneșii și furca și mânele agricultorului ? Arată-mi, dacă poți, pe soroșe crescând plantele fără ajutorul nimănui ; fără ajutorul pământului, sau a apei, sau a agriculturii ; să și arunce singur semințele în pământ, arunce și apoi razele sale și la urmă să-mi arate spicele de grâu. Dară dacă rezultatul acesta nu depinde numai de dēnsul, ci și de ploii, apoi de ce să nu fie Dumneșu și apa ? De ce nu și băligariul și sapa ? Așa dară la toate să ne închinăm ? spune-mi ; pe toate să le adorăm ? Vai ! câtă nerodie ! Dealt-feliu spicele de grâu mai degrabă s-ar putea forma fără soroșe, de cât fără pământ și fără apă, ca și toate celelalte plante. Dacă nu ar fi pământul, nimic din acestea nu s-ar vedea. Dacă pune cineva pământ într'un vas de lut, pământ, dicit, amestecat cu băligariu mult, și-l pune sub streășina casei, după cum fac copiii și femeile, vor resări acolo niscăre-va plante, poate slabe în feliul lor, însă plante ; ast-feliu că după această experiență rezultatul depinde mai mult de pământ și băligariu, de cât de soroșe, și prin urmare trebuie a ne închina mai mult acestora, de cât soroșului. Soroșe are nevoie de ceriu, de aer, de ape, ca să nu vătăme ; are nevoie de toate acestea, dicit, ca de un frâu, care să-i stăpânească sălbătăcia lui, ca și a unui cal sălbătec, ca ast-feliu să nu-l lase de a și arunca razele după plac. Dară ia spune-mi, unde este el în timpul nopții ? Unde s-a dus să călătorească Dumneșul tău ? Nu e atributul lui Dumneșu de a se în-

chide unde-va, sau de a se sfârși; acesta cu adevărat e atributul corpurilor. «Dară, dici, în sôre este și o putere ore-care, și se mișcă». Deci această putere e Dumnezeu? spune mi. De ce este împedecată această putere, ca să nu stăpâniască puterea lui cea ardătoare? Earăși ajungem la vorba dinteii. Dară ce este apa? Nu cum-va și ea este Dumnezeu, prin faptul că este elementul cel mai indispensabil vieții animale și vegetale? Și adecă până când ne vom învêrți în acest labirint? Cu adevărat dice apostolul: „Intru desertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte“.

Dară cu aceștia cum e posibil de a discuta bună-ora despre înviere? când îi nici nu pot suferi să audă, din cauză că sunt întunecați la minte. De aceea și viața lor este atât de desfrănată; de aceea curvesc și comit cele mai grozave necuviinți. Și cu drept cuvânt; căci cei ce și-au croit Dumnezeu după placul lor, negreșit că toate le fac, și dacă vor putea să se ascundă de ochii omenilor, îi se cred fericiți, căci nimeni nu este care să-i stăpânească. Cu ce va putea deci să influențeze asupra lor vorba despre nemurire, care după dênșii e un mith în tota puterea cuvântului? Dară încă să li spuim despre cele din iad? După dênșii și acesta e un mith. Privește acum și ideea lor satanicească: când îi și făuresc deși desfrănați, nu dic că sunt mithuri, ci cred în ei; eară când discută despre iad, dic că poeții vorbesc de aceasta spunând povești, ca astfel să se restorne de pretulindenea ideea de viață fericită. «Dară, dic îi, filosofii au descoperit ce-va mai onorabil și mai bun de cât acestea». Cum? Cei ce au introdus destinul, și spun că totul este lipsit de ori-ce îngrijire, că de nimică să nu-i pese cui-va, și că el este compus din atomuri? Sau acei carii dic că Dumnezeu este corp? Sau acel carii transformă sufletele omenești în cânesci, și voesc a convinge pe omeni, că omul odinioară a fost câne, sau leu, sau pește? Dară când ore-veți înceta de a bârfi întunecați fiind cu mintea? Cu adevărat că îi vorbesc despre dogme și despre viață și fac totul ba și cum pare-că ar fi în întunec. Cel întunecat nu vede nimic din cele ce stau de față, ci de multe ori vedând o funie, o ia drept șerpe ce se mișcă, sau dacă cade sub un gard, crede că vre-un om sau vre-un demon îl stăpânesce, și de aici apoi tulburare și vuet mare. De astfel de lucruri se tem îi, ca să se adeverească dicerea profetului: „Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică“ (Ps. 52, 6), pe când de cele

demne de temut îi nici că se sfiese măcar. Intocmai ca și copiii, cari purtați în brațe de mance ating focul cu mânele fără să se gândiască, sau lumina aprinsă din sfeșnic fără nici-o frică, eară când ved vre-un bărbat îmbrăcat cu o haină mițosă (din păr de capră, sau óe) îi tremură de frică. Tot așa și Elinii acestia, dupre cum în adevăr sunt copiii, pentru care dealt-feliu chiar unul din ai lor (Platon, Tim. p. 22. 13.) a dis că „Elinii pururea sunt copii”, pentru că se tem de acele ce în realitate nu sunt păcate, precum: murdăria corpului, ingroparea morților, nunta, observațiunea dililor, și altele de acest fel, pe când de acele ce cu adevărat sunt păcate, precum: pederaștia, curvia, precurvia, etc. de acestea nici vorbă măcar nu fac. Il vei vedea că după ce se întorce de la vre-o înmormântare se spală, dară de păcatele cele de mörte nici-odată; il vei vedea încă punënd mult interes pentru bani, il vei vedea apoi superstițios până la ridicol, bună-óră credënd că la cântarea vre-unui cucos va veni sau va plecă cine-va! Cu adevărat că sunt întunecați cu mintea. Spiritul lor e încărcat de multe spaime, ca de exemplu: «Astă-đi, după ce am ieșit din casă, m-a întâlnit X. cel înteiu; deci numai de cât mi se va întâmpla multe rele. Mișelul de servitoriu aducëndu-mi ciubotele 'mi-a dat mai înteiu cea stângă; dară aceasta înseamnă că vor veni asupra'mi nenorociri mari și insulte. Chiar eü apoi ieșind din casă am pășit cu piciorul stâng mai 'nteiu; deci e semn de nenorociri». Acestea sunt relele cele de pe lângă casă. «Ieșind astă-đi din casă, mi s-a bătut ochiul stâng de desupt; aceasta e semn de lacrimi». Femeile apoi, dacă clântănesc trestile când isbesc cu spata ia țesutul pânzei, sau căși consumă mult timp la peptănățul lănei, scot de aici vr'un semn. Deasemenea când tortul sbârnaie în stative, sau când dințit de sus ai stativiei scârțiese și fiind întinși prea tare se rup, scot și de aici vr'un semn, și în fine mi de acestea, care sunt demne de ris. Dacă rage măgariul, sau dacă cântă cucosul, sau de ștenută cine-va, sau alt-ceva, apoi ca și cum ar fi legați cu mi de legături, sau după cum am dis, ca stăpâniți de întuneric, pe tóte le bănuiesc, făcëndu-se prin aceasta de mi de ori mai sclavi de cât sclavii. Nu așa însă suntem noi, cari ridem de tóte acestea, ca unia ce trăim în lumină, și suntem înscriși ca cetățeni ai ceriului, neavënd nimic comun cu pământul. Noi un singur lucru il credem

ca spaimă, adecă păcatul, și să nu aducem vre-o supărare lui Dumnezeu. Neînd acesteia, noi ridem de toate cele-lalte, ca și de diavolul, care a introdus toate acele superstițiuni ridicole. Pentru toate acestea să mulțămim lui Dumnezeu. Să căutăm ca nici-odată să nu fim prinși în această robie, și dacă vre-unul din prietenii noștri a fost prins, să rumpem legăturile lui, să-l eliberăm din această închisoare uricioasă și de ris. Să-l facem sprinten în călătoria cea spre ceri, să-l ridicăm în sus aripele cele îngreuiate, și să-l învățăm a filsofa asupra vieții și asupra credinței. Să mulțămim lui Dumnezeu pentru toate. Să-l rugăm ca să nu ne arate nevrednici de darul lui cel făgădui nou. Chiar și noi să ne încercăm de a contribui cu cele ce se cer de la noi, ca ast-feliu să învățăm nu numai vorbind, ci și făcând cele ce vorbim, căci numai așa ne vom bucura de miile de bunătăți făgăduite nou. Căroră fie ca cu toții să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIII.

„Drept aceia, aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi, precum și cele-lalte neamuri umblă, întru deșertăciunea mințelor, întunecați fiind la minte, instrăinați de viața lui Dumnezeu, pentru necunoștința care este întru ei, pentru împetrirea inimii lor: cari întru nesimțire petrecând s-au dat pre sine înverșunării, spre lucrarea a totă necurația, întru lăcomie“ (Cap. 4, 17—19).

Nu numai cătră Efeseni sunt dise acestea, ci și cătră voi, și nu sunt dise de noi, ci de Pavel, sau mai bine dis nici de cătră noi și nici de cătră Pavel, ci de cătră însuși Charul Duchului. Deci ast-feliu trebuie a vă purta, duple cum vorbește charul. Ascultă însă și ce anume vorbește el: „Drept aceia, aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi, precum și

cele-lalte neamuri umblă, întru deșertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte, înstrăinați de viața lui Dumnezeu, pentru necunoștința care este întru ei, pentru împetrirea inimii lor“. Dară dacă este necunoștință, și dacă este împetrire, pentru ce acuzi? Cel care nu cunoște e mai drept de a fi învățat, de cât de a fi acuzat și pedepsit. Privește însă, cum apostolul imediat li ridică lor or-ice idee de iertare: „carii, dice, întru nesimțire petrecând s-au dat pre sine înversunării, spre lucrarea a totă necurația, întru lăcomie“, și apoi imediat adăoge: „Eară voi nu așa ați cunoscut pre Christos“ (Vers. 20). Aici deci arată, că numai viața lor a fost cauza împetririi inimii lor, eară viața aceasta a rezultat din propria lor trândăvie și nesimțire. „Carii, dice, întru nesimțire petrecând s-au dat pre sine“. Deci când tu auzi dicând: „Î-a dat pre ei Dumnezeu întru minte neiscusită (nepricepută)“ (Rom. 1, 28), amintește-ți de cuvintele acestea că s-au dat pre sine. Dară ce înseamnă aceste cuvinte? Căci dacă ei de bună voea lor s-au dat pre sine, cum se dice că Dumnezeu i-a dat? Și dacă Dumnezeu i-a dat, cum atunci de s-au dat ei pre sine? Vezi tu aici păruta contradicere? De cât prin dicerea i-a dat pre ei Dumnezeu înseamnă că a îngăduit, a permis Dumnezeu. Vezi deci cum viața necurată este și ea obiectul și unor ast-feliu de dogme? „Că tot cela ce face rele, urășce lumina, și nu vine la lumină“ (Ioan 3, 20). Și în adevăr, cum ar putea un bărbat scelerat, și mai cu samă dintre acei ce se tăvălesc în murdăria tuturor corpurilor femeesci, și care nici măcar idee nu are de sobrietate, cum ar putea, dic, unul ca acesta să arate o ast-feliu de viață neprichănită? «Dară, dici, unia ca acestia și-au pus corpul în mișcare». Și de aici apoi vine împetrirea inimii, și întunecarea cugetului. Se întâmplă câte-odată ca să se întunece ce-va chiar pe când strălucește lumina, cum bună-ora cu ochii când sunt slabi, eară slabi devin sau prin influența vre-unor umedeli vătămătoare, sau prin vre-un curent mare. Tocmai așa și în casa de față, când inclinarea cea mare cătră lucrurile pământești ni întunecă intelectul nostru și ni acopere cugetul cu desăvârșire. Dupre cum când suntem în fundul apei nu putem vedea sórele, din cauza apei ce e deasupra capului

nostru ca un gard puternic, tot ast-feliu se petrece și cu împetrirea inimii din cauza întunecării ochilor cugetului nostru, adecă o complectă nesimțire, când nici-o teamă nu mai clatină sufletul nostru. „Nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui“ (Ps. 35, 1), și earăși: „Dis-a cel nebun întru inima sa, nu este Dumnezeu“ (Ps. 13, 1). De nicăiri nu vine împetrirea, de cât numai din nesimțire, pentru că numai aceasta astupă porii. Când un curent înghețat se concentrează într'un singur loc, partea aceia a corpului devine mórta și fără simțire, și chiar de ai arde-o, saũ ai tăia-o, saũ de i-ai face orï-ce, ea nu simțesce. Tot așa și aceia carii s-aũ fost predat odată desfrânării; chiar de ai arunca asupra-li cuvinte de foc, saũ tari ca ferul, nimic nu se atinge de îi, pentru că nimic nu pôte ajunge până la îi, și aceasta din cauză că deja a murit conștiința lor. Decî dacă nu vei combate nesimțirea, ca ast-feliu să te poți atinge de părți și de organe sănătoșe, vei munci în zadar. „Întru lăcomie“ dice. Prin aceste cuvinte mai cu samă li-a răpit orï-ce speranța de justificare. «Li-ar fi fost posibil, dacă ar fi voit, dice, nici de a fi lacomi, nici de a fi desfrânați, nici de a și imbuiba pân-tecele și a căuta numai de plăceri; ar fi fost posibil a se împărtăși și de averi, și de plăceri și de desfătări în mod cumpătat, dară fiind-că aũ usat de acestea fără măsură, totul aũ corupt». „Spre lucrarea a tótă necurățenia“, dice. Ai vedut cum îi lipseșce de orï-ce iertare dicend lucrarea a tótă necurățenia? Adecă nu pentru că îi aũ cădut, aũ pécăluit; ci lucraũ, saũ mai bine dis săvêrșiaũ aceste rele, și făceaũ us de ele cu intențiune. „In tótă necurățenia“, eară tótă necurățenia nu e alt-ceva, de cât curvia, precurvia, pederastia, invidia, tótă desfrânarea și murdăria spiritului.

„Eară voi nu așa ați cunoscut pre Christos, de vreme ce pre el l-ați auzit, și întru dânsul v-ați învățat, precum este adevêrul întru Iisus“ (Cap. 4, 20. 21). Dicerea de vreme ce pre el l-ați auzit (εἶπε αὐτὸν ἰκούσατε=afară numai dacă l-ați auzit) nu este a unui om ce se indoiesce, ci a unuia care e fôrte convins, dupre cum și în alt loc dice: „De vreme ce cu dreptate este la Dumnezeu a rêsplăti necaz celor ce vê necăjesc pre voi“ (II Thes. 1, 6). „De vreme ce

pre el l-ați auzit, și intru dânsul v-ați învățat, precum este adevărul intru Christos, ca să lepădați voi, dupre cea mai 'nainte viețuire, pre omul cel vechiū" (Vers. 21. 21). Așa dară a cunoșce pe Christos, constă și în a viețui cu dreptate, căci cel ce viețuiesce cu viclenie și cu răutate, nu cunoșce pe Dumneșeu, și nu este cunoscut nici el de Dumneșeu. Ascultă pe apostol ce spune în alt loc: „Mărturisesc il că pre Dumneșeu il știu, eară cu faptele il tăgăduiesc" (Tit. 1, 16).

„Precum este adevărul intru Iisus ca să lepădați voi, dupre cea mai 'nainte viețuire, pre omul cel vechiū", adecă să nu viețuiți ca aceștia, căci adevărul e printre noi, și nu deșertăciunea. Dupre cum credința noastră este adevărată, tot așa e și viața noastră. Deșertăciunea și minciuna sunt păcate, pe când viața cea dreaptă este adevărul. Sobrietatea de sigur că este adevărul, pentru că are un sfârșit mare și frumos, pe când deșertăciunea nu duce la nimic. „Pre omul cel vechiū, care se strică după poftele înșelăciunei", dice; adecă, că precum poftele lui sunt stricate, sunt corupte, tot ast-feliū e și dânsul. Și cum ore se strică poftele lui? Cu mórtea tóte se nimicesc, căci ascultă ce spune Profetul: „In diua aceia vor peri tóte gândurile lui" (Ps. 145, 4). Dară nu numai prin mórte, ci și prin altele multe, precum: frumuseța corporală a dispărut de'ndată ce a venit peste el vre-o bólă sau bătrânețe, a murit cu un cuvânt și s-a stricat; puterea lui corporală se nimiceșce earăși, și chiar plăcerile nu mai au la bătrâneța aceiași dulceața ca la tinerețā. Aceasta ni este invederată din istoria lui Berzellim, pe carea o cunoșceți. Dupre cum lâna se distruge de cătră chiar ce o fabrică, tot ast-feliū și omul cel vechiū. Și iubirea de slavă, și plăcerile au perdit de multe ori pe om, eară poftele l-au înșelat în tot-deauna. Pentru că în adevăr faptul în sine nu este vre-o plăcere, ci mai mult amărăciune, înșelăciune, ipocrisie și minciună, ca și la teatru, unde persóna care jôcă rolurile pare a fi frumoșă,—în timp ce schimele ce le face sunt demne de deșpreț și deșgust.—dară de'ndată ce vei ridica masca și'i vei descoperi fața, vei vedea înșelăciunea în tóta golăciunea ei. Și în adevăr că înșelăciune este, când nu ți se arată ceia ce este cu adevărāt, ci ceia ce nu este. Ast-feliū se fac șirellicurile. De aici, deci, apostolul ni prescrie

patru feliuri de ómeni, adecã douë feliuri în cuvintele urmãtoare : „Lepãdãnd pre omul cel vechiũ.... sã vë inoiti de iznoavã cu duchul minței vóstre, și sã vë îmbrãcați în omul cel nou“, earã cele-lalte douë în epistola cãtrã Romani, unde ñice : „Ved altã lege întru mãdularile mele, resboindu-se împotriva legeri minței mele, și dãndu-më pre mine rob legeri pëcatului, care este întru mãdularile mele“ (Rom. 7, 23). Și aceștia sunt în afinitate cu cei doi dintëiũ, adecã omul cel nou față de cel dinãuntru, și omul cel vechiũ față de cel de dinafarã, sau mai bine ñis trei sunt și a-nume : omul cel nou, omul cel vechiũ, și acesta care e și cel mai principal și firesc : «Sã vë inoiti de iznoavã cu duchul minței vóstre“ ñice. Pentru ca sã nu creadã cine-va cã introduce un alt om, spunënd de cel vechiũ și de cel nou, priveșce ce ñice el : „Sã vë inoiti“, darã a se re'noi nu este alt-ce-va, de cãt a reintineri cel bãtrãn, fãcëndu-se sau devenind alt-ceva din ceia ce era. Ast-feliũ cã subjectul e același, pe când schimbarea fãcutã e accidentalã; întocmai cum se întâmplã și cu corpul, când același corp trece prin multe schimbãri fortuite. Și cum s-ar face óre acea re'noire ? „Cu duchul minței vóstre“, ñice, adecã, cel ce are duchul în sine, nu sãvërșiasce nimic vechiũ, pentru cã duchul nu suferã faptele cele vechi. „Cu duchul minței vóstre“ ñice, adecã cu spiritul din mintea vóstrã. „Și sã vë îmbrãcați în omul cel nou, care dupre Dumneðeũ s-a zidit“ (Vers. 24). Ai vedut cum subjectul e unul și același, cã el este care se desbracã și tot el care se îmbracã ? „In omul cel nou, ñice, care dupre Dumneðeũ s-a zidit, întru dreptate și întru sãnțenia adevëruului.“ Darã pentru ce el numeșce viriutea om ? Pentru ce numeșce reũtãtea om ? sau mai bine ñis de ce sub chipul omului represintã aceste douë acțiunã pe care omul le pôte sãvërși ? Pentru cã fãrã vre-o acțiune sau vre-o energie ór-rare nici cã se pôte omul manifesta, ast-feliũ cã numai acțiunile lui îl pot arãta ca om, fie bun, fie reũ. Așa darã dupre cum e ușor omului de a se desbrãca sau îmbrãca, tot așa de ușor este de a practica viriutea sau reũtãtea. Tënerul este puternic; deci și noi suntem puternici în lucrarea faptelor bune. Cel tãnër nu are sbãrcituri pe

obraz; deci nici noi nu avem. Cel tînăr nu cade ușor în boli; deci nici noi. Aici tu privește, cum el numește virtutea creațiune adusă din neființă la viață. Dară oare ceia-l-altă acțiune a omului (răutatea) nu este creațiune după Dumnezeu? Cătuși de puțin, ci este creațiune după diavolul, căci el este creatorul păcatului. Omul cel nou deci, nu s-a creat din apă și din pământ, ci „s-a zidit de Dumnezeu întru dreptate și întru sântenia adevărului”. Aceste cuvinte sunt date și spre combaterea minciunei, pentru că mulți dintre cei profani se par a fi drepti, în realitate însă totul e o minciună și amăgire. Sub nume de dreptate se înțelege și aici virtutea în general, adică totalul virtuților. Ascultă ce spune Christos: „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult de cât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția ceriurilor” (Math. 5, 20). Drept se numește încă și acela care nu dă nici un motiv de acuzare; așa bună-ora și la tribunale noi numim drept pe cel nedreptățit, pe cel ce a suferit, și nu și-a resbunat cu nedreptate asupra contrariului. Deci, dacă și noi vom putea să ne arătăm drepti unui cătră alții la infricoșatul tribunal al stăpânului nostru, vom putea în același timp a ne bucura și de filantropia lui. În adevăr, că față de Dumnezeu, orî și câte am face, nu ne vom putea arăta că suntem drepti în perfecțiune, căci el pretulindenea covârșiașce pe cei drepti, după cum dice și Profetul; „Și să biruiești când vei judeca tu” (Ps. 50, 6); însă dacă noi nu vom vicia dreptatea ce datorim unui cătră alții, atunci vom fi drepti. De vom putea dovedi că suntem nedreptățiți, atunci vom fi drepti. Dară de ce li dice îmbrăcați-vă, pe când îi erau deja îmbrăcați? Țicerea aceasta se raportă la viața și la faptele lor. Atunci (la botez) îi au îmbrăcat haina botezului, eară acum îi îndeamnă de a îmbrăca haina vieței și a faptelor, nu după poftele înșelăciunei, ci după Dumnezeu. Dară sântenia ce înseamnă? Curățenia vieței, pe carea noi suntem datorî a o avea. De aceea ne și amintim de sântenia celor mutați de la noi (τὴν ὁσίαν τῶν ἀπελθόντων φαρμέν), și dicem după cum ni este obiceiul: „am săvârșit datorile religiose pentru X. sau Z. (ἀρωσιωσάμεν καὶ καθωσιωσάμεν), și altele de acest fel, adică, nimic nu li mai dătorese, nu mai sunt răspundători» etc.

*) De noi depinde așa dară, iubiților, ca să nu ne desbrăcăm de haina dreptății, pe carea și Profetul o numește haina mântuirii (Is. 61, 10), pentru ca ast-feliu să ne putem asemăna cu Dumnezeu, pentru că și El s-a îmbrăcat cu dreptatea. Cu această haină să ne îmbrăcăm și noi. A ne îmbrăca însă, nimic alt nu invederează, de cât a nu lepăda această haină nici-odată, căci ascultă ce dice Profetul: „S-a îmbrăcat cu blestemul ca cu o haină, și a intrat ca apa în mațele lui, și ca untul-de-lemn în ósele lui“ (Ps. 108, 17), și earăși: „Cel ce se îmbracă cu lumina ca cu o haină“ (Ps. 103, 2). Chiar și printre noi este obiceiul de a dice: «cutare s-a îmbrăcat cu cutare» (ὁ δεινα ἐνεδύσατο τὸν δεινα), și nu pentru un timp óre-care, ci pentru tot-deauna. Ast-feliu deci, El voește de a fi îmbrăcați noi cu virtutea nu o di, nici două sau trei, ci pentru tot-deauna, și nici-odată să nu fim golii de ea. Nu este atât de slut omul chiar când ar fi cu pielea gólă, pe cât de slut și de deformat se arată fiind lipsit de virtute. Aici îl ved în această stare de slutenie numai tovarișii lui, pe când acolo îl vede stăpânul a tóte și ingerii. Când tu ai vedea pe cine-va trecând prin tērg gol și desbrăcat, spune-mi, nu te-ar durea, sau nu ai simți nici-o compătămire la această priveliște? Deci, ce vom dice și noi când tu ai trece la deal și la vale prin oraș desbrăcat și gol de haina virtutei? Nu veđi pe cei cari cerșesc, pe cari noi obicinuim ai numi colindători (λόταγας), cum cutrieră stradele și cum noi îi miluim? Ei bine, când chiar și acești nenorociți își perd hainele de pe dēnsii în jocuri de noroc, noi nici nu voim să-i mai scim, și nici o iertare nu mai pot avea din parte-ni. Cum deci ne va ierta și pe noi Dumnezeu, când am perdut haina virtutei? Când diavolul vede pe cine-va desbrăcat de virtute, imediat îi inegrește cu funigină fața, îl rănește, și îl forsază la relele și pécatele cele mai mari. Să devenim deci desbrăcați și golii de avere, ca să nu fim desbrăcați și goliți de dreptate. Imbrăcarea cu haina bogăției valămă haina virtutei, pentru că aceia e făcută din spini. Ast-feliu sunt spini, și orī-cât de multe haine de acest felii am îmbrăca, cu atât mai mult încă ne vom arăta golii. Desfrânarea bună-óra desbracă pe cine-va de haina virtutei, pentru că desfrânarea este foc, eară focul acesta mistuie

*) Partea morală. Indemnare cătră fapta bună, și povestire asupra femeilor, care au ales viața ascetică. (Veron).

o asemenea haină. Bogăția e o molie, și duple cum molia totul strică, necruțând nici chiar hainele de mătase, tot ast-feliu și bogăția. Decă toate acestea să le lepădam, pentru ca să devenim drepti, și pentru ca să ne îmbrăcăm în omul cel nou. Nimic vechiu, nimic din cele părute, nimic din cele ce se strică și se perd, să nu mai fie pe lângă noi sau în stăpânirea noastră. Virtutea nu este grea, și nici că este greu de practicat. Nu vedeți pe cei de primunți? Aceia și casele le-au părăsit și femeile, și copiii, și ori-ce protecțiune; s-au sustras singuri din lume, și îmbrăcându-se cu sac și preserându-și cenușă pe cap și-au atârnat lanțul de grumaz, s-au închis în nișee casuți mici, și încă nu s-au mărginit aici, ei singuri s-au dat la posturi și ajunări incontinue. Dacă ași porunci eu unele ca acestea astă-dă, ore nu ați fugi cu toții, ca nici macar să auziți? Nu ați dice că faptul acesta e prea greu? Nimic de acest fel nu dice că trebuie a face; voesc a fi cine-va așa de virtuos, însă nu legiferez. Dară ce dice eu? Usază și de băi, îngrijește-ți corpul, du-te și în tîrg, ai și casă, și servitorii serviască-te, fă us și de mîncări și de băuturi, însă de peste tot locul alungă lăcomia, căci aceia este care face păcatul. Același lucru întrebuintat cu lăcomie, a devenit păcat, așa că lăcomia nu este alt-ceva, de cât însuși păcatul. Privește; când de pildă mânia se va întinde mai mult de cât trebuie, atunci ieșind din marginele permise batjocurește și insultă, atunci cel stăpănit de ea toate le face cu nedreptate; tot așa e și cu amorul, cu dragostea de bani, cu dragostea de slavă și de toate celelalte. Să nu-mi spuți, că aceia au putul, pentru că mulți chiar mai slabi ca tine, bogați și deprinși în dezmerdările vieții, și-au luat asupra-li o ast-feliu de viață aspră și anevoioasă. Si ce vorbesc eu de bărbați? Fete care încă nu implinise două-deci de ani; fete care și petrecuseră timpul în salóne și la umbră, salóne pline de mirodenii, care se calcaseră pe așternuturi moi și delicate, duple cum și ele erau delicate de la natură; fete care din cauza marelui îngrijiri devenise cu totul bicisnice, care totă ziua nu aveau altă treabă, de cât să se înfrumusețeze, să se îmbrace cu haine aurite, și să se bucure de cea mai mare dezmerdare; fete care nici măcar pe ele nu se serviau, ei aveau multe servitoare ce li stau de față; fete care aveau hainele cu mult mai fine și mai moi chiar de cât corpul, cu cămeșile lor cele fine, care incontinuu se ocupați cu trandafirii și cu celelalte flori mirositoare; ei bine, iată că de-

Primi

11

Fetele

odată asemenea feciore, aprinse de focul lui Christos, lepădând de la ele totă trândăvia și molăciunea de mai înainte, uitând de dezmerdările cum și de vîrsta lor cea fragedă, întocmai ca și niște luptători voinici, desbrăcându-se de acele dezmerdări, s-au aruncat cu curaj în luptele contra diavolului. Pote s-ar părea că eu vorbesc lucruri de ne-credut, și cu toate acestea sunt adevărate. Eu insumi am auzit de niște ast-feliu de feciore delicate, că s-au dat unei așa vieți aspre, în cât corpurile lor le-au îmbrăcat cu haine făcute din părul cel mai aspru, că umblă desculțe, și că se culcă pe așternut făcut din erengi de copaci; dară încă ce este mai mult că priveghiază noptile, și nu mai întrebuintază nici mirodenii și nici alt-ceva din cele vechi, și că chiar capul lor e aproape neglijat, impletindu-și părul simplu și fără pretențiuni, numai dora să nu cadă în slutenie. Singura lor masă este sara, masă nu consistând dora din verdeturi sau pâne, ci turtă, bob, năut (nobot), masline și smochine; în fine e mizerie încontinuuă, și ocupațiuni cu mult mai grele, de cât ale servitorilor de prin case. Și de ce? Pentru că îngrijesc de cele bolnave, li poartă paturile lor, li spală picioarele, și multe din ele pregătesc bucatele. Iată câte poate săvîrși focul și dragostea lui Christos! Iată cum buna voință se poate ridica mai pre sus de natură! Dora eu nimic nu vă prefind din acestea; de voiți însă, întreceți pe femei în o ast-feliu de viață. Săvîrșiți măcar din acele ce nu sunt atât de grele. Stăpâniți-vă mânele ca să nu mai răpiască, stăpâniți-vă de privirele desfănuate.

Care e greutatea? spune-mi. Faceți tot-deama cele drepte, nu nedreptățiți pe nimeni, nici cel sarac, nici cel bogat, nici orășanul și nici cel ce lucrează cu brațele, pentru că dese-ori se întâmplă ca nedreptatea să cuprindă și pe cei săraci. Pote nu vedeți câte lupte și cește se petrec printre cerșetori, și cum toate le restornă pe dos? Fa us de căsătorie, ai și copii, căci și Pavel umora cu acestora li ordona, umora ca acestora li seria. Lupta aceea este poate mare, stîncea e poate prea înaltă și virtul ei e aproape de ceri, și tu nu poți ajunge pînă la o așa înălțime? Apoi atunci fă pe cele mai mici, aiți privirea atînită la cele mai de jos. Nu poți ca să-ți goleşci pungele de baut? Cel puțin nu răpi averile altora, nu nedreptăți pe alții. Nu poți posti poate? Cel puțin nu te da pe sine-ți imbuirilor. Nu poți să te culci pe așternuturi făcute din nuele de copaci? Nu-mi arăta paturi argintate sau lucrate din

os de elefant, ci întrebuințază pat și așternut făcute nu pentru ochii lumii și pentru paradă, ci pentru odihna ta. De ce îți umpli corabia cu mărfuri de acelea, care te îngreuiază în călătorie? Dacă ai fi sprinten îmbrăcat, nu te-ai teme de nimic, nici de invidie, nici de tâlhari și nici de cei ce uneltesc violenții asupra ta. Nu te îmbogățești atâta în bani, cât te îmbogățești în griji; nu te îmbogățești atâta în poprietăți și moșii, pe cât te îmbogățești în primejdii și multe agonii de moarte, care toate la un loc îți aduc multe ispите, și multe poște. Acestea și altele ca acestea sufer acei ce voesc a stăpâni multe bogății. Nu-ți dic: servește pe cel bolnav; cel puțin însă poruncește servitorului tău să facă aceasta. Vezi așa dară că nu e ce-va greu? Cum se face ôre, că fele în vîrsta fragedă să ne întrecă pe noi și să se găsească atât de departe de noi? Să ni fie aceasta spre rușinea noastră, vă rog, că pe când în afacerile lumesci nu voim cu nici un preț a li permite să ia parte, nici în resbôe și nici la premiile acordate luptătorilor, iată că în luptele duhovnicești ele mai mult de cât noi sufer, și ele cele ântei răpesc premiul, și sbôră la înăltimile cele mai de sus ca nișce vulturi. Fară noi bărbații ne învêrtim aici jos, duple cum se învêrtesc într'una corbii pri'mprejurul fumului de grăsimе ce iesă de la hoageagul bucătăriei. A se gândi cine-va numai la pântece, a proiecta într'una cum ar putea să aibă sofragi și bucătări, este în adevêr faptul unor croncanti (corbi) și a unor câni flămândi. Asculta ce-ți voiți spune despre femeile din vechime. Mari cu adevêral au fost acele femei, mari și miraculoase, ca de pildă Sara, Rebeca, Rachel, Debora, Ana, și acelea de pe timpul lui Christos, însă nici într'o privință ele nu au întrecut pe bărbați, ci ocupați rându de pe urmă al luptătorilor. Astă-đi însă cu totul din contra; femeile ne întrec pe noi în luptele duhovnicești și ne covârșesc. Cât ridicic! Câtă rușine! Noi ca bărbați suntem—după ordinea stabilită de Dumnezeu—cap al femeii, și suntem biruiți de dênса? Suntem biruiți de corp? Am fost rânduiți de Dumnezeu să predominăm pe femei, însă nu numai în privința corporală, ci și în privința spirituală; adevă să fim premergătorii lor și în virtuți, să fim cu un cuvânt exemple bune de imitat pentru ele. Cel ce stăpânește, este datoriu, mai ales în aceasta a stăpâni, în a birui cu fapta cea bună pe cei stăpâniți, eară dacă cum-va este biruit, apoi atunci el nu mai este stăpân. Ați veduți cât de mare e puterea venirii lui Christos? Ați vă-

ȃut cum a deslegat blestemul? In acea viaȃ ingerească
 aũ intrat mai multe feciõre, mai multe celibatate, de cãt
 femei mãritate, și deci e mai mare sobrietatea și înȃelep-
 ciunea la acelea, de cãt la acestea. De ce vorbești cuvinte
 prõste? Femeea nu ar scõte din gură nici un cuvânt cu
 atãta ușurinȃ. De ce 'mi spui, de ce 'mi vorbești despre
 acele desnãdejduite? Sexul femeesc este inibitoriu de po-
doabe, și tocmai aici este defectul cel mare-al lor. Dară
 mãcar in aceasta voi bãrbații biruiți-le, voi cei împodobiți
 de dênsele ca cu propria võstră podõbã. Eũ nu cred atãt
 de vinovată pe femeea care se împodobește cu sculele ei
 cele aurite, pe cãt cred de vinovat pe bãrbaatul, care se
 împodobește cu lucruri femeesci; nici nu condamn atãta
pe femeea care se gãndește numai la colanul ei cel aurit,
pe cãt condamn pe bãrbaatul, care se gãndește cum sã 'și
imbrace femeea cu haine aurite. Ast-feliũ cã și in această
 privinȃ voi bãrbaților sunteți vinovații. Voi sunteți cari
 puneți scãnteia, și tot voi cari aprindeți focul. De alt-feliũ
 nici nu e atãt de mare pecat pentru femei, pe cãt e pen-
 tru bãrbați. Tu ai fost orãnduit de Dumnedeu ca sã derijezi
 și sã administrezi pe femeie, peste tot locul tu pretinzi a
 avea ântetatea; deci aratã și in aceasta, cã nici un cuvânt
 nu'ți iesã din gură cu privire la luxul dorit de ea. Femeii
 mai ales ñ este scusabil de a se împodobi, dară nu bãrbaatului.
 Și cãnd însuți tu nu eviți rãul, cum õre il va evita ea? Fe-
 meile aũ și õre-care vanitate in ele, de cãt acest pecat este
 comun și bãrbaților. Femeile sunt õre-cum iritabile, dară
 și aceasta este comun și bãrbaților; însã in cele ce ele
 prisosesc și întrec pe bãrbați, nici de cum nu mai sunt
 comune. Voiũ a dice de seriozitatea, de caldura și de evla-
via lor, cum și de dragostea lor pentru Christõs. De ce
 însã au fost excluse din locul de invãțãtõre ce'l aveau pe
 atunci? Și aceasta e un semn de deosebirea lor de bãr-
 bați, și o probã veditã despre insemnãtatea și mãreția fe-
meilor de pe atunci. Cãci in timp ce Pavel sau Petru in-
 vãțãu, sau și toți acei sãnti, era õre drept, era õre posibil
 ca femeea sã fugã și sã se depãrteze prin fapte de invã-
 țãtura lor? Acum însã am ajuns inl'atãta rãutate, in cãt
 se cere cu dreplate resolvarea problemei, de ce femeile
nu mai invãțã? Dară cu această ocazie sã recunõșcem cã
 și noi am ajuns in aceiași slãbãciune cu dênsele. Acestea
 le-am spus nu cu scop de a le înãlta pe ele, ci ca noi inși-
 ne sã ne rușinãm, sã ne invãțãm și sã ne îndemnãm ca
sã reluãm dreptul de ântetate ce se cuvine nõuẽ bãrba-
ților, nu dupre puterea fizicã, sau in raport cu ea, ci drep-

„tu de antelate in privinta ingrijirei, protectiunei si virtu-
tei. Pentru ca ast-feliu si corpul va fi atunci in ordine,
caci numai atunci se va bucura de cel mai bun stapan si
protector. Fie ca si femeile si bărbații să viețuiască dupre
vointa lui Dumnezeu, pentru ca cu toți să ne invredni-
cim in diua cea infricoșată a ne bucura de iubirea de omeni
a stăpânului nostru, cum si de bunurile făgăduite noūe, prin
Iisus Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl si
cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea si cinstea, a-
cum si pururea si in vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIV.

„Drept aceia lepădând minciuna graiți adevē-
rul fie-care cu aprópele lui, căci suntem unul al-
tuia mădulari. Mâniati-vē, și nu greșiți, sórele să
nu apue întru mânia vóstrē. Nu dați loc diavolu-
lui“ (Cap. 4, 25--27).

Vorbind despre omul vechiū in general, la urmă îl și
descrie in parte. De alt-feliū atunci învățatura e știută
mai bine, când luăm cunoștință și de amănunțimi. Deci
ce dice el? „Drept aceia lepădând minciuna“. Care
minciună? Óre despre idoli vorbește el aici? Nu despre
aceasta spune, de și de alt-feliū și idoli sunt minciună, și
acum nimic nu mai este comun cu aceia, ci vorbește de
minciuna dintre dēnsii, adecă de violenție și de bănuiala
reciprocă. „Graiți adevērul fie-care cu aprópele lui“,
dice, după care apoi adaoge ceia ce-l putea ațița pe dēnsii
la o mai mare stială „căci suntem unul altuia mădu-
lari“. Nimeni să nu amăgiască pe aprópele lui, ceia ce și
Psalmistul dice: „Perde-va Domnul buzele violene“
(Ps. 11, 3). Nu este, și nimic nu pôte provoca dușmânia,
ca a amăgi pe altū și a-l înșela cu vorbe false. Privește
cum el peste tot locul îi îndeamnă la dragoste reciprocă
și la concordie, făcēnd us de exemplul cu membrele cor-
pului. «Să nu amăgiască, dice, ochiul pe picior, și nici pi-
ciorul pe ochiū». De exemplu: dacă ar fi o grópă adâncă,
și deasupra ei ar fi puse niscare-va trestii acoperite cu
pământ, ceia ce de alt-feliū ar putea înșela pe ochi, óre

în asemenea caz nu se va face us de picior spre a pipăi suprafața aceluși loc bănuț, de este tare, și a ști dacă dedesupt e locul gol sau nu? Nu va apăsa, dic, cu piciorul acel loc bănuț? Nu cum-va ôre l-ar amăzi piciorul, sau nu ar voi să l' încunoșcințeze de ceia ce este în realitate acolo? Dară ce? Dacă ochiul ar vedea un șarpe sau o feară sălbatecă, nu cum-va ôre s-ar încerca să amăgiască piciorul? Nu ôre atunci imediat dă de veste piciorului, eară acesta aflând de la ochiul primejdia nu merge mai departe? Dară ce? Când bună-ôră nici ochiul și nici piciorul nu pot ea să cunoască primejdia exact, ci totul depinde de simțul mirosului, spre a se afla dacă doctoria e otrăvitoare sau nu, nu cum-va, dic, s'ar încerca ôre mirosul ea să amăgiască gura? De sigur că nu ar face aceasta, căci atunci și mirosul s-ar perde împreună cu corpul întreg; și prin urmare ceia ce i se prezintă în realitate, aceia și spune. Dară ce? Nu cum-va ôre limba s-ar încerca să amăgiască pe stomach? Nu dânsa e aceia care când gustă amarul, îl aruncă, eară când găsește dulcele îl trimite în stomach? Privește reciprocitate de serviciu, privește promie provenită din adevăr, și cu toată bună-voință, cum ar dice cine-va.

Tot ast-feliu și noi să nu mințim unul altuia, dacă cu adevărat suntem mădulări unul altuia. Această e dovadă de prietenie, eară la din contra e dovadă de dușmănie. „Măniati-vă, și nu greșiți“. Privește înțelepciune la apostol; dice ea să nu greșim, dară chiar când am greșit el nu ne părăsește, pentru că nu-l lasă păina lui cea părințască. Dapre cum doctorul sfăluiește pe bolnav ce trebuie să facă, eară dacă acesta se arată greoi în îndeplinirea prescripțiilor medicale, el totuși prin sfatură îl convinge și îl vindecă la urmă, tot așa face și Pavel. Doctorul, care de la cel întâi răspuns de nesupunere din partea bolnavului se infuriază, pentru că nu a fost ascultat, la încă și desprețuit, caută numai slava; pe când acel care caută în toate chipurile sănătatea bolnavului, are în vedere un singur lucru: cum să ridice din pat pe acel bolnav și să-l însănătoșeze. Aceasta o face și Pavel. A dis: să lepădați minciuna; dară dacă vre-odată din cauza minciunei s-ar naște mânia, el o vindecă și pe aceasta imediat, căci ce dice? „Măniati-vă și nu greșiți“, adică, bine este de a nu se mania cine-va, dară chiar de ar cădea în această patimă vre-odată, fie, însă nu în așa grad, în cât împăcarea să fie imposibilă, ci „Sorele să nu apue întru mania vó-

stră". Voesci a te lăsa să fii stăpânit de mânie? fă-o, în-
 sã 'ți ajunge un ceas, două sau și trei; sórele să nu vë
 părăsască pe voi în dușmănie. A răsărit din bunătate, să
 nu plece de la voi strălucind și luminând pe cei nevred-
 nici. Căci dacă stăpânul l-a trimis pe dânsul din bunăta-
 tea cea mare, și ți-a iertat greșalele tale, eară tu nu ierți
 pe ale aprópelui, gândește-te singur cât de mare este răul.
 Dară pe lângă aceasta mai este și alt-ceva. Fericitul Pavel
 s-a temut, ca nu cum-va nóptea să găsiască pe cel nedrep-
 tătit încă cuprius de mânie, și de aici să se reaprindă fo-
 cul. Intru cât timp multe se petrec la lumină și în timpul
 zilei, îi este óre-cum scusabil de a te lăsa sub stăpânirea
 mâniei; dară când vine sară împacă-te cu dușmanul, și
 slinge răul din capul locului, căci de te va apuca nóptea
 așa, nu va fi suficientă ziua următoare de a stinge răul
 mărit deja în cursul nopței, ci chiar de ai putea să lai o
 parte din el, totuși nu vei putea să-l tai cu totul, eară în
 nóptea următoare fiind încă cuprius de mânie vei aprinde
 focul mai mare. Căci dupre cum se întâmplă cu sórele
 câte-odată, când el neputând a dovedi ca cerul cel des și
 încărcat cu nori în timpul nopței să-i sublișeze și să pôta
 împărășia în timpul zilei căldura, eară în nóptea următoare
 aerul se mai indeseșce încă prin alte neguri și evapora-
 ționii, ceia ce ni arată în mod cert stricarea timpului,—
 tot așa se întâmplă și cu mânia.

„Nu dați loc diavolului“ (Vers. 27). ceia ce probea-
 ză că a ne ră-bei unii pe alții, este de a da loc diavolu-
 lui, căci pe când noi trebuie a ne ingrădi cu zidiu unii pe
 alții, a sta cu putere contra lui, și lóta mânia a o îndrepta asu-
 pră-i, noi încă ne întărim unii pe alții și ne alungăm. Nici-
odată și nicăieri diavolul nu găsește un loc mai propriu și
mai potrivit ca în dușmăni. De aici se și nasc miile de
 rele ce bântuie omenirea. Pe cât timp petrele zidiului sunt
 bine combinate și lipite, și nu au printre ele nici un loc
 gol, de sigur că vor sta întepenite; dacă însă se va în-
 tâmpla a se forma vre-o crăpătură printre ele, fie chiar
 numai cât încape acul, sau un fir de păr, pe unde ar pu-
 tea intra apa, atunci întregul zidiu se dărâmă și se nimi-
 ceșce cu totul. Tot ast-feliu se întâmplă și cu diavolul;
 întru cât timp noi vom fi strinși unul lângă altul și bine
 alipiți, nimic nu va putea introduce din vicleniile lui; când
 însă o mică deschidetură s-ar forma printre noi, atunci va
 străbate înăuntru ca și un puhoiu. Peste tot locul deci, el
 se încearcă de a pătrunde înăuntru, și ast-feliu a face nu-

própele, dară când tu strici în loc să edifice, mai bine este a tăcea și nici-odată a nu mai vorbi. Căci și mâinile zidariului sunt demne de tăiat, dacă în loc să se învețe a clădi, ele s-ar învața a strica. Aceasta dice și Psalmistul: „Perde-va Domnul toate buzele cele viclene“ (Ps. 11, 4). Gura decî este cauza tuturor relelor, și nu alăta ea, pe cât cei ce usază de ea rău. De aici apoi insultele, de aici bârfele, blestemurile, de aici apoi isvorăse îndemnările spre plăceri, de aici omorurile, desfrânările, furturile, și cu un cuvânt toate relele de aici se nasc. Dară óre cum gura nașce omorurile? Incepînd cu insulta, ajungi la mînie, de la mînie la rănire, eară de la răniri ai sfârșit cu omorul. Cum gura nașce desfrânările? «Cutare, dice, te iubeșce, a vorbit despre tine plăcut», eară tu auđind ți-ai dămolit mânia, și dejă a și început a se aprinde în sufletul tîu pofta de acea persoană. Pentru aceia dice Pavel: „ci numai care este bun“. Find-că mulțimea cuvintelor e prea mare, de aceia cu drept cuvînt el a ȓis în mod nehotărît, ordonând de a vorbi numai de acelea, al căror tip l-a indicat în general. Și care e tipul indicat? „ci numai care este bun“, dice, „spre zidirea trebuinței“. Sau pôte că vorbeșce și de acele cuvinte, care ar putea aduce vre-o mulțămire ascultătorului. De pildă: fratele tîu a curvit; ei bine, nu asvirli asupra-i insulte, nici să te făleșci pentru că nu ai căduť ca și el, căci prin aceasta cu nimic nu ai folosit pe auditoriū, ci chiar l-ai vătămăť, și cu drept cuvînt, căci i-ai băgat în inimă un cuiu. Deci când tu sfătuieșci pe altul, ce trebuie să facă, adresază-te lui cu multă grație; când voeșci a-l învăța, aibi gura plăcută în vorbă; când îl înveți bună-óra că pe nimeni să nu vorbiască de rău, prin aceasta mai mult de cât ori-ce alt l-ai învățat un mare adevăr și i-ai dat dar neprețuit: „Spre zidirea trebuinței, dice, ca să dea dar celor ce aud“. Decî dacă tu conversezi despre pielate, despre evlavie, despre bine-făcere și milostenie, toate acestea vorbite gratis vor muia spiritul auditoriului, și-i vor da dar. Dară dacă pôte ai mișcat buzele în semn de ris, dacă ai vorbit ce-va necuviincios, mai mult ai ațilăť spre mînie pe auditoriū; de cum-va ai laudat viclenia, apoi totul ai stricat, totul ai nimicil. Prin cuvintele: „ci numai care este bun spre zidirea trebuinței, ca să dea dar celor ce aud“, pôte că tînde și la aceia, cum ar putea să-i facă

grațioși față de auditoriū. Dupre cum aromatele dau grații celor ce le întrebuintază, tot ast-feliū și cuvântul bun. De aceea și dice cine-va: „Mir vărsat este numele teū“ (Cânt. Cântărilor 1, 2). Cu alte cuvinte apostolul 'i face pe dênșii ca să respire din acel miros plăcut. Ai vëduț cum el îndeamnă și de astă-dată, dupre cum face pretutindenī, ca fie-care să contribuie la edificarea aprópelui dupre puterea sa? Cel ce îndeamnă pe alții de a face acestea, cu atât mai mult se va îndemna pe sine. „Și să nu întristați pre Duchul cel sânt“ dice. Aceasta e cu mult mai infricoșat și mai grozav, ceia ce de alt-feliū o spune și în epistola cătră Thesalonicienī, unde dice: „Cel ce defăimează, nu defăimează pe om, ci pe Dumneđu“ (I. Thes. 4, 8), adecă, dacă ai pronunțat vr'un cuvânt insultătoriu, dacă ai atacat pe fratele teū, nu pe el l-ai atacat, ci pe Duchul Sânt, pe carele l-ai întristat. Apoi adaoage și bine-facerea căpătată de la el, pentru ca ast-feliū mai mare să li fie și acușațiunea. „Și să nu întristați pre Duchul cel sânt, dice, întru care v-ați pecetluit spre diua rescumpărării“. Acest Duch ne-a arătat pe noi turmă împărătească; acest duch ne-a depărtat pe toți de la faptele cele dinainte; acest duch este carele nu ne-a părăsit a fi împreună cu cei căduți în urgia lui Dumneđu, și tu încă îl intristezi? Ai vëduț cum acolo el exprimă cea mai mare frică, dicënd: „cel ce defăimează, nu pre om defăimează, ci pre Dumneđu“? pe când aici el se pronunță într'un mod îndemnătoriu: „Să nu întristați pre Duchul cel sânt al lui Dumneđu, întru care v-ați pecetluit“.

*) Această pecete să fie pusă pe gura ta, și să nu o ridici nici-odată. Gura duhovnicească nu pronunță cuvinte próste și insultătoare. Să nu dici: «nu e nimic dacă voiū spune ce-va uricios, dacă voiū batjocuri pe cutare». Pentru accia rēul este mare, fiind-că se crede că nu e nimic. In adevēr, cele ce se cred a nu fi nimic, ușor sunt și desprețuite, eară cele desprețuite odată, cu trecerea timpului căpătă mai mult despreț, și ast-feliū devin nevindecabile. Ai gură spirituală. Judecă deci, ce fel de cuvinte ies din ea, și care anume sunt demne de dēnsa. Tu numești pe Dum-

*) Partea morală. Nu trebuie a insulta pe alții și a vorbi cuvinte próste. (Veron).

nedeu' tată, și cu toate acestea insultă pe fratele tău? Judecă singur, din ce cauză și de unde tu numești tată pe Dumneđu? pöte că de la natură? dară nu o poți dice aceasta; pöte că prin virtutea ta? dară nici aceasta nu o poți sustine. Așa dară de unde? De nicăire, de cât numai din filantropia lui, din iubirea lui cea părintăscă, din mila lui cea mare. Deci când tu numești tată pe Dumneđu, nu numai aceasta să o ai în vedere, că insultând tu comiți fapte nedemne de acea înrudire nobilă, ci încă și aceia că înrudirea acea nobilă tu o ai capătat prin filantropia lui. Deci dacă tu ai primit înrudirea din filantropia lui, nu ne-
 cinsti acea filantropie, purtându-te cătră frații tei cu crudime. Chemă pre Dumneđu tată, și tu insultă? Dară această purtare nu este demnă de fiu lui Dumneđu, ci departe de dênșii ast-feliu de necuviinți grave. Care e anume lucrul fiului lui Dumneđu? Acela de a ierta păcatele dușmanilor lui, a se ruga pentru cei ce l-au răstignit, a și vărsa sângele lui pentru cei ce-l urău. Acestea cu adevărat că sunt demne de fiul lui Dumneđu, adecă pe dușmani, pe cei nerecunoscători, pe tâlhari, pe cei obraznici, pe intriganți și în fine pe toți de acest feliu, pe aceștia, dic, 'i-a făcut frați ai lui și clironomi, eară nu i-a insultat ca pe niște robi. Judecă singur ce feliu de cuvinte a pronunțat gura ta, și care din ele sunt demne de masa cea duhovnicească; de care anume bucate se atinge ea, pe care anume le-a gustat, și de care hrană se bucură. Credi că nimic nu ai făcut, dacă ai insultat pe fratele tău? Cum deci îl mai numești frate? Și dacă nu 'ți este frate, cum de dici: „Tatăl nostru“? pentru că vorba „nostru“ semnifică mai multe persoane. Judecă singur, cu cine ai stat împreună în timpul sântelor taine? Cu cherubimii și cu serafimii. Dară serafimii nu insultă, ci și deschid gura numai la o singură trebuință, la a înălța doxologii lui Dumneđu, la a-l glorifica. Deci cum vei putea să dici cu aceia: «Sânt, Sânt, Sânt», dacă cu aceiași gură tu pronunți insulte? Spune-mi, te rog: dacă bună-öră în curtea împărătească ar fi un vas împărălesc de mare preț, destinat anume pentru bucate împărătești, și dacă unul dintre servitorii ar întrebuiința acel vas la scöterea gunöelor, öre după aceia ar mai îndrăzni cine-va să-l întrebuiințeze earăși pentru păstrarea bucatelor împărătești, și a-l pune lângă cele-lalte vase, pe câtă vreme a fost deja murdarit? Cătuși de puțin, nu se va întâmpla una ca aceasta. Ast-feliu e și cu vorba cea rea, așa e și cu insulta. „Tatăl nostru“ dici,

și apoi imediat adaogi: „carele ești în ceriuri“, eară acest cuvânt te-a și înălțat, a înaripat cugetul tău, și ți-a arătat că tu ai tată în ceriuri. Deci nimic să nu faci, nimic să nu pronunți din cele de pe pământ. Te-a așezat în rândul celor de sus, te-a primit în corul ingerilor, și tu te pogori jos? Stai pe lângă tronul împărătesc, și tu încă insulti? Nu te temi că împăratul a toate va considera faptul acesta ca insultă adusă lui? Dacă unul din servitorii noștri ar lovi pe un altul, sau l-ar insulta, chiar de ar avea dreptate, oare nu l-am pedepsi imediat, nu am considera faptul ca insultă contra noastră? Tu însă stai împreună cu Cherubimii pe lângă tronul împărătesc, și încă insulti pe fratele tău? Nu privești aceste vase sântite? Oare nu spre unul și același scop este întrebuințarea lor? Nu cum-va oare ar îndrăzni cine-va a le întrebuința în alt scop? Dară tu ești încă cu mult mai sântit de cât toate vasele acestea; de ce dară te murdărești pe sine-ți? Te-ai ridicat la ceriuri, și încă insulti? Trăiești împreună cu ingerii, și încă insulti? Te-ai învrednicit de sărutarea stăpânului, și încă insulti? Ți-a împodobit Dumnezeu gura cu imnuri îngerești, cu haină nu numai îngerească, ci chiar mai presus de îngerească—cu sărutarea lui, și tu încă insulti pe fratele tău? Nu, vă rog, faptul acesta este cauza multor rele, deci departe fie de sufletul creștinului. Pote că nu vă putem convinge vorbindu-vă acestea, și nu vă putem întorce din calea apucată? Apoi atunci ni se impune de a vă înfricoșa. Ascultă deci ce spune Christos: „Cine va dice fratelui său, nebune, vinovat va fi de focul gheenei“ (Math. 5, 22). Deci dacă o ast-feliu de vorbă, care e mai ușoră de cât cele-l-alte atrage după sine gheena, dară cel care pronunță mai grele cuvinte, de ce oare nu va fi vrednic? Să învățăm deci gura ca să se deprindă a vorbi și a pronunța cuvinte plăcute, pentru că de aici vom avea un mare câștig, pe când de la insulte ne vom alege cu mari pagube. Pentru a ajunge la această țintă, nu ni se cer cheltueli mari. Să punem gurei ușă și încuietore. Să mușcăm limba, când va scote vr'un cuvânt nepotrivit; să ne înădușim pe noi înșine, când vr'un cuvânt greu va ieși printre dinți. Să rugăm pe Dumnezeu, să rugăm pe cel insultat ca să nu pătimim și noi pe nedreptul. Pe noi înșine ne-am lovit, eară nu pe acela, pe noi ne-am rănit, eară nu pe el. Pe ranele lui sângerânde să punem ca doctorie rugăciunea și împăcarea cu cel insultat. Dacă noi avem atâta grijă când e vorba de cu-

vinte, apoi cu atât mai mult, când e vorba de fapte noi trebuie a ne impune legi puternice. Chiar prietenii de am avea, sau rude, sau în fine oricine, și-i vom spune ce-va rău, sau îl vom batjocuri, pe noi înși-ne să ne dăm de vinovați, și vom lua iertare. Să aflăm în fine ce felii de păcat este acesta, și când vom afla bine, să ne depărtăm în grabă de el. Eară Dumneșul păceii să vă păzască pre voi și limba voștră, și să o îngrădiască cu zidiul temereii de dânsul, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XV

„Tótă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula să se lepede de la voi, împreună cu tótă răutatea“ (Cap. 4, 31).

Dupre cum într'un știubeiū necurat nu ar putea niciodată ca să stea albinele,—pentru care cei cunoscători curăță de la început cu mirodenii și cu plante mirositoare, sau cu vinațuri aromate, sau și cu altele de acest felii, știubeile în care vor a pune roiī cei tineri, ca ast-felii albinele să nu găscă în ele vr'un miros desplăcut și să fugă,—tot ast-felii se întâmplă și cu Duchul Sânt. Spiritul nostru este ca un felii de știubeiū, sau ca un felii de roiniță, ce e destinată de a primi în ea roiī charurilor spirituale, însă dacă este înăuntru amărăciune și mânie, roiī aceia fug. Pentru aceia acest fericit și înțelept agricultor, ni curăță mai întâiū bine vasul în care vom primi pe Duchul Sânt, nu cu cōsa sau cu vr'un alt object de fer, și ne chiamă de a primi acest roiū duhovnicesc în el, după ce e deja curătit/cu rugăciunile, cu ostenelele și cu altele de acest felii. Priveșce cum el ni curăță mai întâiū inima. Deja ne-a scăpat de minciună și de urgie; acum ni arată earăși cum am putea ca să smulgem răul din rădăcină, adecă dacă ne vom sili a nu fi amăriți cu cugetarea. Dupre cum se întâmplă cu veninul, când fiind chiar puțin, și făcându-se o mică mișcare numai, amenință de a sparge beșica, dară când ar fi încă în cantitate mai mare și mai amar de cât trebuie, așa că vasul (beșica) care'l conține să nu'l mai pōtă purta în marginele hotărîte, se spar-

*Curățirea
inimii*

ge beșica din cauza prea marelui cantități, și iese și se împrăștie în tot corpul vătămându-l, fără a-l putea împedea cu ce-va, după cum vatămă focul cel pustitoriu,—întocmai așa se petrece și cu amărăciunea, iutimea, mânia, și cu cele-lalte patimi ale sufletului. Când într'un oraș e introdusă vre-o feară sălbatecă, pe nimeni nu poate vătăma întru cât e închisă în cușcă de fer, ori cât ar răzni ea și ori cât ar fi de sălbatecă; dară când infuriată peste măsură ar reuși să rupă gratiile cele de fer de la cușcă și ar putea să fugă de acolo, la moment ar umplea de groză întregul oraș și toți ar fugi. Ast-feliu se întâmplă și cu natura veninului și a amărăciunii din noi. Pe câtă vreme e stăpânit în limitele sale, nu face nici un rău mare; când însă se sparge membrana care îl conține și nu mai este nici o pedecă care să-l opriască de a se împrăștia în tot organismul, atunci chiar de ar fi foarte puțin ca cantitate, va molipsi însă toate cele-lalte elemente prin propria sa răutate, din cauza prea marelui puteri ce o are ca calitate. Căci aflându-se de același feliu cu sângele, în același loc și de aceeași calitate, și producând în el o căldură mai mare ca de ordinar, și tot sângele ce este împrejur trecând într'o temperatură peste marginele simetriei, din cauza liquidității lui, produce chlorosa (gălbănarea); deci împreună cu acest sânge stricat, el (veninul) se împrăștie prin toate membrele corpului, fiind-că totul a viciat deja, eară pe om îl face fără voce, îl face de a-și da duchul. Dară pentru ce ore vi s-au spus vouă cu atâta amănunțime aceste împrejurări? Pentru ca din povestirea amărăciunii sensibile să ajungem la acea a amărăciunii morale, care vatămă mai 'ntăi spiritul ce o a născut, resturnând totul pe dos, după care apoi simțind răutatea ei cea nesuferită, să fugim de dânsa. După cum aceia vatămă întregul organism, ast-feliu și aceasta vatămă toate facultățile intelectului, și duce pe cel stăpânit de ea în prăpastia gheenei. Vi s-au spus acestea, dic, ca examinându-le cu precisiune, să fugim de acest rău, să înfrânăm această feară sălbatecă, și chiar să scötem răul din rădăcină, dând ascultare lui Pavel, care dice: „Tötă amărăciunea“ nu să se tempereze, ci „să se lepede de la voi“. Pentru că de ce imi trebuie mie ast-feliu de lucruri rele? De ce'mi trebuie să am în stăpânirea mea o ast-feliu de feară sălbatecă, carea la urmă sfârșăște în a'mi abate spiritul din calea binelui, și a-l trage după sine în exilul perpetuu?

Să dăm ascultare lui Pavel, carele dice: „Tötă a-

mărăciunea să se lepede de la voi". Dară vai! câtă denaturare în noi! Unia sunt atât de simpli, în cât chiar se fericesc pe dênșii pentru aceasta, se fălesc cu acest rău, se mândresc; de și e necesar de a face totul ca noi să ne mândrim, și să ne fericim pentru altele, eară nu pentru aceasta. «Cutare om, dicit tu, este veninos, este scorpie, e un șerpe, o adevărată viperă, pentru care toți îl cred de teribil.» Dară de ce te temi de cel veninos, omule? «Să nu mă vatâme, dicit, să nu'mi pricinuiască vre-un rău, căci eu sunt fără experiență în aceste lucruri. Mă tem ca nu cum-va să mă iee pe mine, om simplu și fără să fi prevădut vicleniile lui, să mă prindă în cursele lui, și să mă încurce în mrejele lui, cele pregătite spre amăgirea noastră».... Acum chiar mi-a venit a rîde, căci în adevăr acestea sunt vorbe de copii, ce se tem de acelea de care nu trebuie a se teme. Nimeni nu merită mai mult despreț, și de nimeni nu trebuie a rîde mai cu poftă, ca de omul veninos și viclean, pentru că nimic nu e atât de slab, ca amărăciunea, carea face pe ómenii proști și fără de minte. Dară nu vedeți că răutatea e órbă? Nu ați audit că cel ce sapă grópa altuia, singur cade în ea? «Dară cum să nu ne temem de un spirit plin de tulburare»? dicit tu. Dacă e vorba ca noi să ne temem de cei veninoși ca de demonizați și de cei nebuni, cari fac totul fără conșciință, sunt de acord și eu; dară ca să ne temem de dênșii pentru că ar putea face lucruri mari contra noastră, aceasta nicî-odată nu va fi. Nimic nu e mai propriu pentru economisirea lucrurilor, ca înțelepciunea noastră, și tot-odată nu pòte fi vre-o altă pedecă înțelepciunii noastre, ca viclenia, răutatea și bănuiala. Nu vedeți corpurile celor cholericî (care au prea mult venin în ele) cât sunt de desgustátore, și cum s-a veștedit în ele ori-ce urmă de înflorire? cum sunt slabe, bicisnice, și neapte de ori-ce? Intocmai așa sunt și spiritele celor veninoși. Chlorosa (gălbănarea) spiritului nu e alt nimic, de cât răutatea. Nu este puternică răutatea decî, nu este de loc. Voiți pòte ca ceia ce dic să o probez prin exemplu, punendu-vă față în față icóna omului răutácios cu a celui sincer? Abesalom era răutácios și căuta ca pre toți să-i atragă în partea sa. „Și a mánecat Abesalom, dice, și a statut spre mîna că-ei porței, și a fost când venia la împăratul la judecată ori-ce om, carele avea judecată, striga că-tră el Abesalom și dicea lui: din care cetate ești

tu?“, voind prin aceasta a’și apropia pe fie-care. Privește, cât viclesug avea. David însă era sincer. Și acum privește și sfârșitul amândurora, privește de câtă reutate era plin sufletul aceluia, care fiind-că nu avea în vedere de cât cum ar putea să vatăme pe tatăl său, era orbit în toate cele-l-alte. Nu însă așa făcea David, ci duple cum dice scriptura: „Cel ce umblă drept, umblă cu nădejde, eară cel ce strîmbează căile sale, se va cunoște“ (Pilde 10, 10), și cu drept cuvânt, căci cel ce umblă drept, nu spionează, nu se uită cu curiositate în toate părțile, nu se gândește să facă nici un rău. Deci să dăm ascultare și să credem pe fericitul Pavel, să jelim și să plângem pre cei veninoși, să facem tot posibilul ca să scotem reutatea din spiritul lor. În adevăr că fie-care om are în sine venin, element de alt-feliu folositoriu; vorbesc de veninul cel indispensabil, fără de care omul nu poate trăi. Dară dacă de multe-ori noi scotem afară chiar din acest venin, de și poate ne folosește mult, apoi cum nu este cu adevărat absurd, ca să nu facem nimic cu veninul din spirit, nici să ne încercăm de a-l deșerta, ca pe un element nu numai nefolositoriu, ci încă mult vătămătoriu chiar?

„De i se pare cui-va între voi, că este înțelept în veacul acesta, nebun să se facă, ca să fie înțelept“ (I Corinth. 3, 18), dice acest fericit. Acum ascultă și pe Luca, carele dice: „Și frângend în casă pâne primiaŭ hrana cu bucurie și cu prostimea inimei, lăudând pre Dumneđeŭ, și avend char cătră tot poporul“ (Fapt. 2, 46. 47). Dară nu vedem noi și astă-dî pe cei sinceri și simpli bucurându-se de cinste din partea tuturor? Nimeni nu invidiește pe unul din aceștia când face bine, nimeni nu intervine când el greșășce în ce-va, ci toți se bucură când el face bine, precum și când face vr-un rău toți îl compătinesc. Dacă însă vr’un om veninos ar prospera vre-odată, ca de o întâmplare rea toți sunt triști, pe când dacă face vre-o faptă urită, toți se bucură. Deci să-i jelim și să ni fie milă de dênșii, căci în ori ce parte se vor întorce îi vor găsi numai dușmani. Și Iacob era sincer, și tocmai prin această calitate a învins pe reutaciosul Isav. „Înțelepciunea nu locuiește în sufletul reutacios“, dice Solomon în pildele sale.

„Tótă amărăciunea să se lepede de la voi“ adecă să nu mai rămână nimic. O dice aceasta apostolul

căci el cunoșcea bine, că odată mișcată ea va aprinde întregul interior al omului, după cum se aprinde o șură de paie numai de la o simplă scântee. Ce anume este amărăciunea, vom pricepe exact, când vom examina. Bărbatul bănuitoriū, perfid, carele vecinic e pregătit de a face rău, carele tóte le vede și le bănuiește în rău, unul ca acesta e stăpănit de amărăciune, și din el nu se naște de cât numai mânia și iuțimea. Intr'un ast-feliū de suflet nu locuiește mulțămirea și veselia cea spirituală, căci rădăcina mâniei și a iuțelei este amărăciunea. Un ast-feliū de om vecinic e trist, vecinic gânditoriū, vecinic cu fruntea încrețită, și nici-odată nu are sufletul liniștit. Dară, duple cum am ȓis, singuri îi culeg mai 'nteiū ródele rēutăȓilor lor. „Și strigarea“, ȓice mai departe. Dară de ce împedecă óre strigarea? Pentru că chrestinul adevērat trebuie a fi tot-deauna calm. «Dupre cum calul pórta în spete pe cālăreț, tot așa și strigarea duce în spete iuțimea. Deci împedecă calul, ȓice, și atunci ai nimicir pe cālăreț.»

*) Audă aceștea mai cu sāmă femeile, care pentru fie-ce lucru țipă și rēcneșc. Intr'un singur cas e folositoriū de a striga și a rēcni, în a predica și a învăȓa; aiurea de loc, și nici chiar în rugăciuni. Dacă voeșci să afli din chiar firea lucrurilor, ei bine, nu rēcni nici-odată, și să șci că nici-odată nu te vei iuȓi. Iată leacul calmărei. Dupre cum nu e posibil ca cel ce nu rēcneșce să se iuȓiască, tot așa nu e posibil ca cel ce strigă și rēcneșce să nu se iuȓiască. Să nu'mi spuȓ de cel ce ține minte rēul, de cel ce'și resbună, să nu'mi spuȓ de amărăciunea și de veninul ce de la natură îl avem în noi, căci noi discutăm cum am putea scóte din rădăcină această patimă. Așa că nu puțin contribuie la ajungerea scopului propus, dacă noi ne vom deprinde de a nu mai striga nici-odată, și de a nu mai țipa. Când tu vei lepăda de la tine țipetul și rēcnetul, prin aceasta tai aripile iuțelei, și împedeci de a se mai umfla buba din inima ta. Dupre cum nu e posibil de a te lupta cu cine-va, fără să ridici mânele în sus, tot așa nu e posibil ca țipând să nu te iuȓești. Leagă mânele luptătoriului cu pumnul, și apoi ordonă'i ca să se lupte; dară nu va putea să o facă. Tot așa e și cu mânia și iuțimea. Strigarea și țipetele iritează chiar și pe cel ce de feliul lui nu este póte iritabil. De aici mai ales vine iuțimea la unia, de

*) Partea morală. Nu trebuie a se iuȓi cine-va, și stăpânele nu trebuie a bate pe servitórele lor fără rāndueală (Veron.)

aici și femeile se infuriază pe servitórele lor, umplu tótă casa lor de țipete și rēnnete, și de multe-ori chiar cei ce trec pe uliță, dacă casa e la stradă, aud țipetele stăpânei și plānsetele servitórei. Ce pôte fi, cu adevērat, mai uricios ca acest fapt? «Audī tu bocetele? se întrebă vecinele: ore ce s-a întâmplat acolo?» și tóte imediat se lupilează și se uită prin gard să vadă ce este. «Cutare, dice, i-și bate servitóreia». Repet încă: ce pôte fi mai uricios și mai fără rușine? Dară ce? Nu trebuie a lovi ore? Nu dic aceasta; trebuie de sigur, însă nu incontinuu și nici fără măsură, nici din cauza unor greșeli ore-care, ea bună-óră dacă ar lipsi de a face vre-un serviciu, ci, dupre cum dic în tot-deauna, numai atunci când servitóreia își valămă sufletul său. Dacă pentru această causă o bați, toți te vor lăuda, și nimeni nu te va acusa; dară dacă o bați numai din cauza ambițiunilor saū și a nedreptăței tale, toți te vor desaproba pentru crudime și neomenie. Și ceia ce este mai uricios, că sunt unele stăpâne atât de sălbaticе și neomenose, că bat intr'atât de mult, în cât vinătăile nu se trec de pe corp timp de mai multe zile. Desbrăcând pe bietele fete servitóre, le leagă de multe-ori de piciórele paturilor, și chiamă și pe bărbat ca să vadă acest fapt. Vai! și cum nu-ți trece prin minte în acel timp amintirea gheenel? spune-mi; căci după ce desbraci pe servitóre, apoi o mai arăți încă și bărbatului? Și nu te rușinezi dacă el te desaprobă? Și ceia ce este mai mult încă, că îl ații și pe dēnsul și îl forsezi ca să o lege, după ce maiântēiū ai ocărit pe acea nenorocită cum ți-a venit la gură, numind'o Thesalidă, fugară și altele de acest feliū. Mânia ta nu 'ți mai cruță nici chiar gura, ci are în vedere numai un singur lucru, cum să 'ți satisfaci contra acelei nenorocite, fie chiar că te necinsteșci singură. Și după aceasta apoi se pune pe scaun, întocmai ca și un tiran, chiamă pe copii, chiamă pe cei-l-alți servitori, și în fine pe bărbatul ei cel lipsit de minte îl face ca un feliū de calău. Dară ore de acestea trebuie să se petreacă în casele chreștinilor? «Dară sunt vielene servitórele, dici, și impertinente, sunt nerușinate și incorigibile». Șciū și eū, însă e posibil de a le îndrepta pe altă cale, cu amenințările, cu înfricoșările, cu cuvintele care pot a o mișca mai mult, și pe tine te apără de rușine. Tu care ești liberă, ai pronunțat vorbe uriciose, și nu te rușinezi ore mai mult, de cât voești să o rușinezi pe ea? Dară apoi dacă ea trebuie a se duce la baie, va purta pe spetele ei vinătăile ce i-ai făcut, care vor fi dovada cea mai evidentă despre crudimea ta.

«Dară sunt de nesuferit, ȃicȃ, și nu merită nici-o iertare». Șciū și eū, însă, dupre cum am mai ȃis, întorce-o din calea cea retăcită prin alte mijlăce, și nu numai cu bătăile și cu grăza, ci mai întrebuintăză și vorba bună, mai întrebuintăză și blăndeța. Dacă ea este credincioasă, inchipui-ȃi că a devenit sora ta. Tu ești stăpână, eară ea te servește. Dacă e bețivă, împedecă ocasiile beției, cheamă pe bărbatul tēū și sfătuiți-o împreună. Pote nu veȃi și nu pricepi cât de uricios lucru e de a vedea pe o femeie bătēnd? Ceȃ ce au legiferat asupra bărbatilor diferitele munci, fōrte rar au ajuns la crudimea de a ordona să se bată vre-o femeie, ci mânia lor s-a întins pote până la a dispune ca să se lovească cu piciorul. Atăta sfială au avut cătră natura femeilor, în cât chiar dacă era vre-o necesitate absolută, totuși nu se atingeau măcar de femeie, dacă mai ales era și îngrecată. Prin ast-feliū de purtare femeile se fac urite bărbatilor lor. «Dară ce e de făcut, dacă ea curvește»? Mărit'o după bărbat, împedecă ocasiunile curviei, nu da voe ca să se facă necuviinți în casa ta. «Dară dacă este tălhărită, ȃicȃ, ce să fac»? Păzește-te și priveghiază. Dară tu ȃicȃ: «apoi eū să o păzesc, eū să fiū păzitoriul ei»? O! câtă lipsă de minte! Și de ce, mă rog, nu ai fi păzitoriul ei? Ōre nu are și ea același spirit ca și tine? Nu a învrednicit'o Dumneȃu și pe ea de a avea aceleași însușiri ca și tine? Nu din aceeași masă duhovnicească se împărtășesce ca și tine? Nu este și ea părtașă același binefaceri? «Dară ce să fac, ȃicȃ tu, dacă e rea de gură, dacă rēspunde și e bețivă»? Așa va fi; de cât eū te întreb, câte femei libere, voiū să ȃic câte stăpâne nu sunt ōre de acest feliū? Dară Dumneȃu a poruncit bărbatilor ca să sufere tōte defectele femeilor, numai să nu fie curvă, ȃicȃ, eară cele-l-alte defecte suferi-le. Chiar de ar fi femeia bețivă, sau rea de gură, sau pismașă, sau luxōsă și prin luxul ei 'ȃi cheltuiește averea ta, tu formează-o, căci de aceia ești capul ei; pe dēnsa o ai de tovarăș vieții, și de dēnsa ai nevoie. Așa dară formează-o dupre cum trebuie, fă în fine cele ce depind de tine. Chiar de ar rēmânea necorejată, chiar de ar fura din casă, tu păzește-ȃi ale tale; dacă este rea de gură, astupă-i gura, ad-o la tăcere, însă nu prin batae. Aceasta e cea mai înaltă filosofie. Acum însă vedeți la câtă absurditate au ajuns unele dintre stăpâne, că descoper capul servitōrelor și le trag de pēr prin casă... De ce v-ați înroșit tōte la auȃul acestora? Cuvēntul meū nu e îndreptat asupra tuturor stăpānelor, ci numai asupra acelor care au căȃut in

ast-feliu de sălbătăcie. „Femeie cu capul desvălit să nu fie“, dice Pavel, și tu descoperi capul ei de brobódă? Vedî cum te insultî singură? Când tu te arăți cu capul gol, consideri faptul ca o insultă, și când apoi singură desgolești pe servitoare, nu ți se pare a fi insultă? Și apoi dici că nu se cumințește, că nu se îndreaptă? Cumințește-o cu bățul și cu loviturile cumpătate. Dară tu câte defecte nu ai, și totuși nu te îndreptezi? Acestea nu le dici dóră pentru acelea, ci pentru voi, care sunteți libere, ca nimic nedemn, nimic uricios să nu faceți, ca să nu vă vătămăți pre voi însi-vă. Dacă te vei deprinde de a te purta cu blândeță cătră servitoare și nu cu răutate, cu atât mai mult față de bărbatul tău vei fi așa. Așa dară filosofia purtării vóstre cătră servitoare, vă va folosi fórte mult în a vă atrage favórea bărbaților. „Cu ce măsură veți măsura“, dice Mântuitorul, cu aceea vi se va înapoiă“ (Math. 7, 2). Pune frîu gurei. Chiar dacă servitóra ți respunde când tu o povățuiești, să nu ți se pară greú de reușit; nepărându-ți-se greú acest lucru, tu ai ajuns la cea mai 'naltă filosofie. Sunt unele stăpâne care pe lângă altele mai adaogă încă și blestemuri asupra servitórelor. Nimic nu e mai uricios de cât ca cine-va la mânia să blesteme. «Dară ce să fac, dici tu, dacă servitóra se împodobește și caută să se facă plăcută»? Impedec-o de la aceasta, pentru care sunt de acord; însă impedec-o începînd cu tine mai 'ntăi, nu atăta prin gróză, cât prin exemplu. Fii în tóte model de exemplu bun.

„Și hula să se lepede de la voi“. Privește cum progresază réul. Amărăciunea naște mânia, mânia naște iuțimea, iuțimea naște strigarea, și din strigare se naște hula, adecă vorbele cele próste, hula naște bătăile, bătăile aduc răni, eară ranele causază mórtea. Dară Pavel nu a voit să le înșire și pe aceste din urmă, ci a dici numai în general: „Să se lepede de la voi, împreună cu tótă răutatea“. Și ce este óre: „împreună cu tótă răutatea“? Sunt unii ómenî cari mușcă pe furiș ca și câni, cari nici nu hămăiesc și nici nu supără pe cel ce trece pe lângă dênșii; când însă sunt netediți cu mâna și li se arată un feliu de blândeță, îi luându-l ca nepăsătoriu și fără băgare de samă, se reped și 'și înșing dintii. Aceștia sunt cu mult mai primejdioși, de cât acei cari ți se dau pe față de dușmani. Niște ast-feliu de ómenî sunt în tótă puterea cuvîntului câni, căci nici nu strigă, nici nu

se iuțesc, nici nu amenință pe cine-va când sunt neliniștiți, ci pe furis împletesc tot felul de viclenii, făuresc miș de rele, și'și răsbună prin fapte pipăite. Pe unia ca aceștia 'i vizază apostolul. „Să se lepede de la voi, împreună cu totă răutatea“, adică păzește-te nu numai de vorbele cele proste, ci și de faptele cele vrednice de hulă. «Eū, pare că dice apostolul, de aceia am pedepsit limba ta, și am oprit strigarea și răcnetul, pentru ca să nu se aprindă focul mai tare; dară dacā tu încă întreții înăuntrul tău cărbunii și flacăra, apoi la ce 'ți va fi de folos tăcerea? Său pōte nu știi că focurile atunci sunt mai grozave, când ard înădușit și nu sunt vedute de cei ce stau afară? Nu știi că și plagele sunt mai primejdiōse, pe câtā vreme nu au început a se usca la suprafață? Nu știi că și frigurile acelea sunt mai primejdiōse, care ard așa dicēnd interiorul omului? Ast-feliū și iuțimea e mai grozavā ca toate cele-l-alte, căci ea prăpădește spiritul omului. Dară și aceasta „să se lepede de la voi, dice, împreună cu totă răutatea“, fie mare, sau mică».

Să ascultăm deci pe Pavel, și totā amărăciunea cum și totā răutatea să o alungăm de la noi, ca să nu intris-tăm pe Sântul Duch. Să scōtem din rădăcinā amărăciunea, și să o tăiem cu totul, pentru că din amărăciune nu iesă nimic bun, nimic sănătos pentru suflet, ci toate nenorocirile, lacrimile, plânsetele și suspinele. Dară nu vedeți voi, cum simțim repulsiune cătră acele feare sălbaticе, ce răcnesc și urlă, cum de exemplu e leul, ursul, lupul și altele de acest felū? Nu însă tot așa și oea; de ce? pentru că din gâtul ei nu iesă răcnet sau urlare, ci o voce blajină. Chiar și dintre instrumentele musicale, acele care țipă sunt desplăcute urechei, ca de pildă: timpana, trîmbițele, etc., pe când acele care au un sunet mai dămol, ca de exemplu: chitara, fluerul, flautul, naiul, etc. acestea sunt plăcute la auđ. Deci așa să ni exercităm spiritul nostru, ca să nu țipăm, și cu acest metod noi vom scapa de iuțime. Când noi am reușit de a tăia din rădăcinā această patimā, singuri mai înainte ne vom bucura de liniștea sufletească, și cu mulțămire vom pluti pe marea acestei vieți spre limanul cel fericit; căruia fie a ne învrednici, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVI.

„Tótă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula, să se lepede de la voi, împreună cu tótă răutatea. Fiți unul cătră altul buni, milostivi, iertând unul altuia, precum și Dumneđeū v-a iertat vouē întru Christos“ (Cap. 4, 31. 32).

Nu e deajuns numai de a te lăsa de răutate, dacă voești a te bucura de împărăția ceriurilor, ci e necesitate și de săvârșirea multor fapte bune. Pentru ca să scăpăm de gheena, trebuie a ne depărta de răutăți, dară de voim a ne bucura de împărăția ceriurilor, e absolut necesar de a ne ținea strinși legați de virtute. Sau pôte nu știți, că și în judecățile lumești, când se examinează cu amănunțime fie-care din faptele săvârșite, și când ia parte la aceasta întreaga cetate, nu știți, ție, că așa se procedează? Căci era un vechiū obicei și la cei lumești de a încununa cu cunună de aur, nu pe cel care nu a făcut nici un rău cetăței,—căci pentru aceasta ajungea faptul că nu era responsabil de nimic,—ci pe acela, care era dovedit că a făcut cele mai mari binefaceri. În acest mod numai unul ca acesta se cădea de a se bucura de cinste. Dară nu știū cum se face, că puțin trebuia ca eū să uit tocmai aceia ce era necesar de a vă spune. Partea întâi a acestei omilii o resum aici, avēnd nevoie numai de o mică corectare. Decī fiind-că țieam, că spre a nu cădea în gheena ajunge depărtarea de rele, pe când vorbeam mi-aū trecut prin minte o amenințare grozavă, carea aduce după sine pedeapsa nu asupra celor ce aū cutezat de a face vr'un rău ore-care, ci asupra acelor care aū lipsit de a face binele, sau mai bine ție, asupra celor ce aū neglijat de a face chiar una dintre faptele cele bune ordonate nouē. Și care este acea amenințare? «Sosind ție-ua cea înfricoșată, ție, și judecătoriuł stând pe tron, oile le-a pus deadreapta, eară caprele deastânga, și cătră oi a ție: „Veniți bine-cuvēnțații părintelui meu, de moșceniți împărăția cea gătită vouē de la întemeerea lumei, că am flământit și mi-ați dat să mănânc“ (Math. 25, 34. 35). Aceasta e și bine; pentru că trebuia ca îi să primiască rēsplata filantropiei lor. Însē ca acel ce nu aū împărțit pe cei lipsiți din ceia ce aveaū, să fie

pedepsiți nu numai cu lipsirea bunătăților, ci încă să fie și trimiși în focul gheenei, ce rațiune poate avea? Are o rațiune foarte însemnată, și încă nu mai mică ca cea dintei. Prin acestea noi învățăm, că cei ce fac binele se vor bucura de bunătățile cele din ceruri, pe când acei ce de și poate nu pot fi acuzați pentru vr'un rău, dară totuși fiindcă au neglijat de a practica fie chiar una din faptele bune, vor fi târâți în focul gheenei împreună cu cei ce au făcut totă viața lor numai rele. Ar putea dice cine-va, că chiar numai de nu ar face binele, — de și poate nu face fapte rele, — și totuși faptul acesta e în sine o parte din răutate, pentru resonul că este rezultat din trândăvie, eară trândăvia e o parte din rău, sau mai bine dis, nu numai o porțiune, ci chiar cauza și rădăcina răului, pentru că în definitiv trândăvia învață pe om toate relele. De cât e mai bine ca să nu ni mai punem niște ast-feliu de întrebări necugetate, ca de exemplu: cel ce nu a făcut nici un rău în viața sa, dară în același timp nu a făcut și nici un bine, în care anume loc va sta?... pentru că chestiunea e limpede. A nu face cine-va binele, este același lucru cu a face răul. Căci spune-mi: de ar avea cine-va un servitoriu, care nu ar fura, nu ar insulta, și nici nu ar răspunde stăpânului, însă ar fi bețiv poate, și ar sta totă ziua fără să facă vre-o treabă, și nu ar face nimic din cele ce ca servitoriu e datoriu de a face, ei bine, ore pe unul ca acesta nu l-ar biciui stăpânul, nu l-ar bate? spune-mi; și cu toate acestea el n-a făcut nici un rău. Însă chiar faptul că nu a făcut nimic, este în sine rău. Dară să întindem vorba mai departe, să ne raportăm și la viața de toate zilele. Fie un agricultor, bună-ora, care întru nimic nu ni vatămă interesele noastre, nici nu ne huleșce, nici nu fură, ci numai că își leagă mânele sale, șede acasă totă ziua, nici nu ară, nici nu samănă, nici nu injugă boii, nici vie nu lucrează, și în fine nici nu se dedă la munca pământului; ei bine, ore nu pedepsim noi pe unul ca acesta? De și pe nimeni nu a nedreptățit, totuși el nedreptățește, duple vorba comună, prin faptul că cu nimic nu contribuie din parte-i la prosperarea comunității în general. Dară ce? spune-mi: dacă unul dintre meseriași, bună-ora, nu ar vatăma pe vr'un tovarăș de aceeași meserie, sau și pe altul care are altă meserie, dară totuși prin faptul că el nu lucrează nimic, nu ore ni se vatămă interesele întregii comunități? Voești să întindem vorba și asupra corpului nostru? Iată, bună-ora, că mâna nici nu loveșce capul, nici nu taie limba, nici nu scôte ochii, și nici nu face vr'un alt rău de

acest feliu, ci numai că stă nelucrătoare, și nu și indeplineșce serviciul ei față de întregul corp; ei bine, ore nu merită de a fi tăiată mai bine, de cât se mai fie purtată în nemiscare și vatămând corpul în general? Dară ce? Dacă gura de pildă, nu ar mușca mâna, nici peptul, și cu toate acestea ar lipsi de ași face datoriile ei, apoi nu ar fi mai bine ore de a o astupa cu totul? Deci, dacă fiind vorba de servitori, de meseriași, și de corpul nostru, și noi găsim că este o mare nedreptate, nu numai de a nu face vr'un rău, ci încă chiar și când lipsește de a face vr'un bine ce-i este impus prin firea lucrului, cu atât mai mult se poate dice aceasta, când e vorba de corpul lui Christos. Pentru aceia și fericitul Pavel, trăgându-ne de la faptele cele rele, ne duce spre fapta bună.

*) Ce folos este, spune-mi, dacă tu ai scos din pământ toți spinii, dară nu ai aruncat în ogor semintele cele bune și trebuitoare? Osteneala ta rămânând zadarnică, te va răntorče earăși la paguba dinteiu. Pentru aceia și Pavel purtându-ni de grijă, nu a mărginit ordinațiunile sale numai la sustragerea și tăierea din rădăcina a relelor, ci ne îndeamnă ca cât mai grabnic să ne înfătoșăm cu plantațiunea complectă a bunătăților. Dicând el: „Totă amarăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula să se lepede de la voi împreună cu totă răutatea“, a adăogat imediat: „Și fiți unul cătră altul buni, milostivi, iertând unul altuia“, căci acestea sunt porniri sufletești și dispozițiuni lăuntrice bune și cu adevărat chrestinesci. Nu e de ajuns de a ne scăpa de o aplecare ore-care a spiritului, și apoi a cădea earăși în alta, ci e nevoie ca să fim vecinic în mișcare, și însuflețiți de dorința de a fugi de rele, ca ast-feliu să ajungem în deplina stăpânire a bunătăților. Căci dacă și corpul s-ar putea izbăvi vre-odată de culorea cea neagră, nu de odată însă ar putea deveni alb. Dară e mult mai nimerit ca să scotem exemplele din faptele cele pendinte de voința noastră, de cât din acele naturale. Cel ce nu este dușman, nu se poate dice că este prieten în totul, ci este, așa dicând, neutru, adecă nu arată nici dușmănie, nici prietenie, duple cum se găsec față de noi cei mai mulți dintre omeni.

*) Partea morală. Cum că trebuie a săvârși cele contrare răutății, care deja a fost îndepărtată; pentru că nu este nici un folos, dacă iuțimea a fost desrădăcinată, și cu toate acestea dragostea nu e iutiusă cu imbelșugare (Veron).

uri sufletesti, dispoziții lăuntrice bune ce aducărat chrestinesci: buni, milostivi, iertători

Cel ce nu lăcrămează, nu se poate dice că în general el ride, ci este, așa dicând, în starea de mijloc. Tot asemenea și în cazul de față. În adevăr, că cel ce nu este veninos, nu se poate dice că în general el este bun, după cum nu s-ar putea dice nici de cel ce nu este furios, că în general el este milostiv. Și privește cum fericitul Pavel, în puterea celei mai eminente legi de agricultură, curăță și lucrează pământul încredințat lui de marele agricultor. A nimicit semințele cele false și vătămătoare, după care apoi el se roagă și îndeamnă, ca să se planteze numai plantele cele veritabile. „Fiți unul cătră altul buni”, dice, căci dacă vei lăsa nelucrată țearina din care ai smulț spini, tu singur vei suferi earăși din cauza plantelor nefolositoare ce vor resări. De aceea e necesar ca tu să preîntinpi această nelucrare și nerodire a țearinei tale cele duhovnicești, prin aruncarea semințelor, plantarea și cultivarea plantelor bune, adecă a faptelor bune. A nimicit iuțimea, și în locul ei a sădit bunătatea; a nimicit amărăciunea, și în locu-i a pus milostivirea; a smuls din rădăcină răutatea și hula, eară în locul lor o plantat iertarea, căci, când el dice: „iertând unul altuia”, la aceasta se rapörtă; adecă ni dice: «fiți iertători, fiți îngăduitori unul altuia». Darul acesta e cu mult mai mare de cât darul în bani. Cel ce iartă datornicului datoria bănească ce o are la dēnsul, face de sigur un lucru frumos și admirabil, însă darul acesta se mărginește numai în corp, de și el își atribuie o resplătă în cele duhovnicești și în acordarea darurilor spirituale; însă cel ce iartă greșalele altuia, folosește și sufletului său, cum și sufletului celui ce a primit iertarea. Cu modul acesta, el a făcut mai blând și mai îngăduitoriu nu numai spiritul său, ci și al aceluia. Nu aruncându-ne cu furie asupra celor ce ne-au nedreptățit, noi vom putea vreo-dată a-i imblândi și a-i umili alăta, pe cât le atingem sufletele lor iertându-i. Cu modul acela noi nu am folosit nici nouē, și nici acelora, ci pe ambii am vătămat,—pe deoparte noi imitând pe mai marii Iudeilor în răsbunarea lor, eară pe de alta aceea mai mult aprindēdu-se în mânia lor. Pe când dacă noi vom resplăti nedreptatea cu blândeta, li-am dămolit totă iuțimea lor, am aședat chiar înăuntrul lor un tribunal, carele ni va da nouē votul, adecă ne va ierta, eară pe dēnsii îi va pedepsi mai grozav, de cât cum i-am pedepsi noi chiar. Singurii îi se vor osindi și se vor desaproba, căutând or-

Despre iertare

Blândetea

ce ocazie, prin care să-și plătească datoria lor cu o mai mare măsură, știind bine că a resplăti în mod egal, e tot una cu a rămânea mai pe jos, și de aceea vor lua exemplu de la noi purtându-se cu blândețe. Se vor încerca prin urmare ca să covârșască în măsură, pentru ca ast-feliu paguba ce au cauzat-o altora să o ascundă printr'o mai mare resplată făcută celor ce au pățimit din cauza lor, și ast-feliu îi vor usa de cea mai mare blândețe. Căci oamenii când sunt recunoscători, nu atâta se mahnesc pentru cei reii, cât se mahnesc pentru cei buni, cari pătimește rele din partea celor ce-i nedreptătesc. Cu adevărat că e culmea răutății, a hulei și a desprețului de a te arunca asupra celui ce pătimește, în loc să-l ajuți și să-i faci bine; pe când purtându-te așa, adecă dacă nu te vei porni cu răutate asupra-i, vei avea laudă și aprobare din partea tuturor. Deci de voiești a-ți resbuna, resbună-ți în acest mod: resplătește cu bine pe cei reii, pentru ca ast-feliu să-i faci datornici ție, și să câștigi o biruință strălucită.

Ai suferit vr'un rău? Resplătește-i cu binele, pentru că ast-feliu îți vei resbuna pe dușman. Dacă tu te arunci asupra lui, toți te vor desprețui tot așa ca și pe dânsul, eară dacă tu ai răbdat, se va întâmpla din contra, căci pe tine toți te vor aproba și te vor admira, eară pe acela toți îl vor acusa. Ce suferință mai mare ar putea fi pentru un dușman, de cât de a vedea cu ochii lui pe victimă, cum este aprobată și admirată de toți cei-l-alți? Ce poate fi mai amar pentru un dușman, de cât de a se vedea hulit de toată lumea în fața victimei lui? Dacă tu te aperi și îl și pirăști poți, apoi și tu singur ți-ai resbunat, pe când dacă îl ierți, în locul tei toți te vor apăra contra lui. Aceasta este mai grozav de cât orice suferință, adecă de a vedea pe contrariul său că are atâția apărători. De vei deschide tu gura contra lui, aceia vor tăcea, pe când dacă tu faci, nu numai cu gura ta, ci cu a multora îl vei acusa și ast-feliu mai mult ți vei resbuna. Mulți te vor acusa, dacă tu îl insulți, pentru că vor lua cuvintele tale ca isvorite din patimă, pe când dacă tu cel nedreptățit nu îl vei vorbi de rău, apoi mai cu samă atunci resbunarea ta va fi scutită de orice bănuială și va fi curată. Când cei ce nu au pățimit nici un rău sufer totuși și compătinesc și îi ca nedreptățiți, așa dicend, din cauza blândeței tale cele exagerate, o asemenea resbunare pentru tine e curată de orice bănuială.

«Dară ce? dici tu, dacă nimeni nu mă va apăra»? Află însă, că nu sunt atât de petrificați oamenii, în cât vedên-

Desm
răzbu

(fumo

Rabda
tăcerea
nedrept

du-te înzestrat de atâta filosofie, să nu te admire. Chiar de nu ți-ar lua apărarea atunci, o vor face aceasta mai în urmă, când îi vor judeca mai amănunțit împrejurările; atunci îi formându-și convingerea nevinovăției tale, vor critica aspru și vor acusa pe acela. Si chiar dacă nimeni nu te-ar admira, tu singur te vei admira de răbdarea ta, de și nu ai spune poate nimănui. Judecata binelui, care este sădită în noi,—chiar de am ajunge la reutatea cea mai mare,—este nepărtinitoare și nu se abate din calea cea dreaptă. Pentru ce credeți că Domnul nostru Iisus Christos a spus vorbele acestea: „De te va lovi cine-va peste fața obrazului cea dreaptă, întorcede-l lui și pe cealaltă“? (Math. 5, 39). Nu oare pentru aceea, că cu cât cine-va este mai mult răbdătoriu, cu atât mai mult se va folosi și pe dânsul, cum și pe adversariul său? De aceea a și ordonat ca să întorcedă și obrazul cealalt, ca ast-feliu să satisfacă pofta celui mâniat. Dară apoi cine e atât de sălbatec, ca să nu se rușineze după aceasta? Câinii, se vorbește că fac ast-feliu: când cânele latră și se repede asupra cui-va, dacă acesta se aruncă jos la picioarele cânelui, i-a temperat totă furia, și după aceea cânele nu mai face nimic. Deci dacă câinii se imblânzesc cu cel ce era gata de a fi sfâșiat de ei, cu cât mai virtuos omul care e din fire ființă cugetătoare. Dară e demn de a nu trece cu vederea o mică alusiune, care mi-a fost venit în minte mai adineo, și pe care o am fost adus de mărturie. Și care este aceasta? Diceam de Iudei și de mai marii lor că erau acușați de răsbunători. De și legea li permitea, căci dice: „Ochiu pentru ochiu, și dinte pentru dinte“ (Levit. 24, 20), însă nu ca să-și scotă ochii unii altora, ci ca prin frică de a nu suferi, să-i opriască de a face ce-va rău, cu alte cuvinte să nu facă rău altora, ca nu cum-va să sufere de la dânsii. A spus deci: „Ochiu pentru ochiu“, pentru ca să lege mânele aceluia, și nu ca să le îngăduie pe ale tale de a-i lovi, nu numai să apere ochii tăi de vre-o vătămare, ci și ai aceluia să-i păstreze sănătoși. Dară ceia ce căutam să aflăm, era aceasta: de ce, fiindu-li permisă apărarea, erau acușați când făceau așa? Ce înseamnă aceasta? Aici se vorbește de reutatea inimii. Căci în adevăr, e de ajuns unui om de înțelegere de a vedea că a covârșit pe un altul cu puterea lui, pentru ca imediat să ierte pe contrariul său pentru ceia ce i-a făcut; pe când ținând ură pentru răul cauzat, omul vindicativ niciodată nu iartă.

Deci faptul răsbunării nu este rezultatul mâniei, sau al unei iuțimi necumpătate, ci al răutății inimei cu premeditare. Dumnezeu îngăduie, poate, numai celor prinși fără de veste în vre-o primejdie, ca să se apere, și să alerge și la răsbunare, și pentru aceia dice: „Ochiu pentru ochiu“, pe când aiurea dice: „Căile celor ce țin min-te răul, sunt spre mörte“ (Prov. 12, 29). Deci dacă acolo, unde era îngăduit de a vătămă ochiul în locul celui vătămat, și atâta pedeapsă se dădea celor vindicativi, cu cât mai mult nu vom fi öre pedepsiți noi, cărora ni s-a poruncit de a ne preda pe noi însine suferințelor?

Deci să nu fim răutăcioși și răsbunători, ci să stingem din noi iuțala, ca să ne arătăm vrednici de filantropia lui Dumnezeu. „Cu ce judecată veți judeca, veți fi judecați; și cu ce măsură veți măsura, se va măsura voue“ (Math. 7, 2). Așa dară să fim cătră alții filantropi și îngăduitori, pentru ca să putem înlătura cursele din viața aceasta, și tot-odată pentru ca să ne bucurăm și noi de iertare în ziua cea viitoare, prin charul și iubirea de ömeni a Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVII.

Și fiți unul cătră altul bun, milostivi, iertând unul altuia, precum și Dumnezeu v'a iertat voue întru Christos. Fiți dară următori lui Dumnezeu, ca niște fiți iubiți, și umblați întru dragoste, precum și Christos v-a iubit pre voi, și s-a dat pre sine pentru noi aducere și jertfa lui Dumnezeu, întru miros cu bună mireazmă“ (Cap. 4, 32 și Cap. 5, 1.2).

Faptele cele trecute au mai multă putere, și se par a fi mai minunate și mai de cređut. Pentru aceia și Pavel își însoțește sfaturile sale cu fapte de acelea ce deja s-au petrecut. Niște ast-feliu de fapte au o mare putere, fiind-că e vorba de Christos, carele le a săvârșit. A zice simplu: «iartă, și ți se va ierta, sau de nu veți ierta, nu se va

Imitarea lui
Dumnezeu

ierta nici vouă», au mare putere asupra ómenilor filosofi și asupra celor ce urmează a crede, pe când Pavel nu îndeamnă numai cu de acestea, ci și cu cele ce deja au existat. Prin vorbele de mai sus îi vor putea să fugă de pedeapsă, pe când prin cele ce ni spune Pavel, vor putea a se face părtași binelui. Să imitezi pe Christos. Este deajuns numai aceasta ca îndemnare spre virtute, de a imita adecă pe Dumnezeu. Aceasta e cu mult mai mare de cât orî-ce, pentru că „El resare sórele preste cei rîi, și preste cei buni, și plouă peste cei drepti, și peste cei nedrepti”. (Math. 5,45). Nu dice simplu, că să urmăm, adecă să imităm pe Dumnezeu, ci că să-l imităm chiar când am primit de la el binele. El voește ca noi să avem unii către alții iubire părintească. O ast-fel de iubire e aceea ce se numește filantropie și îndurare. Și fiind-că nu e posibil ca ómenii existând să nu supere și să nu se supere, de aceea a găsit al doilea medicament, acela adecă de a ierta unul altuia. De și de alt-feliu nu e tot una, căci dacă tu ai iertat pe fratele tîu, și el te-a iertat la rîndul lui, pe Dumnezeu personal cu nimic nu l-ai indatorit. Tu însă, ai iertat pe tovarășul tîu de suferinți, pe cel împreună, sclav, pe dușman, și în fine pe cel ce-l ura pe dînsul. „Precum și Dumnezeu v-a iertat vouă întru Christos”, dice, punîndu-ni înainte prin aceste cuvinte o mare enigmă. «El ni-a iertat nouă nu fără primejdie, dice, ci cu pericolul fiului sîu. Pentru ca să te ierte pe tine, el a sacrificat pe fiul sîu, în însă de multe-orî nu ierți pe tovarășul tîu, de și nu veđi vre-o primejdie sau vre-o cheltueală dacă ai ierta». „Fiți dară următori lui Dumnezeu, ca niște fiu iubiți, și umblați întru dragoste, precum și Christos v-a iubit pre voi, și s-a dat pre sine pentru noi aducere și jertfă lui Dumnezeu, întru miros cu bună mireazmă”. Pentru ca să nu cređi că faptul acesta s-a petrecut în mod silnic, ascultă ce dice el, că s-a dat pre sine pentru noi. Decî, dupre cum stăpînul a tóte te-a iubit pe tine, iubesc și tu tot așa pe prietenul tîu. Póte că nu vei putea a-l iubi întocmai așa, însă tu iubesc-l pre cât poți. Vai! ce ar putea fi óre mai fericit ca asemenea voce? De ai vorbi chiar de împărăție, sau de orî-ce din lume, nimic nu este egal. } Când tu ierți fratelui tîu, prin aceasta imitezi pe Dumnezeu și te asemenezi lui. Trebuie a ierta fratelui tîu gre-

șalele, mai mult de cât i-ai ierta datoria bănească, pentru că dacă i-ai iertat datoria bănească nu ai urmat pe Dumnezeu, pe când dacă i-ai iertat greșalele, pe dânsul l-ai imitat. Și cum vei putea să dici «sunt sărac și nu pot ierta», pe când tu nu ierți chiar aceia ce ți stă prin putință? Nu cum-va aici e vr'o pagubă pentru tine? Nu cum-va aici e vorba de bogăție multă, de averea ta, sau de prosperitatea ta? Iată acum și altă povățuire mai nobilă: „Ca niște fiți iubiți” dice, adecă „sunteți datori și din alt punct de vedere de a imita pe Dumnezeu, căci pe lângă că ați luat bine-facerile acordate de el, vă numiți și fiți lui cei iubiți». „Ca niște fiți iubiți”. O dice aceasta, pe resonul că nu toți fiii imitează pe părinții lor, ci numai acei iubiți. „Și umblați întru dragoste”. Iată basa tuturor, căci unde este dragostea, acolo nu poate fi nici iușime, nici mânie, nici hulă, ci toate sunt alungate. Pentru aceia și pune el la urmă capitalul tuturor bunătăților, adecă dragostea, ca și cum pare că ar dice: «cum ai devenit tu fiu al lui? Prin faptul că ți s-au iertat păcatele. Deci dară purcedând de la același princip, prin care tu te-ai învrednicit de o ast-feliu de cinste, iartă și tu aprópelui tău» Spune-mi, te rog, dacă tu fiind legat și răspundătoriu de multe rele, te-ar lua cineva și te-ar duce în palatele împărătești... de cât e mai bine să lăsăm aceasta, și să luăm alt exemplu. Dacă tu bună-óră ai fi bolnav de friguri și chiar aprópe de mórte, și te-ar lua cineva și ți-ar da vr'un medicament folositoriu, óre nu ai prefera pe bine-făcătoriu înaintea tuturor? ba încă și numele medicamentului bine-făcătoriu, nu l-ai avea vecinic în minte? Deci dacă noi păstrăm în sufletele noastre până și timpurile, locurile și împrejurările prin care ne-am folosit, apoi cu atât mai mult trebuie a păstra în sufletul nostru faptele petrecute cu mântuirea noastră. Fii așa dară ca amoretat după dragostea evanghelică. Prin dragoste tu te-ai mântuit, și tot prin ea ai devenit fiu al lui Dumnezeu. Chiar și tu dacă ai putea să mântuești pe un altul, óre nu ai întrebuinta tot același medicament, și nu ai da aceleași povățuiri tuturor: iertați și se va ierta voue? Acest fapt de a îndemna ast-feliu, este isvorit din suflete recunoscătoare, libere și nobile. „Precum și Christos ne-a iubit pre noi”. Tu cruți și iubești pe prietenii tăi, pe când el cruță și iubește pe dușmani; de unde e cert, că faptul săvêrsit de stăpânul a toate e cu mult mai mare. Dară de ce este pusă aici acea particulă „precum”, de

cât că numai atunci ne vom bucura de charurile sale, când și noi vom face bine vrăjmașilor noștri? Și s-a dat pre sine pentru noi aducere și jertfă lui Dumnezeu, întru miros de bună mireasmă". Vezi, așa dară, că a suferi pentru vrăjmași este miros de bună mireasmă și jertfă bine primită? Chiar de ai muri pentru dânsii, atunci este jertfă adevărată, atunci vei fi cu adevărat următorii al lui Dumnezeu.

„Eară curvia, și totă necurăția, sau lăcomia, nici să se numiască întru voi, precum se cuvine sântilor“ (Vers.3). Mai sus a vorbit despre patima cea veninosă, mânia, eară aici a ajuns la expunerea unui rău mai inferior. Cum că pofta e un rău mai inferior, ascultă cum și Moisi vorbește mai întâi în lege ca „să nu uciđi“, ceia ce purcede din mânie, și apoi dice: „Să nu precurvești“, ceia ce isvorăște din poftă. Dupre cum amărăciunea, și strigarea și în fine totă răutatea și hula sunt rezultate din mânie, tot așa și din poftă rezultă curvia, necurăția și lăcomia, căci prin acestea dovedim că iubim banii și corpurile. Dară dupre cum acolo el a nimicit strigarea, care este echipajul, așa dis, în care se preumblă iuțimea, tot așa și aici el a răsturnat vorba nebunească și măscărăciunea, care sunt echipajul în care se resfață curvia, căci dice: „Și măscărăciunea, și vorba nebunească, și glumirea care nu se cuvine, ci mai virtos mulțemita“ (Vers. 4). Să nu spui glume proste, nici măscărele, și atunci tu ai stins flacăra poftel
 „Nici să se numiască între voi“, dice, adecă nici măcar să faceți vr'o amintire de ele. Aceasta scriind și Corinthenilor, dicea: „Cu adevărat că se aude între voi curvie“ (I Corinth. 5, 1), adecă, «să nu mai fie așa, ci faceți-vă toți curați, căci vorbele sunt căile pe care călătoresc faptele». Apoi ca să nu se pară că cuvântul este prea aspru și anevoios, interdicând gluma a adaos și causa, spunând: „care nu se cuvine“, adecă, care față de voi este nepotrivită. „Ci mai virtos mulțamita“, adecă cu aceasta să vă indeletniciți, căci aceasta e potrivită chrestinului adevărat. Căci în adevăr, ce folosești spunând glume? Doră numai că ai provocat risul. Spune-mi, te rog, ore curelariul va putea face vr'un object atingătoriu de meșteșugul său din materii ce nu aparțin curelăriei? De sigur că nu. Așa dară cele ce nu sunt spre folosul nostru, sunt considerate de nimicuri.

nu spui glume proaste, nici măscărele, și al. ai

*) Nici un cuvânt, decî, să nu ni fie zădarnic, pentru că de la vorbe zadarnice lesne cădem la absurdități. Timpul present nu ni este dat pentru petreceri, ci e timp de jale, de necazuri și de dureri, și tu încă vorbești glume próste? Dar care luptătoriu intrând în stadiu (locul luptelor olimpice) își părăsește lupta începută cu antagonistul lui, și se dedă la glume? Diavolul stă de față, el se învîrtește rēcînd pri'mprejurul tēu ca să te răpiască, tóte le mișcă și tóte le întórece asupra capului tēu, întrebuintază tóte mijlócele ca să te scóta din templu, scrișneșce cu dinții, mugeșce, scóte din nările lui foc și pară contra mântuirii tale, și tu încă mai stai pe loc vorbind glume, și vorbe nebunești, și cu un cuvânt vorbe de acele ce nu se cuvine a le vorbi? Dară atunci el te va putea lua în stăpânire cu multă ușurință. Ne jucăm, iubitorilor. Voești să afli conduita sântilor fiind în viață? Ascultă pe Pavel, care dice: „Trei ani ziua și nóptea n-am încetat cu lacrămî învățând pre unul fie-care dintre voi“ (Fapt. 20, 31). Decî dacă el a pus atâta interes pentru Efesenii și acei din Milet, și a întrebuintat atâta timp, nu vorbind glume, ci îndemnându-i cu lacrămî, apoi ce ar putea dice cine-va despre cei-l-alti mulți, pe cari acest fericit i-a atras la chreștinism? Ascultă-l încă, ce spune Corinthenilor: „Din multă scârbă și necaz al inimiei am scris voue cu multe lacrimi“ (II Corinth. 2, 4), și earăși: „Cine este neputincios, și eū să nu fiu neputincios? Cine se sminteșce, și eū să nu mă aprind“? (Ibid. 11, 29). Ascultă-l încă ce vorbeșce în alt loc: „Că cei ce suntem în cortul acesta suspinăm îngreindu-ne“ (Ibid. 5, 4), și cum s'ar dice, în fie-care di il veđi dorind ca să iasă din această lume, și tu încă ridi și te joci? E timpul luptei, și tu încă întrebuintezi cele de ale dăntuitorilor? Nu veđi fețele resboinicilor cât sunt de triste și de abătute? Cum li sunt de increșite sprincenele și încărcate de frică? Priveșce ochiul lor cel aspru, inima lor care saltă și se sbate cu putere, mintea lor cea abătută, tremurândă și în agonie; priveșce apoi și ordinea lor, disciplina și tactul lor ostășesc, în același timp însă și tăcerea lor, când în tabăra sunt puși în rând de bătae; și nu dic ca să nu pro-

---

*) Partea morală. Nu trebuie a vorbi în zadar. Contra celor glumeți, celor caraghioși și flusturatici, și că în tóte acestea numai evlavia covîrșitoare căștigă. (Veron).

nunțe nici o vorbă măscărăciósă, ci încă că nici așa degeaba să nu vorbiască. Ei bine, dacă aceia aflându-se în fața unor resboinici vėduți și simțiți, și totuși întrebuințază atâta tăcere, de și nu pot fi vătămăți din cauza vorbelor, apoi tu, care ai luptă și în cuvinte, și încă mai mult de cât luptă, lași descoperită această parte a ta? Sau pôte nu știi, că de aici vine, că noi ajungem la a ne gândi cum să facem rău altora? Te joci și te desfătezi, vorbești caraghiozlăcuri, cu care provoci rísul altora, și cređi că lucrul acesta e o nimică? Câte jurăminte false nu vin de la glume, câte pagube, câte vorbe murdare nu ies de acolo? «Dară, ȓici tu, glumele nu sunt de acest feliu». Ascultă însė cum el a scos tótă gluma. Acum e timp de rėsboiũ și de luptă, timp de privighere și de pază, timp de înarmare și de punere în ordine de bătae. Ascultă, ȓic, pe Christos, care ȓice: „Lumea se va bucura, eară voi vė veți întrista“ (Ioan 16, 20). Christos a fost rės-tignit pentru tine, și tu ridi? El a fost bătut și a pătimit alătea din cauza nenorocirei tale și a strimtorării ce te cuprinsese, și tu încă te dezmerđi în petreceri? Și cum nu-l vei întărita mai mult asupra ta? Dară fiind-că unora se pare faptul acesta a fi indiferent, și că ar fi greũ de a se păzi cine-va de această obicinuința, să discutăm puțin asupra lui, și să aflăm cât de mare e răul provenit de aici. De alt-feliu și aceasta e opera diavolului, de a face ca noi să desprețuim faptele ca indiferente. Mai 'ntėiũ chiar de ar fi indiferent faptul acesta, totuși nu trebuie a-l desprețui, șciind bine că de aici se nasc și se înmulțesc cele mai mari rele, care la urmă se sfărșesc cu curvie, de unde se și invederează că nu este indiferent. Să vedem acum de unde se nasc acele rele, sau mai bine ȓis, să vedem ce feliu trebuie a fi omul sânt, liniștit, blând, omul măhnit și scârbit de greutatea ce apasă asupra-i. Cel ce vorbește glume, nu pôte fi cuvios, nu pôte fi sânt; chiar Elin de ar fi, unul ca acesta este ridicul, căci numai celor de pe scena teatrului li se îngăduie aceasta. Unde este gluma, acolo este și măscărăciunea, unde este ris fără timp, acolo este și vorba murdară. Ascultă pe profetul ce ȓice: „Slujiți Domnului cu frică, și vė bucurați lui cu cutremur“ (Ps. 2, 11). Vorba murdară face spiritul usurel și trândav; ea de multe-orĩ a născut insultele, și tot din cauza ei se întâmplă lupte între indiviđi și chiar resbõe între popóre. Dară ce? Incă nu ai ajuns cu totul în virsta bărbătească? Dacă ai ajuns, apoi leapădă-te de cele ale co-

Desme
indiferent

piilor. Tu nu voești ca servitoriul tău să vorbiască în peată cuvinte fără vr'un folos, și cu toate acestea tu, care știi că ești servitoriul lui Dumnezeu, vorbești glume și caraghioslăcuri în peată? E plăcut lucru a nu se înșela un spirit privighetoriu; pe când pe un spirit ușurel și neprevădătoriu cine nu-l va putea vîna și prinde în cursă? El însuși se va slăbi cu totul, și nu va mai fi nevoie de cursa și de siluirea diavolului. Pentru ca să cunoști, apoi privește și chiar numele ce se dă unui ast-feliu de om. Glumet înseamnă un om nestatornic, un om lesne schimbăcios (εὐτράπελος), ușurel, și care se face de toate; însă o ast-feliu de purtare departe fie de cei ce se numesc creștini. Un ast-feliu de om iute se schimbă în ideile lui, iute sare din una'n alta. El trebuie ca să-și schimbe necontenit și schimele (gesturile), și vorbele, și risul, și umbletul, și în fine totul imitează, și gândul său e preocupat vecinic, cum ar putea să inventeze mai multe comicii, căci de ele are nevoie. Prin forța lucrurilor el își atrage multe dușmăni din partea celor luați în ris de dînsul, fie că a fost față și a vădut, fie că dacă nu a fost față, a auzit de la alții. Deci, departe de creștin de a-și bate joc de cine-va. Dacă lucrul acesta e bun, de ce simțiți un feliu de repulsiune către mimici? Te faci mimic (imitatoriul al altora) și nu te rușinezi? Pentru ce nu permiteți femeilor vîstre de a face aceasta? Ore nu e acesta un obicei nedemn, și un fapt nepotrivit unui om cuminte? Intr'un spirit glumet multe și mari rele locuiesc, mare ușurință și un pustiul complet de idei sănătoase. Intr'un ast-feliu de spirit s-a slăbit armonia generală, a devenit șubredă întreaga clădire, frica de Dumnezeu a fost alungată, evlavia a fost depărtată. Limba o ai nu ca să te momitărești și să batjocurești pe altul, ci ca să mulțămesci lui Dumnezeu. Nu vezi pe bufoni și pe șarlatani, sau scamatori? Aceștia sunt așa dișii glumeți. Alungați, vă rog, din spiritele vîstre o ast-feliu de patimă respingătoare, pentru că este fapt de parasiți, fapt al mimicilor, al paiatilor și al femeilor desfrânate. Departe fie de spiritele femeilor măritate, departe de spiritele nobile, sau și ale sclavilor. Când cineva este necinstit, când este desfrânat, acesta forsamente este și măscărăcios. Mulți iaă aceasta faptă ca o virtute, și cu toate acestea e mai demnă de jelit. 'Dupre cum pofta treptat și câte puțin duce la curvie, tot așa și cu glumele. La început se par a fi plăcute, dară mai apoi nimic nu e mai uricios ca ele. Căci ascultă ce dice scriptura: „Îna-

intea tunetului trece fulgerul, eară pe dinaintea omului rușinos trece charul" (Sirach. 32, 10). Nimic nu este mai nerușinat, ca măscărălile și glumele próste. } Gura omului glumeț nu este plină de char (gratiu), ci de dureri. Să alungăm acest obicei de pre la mesele noastre. Sunt unia, cari învață și pe cerșitori ca să facă așa. Vai! câtă ticăloșie, ca să facă pe acești menoroși și amăriți de a spune glume uriciose! Dară apoi, la urmă unde nu se găsește această bôlă? Dejà ea a intrat și în biserică, ba încă s-a atins și de scripturi. Să vă spun ce-va ca să vă probez cât e de mare acest rău? Mă-e rușine, de sigur, dară cu toate acestea am să spun. Voesc a arăta de unde a venit răul, ca să nu se pară că vorbesc nimicuri, și că am poftă de a discuta cu voi nimicuri, ci ca să vă pot depărta cu chipul acesta de o asemenea rătăcire. Și să nu creadă cine-va că eu inventez, vă voi spune exact ceia ce am auzit. S-a întâmplat ca cine-va să se găsească la masa unuia dintre acei ce se cred că știu lucruri mari... dară simt că v-am provocat risul, și cu toate acestea am să spun. Ei bine punându-se masa cu bucatele, gazda dicea celor de față: «luați, copii, ca nu cum-va să se mânie burta» (parodie asupra textului din Psalmul 2, 8. unde se dice: δράσαοθε παιδείας, μή ποτε ὀργισθῆ κὀριος = «luați învățatură, ca nu cum-va să se mânie domnul», care parodiat dice: δράσαοθε παιδία, μή ποτε ὀργισθῆ κοιλία = luați, copii, ca nu cum-va să se mânie burta. Trad). Alții earăși dic: «Vai ție mamona, dară mai vai de cel ce nu te are». Și în fine au introdus multe de aceste glume próste și absurdități, ca de exemplu când ved stelele resărind se întreabă: acum ore nu este vre-o naștere? Le spun acestea contra absurdității, și contra obiceiurilor rele, pentru că, în adevăr, asemenea vorbe ies dintr'un spirit pustiū de evlavie. Ore niște ast-feliū de cuvinte nu sunt demne de trăsnetele ceriului? Și multe ar găsi cine-va de acest felū, care se vorbesc de unia. De aceia vă rog, ca alungând de pretutindene acest obicei, să vorbim numai de acelea ce sunt convenabile, și nici de cum gurile sante să nu mai rostiască cuvintele ómenilor necinstiți și desfrânați. „Ce împărtașire are dreptatea cu fără-de-legea? Sau ce împreunare are lumina cu întunecul“? (II Corinth. 6, 14). E de dorit deci, ca să fugim de toate aceste absurdități, și să ne păstrăm cugetul nevătămat de ast-feliū de lucruri, ca ast-feliū să ne putem bu-

cura de bunurile făgăduite nouă. Omul glumeț iute devine și ocăritoriu al altora, dară ca batjocuritoriu și bārfitoriu al altora el își îngrămădește asupra capului mii de rele. Deci, iubitorilor, punând în rânduială cele două aplecări ale spiritului nostru, voiți să dic pofta și mânia, și legându-le la un loc cu dreapta judecată, ca pe niște cai iuți de la trăsura, să le dăm ca vizitiu mintea noastră, ca ast-feliu să putem lua premiul chemărei noastre de sus. Căruia fie ca să ne învrednicim cu toții, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVIII.

„Că aceasta să știți, că tot curvariul, sau necuratul, sau lacomul, care este slujitoriu idolilor, n-are moșcenire întru împărăția lui Christos și Dumneșeu. Nimeni pre voi să nu vă înșale cu cuvinte deșarte, că pentru acestea vine mânia lui Dumneșeu preste fiii neascultarei“ (Cap. 5, 5. 6).

Au fost, după cât se pare, și la strămoșii noștri unia, cari deslegaă mânele poporului, și puneau în practică cele spuse la Iezechiil (cap. 13, 19), sau mai bine dis cei ce săvârșau cele ale pseudoprofeților, cari pentru un pumn de orz spurcau pe Dumneșeu în fața poporului său. Aceasta mi se pare că și acum se practică de unia. Când noi dicem, că cel ce chiamă pe fratele său nebun, se duce în gheena, alții spun: «da? cel ce chiamă nebun se duce în gheena? nu, nu se poate», dic îi. Deasemenea când noi dicem că lacomul este idololătru, și aceasta earăși o resping cu despreț, spunând că acest cuvânt este exagerat, și cu acest chip îi își bat joc de toate poruncile. La unia ca aceștia făcând alusiune Pavel, scrie Efesenilor: „Aceasta să știți, că tot curvariul, sau necuratul, sau lacomul, care este slujitoriu idolilor, n-are moșcenire întru împărăția lui Christos și Dumneșeu“, după care apoi adaoge: „Nimeni pre voi să nu vă înșale cu cuvinte deșarte“. Așa dară acestea sunt cuvinte deșarte,

care au ore-care grații momentane, însă nu se pot reprezenta în realitate, căci nu e de cât o înșălăciune. „Pentru acestea vine mânia lui Dumnezeu preste fiii neascultării“, adică pentru curvie, pentru lăcomie, pentru necurăție, sau că poate pentru acestea, și pentru înșălăciune, fiind că sunt înșălătore. Fii ai neascultării numește pe cei ce nu ascultă de el. „Deci să nu vă faceți împreună părtași ai acestora, că erați ore-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul“ (Vers. 7, 8). Privește cu câtă înțelepciune i-a îndemnat. Mai întâi începe cu Christos și le dice: «să vă iubiți unul pe altul și pre nimeni să nu nedreptățiți», apoi îi îndeamnă cu frica de pedeapsă și de gheena. „Erați ore-când în întunerec, dice, eară acum lumină întru Domnul“, ceia ce dice și în epistola către Romani: „Care dară ródă ați avut atunci întru acelea, de care acum vă rușinați“ (Rom. 6, 21)? și li aduce aminte de răutatea lor cea mai dinainte, ca cum li-ar dice: «pricepeți deci, ce erați voi odinióră, și ce ați devenit acum; nu vă întorceți înapoi la răutatea de mai înainte, nici nu abusați de charul lui Dumnezeu. „Erați ore-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul“, nu dóră prin meritul vostru, ci prin charul lui Dumnezeu acordat vouă, căci voi nu ați fost vrednici de el». „Ca fiii luminei să umblați“. Dară ce înseamnă: „fiii luminei“? Aceasta o arată mai departe. „Că ródă Duchului este întru tótă bunătatea, și dreptatea, și adevărul. Cercând ce este bine plăcut Domnului“ (Vers. 9, 10). Când el dice: „întru tótă bunătatea“, face alusiune la cei ce se iuțesc și la cei veninoși; eară când dice: „și dreptatea“, are în vedere pe cei lacomi, și când dice: „și adevărul“, el se rapórtă la plăcerile cele minciunóse. «Deci nu acelea pe care vi le-am spus mai sus, dice, trebuie a le practica, ci cele contrare lor, și în tóte acestea să aduceți ródă duhovnicească» Așa dară, acelea sunt isvorite dintr’o minte copilărească. „Și nu vă amestecați cu faptele cele fără de ródă a le întunerecului, ci mai vîrtos și le defăimați“ (Vers. 11), eară mai departe adaoge: „Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșii, rușine este a le și grai. Eară tóte vădindu-se de lumină, se

arată, că tot ce se arată, lumină este“ (Vers. 12. 13). A ȳis că lumină sunteți, dară lumina vădește cele ce se fac intr'ascuns. „Dacă voi, ȳice, ați fi virtuoși și admirați, de sigur că ce-ı r u nu s-ar putea ascunde. Căci precum sfeșnecul aprins luminează pe toți și pe t te din casă, ear  hoțul nu ar putea intra, tot ast-feliu și lumina v str  strălucind, cei rei vor fi v diți și prinși“. Așa dară trebuie a mostra pe alții pentru faptele lor. Dar  atunci cum de ȳice M ntuitoriu! : „Nu judecați, ca să nu fiți judecați.“ (Math. 7, 1)? El a permis a mostra, dar  nu a condamna, adecă a inv ta, și a mai ȳis aceasta cu privire la cele mai mici greșale, de pildă : „Ce veți paiul ın ochiul fratelui t u, ear  b rna care este ın ochiul tău, nu o simți“ (Ibid. 7, 3)? Și ce este aceasta ce el spune? Dupre cum rana, pe c t timp stă ascunsă și curge pe de-supt—fiind acoperită deasupra—nu se bucură de nici-o ıngrijire, tot ast-feliu și p catul: ıntru c t timp este ascuns, ca cum ar fi ın ıntunerec, el cutează mult ın liniște, dar  când se dă pe față, se face lumină, nu d r  că p catul devine lumină, ci cel ce l-a făcut, se arată la lumină. Când el este adus la mijloc, când a căpătat povește, când s-a pocăit, și c știgat iertarea,  re nu ai alungat ıntunerecul de la d nsul? Nu ai vindecat atunci rana lui? Nu ai prefăcut nerodirea lui ın rod bun? Său că spune aceasta prin vorbele de mai sus, său că ȳice, că viața v str  fiind arătată, este lumină, pentru că ın definitiv nimeni nu'și ascunde viața cea nepătată, pe c nd cele dosite se ascund tocmai spre a fi la ıntunerec. „Pentru aceia ȳice : „deșteapt te cel ce dormi, și te scólă din morți, și te va lumina Christos“ (Vers. 14). Prin cel ce d rme și este mort, el ıntelege pe omul aflat ın p cate, pentru că și acesta emană din el duh re rea, ca și omul mort, și acesta e nedeșceptat, ca și cel ce d rme, nu vede nimic, ca și acela, ci numai că visaz  și ıși ınchipuie. „Și te va lumina Christos“ (*καί επιψ σει σοι   Χριστός*), ceia ce este mai exact, pe c nd alții ȳic : „Și te vei atinge de Christos“ (*καί επιψ σεις τοϋ Χριστοϋ*). Depărtează-te de păcat, și vei putea vedea pe Christos. „Tot cel ce face r le uraște lumina, și nu vine la lumină“, (Ioan 3, 20), ȳice M ntuitoriu!, pe c nd cel ce nu face rele, vine. Aceste vorbe nu le spune numai cu privire la cei necre-

dincioși; mulți și dintre cei credincioși chiar, se dedau la răutăți mai mari de cât cei necredincioși. De aceia se pot spune și celor credincioși: „Deșteaptă-te cel ce dormi, și te scólă din morți, și te va lumina Christos“. Cătră unia ca aceștia se potrivește a li se spune și aceasta: „Dumnezeu nu este al morților, ci al viilor“ (Math. 22, 32).

*) Deci, dacă Dumnezeu nu este Dumnezeul morților, să viem. Unia dic, că lacomul nu este idololătru, și că dicerea aceasta e exagerată. Dară vorba nu e de loc exagerată, ci adevărată. Cum însă, și în ce mod? Ascultă. Omul lacom s-a depărtat de Dumnezeu, intocmai ca și idololătrul. Și ca să nu cređi că vorba e spusă fără rost, ascultă hotărîrea lui Christos, care spune: „Nu puteți sluji lui Dumnezeu, și lui mamona“ (Math. 6, 24). Deci dacă nu e cu putință a sluji și lui Dumnezeu și lui mamona în același timp, apoi cei ce slujesc lui mamona, singuri s-au scos din slujba lui Dumnezeu; cei ce au tăgăduit stăpânia lui și slujesc aurului ne'nsuflețit, e cert că sunt idololatri. «Dară, dic, apoi dără n-am făcut idol, nici nu am ridicat templu, nici nu i-am sacrificat oi, nici nu am vărsat vin ca semn de libații, ci am intrat în biserică, și mi-am ridicat mâinile cătră fiul lui Dumnezeu cel unul născut, și mă împărtășesc cu santele taine, iaŭ parte la rugăciuni, și în fine fac toate cele-l-alte duple cum se cade unui Chreștin. Așa dară cum eŭ mă inchin idolilor»? Apoi tocmai aceasta e mai de minunat, că după ce ai căpătat deja experiența și ai gustat din filantropia lui Dumnezeu, după ce ai aflat că bun este Domnul, tu ai lăsat pe cel bun, și ai primit în brațele tale pe tiranul cel crud, și te prefaci că slujești lui Dumnezeu, pe când de fapt tu ți-ai băgat gâtul în jugul cel greu și uricîos al iubirei de argint. Nu mi-ai spus nimic despre faptele tale, ci numai de darurile stăpânului. Spune-mi, te rog, pe ostaș de unde il judecăm noi? Când e de gardă pe lângă împărat, când se hrănește de dēnsul, și e chemat de dēnsul, sau când cugetă aceleași ca și dēnsul? A se preface că este pentru împărat și că execută ordinele lui, eară pe de altă parte a încuraja uneltirile dușmanilor, dicem că faptul acesta e mai uricîos,

---

*) Partea morală. Trebuie a ne lepăda de faptele cele rele, de lumina faptelor bune a ne apropia, și a nu trece cu vederea pe frații ce păcătuiesc. (Veron).

de cât dacă s-ar fi desfăcut singur de slujbă și s-ar fi pre-dat acelor dușmani. Și tu acum insulti pe Dumnezeu ca și un idololatriu, nu numai cu gura ta, ci și cu ale miilor de oameni nedreptățiți de tine. Inse, dici, că nu este idololatriu. Dară când îi vorbesc: ah! creștinul, lacomul, etc. atunci nu insultă numai cel care face aceasta, ci silește de multe-ori și pe cei nedreptățiți de a face același lucru, și dacă poți nu vorbesc, apoi aceasta să se atribuie mai mult evlaviei lor. Sau poți că nu vedem petrecându-se așa lucrurile? Ce altă face idololatriul, de cât că se închină patimilor, de care e stăpânit de multe-ori? Când noi dicem că se închină idolilor, el răspunde: «nu, ci mă închin Afroditei sau lui Aren» (Marte). Îi întrebăm apoi, ce este cea Afrodita? la care cei mai marcanți dintre dâșii răspund, că este plăcerea. Noi îi întrebăm ce este acel deș Aren, la care ni răspund, că este mânia. Tot ast-feliu te închini și tu lui mamona. Dacă dicem, cine este mamona? răspunsul e: lăcomia. Și tu te închini ei? «Nu mă închin», dici. Dară de ce ore? poți pentru că nu-ți pleci genunchile înaintea ei? Dară tu cu atât mai mult te închini ei prin lucrurile și faptele ce le săvârșești, și aceasta e cea mai mare închinare. Și pentru ca să afli că este așa, privește la închinarea lui Dumnezeu. Cine ore i se închină mai mult? Acei cari stau la rugăciune regulat, sau cei cari fac voea lui? E invederat că acești din urmă. Tot ast-feliu sunt și acei ce se închină lui mamona, căci îi făcând voea lui mamona, mai mult lui se închină, de și aceia închinându-se patimilor, de multe ori sunt afară de acele patimi. Așa bună-ora ar putea vedea cine-va de multe-ori un închinătoriu a lui Aren abținându-se de mânie, pe când tu nu faci nici odată așa, ci te-ai aservit cu totul patimei. Nu sacrifici oi? In schimb inse sacrifici oameni, suflete cugetătoare, pe unele prin fôme, pe altele prin blestemuri. Nici o jertfa nu e mai demnă de bachus (Διόνυσος), deul beției și al orgiilor. Cine a vedut vre-odată suflete sacrificate? Blăstemat să fie templul lăcomiei! Dacă te-ai duce la templul idolilor, ai vedea sângele caprelor și al boilor vărsat pe altare și infectat, eară de te-ai duce la templul celui lacom, vei vedea sângele oamenilor turnat pe jos; vei vedea acolo nu aripă de paseri ardând, nu fum ieșind și împrăștiindu-se în aer, ci corpuri de oameni nimicite. Unia s-au aruncat de pe stânci în prăpastie, alții și-au pus lațul în gât, eară alții și-au petrecut sabia prin grumaz. Ai vedut jertfe crude și neomenose? Voesci a vedea mai grozave ca acestea? Eu îți voi arăta nu

corpuri de oameni, ci suflete de oameni sfășiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfășia și sufletele, negreșit cu o sfășiere potrivită lor, duple cum este și mórtea sufletelor. „Sufletul care păcătuięșce, acela va muri“ (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletului nu este ca a corpului, ci e cu mult mai grozavă. Mórtea corpului despărțind corpul de suflet, pe corp l-a liniștit de multele griji și dureri, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoi corpul descompunându-se cu timpul și risipindu-se în mai multe părți, acestea earăși se unesc împreună cu aceiași rândueală ca și mai 'nainte, și așa feliu corpul își reia sufletul său. Mórtea sufletului însă e cu mult mai înfricoșată și mai grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăși se uneșce cu acesta la timpul hotărît, după care apoi este aruncat în focul cel nestins. Așa dară duple cum este mórte sufletească, tot așa este și sfășiere sufletească. Care este sfășierea corpului? Aceia că el móre, și este despărțit de energia sufletului. Care este sfășierea sufletului? Și aceasta este mórte, căci duple cum corpul atunci móre, când sufletul îl părăsășce de energia sa, așa și sufletul atunci móre, când îl părăsășce Sântul Duch de energia sa. Niște ast-feliu de morți se petrec mai ales la templul lăcomiei. Ele nu se satură, nici că sunt mulțămite numai cu sângele oamenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, sau mai bine ȃis, dacă nu vor lua în stăpânirea lor ambele suflete—al celui ce a jertfit și al celui ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomiei. Mai'nteiu este neceșitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul său pe cel ce era viu până atunci, căci când acesta scóte din gura lui blestemuri, când batjocureșce, și când își perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletului nu sunt incurabile?

Ai vėdut deci că cuvėntul nu este exagerat? Voeșci a auȃi și alt-ceva, și a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar mai uriciósă de cât aceasta? Idololatrii adorează și se închină făpturilor lui Dumneȃeu, căci ascultă: „Și au cinstit, ȃice, și au slujit făpturei de cât făcėtoriului“ (Rom. 1, 25), eară tu te închini făpturei tale, pentru că Dumneȃeu nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesățul tėu cel necumpătat. Priveșce acum risul și nebunia celor lacomi. Cei ce se închină idolilor, cel puțin respectă pe idoli, și de ar vorbi cine-va de rău contra acestora, sau i-ar insulta, îi se infuriază și se rėscóla asupra lui, pe când tu, stăpănit ca de o beție, te închini

unui lucru, care nu numai că nu este scutit de acușatiuni, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-feliu deci, tu ești cu mult mai rău de cât idololatrii, și nu ai nici un cuvânt de apărare, ca să ții, că faptul acesta nu este rău. Dacă și aceia sunt fără scusă, cu atât mai mult tu, care de mii de ori ești acusat pe la judecătorii din cauza lăcomiei, și vorbești de rău pe toți. Dacă voești, să cercetăm și de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înțelept (Înțelepciunea lui Solomon, Cap. 14, 15) țice, că un om bogat mahnit de mórtea cea fără de timp a fiului său, și negăsind nici-o mângâere în jalea lui, a făcut chipul fiului său, la care uitându-se neconținut i se părea că îl are prin acea icónă. Lingușitorii însă, al căror Dumnezeu este pântecel, încunjurând cu stimă acea icónă în respectul tatălui, au transformat obiceiul în idololatrie. Așa dară idololatria a fost introdusă din cauza slăbăciunei spiritului, dintr'o obiceiuință neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de ori-ce rațiune. Dară lăcomia nu așa. De sigur că a intrat și ea în lume din cauza slăbăciunei spiritului, și chiar s-ar putea țice că dintr'o împrejurare cu mult mai rea, căci nu a scos cine-va pe fiul său mort din casă, nici n-a căutat mângâere în jalea sa, nici lingușitorii nu l-au împins de a-i face icónă, însă cum? Vă voi spune îndată. Cain a înșălat pe Dumnezeu, căci oprind pentru dânsul ceia ce trebuia să se dea ca sacrificiu lui Dumnezeu, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al său, adică ce a fost mai rău, și cu chipul acesta răul s-a început cu Dumnezeu. Dacă noi suntem ai lui Dumnezeu, apoi cu atât mai mult a lui Dumnezeu este și protia asupra averilor noastre. Încă și aplecarea femeilor spre poște a venit tot din lăcomie. Am văzut fetele ómenilor, ce au cădut în poște, și cum din acestea au cădut earăși în iubirea de bani. A dori ca să ai mai mult de cât aprópele, pentru satisfacerea poftelor lumești, de nicăiri nu vine, de cât că s-a răcit iubirea. A voi ca să ai mai mult, de nicăiri nu vine, de cât din prostie, din misantropie și din mândrie. Nu veți pământul cât e de mare? și cu tóte acestea cu cât mai trebuitoru este aerul, și ceriul? Pentru ca Dumnezeu să-ți stingă lăcomia, privește în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă și așa răpești? Audi că lăcomia este idololatrie, și nici așa nu tremuri? Voești a elironomisi pământul? Ei bine, nu vei avea elironomie în ceriuri. Te grăbești să lași altora elironomie, ca pe tine să te lipsești de ea? Spune-mi, dacă cine-va

corpuri de oameni, ci suflete de oameni sfășiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfășia și sufletele, negreșit cu o sfășiere potrivită lor, duple cum este și mórtea sufletelor. „Sufletul care păcătuięșce, acela va muri“ (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletului nu este ca a corpului, ci e cu mult mai grozavă. Mórtea corpului despărțind corpul de suflet, pe corp l-a liniștit de multele griji și dureri, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoi corpul descompunându-se cu timpul și risipindu-se în mai multe părți, acestea earăși se unesc împreună cu aceiași rândueală ca și mai 'nainte, și așa feliu corpul își reia sufletul său. Mórtea sufletului însă e cu mult mai înfricoșată și mai grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăși se uneșce cu acesta la timpul hotărît, după care apoi este aruncat în focul cel nestins. Așa dară duple cum este mórte sufletească, tot așa este și sfășiere sufletească. Care este sfășierea corpului? Aceia că el móre, și este despărțit de energia sufletului. Care este sfășierea sufletului? Și aceasta este mórte, căci duple cum corpul atunci móre, când sufletul îl părăsășce de energia sa, așa și sufletul atunci móre, când îl părăsășce Sântul Duch de energia sa. Niște ast-feliu de morți se petrec mai ales la templul lăcomiei. Ele nu se satură, nici că sunt mulțamite numai cu sângele oamenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, sau mai bine ȑis, dacă nu vor lua în stăpânirea lor ambele suflete—al celui ce a jertfit și al celui ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomiei. Mai'nteiu este neceșitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul său pe cel ce era viu până atunci, căci când acesta scóte din gura lui blestemuri, când batjocureșce, și când își perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletului nu sunt incurabile?

Ai vėdut deci că cuvėntul nu este exagerat? Voeșci a auȑi și alt-ceva, și a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar mai úriciósă de cât aceasta? Idololatrii adorează și se închină făpturilor lui Dumneȑeu, căci ascultă: „Și aú cinstit, ȑice, și aú slujit făpturei de cât făcėtoriului“ (Rom. 1, 25), eară tu te închini făpturei tale, pentru că Dumneȑeu nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesațul tėu cel necumpătat. Priveșce acum risul și nebunia celor lacomi. Cei ce se închină idolilor, cel puțin respectă pe idoli, și de ar vorbi cine-va de rėu contra acestora, sau i-ar insulta, îi se infuriază și se rėscóla asupra lui, pe când tu, stăpănit ca de o beție, te închini

unui lucru, care nu numai că nu este scutit de acușatiuni, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-feliu deci, tu ești cu mult mai rău de cât idololatrii, și nu ai nici un cuvânt de apărare, ca să ții, că faptul acesta nu este rău. Dacă și aceia sunt fără scusă, cu atât mai mult tu, care de mii de ori ești acusat pe la judecătorii din cauza lăcomiei, și vorbești de rău pe toți. Dacă voești, să cercetăm și de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înțelept (Înțelepciunea lui Solomon, Cap. 14, 15) țice, că un om bogat mahnit de mórtea cea fără de timp a fiului său, și negăsind nici-o mângâere în jalea lui, a făcut chipul fiului său, la care uitându-se necontentit i se părea că îl are prin acea icónă. Lingușitorii însă, al căror Dumnezeu este pântecelul, încunjurând cu stimă acea icónă în respectul tatălui, au transformat obiceiul în idololatrie. Așa dară idololatria a fost introdusă din cauza slăbăciunii spiritului, dintr'o obiceiuință neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de ori-ce rațiune. Dară lăcomia nu așa. De sigur că a intrat și ea în lume din cauza slăbăciunii spiritului, și chiar s-ar putea țice că dintr'o împrejurare cu mult mai rea, căci nu a scos cine-va pe fiul său mort din casă, nici n-a căutat mângâere în jalea sa, nici lingușitorii nu l-au împins de a-i face icónă, însă cum? Vă voi spune îndată. Cain a înșălat pe Dumnezeu, căci oprind pentru dânsul ceia ce trebuia să se dea ca sacrificiu lui Dumnezeu, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al său, adică ce a fost mai rău, și cu chipul acesta răul s-a început cu Dumnezeu. Dacă noi suntem ai lui Dumnezeu, apoi cu atât mai mult a lui Dumnezeu este și protia asupra averilor noastre. Incă și aplecarea femeilor spre poște a venit tot din lăcomie. Am văzut fetele ómenilor, ce au cădut în poște, și cum din acestea au cădut earăși în iubirea de bani. A dori ca să ai mai mult de cât aprópele, pentru satisfacerea poftelor lumești, de nicăiri nu vine, de cât că s-a răcit iubirea. A voi ca să ai mai mult, de nicăiri nu vine, de cât din prostie, din misantropie și din mândrie. Nu veți pământul cât e de mare? și cu tóte acestea cu cât mai trebuitoru este aerul, și ceriul? Pentru ca Dumnezeu să-ți stingă lăcomia, privește în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă și așa răpești? Audi că lăcomia este idololatrie, și nici așa nu tremuri? Voești a clironomisi pământul? Ei bine, nu vei avea clironomie în ceriuri. Te grăbești să lași altora clironomie, ca pe tine să te lipsești de ea? Spune-mi, dacă cine-va

ți-ar hărăzi totă puterea, ore nu ai primi-o? Eată că e cu puțință acum, dacă tu ai voi. De și unia dic că se scârbesc când lasă altora averile, și că ar fi voit, ca mai degrabă să le mânânce ii, de cât să vadă pe alții devenind stăpâni pe ele, iată că nici eū nu te voiū scôte din această idee, care nu este, de cât a unui suflet slab; dară cel puțin macar aceasta să se facă: prin testamentele tale lasă pe Christos clironom. Aceasta ar fi trebuit ca să o faci pe când erai în viață, căci atunci ai fi probat buna ta dispozițiune, dară cu toate acestea fă-te generos măcar silit de împrejurări. Chiar și Christos de aceia a poruncit de a da eleimosină la săraci, ca să ne facă filosofi fiind noi în viață, ca să ne convingă de a desprețui averile, de a ne învăța ca să ne ridicăm mai pre sus de cele pământești. Dară ca tu să dai averea ta când deja ești în gura morții și când nu mai ești stăpân pe sine-ți, aceasta nu înseamnă că ai desprețuit averile. Atunci tu nu dai din ale tale cu propria ta voință, ci împins de necesitate; atunci mulțămirea se cuvine morții, eară nu ție; aceasta nu rezultă din afecțiunea ta către cei cărora li ai lăsat averea, ci din siluirea morții. Dară cel puțin facă-se aceasta măcar, fă, dic, ca macar atunci să te scapi de patimă. Aminteste-ți ceia ce ai răpit de la alții, aminteste-ți de cele cu care ai înșălat pe alții, toate înapoese-le împătrit, și așa te vei justifica înaintea lui Dumnezeu. Dară sunt unia cari ajung la atâtă nebunie și împetrire, în cât chiar nici atunci nu vor să înțeleagă frica de răspundere, ci ca cum pare că s-ar sili ca să-și atragă asupra-li o mai grozavă pedeapsă din partea lui Dumnezeu, totul fac ca să și îngreuiere pozițiunea lor. De aceia fericitul Pavel scria Efesenilor: „Ca fiii luminei să umblați“. Cel lacom însă, trăiește mai mult în întunerec, eară întunerecul cel mare prăpădește totul.

„Si nu vă amestecați, dice, cu faptele cele fără de ródă ale întunerecului, ci mai virtos și muștrați. Că cele ce se fac întru ascuns de către densii, rușine este ale și grăi“. Auziți, vă rog, toți câți aveți ca princip practic al vieții, de a nu fi urii de nimeni, ci încă chiar de a fi iubiți de toți. Iată că acela răpește diua-miada mare, și tu te temi de a-l muștra, căci dici: «ce folos voiū avea, dacă el mă va urii»? Te temi de ură dacă tu îl vei muștra după dreptate? Dară aceasta nu este o ură zadarnică. Muștră pe fratele lău, ia-ți

asupra ta dușmănia lui provenită din dragostea ce tu ai către Christos, și împedecă-l de a cădea în prăpastia spre care se duce. A te împărtăși din masa lui, a pronunța cuvinte bune, a-l încărca de salutări și de laude, pe care nu le merită, toate acestea nu dau dovada unei prietenii mari. Noi trebuie de a presenta niște ast-feliu de daruri prietenilor noștri, ca prin ele să smulgem sufletele lor de sub mânia lui Dumnezeu, să-i ridicăm când îi vedem zăcând în cuptorul răutății. «Dară nu se îndreaptă», zici tu. Nu face nimic, tu fă-ți datoria ce te privește, spre a te justifica înaintea lui Dumnezeu. Nu ascunde talantul în pământ. De aceia ai cuvântul, de aceia ai limba și gura, ca să îndrepti pe aprópele. Singure animalele nu se îngrijesc de aprópele lor, eară tu, care chemi tată pe Dumnezeu, și frate pe aprópele tău, îl vezi pe acesta făcând o mulțime de rele, și taci preferând mai mult dragostea de cât folosința lui sufletească? Nu, vă rog, căci nu poate fi o altă probă mai mare de iubire adevărată, de cât aceia de a nu trece cu vederea pe frații, cari greșesc. Ai vădut poate pe unia dușmănindu-se; ei bine, intervină între dânsii și rupe dușmănia. Ai vădut pe alții răpind cu lăcomie averile streine; împedecă-i de la aceasta. Ai vădut poate nedreptățiți; ia-li apărarea, căci prin aceasta nu li-ai folosit lor atâta, pe cât ție singur. De aceia suntem prietenii, ca să ne ajutăm și să ne folosim unii pe alții. În alt mod vei asculta cele ce ți spune prietenul, și în alt mod cele spuse de cine s-ar întâmpla, pentru că pe unul ca acesta poate îl bănuiești, după cum bănuiești poate și pe dascal, însă pe prieten nici de cum. „Că cele ce se fac întru ascuns de către dânsii, zice, rușine este ale și grăi. Eară toate vădindu-se de lumină, se arată, că tot ce se arată lumină este“. Dară ce voește să spună aici? El voește a zice, că unele păcate se fac aici pe ascuns, eară altele pe față, acolo însă nu va fi așa, căci nimeni nu va fi care să nu-și cunoască greșalele sale. De aceia zice: „Eară toate vădindu-se de lumină, se arată“. Dară ce? Ore vorbește aici despre idololatrie? Nu, ci este vorba de viața și de păcate. „Că tot ce se arată, lumină este.“

De aceia vă rog, ca nici să nu vă leneviți muștrând pe alții, și nici să nu vă supărați când sunteți muștrați. Pe cât timp se face ce-va la întunec, se săvârșăse cu mai mare nepăsare, eară când mai sunt și alți marturi,

atunci faptul se scote la lumină. De aceia noi să facem totul ce ni stă prin putință, ca să scăpăm pe frații noștri de mórtea sufletească ; să li imprăștiem întunerecul di'mprejurul lor, ca ast-feliu să pôlă vedea sórele dreptăței. Când sunt mai mulți luminători, calea virtuței li va fi mai lesniciosă, căci lumina se întinde tot mai mult, imprăștiind întunerecul, eară cei din întunerec mai mult încă vor fi stăpâniți de el. Dară dacă s'ar întâmpla din contra, adecă dacă grosimea, sau mai bine dis desimea păcatelor și a întunerecului vor stăpâni lumina, și-i vor nimici strălucirea ei, apoi e teamă ca nu cum-va să se stingă și acești luminători. Așa dară, pentru ca să putem folosi altora, și să ne folosim și pe noi în același timp, e necesar de a sta așa, adecă de a remânea în lumină, ca ast-feliu pentru tóte să înălțăm slavă lui Dumneđu, prin charul și filantropia unuia născut al seú fiú, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIX.

„Socotiți drept aceia cum să umblați cu pază, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, răscumpărând vremea, că zilele rele sunt. Drept aceia nu fiți nepricepuți, ci cunoscând ce este voea lui Dumneđu“ (Cap 5, 15—17).

Earăși curăți rădăcina amarăciunei, earăși taie din fund ocașia iuțelei, căci ce ție? „Socotiți cum să umblați“. Printre lupi îi sunt ca niște oi, drept care li poruncește de a fi ca porumbii, „Și fiți proști ca porumbii“ (Math. 10, 16). După ce îi erau printre lupi, și li era poruncit a nu se apăra, ci a suferi réul, de și ar fi fost de ajuns ca să devină destul de slabi prin cele ție mai înainte, cu tóte acestea privesce exagerația apostolului, când mai adaege încă în a-i sfătui și a se asigura ast-feliu și pe el, și pe dênșii. Cetăți întregi purtau resboiú cu dênșii, ba încă resboiul a întrat și în casa familiară, unde se résculase tatăl contra fiului, fiul contra tatălui, muma

contra fiicei, și fiica contra mamei. Și de unde proveniau aceste desbinări? Așa auzit pe Christos spunând: „Care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate fi vrednic de mine“. (Luca 14, 33), și erași: „Cel ce iubesc pre tată și pre mamă mai mult de cât pre mine, nu este mie vrednic“ (Math. 10, 37). Deci ca să nu creadă că introduce resbœe și lupte fără scop, de unde urma a se nașce o mare mânie asupra lor, de și erau cauza dușmăniei tocmai ii, apostolul li spune: „Socotiți cum să umblați cu pază“, adecă, «afară de predică de nicăiri aiurea să nu dați ocazie de dușmănie contra vóstră; numai aceasta să vă fie motiv de dușmănie. Nimeni dintre voi să nu acuse pe un altul, ei să'i arătați totă cinstea și supunerea vóstră, când cu nimic nu se vatâmă predica, când cu nimic nu sunteți împedecați în evsevia vóstră, căci dice: „Dați dară tuturor cele ce sunt cu datorie; celui cu dajdia, dajdie, celui cu dijma, dijma“ (Rom. 13, 7), pentru că dacă în toate celelalte vă vor vedea biândi și ascultători, se vor rușina». „Nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, rescumpărând vremea“. Prin aceste cuvinte el nu voeșce a ne sfătui ca să fim nestatornici și lesne schimbători în afacerile nóstre, ci ca cum ar dice: «timpul nu este al vostru; voi acum sunteți bejenari și trecători, sunteți străini și necunoscuți aici, nu căutați cinste, nu căutați slavă, nu căutați stăpănie și nici răsbunare; toate le răbdați, și cu aceasta rescumpărați vremea; plătiți ori-ce v-ar cere, fie chiar că ați da totul.» Gândește-te la cele ce'ți spun: cine-va are o casă strălucită și într'una din zile intră acolo tâlharii, cu scop de a-l omori; de cât acela dând mulți bani tâlharilor a scăpat teafăr, cu care ocazie noi dicem, că el s-a rescumpărat. Ei bine, iată și tu ai o casă mare, și o credință adevărată. Intr'una din zile vin rău-făcătorii ca să'ți iee totul; dară eū'ți dic: dă ori-ce ar cere ii. numai capitalul scapă, voiū să dic credința ta. „Că zilele sunt rele“. Care este răutatea zilei? Răutatea zilei trebuie a dura în acea zi. Ce este răutatea corpului? Bóla. Ce este răutatea spiritului? Violenia lui. Ce este răutatea apei? Amărăciunea ei. Și în fine răutatea fie-cărui lucru, este înseși firea acelui lucru. Deci dacă răutatea este în zi, apoi trebuie a fi numai în acea zi, în acele ore, în fine în acea lumină a zilei. Și Christos dice: „Ajunge zilei răutatea ei“

(Math. 6, 34). De aici noi vom putea cunoaște și semnificația dicerei apostolului. Deci cum el numește dăile rele? Cum numește timpul rău? El nu numește rea ziua în sine, sau esența dăii, și nici nu numește rele creaturile lui Dumnezeu, ci ceia ce se petrece în ele, după cum și noi avem obiceiul de a dice: «ați am petrecut o zi rea și prostă»; de și de alt-feliu cum ar fi fost prostă, dacă nu din cauza celor ce s-au petrecut în cursul ei? Dară cele petrecute în cursul ei, sunt unele bune, și acestea sunt de la Dumnezeu, pe când acele rele sunt de la oameni răi. Așa dară oamenii sunt creatorii relelor întâmplare în timpuri, și de aceia prin abus se numesc timpurile rele, după cum și noi obișnuim a le numi. „Drept aceia nu fiți nepricepuți, dice, ci cunoscând ce este voea lui Dumnezeu.“

„Și nu vă îmbătați de vin, întru care este curvia“ (Vers. 18). Necumpătarea vinului face pe oameni furioși, îndrăzneți și lesne a greși, iuți și de nesuferit. Vinul s-a dat spre a înveseli inima omului, eară nu pentru beție; dară acum dacă nu se îmbată cine-va, e crezut faptul acesta ca rezultatul nevoiniciei și de rîs. Care speranță de mîntuire vom avea? E de rîs, spune-mi, de a nu se îmbăta cine-va? pe când e cu totul contrar, căci a se îmbăta trebuie a fi de rîsul și desprețul tuturor. Chiar și omul ordinar trebuie a sta departe de beție, dară cu cât mai mult încă ostașul, care se învîrtește printre spade, sânge și masacruri; cu atât mai mult, dic, ostașul, când și din altă parte este stăpînit de mînie, voi să dic, din cauza puterii și a stăpînirii pe care le represintă, și pentru că încontinuu el este băgat în certe și intrigă. Voești să afli în ce împrejurare vinul este bun? Ascultă scriptura, care dice: „Dați băutura, care îmbată, celor ce sunt în supărări, și vin să bea celor ce sunt în dureri“ (Pilde 31, 6), și cu drept cuvînt, căci vinul moie pe omul aspru și posomorit, și-i împrășcie norii mîniei. „Vinul veșelește inima omului“ (Ps. 103, 16). Deci cum vine beția din vin, pe cîta vreme nu e posibil ca vinul să lucreze asupra omului cele contrare destinațiunei sale? Așa dară e cert, că beția nu derivă din vin, ci din necumpătarea celui ce-l bea. Vinul nu ni-a fost dat pentru alt-ceva, de cât numai pentru săbătatea corpului, însă, necumpătarea împedică și aceasta. Ascultă pe acest fericit ce scrie și vorbește lui Timothei: „Puțin vin primește pentru

stomachul tău, și pentru cele dese slăbăciunile tale“ (I Thimoth. 5, 23). Pentru aceea Dumnezeu a făcut corpurile noastre cu atâta simetrie, ca să ne săturăm cu puțin, învățându-ne de aici, că el ni-a făcut sprinteni pentru o altă viață. El voia ca de la început să ni dea acea viață, dară fiind-că ne-am făcut nevrednici de ea, a amânat'o; însă chiar în timpul acesta de amânare nu ne-a permis ca să usăm de vin în mod necumpătat. Un pahar mic de vin și o pâine e deajuns spre a umplea pântecul omului. Dumnezeu a făcut pe om mai cumpătat de cât toate cele-lalte vietăți pe care el le stăpânește, și prin analogie și corpul său e cu mult mai mic de cât al multora, ceia ce nimic nu invederează, de cât că ni s-a înlesnit puțința de a călători cu ințime către o altă viață. „Nu vă îmbătați de vin, dice, întru care este curvia“, pentru că beția nu numai nu salvează ci și prăpădește, și nu numai corpul, ci și sufletul. „Ci vă umpleți de Duchul, vorbind întru voi în psalmi, și laude, și cântări duhovnicești, laudând și cântând întru inimile voștre Domnului; mulțamind pururea pentru toate, întru numele Domnului nostru Iisus Christos, lui Dumnezeu și Tatăl, plecându-vă unul altuia întru frica lui Dumnezeu“ (Vers. 19--21). «Voești, dice, să te veselești? Voești să'ți petreci ziua cum se cade? Ei bine, eu 'ți dau băutura spirituală. Beția taie chiar vocea cea mai armonioasă, gângăvește și împletecește limba noastră, strîmbă ochii, și în fine schimonosește totul din noi. Învăță a cânta, și vei vedea câtă plăcere vei simți, pentru că cei ce cântă cântări duhovnicești se umplu de Duchul Sânt, pe când cei ce cântă ode satanicești se umplu de duchul cel necurat.» Ce înseamnă ore: „întru inimile voștre Domnului“? Adecă a fi cu atențiune la ceia ce cântă, a fi cu înțelepciune, pentru că cei ce nu iaș sama, ci cântă cum s-ar întâmpla, li rătăcește inima și cugetul în timpul pe când pronunță vorbele. „Mulțamind pururea pentru toate, dice, întru numele Domnului nostru Iisus Christos, lui Dumnezeu și Tatăl, plecându-vă unul altuia întru frica lui Dumnezeu“, adecă, după cum dice tot acest fericit: „Întru toate prin rugăciune cu mulțamită cererile voștre să se arate lui Dumnezeu“ (Filip 4, 6), căci nimic nu inveselește

atât pe om, ca atunci când el este recunoscătoriu. Mai cu samă noi putem a mulțami lui Dumnezeu, depărtând spiritul nostru de la cele spuse mai'nainte, și curățindu-l prin cele arătate. „Ci vă umpleți de Duchul“, dice. Așa dară, e în noi acest Duch? Negreșit că este în noi, sau că mai drept vorbind poate fi în noi, căci dacă alungăm ori ce minciună de la noi, dacă îndepărtăm amărăciunea, și mânia, și iuțimea, curvia și totă necurăția; când în fine devenim buni, milostivi, și iertăm unul altuia; când măscărăciunea și glumele proște nu sunt cu noi; când noi înși-ne ne pregătim de a fi vrednici, apoi ce poate impede pe Duchul Sânt de a nu se pogori asupra noastră? Și nu se pogoră încă, cum s-ar întâmpla, ci umple inimele noastre. Când interiorul nostru are atâta lumină, la urmă nici nu ni se pare a fi atât de grea practicarea virtuței, ci lesnicioasă și ușoră. «Mulțamind pururea“, dice. Adecă ce? Noi trebuie a-i mulțami pentru toate cele ce se întâmplă? Da; chiar de am fi în vre-o bătă, și chiar de am fi în sărăcia cea mai mare; căci dacă chiar în legea veche un înțelept sfătuiește și dice: „Tot ce se va întâmpla ție, primește, și întru schimbările smereniei tale depărtează de la tine mânia“ (Sirach 2, 4), adecă rabdă îndelung, apoi cu atât mai mult noi cei din legea nouă trebuie a-i mulțami pururea chiar în suferințele noastre. Chiar de nu știi cuvântul pentru care suferi, tu mulțamește-i lui, căci aceasta este adevărata mulțămire. Dacă tu-i mulțamești când prosperezi și îți merg bine toate afacerile, nu e nimic de mirare; ceia ce se cere, este de a-i mulțami când ești în scârbe, în supărări și în necazuri. Nu vorbi nimic mai mult, de cât acest cuvânt scurt: mulțamescu-ți ție Stăpâne. Și ce dic eu despre scârbele de aici? Noi trebuie a mulțami lui Dumnezeu chiar pentru gheena, pentru suferințele și pedeapsa de acolo. Acest fapt ne va folosi mult, fiind cu băgare de samă, căci vom avea, ca în loc de frâu, pusă în inimele noastre frica de gheena.

*) Deci, noi să mulțămim lui Dumnezeu nu numai pentru binefacerile cele arătate ce le primim de la densus, ci și pentru cele nearătate, și chiar pentru acelea care ni le acordă fără voea noastră, pentru că de multe-ori fără

---

*) Partea morală. Nu trebuie a examina cu minuțiositate greșalele altora, ci a ne pleca unii altora întru frica lui Dumnezeu, și lui a-i mulțami pentru toate. (Veron.)

să voim noi și fără să șcim, el ni face bine. Dacă poți nu credeți, eu vă voi clarifica acest fapt. Elinii cei necurați și necredincioși nu ăre atribuie s6relui totul, cum și id6lilor lor? Dară ce? Nu ăre el li face bine și acestora? Nu ăre e rezultatul același pronii că aceia trăiesc, sunt sănătoși, fac copii, și cele-l-alte? Dară așa numiți Marcioniști? Nu și aceștia hulesc pe Dumneđeș ca și Manicheii? Și cu t6te acestea nu și lor li face bine pe fie-ce di? Dacă îns6 el face bine și acelora, cari nu-l cunosc, cu atăt mai mult nou6. Ce altă indeietnicire e mai demnă de Dumneđeș, de cât de a face bine neamului omenesc, fie prin pedeapsă, fie prin iertare? Așa dară nu numai când suntem în prosperitate să-i mulțămim, căci aceasta nu e vre-otrebă mare. Aceasta o șcia și diavolul, pentru care și đicea: „Aș d6ră în zadar se teme I6b de Domnul? Aș n-ai ingrădit tu t6te cele dinafara și cele dinăuntru ale casei lui? Și t6te cele ce sunt pri'mprejurul lui?... ci trimite mâna ta, și te atinge de t6te câte are el, și nu te va bine-cuv6nta“ (I6b. 1, 9—11). Și cu t6te acestea nimic mai mult n-a câștigat spurcatul, și nici să fie de a câștiga vre-odată ce-va de la noi, ci chiar când suntem în săracie, când suntem în b6le și în strîmtorări, să-i adresăm mulțămiri lui Dumneđeș. Când đic mulțămire nu înțeleg numai cu cuvintele și cu limba, ci cu faptele, cu cugetul și cu inima n6str6. Să-i mulțămim din tot sufletul nostru, pentru că el ne iubeșce mai mult de cât născ6torii n6ștri, și pe cât de mare este deosebirea între bunătate și r6utate, pe atăt de mare e deosebirea între iubirea lui Dumneđeș și acea a născ6torilor n6ștri. Aceste cuvinte nu sunt ale mele, ci ale lui Christos, care ne-a iubit pre noi, căci ascultă ce đice el: „Care om este dintre voi, de la care de va cere fiul s6ș pâne, aș d6ră peatră-i va da lui?...., Deci dacă voi r6i fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai virtos Tatăl vostru cel din ceriuri, va da cele bune, celor ce cer de la d6nsul“? (Math. 7, 10—12). Și earăși ascultă ce đice aiurea: „Aș d6ră va uita femeia pe pruncul s6ș, sau nu-i va fi milă de fiii pântecelui s6ș? că de va și uita femeia pre aceștia, dară eu nu te voi uita pre tine, đice Domnul“ (Isaia 49, 15). Dacă el nu ne-ar iubi, apoi pentru ce

ne-a făcut? Nu cum-va avea el vre-o trebuință? Nu cum-va noi îndeplinim vre-o necesitate a lui, sau vre-o slujbă? Nu cum-va are vre-o nevoie de noi? Dară ascultă ce dice Profetul: „Dis-am Domnului: Domnul meu ești tu, că bunătățile mele nu-ți trebuiesc“ (Ps. 15, 2). Dară nerecunoșcătorii și nesimțitorii dic, că dacă Dumneșu este bun, apoi de bunătatea lui este absolut necesar a fi legată egalitatea cătră toți. Dară spune-mi nerecunoșcătoriule: Ce anume dici tu că nu este din bunătatea lui Dumneșu, și de ce egalitate vorbești? «Cutare, dici, e beteag din copilărie, un altul se infuriază și este demonizat, un altul a petrecut totă viața în sărăcie și a ajuns la adânci bătrânețe tot în sărăcie, un altul și-a consumat totă viața în bôle; apoi aceasta, dici, e faptul pronie lui? Unul este surd, altul mut, unul sărac, pe când un altul, de și stricat și spurcat cu desăvârșire se bucură totuși de averi, ține și întreține amante și parasiți, are casă strălucită, și în fine trăiește o viață trândavă». Și cu alte cuvinte bolborosesc multe de aceste acușățiuni contra pronie lui Dumneșu. Dară ce am putea dice noi cătră aceștia? Dacă ar fi Elini și ne-ar întreba: de cine se gubernează lumea? și noi 'i-am întreba earăși același lucru. Dară ce? Ore tôte ce se ved, sunt fără nici o îngrijire din partea cui-va? Dară cum cinstiți voi dei, și vă închinați demonilor și eroilor? căci dacă este pronie, apoi acea pronie adumbrește pe toți. Dacă unia ar fi nemulțămii în sufletul lor, fie îi Chreștini sau și Elini, și s-ar clătina în tôte părțile, ce am putea să li spunem? Ia spune-mi, te rog: ore atâtea bunătăți, ce le vedem, ar putea să se desfășure în mod automatic? Lumina de tôte zilele, ordinea și pronia, drumul stelelor, succedarea regulată a zilelor și a nopților, continuitatea naturei în plante, în vietăți și în ómeni, de unde vin acestea? Cine, spune-mi, este, care gubernează tôte acestea? Dară dacă nu se interesază nimeni, ci totul se mișcă automatic, apoi cine învêrtind această camară frumoșă și mare,—voiū să dic ceriul— a aședat'o deasupra pământului, sau și pe ape? Cine dă timpurile cele fertile și trimite ploile cele îmbelșugate? Cine a aședat în seminturi și în plante atâta putere creatore? Căci tot ceia ce vine automatic, e fără rândueală, pe când ordinea și buna orândueală se face numai cu artă. Dară spune-mi, ore în lucrurile de pre lângă noi, care se fac așa dicând automatic, nu vedem noi multă neorândueală, mult vuet și tulburare? Și nu dic de acel fapt întâmplat automatic, ci de

un lucru făcut de cine-va, însă fără vre-o artă. De exemplu : fie bună órá lemne și petre, fie și var grămădite tóte la un loc ; apoi apuce-se un om fără experiență de ciădire ; clădească el, ȃic, și ridice casa. Eĩ bine, nu ar strica el totul ? Fie, apoi, o corabie și aibă tóte cele trebuitóre, afară de căpitanul care să o cărmuiască ; eĩ bine acea corabie—bine lucrată de alt-feliũ—va putea ea óre pluti singurá ? Dară apoi pămēntul acesta atât de mare, cum de stă el pe ape, și cum de s-a invırtoșat în trecerea timpului, fără de vr'o putere, care să-l combine și să-l întăriaască în așa felĩ ? Care ar fi explicarea la tóte acestea ? Dară dacă pămēntul sprijine și ceriul, iată și o altă greutate asupra lui, pe când dacă ceriul ar fi pus pe ape, iată și o altă nedumerire. În adevěr că nedumerirea aceasta încetează din moment ce noi vom vedea aici rezultatul proniei divine. Faptul e cert, că cele ce se pórtă pe ape nu trebuie a fi convexe, ci concave. Și pentru ce aceasta ? Pentru că întregul corp al obiectului concav se acufundă în apă, dupre cum e cu corabia, pe când corpul convex este cu totul afară, și numai marginele lui se sprijinesc, ast-feliũ că are nevoie de un alt corp întocmai, puternic și greũ ca și el, ca așa să pótă purta greutatea de pe el. Dară óre aerul pórtă ceriul ? Inse aerul e cu mult mai ușurel și mai rar, și nu pote să supórtē chiar o mică greutate, ne cum o greutate atât de mare ca a ceriului. Dară aici care póte fi rēspunsul ? Óre nu e de o mie de orĩ ridicul de a cugeta ast-feliũ de lucruri, și a cere rațiunea de ce și pentru ce ? În general vorbind, dacă am voi a cerceta cu amănunțime și am scărmăna cuvēntul de ce și pentru ce, asupra proniei divine, eĩ bine, secole întregi nu ni-ar ajunge, pentru că vom întreba, ceia ce cercetam mai adineórea : tóte acestea sunt rezultatul proniei, sau al ne-preingrijirei ? Dacă nu sunt al proniei divine, earăși vom întreba : dară cum s-au făcut ? Inse nu ai ce respunde. Veĩ ȃice póte, că nu scĩ ? Eĩ bine, cu atât mai mult nu trebuie ca să cercetezi despre lucrurile omeneșci, și nici să le vēnturi fără folos. Și de ce óre ? Pentru că omul este cea mai cinstită făptură dintre tóte cele l-alte ; pentru că tóte acestea s-au făcut pentru dēnsul, și nu el a fost făcut pentru dēnsele. Dacă tu nu scĩ și nu pricepi chiar înțelegciunea proniei lui și a iconomiei lui, apoi cum vei putea și rațiunile cele atingētóre de persóna lui ? Spune-mĩ, te rog, de ce părțile de nord a le pămēntului sunt nelocuite ? de

ce cele de sud? De ce a făcut pe om atât de mic, și atât de departe de ceri, în cât mai că se îndoiește despre fenomenele de sus? Spune-mi, de ce în timpul iernei noaptea e mai mare, și în timpul verii e mai mică de cât ziua? Pentru ce atâta frig, atâta ferbințală? Pentru ce corpul e muritori, și altele mi de întrebări îți fac, și dacă voești, nu voi înceta a te întreba, și tu nu vei ști ce să răspunzi nimic, ast-feliu că chiar din faptul acesta, că nu ni sunt cunoscute cuvintele de ce și pentru ce, noi putem vedea rezultatul proniei divine. Ar putea crede cine-va pe om ca pricină a tóte, dacă nu cum-va aceasta ni-ar măr-gini cugetarea noastră. «Dară cutare, dicit tu, este sărac, și sărăcia e rău lucru. Altul e bolnav, eară bóla e greu de suportat». Ce este bóla? Ce este betesugul la om? Nimic nu sunt acestea, omule; un singur rău există: a păcătui și numai acest rău suntem datorii a-l examina. Noi însă, lăsând la o parte adevăratele cause ale relelor, în adevăr demne de cercetat, ne amestecăm fără reson în alte chestiuni. Pentru ce nici unul dintre voi nu cercetează, de ce a păcătuit? Óre în mine stă a păcătui? Óre nu în mine? Și de ce am nevoie ca să rățăcesc în multe cuvinte? Ci să caut mai bine răul chiar în mine. Óre m-am stăpânit de mânie? Óre m-am stăpânit de iuțală? sau că pôte am făcut aceasta de rușine, sau de frica ómenilor? Apoi după ce voi găsi obârșia răului, voi afla, de sigur, că a păcătui zace în mine însu-mi. Dară nimeni nu examinează aceste fapte, nimeni nu le censurează cu minuțiositate, ci simplu și mai mult la suprafață, după cum dicit și Iob: „Omul înt'alt chip înótă cu cuvintele“ (Iob. 11, 12). Ce'ți pasă ție, dacă cutare e orb, dacă altul e sărac? Dumne-deu nu ți-a ordonat ție de a pîndi pe alții, ci de a te pîndi pe tine singur ce faci. Dacă pôte te îndoiești că ar fi vre-o putere care privighează și diriguiește totul din lume, de sigur că ești cel mai prost dintre toți ómenii; eară dacă cređi și ești convins de aceasta, apoi de ce te îndoiești, că trebuie a mulțami lui Dumne-deu? „Mulțamind pururea pentru tóte lui Dumne-deu și Tatăl“ și tu de ce te îndoiești? Du-te la doctor acasă, și vei vedea cum el taie și arde rana bolnavului ce se găsește acolo. Du-te la atelierul de lemnărie, și nu ai să cercetezi cu atâta amănunțime, de și pôte că nu știi nimic din cele ce se fac acolo, de și multe ți se par cu anevoe de explicat, ca de pildă când sculptează lemnul și-l transformă în ob-

ject de artă. Dară te voiŭ duce la un alt meșteșug mai lesnicios, și acolo mai mult încă te vei confusa: de pildă pictura. Ei bine, nu ți se pare că ceia ce pictorul face, este fără scop? Ce înseamnă acele linii trase, și acele învârtituri de linii? Dară dacă se pun culorile necesare, atunci arta aceasta ți se pare frumoasă, și cu toate acestea nici așa nu vei putea afla exact. Dară de ce să vorbesc de lemnari și pictori? Albina cum 'și face fagurul? spune-mi, și atunci vei vorbi și de Dumneșeu. Află mai întâi cu exactitate despre activitatea furnicilor, a paianjenului, a rândunelei, și atunci vei vorbi și de Dumneșeu. Spune-mi despre acestea, dară nu poți răspunde. Așa dară nu ai să încetezi, omule, de a căuta cele de prisos? pentru că cu adevărat că toate acestea sunt de prisos; nu vei înceta de a cerceta în zadar? Nimic nu este mai înțelept ca această neștiință, când acei ce spun cu glas mare că nu știu, sunt mai înțelepți ca toți cei-l-alti, pe când cei ce cerceleză cu minuțiositate sunt mai proști de cât toți. Ast-feliu deci, a trimbița cine-va cu glas mare că știe, nu este tot-dea-una fapt de înțelepciune, ci câte-odată e chiar nebunie. Când un om ar spune în gura mare, că el întindând funii a măsurat aerul de la pământ la ceriŭ, și un altul ar ride cu sgomot, și s-ar arăta că el nu știe, pe care din doi am ride? spune-mi; pe cel ce spune că știe, sau pe cel ce dice că nu știe? De sigur că pe cel ce dice că știe. Așa dară cel ce dice că nu știe, e mai înțelept de cât cel ce se laudă că știe. Când cine-va ar spune în gura mare, că el știe câte vedre de apă sunt în marea, eară un altul ar dice că nu știe, ei bine, ore neștiința acestuia nu este mai înțeleaptă de cât știința aceluia? De sigur că da. Și de ce? Fiind că neștiința unui lucru este scusabilă; fiind că cel ce dice că nu știe, cunoșce deja o parte a aceluia lucru. Și care e acea parte? Că faptul e nepriceput de mintea omului, și aceasta nu e puțin lucru. Cel ce dice că el știe un fapt ore-care, mai presus de mintea lui, apoi tocmai acela este care nu știe ce vorbeșce, și de aceia se face de ris.

Vai! prin câte nu ne învățăm noi de a înfrâna curiositatea și vorba cea multă și fără rândueală, și cu toate acestea tot nu ne stăpânim, ci censurăm viața altora, de ce cutare e beteag, de ce cela-l-alt e sărac? Și cu chipul acesta, tot vorbind în zadar, noi am putea să cădem într'o nesfârșită aiurare: de ce cutare, bună-ora, este fe-

mea, și nu bărbat, sau de ce nu sunt toți bărbați? de ce boi, de ce asini, de ce câine, de ce lup, de ce peatră, de ce lemn, și în fine cuvântul s-ar întinde la infinit. De aceea și Dumnezeu a pus hotare și măsură cunoștințelor noastre, pe care le-a așezat în natură. Și privește cât e de mărginită curiozitatea omului, căci când noi privim înălțimea și distanța de la pământ la ceriș nu pătimim nimic, de'ndată însă ce ne suim într'un turn înalt, și voim ca să ne uităm puțin în jos plecându-ne capul, imediat ne cuprinde o amețială și întunecime a vederilor. Spune-mi acum cauza acestui fapt; însă nu o vei găsi. Pentru ce ochiul are cea mai mare putere, și este stăpânit de lucrurile cele mai depărtate? Ar putea vedea cine-va același fapt petrecându-se și cu urechea. Nu ar putea să strige însă atât de tare, ca să se umple aerul de strigarea lui, nici nu ar putea să audă dintr'o depărtare atât de mare, pe cât poate să o cuprindă ochiul. De ce deci nu sunt egale toate membrele corpului? De ce unul din ele nu a căpătat același serviciu ca altul, și nici nu este în același grad de necesitate cu acela? Și Pavel a cercetat acestea, sau mai bine și nu a cercetat, căci era înțelept, ci a ajuns la acea concluziune înțeleaptă din pasajul unde dice: „A pus Dumnezeu mădulările, pe unul fie-care dintr'insele în trup, precum a voit“ (I Corinth. 12, 18), adică a atribuit voinței lui Dumnezeu totul, rămânând ca noi să-i mulțămim lui pentru toate. De aceea și dice: „Mulțamiți pururea pentru toate“. Aceasta e datoria servului recunoscătorii, aceasta a înțeleptului, aceasta a omului cuminte, eară aceea a omului flecariu, a celui ce nu are nici o ocupațiune și a celui curios pentru ori-ce. Nu veți cele ce se petrec cu servitorii? Nu veți că acei ce sunt flecari și vorbesc multe, acei cari examinează cu curiozitate faptele stăpânilor, pe care dășii vor pôte a le ascunde, nu veți dic, că aceștia sunt desprețuiți și considerați ca netrebnici? pe când pe cei cuminți și recunoscători, pe cei cari numai un lucru ved înaintea ochilor lor,—cum să și îndeplinească serviciul lor—nu veți cum stăpânii sunt mulțamiți de ii? Cel ce vorbește multe, nu face nimic, pe când cel ce lucrează mult, nu vorbește nimic fără timp și fără rost. De aceea Pavel dicea despre văduve: „Nu numai că se învață a fi fără de lucru, umblând din casă în casă, ci și limbute, grăind cele ce nu se cade“ (I Timoth. 5, 13). Spune-mi, care este cea mai mare deosebire: aceea

a vârstei noastre către vîrsta copiilor, sau aceia a lui Dumnezeu către vîrsta ómenilor? Deosebirea noastră de tîntari, sau aceia a lui Dumnezeu față de noi? Faptul e lămurit. De ce decî tu cerni cu atîta curiositate lucrurile? Multămeșce lui Dumnezeu pentru tóte. Dară ce? «Cum voiți răspunde Elinului, dîci, care mă va întreba despre pronie»? El voeșce a afla de la mine, dacă este pronie, căci nu crede că este cine-va care să se preocupe de lume». Ei bine, întorcînd cuvîntul întrebă-l și tu pe el dacă este pronie, pe care el o tăgăduieșce, și spune-î: «cum că este pronie, e cert din cele ce ai dîs; dară cum că acea pronie e nepricepută de mintea omenească, e cert din aceia că nu găsim cuvîntul de ce așa, și nu altminterea.» Dacă noi ómenii nu șcim de multe-orî modul de administrare în afaceri de ale noastre, și multe din împrejurări ni se par de cele mai multe-orî absurdități, și de multe-orî ne plecăm și concedăm acelor împrejurări, apoi cu atît mai mult suntem datorî de a ne pleca și a conceda proniei Dumnezeiești, mai ales că nici nu rezultă din acea pronie ce-va absurd—dupre credința creștinească. De aceia decî să-î mulțămim pentru tóte, și earăși pentru tóte să-l proslăvim.

„Plecându-vă unul altuia, dîce, intru frica lui Dumnezeu“. Dacă tu te pleci de multe-orî stăpânitorului, fie pentru sfiala ce o ai către dînsul, fie pentru interesele tale materiale, apoi cu atît mai mult ești datoriu să te pleci pentru frica de Dumnezeu. Această supunere s-ar părea că este consecința vre-unei sclăvii, însă în cazul de față ea nu este sclăvie, căci nu dóră unul se pune în rîndul celor liberi, eară cela-l-alt în rîndul sclavilor, ci stăpâni și sclavi sunt la un loc, și e mult mai bine de a se servi unii pe alții. Cu chipul acesta e cu mult mai de preferat de a fi sclav aici, de cât liber în altă parte. Cum că este așa, ascultă: fie de exemplu, cine-va, care ar avea o sută de servitori, și nimeni să nu li serviască lor cu ce-va; fie apoi alți o sută de prietenî, cari s-ar servi unii pe alții la tóte nevoile lor; ei bine, cariî din aceștia vor viețui cu mai multă plăcere, și cu mai mare veselie sufletească? Aici nu vei vedea iuțală, nici mînie, sau alt-ceva de acest fel, pe când la cei dintîi vei vedea stăpânind frica și gróza. Acolo totul se face din poruncă, pe când la acești din urmă din bună-voință; acolo se servesc și servesc din silă, pe când aici se servesc unii pe alții din dragoste. Ast-feliu voeșce Dumnezeu; de aceia a spălat picióarele ucenicilor săi. Mai mult încă: dacă voeșci a cerceta cu exactitate, apoi vei

vedea și la stăpâni multă asemănare cu sclăvia. Pentru că în adevăr ce este, dacă fudulia lui nu-l lasă de a da pe față acea sclăvie? Când tu îi dai serviciul tău corporal, eară el 'ți îngrijașce corpul și-l hrăneșce cu mâncări, cu haine, cu încălțăminte, și altele, apoi aceasta nu este ôre proba sclăviei lui? Când tu nu-i dai serviciul tău, și nici el nu-l dă pe al său, atunci el este liber și nici o lege nu-l pôte obliga de a te servi fără să fie recompensat. Deci dacă aceasta se petrece când e vorba de sclavi, apoi ce absurditate pôte fi când faptul acesta se petrece între cei liberi? „Plecați-vă unul altuia, dice, întru frica lui Dumnezeu“. Câtă mulțămire sufletească nu simțim, când șcim că avem și plată pentru aceasta! Dară el nu voeșce a se pleca ție? Ei bine, pleacă-te tu lui; și veđi că nu dice numai ca să ascuți, și ca să te pleci și să te supui lui, adecă să te găseșci față de toți ca cătră niște stăpâni, căci cu modul acesta 'i vei face pe toți cât mai curând sclavii tăi, legați cu cea mai grozavă putere a sclăviei. Atunci mai cu samă îi vei supune, când tu ne-folosindu-te cu nimic de la denșii, li vei da cu tôte ace-
stea serviciul tău. Aceasta este „Plecându-vă unul altuia, întru frica lui Dumnezeu“, adecă să ne stăpănim de tôte patimile, să servim lui Dumnezeu, și să întreținem dragostea unul cătră altul. Pentru că numai atunci vom putea să ne învrednicim de filantropia lui Dumnezeu, prin charul și îndurarea unuia născut al său fiu, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XX

„Femei, plecați-vă bărbaților voștri ca Domnului, pentru că barbatul este cap femeii, precum și Christos cap bisericei, și acesta este mântuitorii trupului. Ci precum Biserica se supune lui Christos, așa și femeile bărbaților săi întru tôte“ (Cap. 5, 22—24).

Un bărbat înțelept (Sirach. 25, 1. 2) punând mai multe fapte în rândul fericirilor, a pus printre altele și aceasta:

„Bărbatul și femeia, dice, care se înțeleg bine unul cu altul”, și earăși în alt loc (Cap. 40, 23) pune tot în rândul fericirilor conviețuirea femeii cu bărbatul în cea mai mare concordanță. Dară apoi chiar din început se pare că Dumnezeu a pus o deosebită îngrijire în această conviețuire, căci vorbind de amândoi, ca de unul singur, dicea ast-feliu: „Bărbat și femeie I-a făcut pre ii” (Facere 1, 27), și earăși în alt loc prin gura apostolului Pavel dice: „Nu este parte bărbătească sau femească” (Galat. 3, 28). Nu pôte fi atâta familiaritate între doi bărbați, pe câtă pôte fi între o femeie și bărbatul său, dacă sunt însoțiți duple cum trebuie. De aceia și acel bărbat fericit (David) jelind pe unul dintre prietenii săi, și dând pe față marea lui iubire, nu a spus nici de tată, nici de mamă, nici de fiu, nici de frate, nici de prieten, dară ce? „A cădut asupra mea dragostea ta, dice, mai mult de cât dragostea femeilor” (II Impărați, 1, 26). Cu adevărat că această dragoste e cu mult mai tiranică de cât orice tirănie. Și cele-l-alte dragoste sunt puternice, dară dragostea femeilor și dorința de ele are în sine arderea violentă, în același timp și continuitatea neamului omenesc. E posibil că un amor ore-care este ascuns în natură, care fără știința noastră ne unesc corpurile acestea. De aceia chiar de la început femeia a fost făcută din bărbat, eară după aceasta din bărbat și femeie se nasc ambele sexe. Vedî legătură nedeslegată, și cum nu a lăsat ca să se introducă vre-o altă esență de dinafară? Și priveșce câte a iconomisit Dumnezeu la început. A îngăduit lui Adam ca să aibă de soție pe sora sa, sau mai bine dis, nu pe sora, ci pe fiica sa, și mai mult încă, nu pe fiica sa, ci ce-va mai pre sus de fiică, adecă chiar corpul său, eară totalul l-a făcut din început, reunindu-i pe amândoi într'un singur corp, duple cum a făcut cu petrele. Nu a plăsmuit pe femeie din altă materie afară din acea a lui Adam, ca nu cum-va el să o considere de străină. Duple cum se petrece cu arborii, că aceia sunt mai frumoși, carii au un singur trunchi (buștean) și la vîrf se desfac în mai multe ramuri, — pe când dacă au mai multe trunchiuri ieșite din rădăcină, care în loc să se urce în sus se învîrtesc mai mult pri'mprejurul rădăcinei, nu-i face de loc demni de admirat, — tot așa și în cazul de față. Dintr'un singur om (Adam) a făcut ca să se planteze întregul gen omenesc, hotărînd ca absolută necesitate, de a nu se des-

membra, ci încă mai mult i-a concentrat prin căsătorie. A hotărît apoi de a nu lua în căsătorie surorile și fiicele noastre, ca nu cum-va prin aceasta să ni concentrăm iubirea noastră numai într'un punct, și pe de altă parte să ne separăm de lumea ceia-l-altă. De aceia a și dis: „Ceia ce a făcut dinteiu, barbat și femeie i-au făcut pre ii“ (Math, 19, 4). Multe și mari rele se nasc de aici, dară multe și mari bunuri în același timp, și în cetăți ca și în case. Nimic nu reunește viața noastră atât de strîns și de puternic, ca amorul dintre bărbat și femeie. Pentru amor mulți iaă chiar arma'n mâni și se luptă; pentru amor mulți și daă și sufletul. De aceia și Pavel, dacă nu ar fi fost lucrurile așa, nu ar fi făcut atăta vorbă, fără scop, asupra acestei chestiuni. „Femei, dice, supuneți-vă bărbaților voștri, ca Domnului“. Pentru ce? Pentru resonul, că dacă bărbatul și femeia sunt în comun acord, și copiii se cresc bine, și servitorii sunt în bună rânduială, și vecinii se împărtășesc din aroma ce emană din acea casă, și prietenii și rudele; dară dacă e contrariul, apoi totul e resturnat pe dos, totul e în confusiune. Când generalii armatelor sunt în pace desăvârșită, toate merg în ordine; dară când îi sunt tulburați, totul e în mare desordine. Intocmai așa este și aici. „Femei dice, plecați-vă bărbaților voștri ca Domnului.“ Dară apoi cum de se spune în alt loc: „Cine nu urășce pre tatăl său, și pre mamă, și pre femeie, și pre feciori... și care nu se leapădă de toate avuțiile sale, nu pôte fi ucenic al meu“? (Math. 14, 26. 33) căci dacă trebuie a se pleca ca și Domnului, apoi cum trebuie de a se lepăda de bărbat pentru Domnul? Și cu toate acestea trebuie, afară numai că acea particulă „ca“ nu este de aceeași valoare peste tot locul. Sau dice aceasta: «ca cunoscând voi, că prin această supunere serviți Domnului», ceia ce și aiurea dice, că dacă eu pentru bărbat, dară mai cu samă pentru Domnul; sau că dice, că pe cât timp te pleci bărbatului, servești lui ca Domnului, pentru că dacă cel ce se împotrivesce autorităților lumești se împotrivesce poruncei lui Dumnezeu, apoi cu atât mai mult se împotrivesce femeia, care nu se pleacă bărbatului. Așa a bine voit Dumnezeu din început, căci pe bărbat l-a pus ca cap al femeii, eară pe femeie ca corp al bărbatului. Apoi continuând apostolul, produce și resone, căci dice:

„Pentru că bărbatul este cap femeii, după cum și Christos este cap bisericii, și acesta este mântuitoriu trupului. Ci precum biserica se supune lui Christos, așa și femeile bărbaților se întră toate”.
 «Bărbatul, dice, este cap al femeii, după cum și Christos este capul bisericii, și acesta este mântuitoriu trupului, căci ce alt este capul, de cât mântuirea corpului? Deja mai dinainte s-a încredințat bărbatului obiectul iubirii și i s-a impus îngrijirea de el, cu alte cuvinte s-a dat fiecăruia rolul cuvenit, bărbatului rolul de guvernare și de preîngrijire, eară femeii rolul supunerii.» „Precum biserica se supune lui Christos”. Ce alta este biserica, de cât totalul bărbaților și al femeilor? Deci așa să se plece și să se supună și femeile bărbaților săi, ca lui Dumnezeu.

„Bărbați! iubiți-vă femeile vóstre, precum și Christos a iubit biserica, și pre sine s-a dat pentru dânsa” (Vers. 25). Ați audít feliul supunerii? Ați lăudat și ați admirat pe Pavel, ca pe unul ce a reunit într'un mod puternic viața noastră, ca pe un bărbat în fine minunat și duhovnicesc? Bine ați făcut. Dară acum ascultă și ceia ce pretinde de la tine, cu care ocazie el face us de același exemplu: „Bărbați, dice, iubiți-vă femeile vóstre, precum și Christos a iubit biserica”. Ați audít mai sus măsura supunerii? Ei bine, ascultă acum și măsura iubirii. Voesci ca femeia să te asculte, după cum biserica ascultă de Christos? Ingrijasee-te și tu de dânsa, după cum și Christos s-a îngrijit de biserică. Chiar de ar trebui să-ți dai sufletul tău pentru dânsa, chiar de ai pătimi mii de rele, sau în fine de ai suferi orî-ce, tu nu te da în laturi, căci de ai pătimi orî-ce, totuși nimic nu ai făcut în raport cu ceia ce a făcut Christos pentru biserică. Tu faci acestea fiind că ești însoțit și legat de dânsa, pe când el a suferit pentru biserica, care-l ura și-l respingea. După cum el a adus la picioarele sale acea biserică, care-l ura, îl respingea, și care trăia în desmerdări, și a făcut aceasta nu cu amenințări, nici cu insulte, nu cu frica, sau și cu alte mijloce violente, ci numai prin marea lui îngrijire, tot așa și tu să te porți față de femeia ta. Chiar de ai vedea-o infumurată, sau aplecată la prea multe desmerdări, sau desprețuindu-te, tu o vei putea aduce la picioarele tale cu o îngrijire mare, cu dragostea și cu prietenia ta cătră ea. Pe un servitoriu ar putea póte cine-va să-l lege de sine

prin frică, și poate că nici pe acesta nu ar putea, căci iute ar fugi din casa stăpânului; dară tovarășul vieții, muma copiilor, obiectul oricărei plăceri și mulțămiri, nu trebuie a fi legată cu frică și amenințări, ci cu dragoste. Cu adevărat că nici o legătură nu e atât de tiranică, ca legătura dragostei dintre bărbat și femeie. Dară apoi, ce feliu de însoțire poate fi, când femeea tremură de frica bărbatului? Ce feliu de plăcere va simți și bărbatul, când el trăiește cu o sclavă, și nu cu o femeie liberă? Chiar de ai suferi ce-va din partea ei, tu să nu o batjocuresci, căci nici Christos n-a făcut așa față de biserică. „Și pre sine s-a dat pentru dânsa, dice, ca pre ea să o sântască, curățind-o“. Așa dară era necurată, așa dară avea defect, așa dară era desfigurată, așa dară era urită. Ei bine, ori și ce feliu de femeie ai lua tu, de sigur că nu va fi așa, după cum era mireasa lui Christos, biserica, și nici că va fi atât de depărtată de tine, pe cât a fost biserica de Christos, și cu toate acestea el n-a hulit'o și nici n-a urit'o din cauza slujeniei ei. Voești poate să auzi ce feliu era slujenia ei? Ascultă pe Pavel, carele dice: „Erați oare-când întunerec“ (Efes. 5, 8). Ai vădut întunecimea și negreața de pe fața ei? Ce poate fi mai negru de cât întunerecul? „Eram oare-când, dice, întru răutate și pismă viețuind“ (Tit 3, 3). Ai vădut necurățenia ei? „Fără de minte, dice, neascultători, rătăcindu-ne, slujind postelor și multor feliuri de desfătări“ (Ibid). Dară ce să mai spun? Era și fără de minte, și blasfemătoare, și totuși cu atâtea lipsuri fiind, el n-a hesitat a se da pre sine pentru acea slută, ca și pentru una frumoasă, iubită și admirată. De aceea și Pavel minunându-se de aceasta, dicea: „Că abea va muri cine-va pentru cel drept“ și earăși: „Și încă păcătoși fiind noi, Christos pentru noi a murit“ (Rom. 5, 7. 8). Decî luând-o așa cum era, el a înfrumusețat'o, și a curățit'o, și în fine nu a trecut cu vederea de a face și aceasta „ca pre ea să o sântască, curățind'o cu baea apei în cuvânt, ca să o pună înainte pre ea lui-și mărită biserică, neavând înținaciune, sau sbârcitură, sau alt-ceva de acest feliu, ci ca să fie sântă și fără prichană“ (Vers. 26. 27). Și noi dară să căutăm o ast-feliu de frumuseță, și vom pulea negreșit a ne face creatorii ei. Nu cere tu de la fe-

mee, ceia ce nu este al ei. Ai vădut că biserica toate le a
 avut numai de la stăpânul a toate, de dânsul a fost slăvită,
 prin el a devenit curată, prin el s-a făcut fără de prichă-
 nă. Nu respinge pe femei din cauză că nu este frumoasă,
 căci ascultă ce dice scriptura: „Mică este între sbru-
 rătoare albina, și începutul dulcetiilor este rodul ei“
 (Sirach. 11, 3). A lui Dumnezeu creatură este și ea, și nu
o batjocuresci pe ea, ci pe cel ce a făcut-o. Cu ce este vi-
 novată ea dacă e urită? Nu lauda pe femei pentru fru-
museta ei. Acest fapt este al sufletelor desfrânate. Tu ca-
ută frumuseța sufletului, și imitează pe mirele bisericeii.
 Frumuseța exterioară e plină de mândrie și ușurință, te
 duce de multe-ori la gelosie, bănuiești și de multe-ori co-
 miți absurdități. Dară poate că are voluptate? Luna întâia
 și a doua, sau cel mult un an întreg, eară după aceea de
 loc, căci ceia ce era o minune de frumuseță, se vestejește
 în trecerea timpului, după regulă, însă relele ce mai înainte
 se acoperise prin frumuseță, ca de pildă mândria, ușurința
 și aroganța, rămân la locul lor. Nu tot așa însă este cu
 frumuseța sufletului, unde amorul odată început rămâne
 în vigore pentru tot-deauna, căci e vorba de tandreța și
 de frumuseța sufletului, eară nu a corpului. Ce e mai fru-
 mos de cât ceriul? spune-mi; ce e mai frumos de cât
 stelele? Ori și ce corp ai nuni, nu poate fi atât de alb și
 de curat ca stelele, ori și ce ochi ai arăta, nu pot fi atât
 de senini și atât de frumoși ca ele. Când ele au fost făcu-
 te de Creatoriu, și ingerii le-au admirat, după cum le
 admirăm și noi acum, poate nu tot așa, dupre cum erau
 admirate la început, căci ast-feliu ni este deprinderea, că
 nu ne impresionăm tot într'un feliu asupra aceluiasi lucru.
 Dacă deci ast-feliu se petrece cu frumuseța stelelor, apoi
 cu cât mai mult când e vorba de acea a femeilor? Dacă mai
 ales survine și vre-o bolă, apoi imediat a sburat totul de
 la ea. Noi să căutăm la femei dragostea, modestia și blân-
 deta caracterului, căci acestea sunt semnele distinctive
 a frumuseței adevărate. Frumuseța corpului să nu o căutăm,
 nici să o acuzăm pentru lipsa unor ast-feliu de calitate, pe
 care ea nu este stăpână, și chiar nici să o condamnăm în
 totul, sau să ne descurajăm și să ne imputinăm pentru
 aceasta, căci e ce-va prea îndrăzneț din partea-ni. Nu ați
 vădut câți bărbați și-au prăpădit viața într'un mod de jeliț
 după ce și-au luat de soții femei frumoase? Câți apoi, după
 ce și-au luat de soții femei nu tocmai frumoase, nu au a-
 juns la adânci bătrânețe petrecându-și viața în cea mai

mare mulțămire? Pata dinăuntru să o ștergem, sbârcitura din interior să o smulgem, defectele din suflet să le desrădăcinăm. O ast-feliu de frumuseță caută Dumneșu, și deci noi să formăm pe femei ast-feliu, nu atâta pentru noi, ci pentru Dumneșu. Să nu căutăm bani, să nu cerem nobleța exterioară, ci cea a sufletului. Nimeni să nu așepte a se îmbogăți de la femei, căci o ast-feliu de bogăție este necurată și nedemnă de bărbat; în fine să nu caute cine-va a se îmbogăți din căsătorie, pentru că iată ce spune Pavel în alt loc: „Cei ce vor să se îmbogățască, cad în ispite, și în curse, și în pofta multe fără de socoteală și vătămătoare, care cufundă pre oameni în peire și în pierdere“ (I Timoth. 6, 9). Nu căuta deci la femei avere în bani, și atunci toate celelalte le vei afla cu ușurință. Cine, spune-mi, lăsând la o parte cele principale, se ocupă de cele secundare? Dară vai! peste tot locul noi suferim de acest rău. De câștigăm copii, noi nu ne îngrijim cum să-i facem buni, ci cum să li dăm de soții femei bogate. Nu ne batem capul ca să-i facem pe copii de a fi cu purtări bune în lume, ci cum ar putea să devină bogat. Chiar dacă-l formăm pentru vre-o profesiune oarecare, nu ne îngrijim ca el să fie scutit de greșeli, ci cum să ni aducă un mai mare câștig, și cu chipul acesta toate s-au transformat în bani. De aceea s-au și corupt totul, pentru că ne stăpânește amorul de bani.

„Așa sunt datorii bărbații să-și iubiască femeile lor, ca și trupurile sale“ (Vers. 28). Dară ce este aceasta? Cum de a ajuns la acest exemplu—care e și cel mai principal—ca la cea mai însemnată figură, după ce până acum a vorbit atâtea de Christos și de biserică? Cu drept cuvânt a făcut el aceasta, căci un ast-feliu de exemplu e și mai apropiat, și mai clar, și în același timp prin el se învederează și o altă obligațiune asupra bărbatului. Exemplul dintei nici nu era atât de necesar, căci acolo e vorba de Christos, care a fost și Dumneșu, și de bună voie s-a predat pentru biserică. În acest de pe urmă însă, el cercetează mai metodic faptul, căci dice: „Așa sunt datorii“, adică că faptul iubirei nu e ce-va din grație, ci o datorie a bărbatului. Spunând apoi că sunt datorii să-și iubiască femeile ca și trupurile lor, adăoge: „Că nimeni nici-odată nu și-a urit trupul său, ci-l hrănește și-l

încăldește pre el“ (Vers. 29), adecă se îngrijaște de el cu multă sirguintă. Și cum de este ea trupul bărbatului? „Aceasta acum este os din oșele mele, și carne din carnea mea“ (Facer. 2, 23). Așa dară ea a fost făcută din materia corpului nostru. Și nu numai aceasta, ci încă: „Și vor fi amândoi un trup“ (Fac. 2, 24). Mai departe apostolul dice: „Precum și Christos biserica“, cu care ocazie s-a reîntors la întâiul exemplu. „Că mădulări suntem ale trupului lui, din carnea lui și din oșele lui“ (Vers. 30). Dupre cum din Adam a fost făcută femeea, din oșele lui și din carnea lui,—căci acestea sunt cele mai principale în noi, oșe și carne, cele dinții servind ca temelie, eară cea de a doua ca clădire,—întocmai așa și în casul de față. Dară faptul cu Adam este cert; acest din urmă cum însă? «Dupre cum acolo, dice, este o apropiere atât de mare, tot așa și aici». Și ce inseamnă „din carnea lui“? Adecă dintrênsul cu adevărat. Și cum suntem mădulări ale lui Christos? Adecă că ne-am renăscut printrênsul prin botez. Și cum din carnea lui? O știți aceasta voi toți câți vă împărtășiți cu sântele taine. „Os nu se va sdrobi dintrênsul“, dice în altă parte (Ioan 19, 36); din acesta deci imediat ne replăsmuim. În ce felii? Ascultă earăși pe acest fericit apostol spunând: „De vreme ce s-au făcut pruncii părtași trupului și sângelui, și același asemenea s-a împărtășit acelorași“ (Ebrei 2, 14). Aici însă el s-a făcut părtaș nouă, și nu noi lui, și deci cum suntem os din oșele lui, și carne din carnea lui? Unia vorbesc de sânge și apă, însă nu este așa, ci precum el s-a născut fără amestecare de bărbat, și numai din Duchul Sânt, tot așa și noi ne nașcem prin bae a botezului. Privește câte exemple ni aduce, ca să ne incredințăm de acea renaștere. Vai! câtă prostie la eretici! Cel deja născut se renaște prin apă, și devine produs al lui adevărat. Cum că devenim corpul lui, îi (ereticii) nu primesc aceasta. Dară dacă nu devenim corpul lui, apoi cum se potrivește ceia ce se dice, că suntem trup din trupul lui și os din oșele lui? Dară tu cugetă la aceasta: Adam a fost creat, Christos s-a născut; din cōsta lui Adam a intrat stricăciunea în lume, eară din cōsta lui Christos a isvorit viața în lume; în paradis a răsărit mōrtea, eară pe cruce a fost desființată. Deci dupre cum fiul lui Dumnezeu a fost părtaș al naturei

nóstre, așa și noi suntem părtași ai esenței lui, și după cum el ne are pe noi în sine, tot asemenea și noi îl avem pe el în noi înși-ne. „Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe muma sa, și se va lipi de femeea sa, și vor fi amândoi un trup” (Vers. 31). Iată și al treilea decret legal, că adecă bărbatul părăsește și pe nașcătorii săi, se însotesc cu femeea, eară după aceea tatăl, muma și copilul sunt un trup, combinat din esența fiecăruia din ei, pe rezonul că amestecându-se semințele lor se naște copilul, ast-feliu că câteși trei formează un singur corp. Pentru ce așa? Pentru că din început s-a urmat ast-feliu. Să nu-mi spuți că e așa, sau altminterea. Nu vezi că chiar în corpul nostru avem multe defecte? Unul este schiop, altul are picioarele strâmbe, un altul mânele uscate, eară cela-l-alt vr'un alt membru al corpului slab și netrebnic, și totuși nu se scârbește pentru aceasta, nici nu-l taie, ci încă de multe-ori îl preferă înaintea altora, și cu drept cuvânt, căci doră e al său. Așa dară pe câtă iubire are cine-va cătră sine, tot pe atâta voește Dumnezeu ca să avem cătră femeie. Suntem părtași aceluiași naturi, dară cu toate acestea dreptul și datoria noastră cătră femeie ni impune încă ce-va mai mult. De și sunt două corpuri, totuși unul e capul, și cela-l-alt corpul. Capul lui Christos este Dumnezeu. Aceasta și eu o dic, că după cum Christos și Tatăl sunt una, tot așa și bărbatul cu femeea sa una sunt. Așa dară și Tatăl este capul nostru. Apostolul ni pune înainte două exemple, acel al corpului, și acel al lui Christos, și de aceea ca complectare a ideii introdusă el adaoge: „Taina aceasta mare este, eară eu dic de Christos și de biserică” (Vers. 32). Dară de ce această taină este mare? Pentru că fericitul Moisi, sau mai bine dis însuși Dumnezeu, a făcut alusiune la ea, ca de ce-va mare și miraculos. «Acum, dice, eu vorbesc de Christos, căci și el lăsând pe tatăl s-a pogorit pe pământ, și a venit la mireasa sa, și a devenit cu ea un duch», după cum dice: „Cel ce se lipește de Domnul, un duch este cu densul” (I Corinth. 6, 17). Bine a dis că taina aceasta este mare, ca și cum pare că ar dice: «am vorbit în alegorii, însă cu toate acestea taina căsătoriei mare este, și nu alegoria poate resturna iubirea». „Deci dară și voi unul fie-care așa să-și iubiască pre femeea sa, ca și pre sine; eară femeea sa se teamă de barbat”

(Vers. 33). Cu adevărat că aceasta este o taină, și încă mare, pentru că lăsând cine-va pe născătorul său, pe cel ce l-a crescut și l-a hrănit, lăsând pe ceia ce a avut dureri și s-a necăjit cu creșterea lui, lăsând pe cei ce i-au făcut atâtea bine-faceri, pe cei cu cari se obișnuise de a conviețui, și să se lipiască de o ființă pe care nici macar că a vădut-o de mai multe-ori, cu care n-a avut nimic de comun până atunci, și pe dânsa să o prefere înaintea tuturor, cu adevărat că este mare taină! Dară apoi și părinții nu se scârbesc când se petrec asemenea lucruri, ci se mahnesc când nu se petrec, și cu toate că cheltuiesc bani, și fac diferite pregătiri, costisitoare pôte, îi sunt mulțumiți. Cu adevărat că mare taină e la mijloc, care are în sine o înțelepciune negrăită. Aceasta profetezând-o apostolul dice mai sus: „Eară eu dic de Christos și de biserică”. Și cu toate acestea el nu vorbește numai de Christos, ci și de aceia, că bărbatul să hrăniască și să încăldască pe femeia sa, duple cum și Christos biserică.

„Eară femeia să se teamă de bărbat”. El nu pune înainte numai datoriile iubirei, ci încă mai adaoge: „să se teamă de bărbat”. Femeia este al doilea princip în creațiune, deci să nu pretindă egalitatea față de bărbat, pentru că este sub cap; dară nici bărbatul să nu desprețuiască pe femeie, căci ea este corpul lui, și dacă capul desprețuiește pe corp, apoi și el se perde împreună cu corpul. Deci ca contra-balanță la supunerea femeii, bărbatul să introducă dragostea. Așa dară mânele, picioarele și cele-lalte membre ale corpului, să serviască capului, eară capul să se îngrijască de membrele corpului, ca cel ce are în sine toate simțirile. Nimic nu e mai bun și mai plăcut ca o ast-feliū de însotire prin căsătorie. «Dară cum ar putea să fie dragoste, acolo unde este frica»? dici tu. Mai cu samă atunci este iubirea, căci ceia ce se teme, și iubește în același timp, ceia ce iubește, se și teme; se teme de bărbat ca cap al ei, iubește pe bărbat ca membru al ei, fiind-că și capul este membru al întregului corp. De aceia pe femeie o a supus, eară pe bărbat l-a suprapus, pentru ca să fie pace. Unde este egalitate, nici-odată nu va fi pace, nici în cea mai democratică casă, nici în casele celor mai mari, și nici în altă parte. De aceia e necesar de a fi o singură autoritate, un singur cap. Dară acestea trebuie a se petrece numai în afacerile pământești, de vreme ce acolo unde sunt bărbați duhovnicesci, va fi pacea. Cincî miū de suflete erau, și nimeni nu dicea că este

ce-va al său din averea comunității, ci se supunea unii altora. Aceasta este dovada prudenței și a înțelepciunii, cum și a temerei de Dumnezeu. Modul iubirii ni l-a arătat apostolul, dară modul temerei ce trebuie să o aibă femeia de bărbat, nu l-a arătat de loc. Și privește cum el mărește și întinde modul iubirii, prin povestirea celor atingătoare de Christos și de biserică, și prin povestirea celor cu privire la propriul corp al bărbatului, și cum apoi adaugă: „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe muma sa”, pe când modul temerei femeii nu-l arată câtuși de puțin. Și de ce ore? Pentru aceia că voește a stăpâni mai mult iubirea. Unde este iubire, toate celelalte urmează de la sine; dară unde este frica, în general se întâmplă cu totul contrariu. Cel ce iubește pe femeia sa, chiar de nu ar fi ascultătoare, o va supune totuși prin iubire. Concordia este greu de introdus numai atunci, când soții nu sunt legați cu dragostea înfocată, dară în asemenea cas frica nu folosește la nimic. De aceia el stăruiește mai mult asupra iubirii, căci ea este cea mai puternică. Femeia s-ar părea că este asuprită, prin faptul că i s-a ordonat de a se supune bărbatului; dară tocmai pentru aceasta ea covârșăște pe bărbat. Principalul e, că bărbatului i s-a poruncit de a o iubi. «Dară ce? dăci tu, dacă ea nu se teme de mine»? Tu iubește-o, implinește-ți datoria ta, căci dacă nu ascultă de cele ce-i spun alții, cel puțin va trebui să înțeleagă cele ce-i spunem noi. Așa bună-ora ascultă ce dăce Apostolul: „Plecați-vă unul altuia, dăce, întru frica lui Dumnezeu”. Dară dacă unul nu se pleacă? Tu supune-te legii lui Dumnezeu. Femeia chiar de nu este iubită, totuși să se supună, ca să nu dea nici un motiv de nemulțămire din parte-i; deasemenea și bărbatul, chiar de nu s-ar teme femeia de el, totuși să și-o iubiască, ca ast-feliu cu nimic să nu lipsască; și cu un cuvânt fie-care să-și îndeplinească datoria sa. Așa dară, aceasta este căsătorie duple Christos, căsătorie duhovnicească, și naștere duhovnicească. Nașcerea noastră nu este din sânge, nici din dureri, și nici din pofta corpului. Ast-feliu a fost nașcerea lui Christos, nu din sânge, și nici din dureri; ast-feliu a fost și nașcerea lui Isaac, căci ascultă ce dăce scriptura: „Și încetase Sarei a se face cele femeiești” (Facer. 18, 11). Deci și nunta nu este din poftă corporală, ci este cu totul spirituală, sufletul conlegându-se cu Dumnezeu prin o legătură, pe care el singur o știe. De aceia

re 16-17
istoria

Căsătoria duhovnicească

sta nu e din poftă corporală ci e cu totul spirituală

ȕice: „Cel ce se lipeŕce de Domnul, un duch este cu dēnsul“. Priveŕce cum se încearcă să uniască corpurile, ca ŕi spiritele. Unde sunt acum ereticii? Căci dacă nunta ar fi fost dintre faptele condamnate, nu ar fi vorbit de mire ŕi de mireasă, nu ar fi pus la mijloc acele cuvinte: „Va părăsi omul pe tatăl său, ŕi pe muma sa“, după care earăŕi adaoge, «că acestea le-a ȕis de Christos ŕi de biserică.» Despre această mireasă vorbeŕce ŕi psalmistul: „Ascultă fiică ŕi veȕi, ŕi pleacă urechia ta, ŕi uită pe poporul tēu ŕi casa părintelui tēu, ŕi va pofti împăratul frumuseȕa ta“ (Psalm. 44, 12. 13). De aceea ŕi Christos a ȕis: „Eū de la Dumneȕeu am ieŕit, ŕi earăŕi merg la tatăl“ (Ioan 16, 28. 29). Dară când ȕice că a lăsat pe tatăl, să nu 'ȕi închipui vre-o schimbare de loc, dupre cum se întâmplă la ómeni, pentru că dacă se ȕice că a «ieŕit,» aceasta e cu privire la corpul lui. Tot ast-feliū trebuie a înȕelege ŕi ȕicerea a părăsit pe tatăl. Dară de ce n-a ȕis ŕi despre femeie, că se va lipi de bărbatul său, ŕi vor fi doi un trup? De ce? Fiind-că aici el vorbeŕce despre iubire, ŕi se adresează bărbatului, pe când cu ea vorbind despre frică, ȕicea: „Bărbatul este cap femeii“, ŕi Christos earăŕi este cap bisericii. Decī bărbatului 'i vorbeŕce despre iubire, ŕi lui i-a încredinȕat iubirea, ŕi decī pe dēnsul il stringe mai mult ŕi-l lipeŕce de femeia sa. Pentru că în adevăr, cel ce pentru femeie părăseŕce pe tatăl său, dacă la urmă o părăseŕce ŕi pe ea, de ce iertare pōte fi vrednic? Nu veȕi de câtă cinste voesce Dumneȕeu a se bucura ea. de vreme ce tu te-ai despărȕit de tatăl tēu, ca să te lipeŕci de ea? «Dară dacă, ȕicī tu, eū fac tot ceia ce sunt datoriu, ŕi ea nu mă urmează?» Ei bine, ascultă ce ȕice tot Pavel: „Eară de se desparte cel necredincios, despartă-se, că nu este robit fratele său sora intr'unele ca acestea“ (I Corint. 7, 15). Când tu auȕi că se vorbeŕce de teamă, pretinde o ast-feliū de teamă ca de la o femeie liberă, eară nu ca de la o sclavă, căci dōră este corpul tēu, ŕi dacă faci așa iȕi baljocureŕei singur corpul tēu necinstiadu-l. Care este acea teamă? Sau mai bine ȕis, de ce anume să se teamă ea? Să nu se împotrivască bărbatului, să nu-l contradică la lie-ce pas, să nu iubiască întēelatea; până aici să se mărginiască teama ei. Dacă tu o iubeŕci cu a-

Până unde se mărginează teama femeii:
 • nu se împotrivescă bărbatului

deverat, vei face și mai mari de cât ți-a pretins ea. Sexul femeesc este óre-cum mai slab, și are nevoie de mult ajutoriú, de multă îngăduință. Ce ar putea dice cei ce contractează a doua căsătorie? Nu vorbesc acestea ca cum ași condamna; să nu fie una ca aceasta, căci și apostolul din spirit de toleranță a permis. Tóte să le faci pentru femei, tóte cele necesare să i le procuri, căci datoria te face. Aici el nu are pretenție de a ți proba asemenea datorie prin introducere de exemple exterioare, dupre cum face în multe locuri, căci era deajuns exemplul acela cu Christos. „Va părăsi omul, dice, pe tatăl său și pe muma sa”. El nu a dis va conviețui, ci se va lipi de femeea sa, arătând prin aceasta adevărata iubire, iubirea cu pasiune. Si nu s-a multămit nici cu aceasta numai, ci prin inducțiune a arătat o ast-feliú de supunere, în cât să nu se mai pară că sunt doi, ci unul singur. Nu a dis un duch, un spirit, căci aceasta e în totul posibil, ci ca să fie un singur corp. Acesta este al doilea princip, care conține în sine multă egalitate, dară totuși bărbatul are ce-va mai mult, și aceasta este cea mai mare mântuire a unei case. A luat acel exemplu cu Christos și cu biserica, nu numai ca să arate că trebuie a iubi, ci că trebuie de a și forma pe femeie. „Ca să fie, dice, sântă și fara prichană”. Dacă o vei forma sântă și fără de prichană, tóte cele-l-alte vor urma de la sine. Caută mai întâiú cele ale lui Dumnezeu, eară cele omenesci vor urma cu multă ușurintă. Formează-ți femeea, căci numai ast-feliú se întepenesc temelile casei. Ascultă pe Pavel, carele spune: „De voesc să se învețe ce-va, acasă să și întrebe pe bărbatul lor” (I Corinth. 14, 35). Dacă deci în acest feliú administrăm casele nóstre, vom fi destoinici de a avea privighere și asupra bisericilor, căci și casa este o mică biserică. Numai ast-feliú și bărbatul și femeile se fac buni, și se întrec unii pe alții. Gândește-te la Abraam, la Sara, la Isaac și la acele trei-sute opt-spre-dece capete de familie (Facer. 14, 14), cum întreaga casă era bine gubernată, cum era în ea multă evlavie, și cum îndeplinia porunca apostolică. Și Sara se temea de bărbatul său, căci ascultă-o pe ea ce dicea: „Încă nu mi s'a făcut aceasta până acum, și Domnul meu este bătrân” (Facer. 18, 12), dară și el o iubia într'atâta, că asculta de tot ce spunea ea. Și copilul lor a fost virtuos, și serviilor lor au fost admirabili, căci nu au hesitat de a se primejdui împreună

cu stăpânul lor, nu au amânat îndeplinirea poruncei lui, și nici nu au cerut să li se spună cauza, ci unul chiar dintre dânsii, care era ca căpitanie a celor-l-alți, a fost atât de admirat, în cât i s-a încredințat grija pentru căsătoria fiului lor, și îndatorirea de a călători peste hotare. Dupre cum se petrece și cu un general, care și are concentrată totă armata într'o tabără bine întărită, — din care cauză inamicul nu poate pătrunde prin nici-o parte, — tot așa și aici, când bărbatul, și femeea, și copiii, și servitorii, sunt cu totii stăruiitori în datoriile lor reciproce; atunci mare este și concordia în acea casă; eară dacă nu este așa, apoi de multe-ori chiar printr'un singur servitoriū stricat totul se restornă și se nimiceșce, unul singur, dic, este în stare de a strica totul.

*) Deci să avem multă îngrijire de femeii, de copii, și de servitori, cunoscând că numai cu modul acesta ni vom putea ținea cu ușurință autoritatea de bărbați și răspunderile ni vor fi mai blânde și mai cu îngăduință, căci vom putea dice: „Iată eu și pruncii cari mi i-a dat Dumnezeu” (Isaia 8, 18). Dacă bărbatul nu este vrednic de respect, dacă în fine capul nu este bun, apoi corpul nu va putea înfrunta nici chiar cel mai mic atac. Deci cu mult reson a spus apostolul că bărbatul să și iubiască pe femeie, eară femeea să se teamă de bărbat, ca de cap. «Și cum s'ar putea aceasta»? dică tu. Cum că trebuie a fi așa, apostolul a arătat clar, dară modul cum și în ce fel, îl voi arăta eu voue. Dacă vom desprețui averea, dacă vom avea privirea îndreptată numai asupra unui singur lucru, adecă asupra virtuții spirituale, dacă în fine vom avea înaintea ochilor frica de Dumnezeu, ei bine, atunci numai căsătoria ni va fi fericită. Ceia ce spunea servitorilor cătra cari se adresază: „Șciind că ori-ce bine va face fie-care, aceea va lua de la Domnul, ori robul, ori cel slobod” (Efes. 6, 8), aceasta se aplică și aici. Tu nu iubesci atâta pe femeie pentru cuvântul că e femeie, cât o iubesci pentru iubirea ce trebuie să o ai cătra Christos. Aceasta a și dat'o a se înțelege, cind el dice: „Ca Domnului”. Așa dară ca și cum ai asculta pe Domnul facend totul pentru dânsul, tot așa și în cazul de față.

*) Partea morală. Trebuie a avea bărbatul multă îngrijire de femeie, de copii și de servitori. Despre supunerea femeii și despre onoarea ei, cum și despre viața demnă și simplitate în îmbrăcăminte (Veron).

fă totul ca pentru dânsul. Aceasta e de ajuns de a te îndemna și a te convinge, și tot-odată a nu lăsa ca să se introducă vre-o birfire asupra ei, și a se furișa vrajba în casa ta. Nimeni să nu fie lesne credetoriu și să birfiască pe bărbat din cauza femeii, dară nici bărbatul să nu creadă cu ușurință tot ce se vorbește contra femeii. Nici femeia apoi, să nu censureze cu amănunțime intrările și ieșirile bărbatului de acasă, dară apoi nici bărbatul să nu se facă vrednic de vre-o bănuială. Căci de ce, spune-mi, totă ziua tu ești la dispoziția prietenilor tăi, pe când la dispoziția femeii deabea seara, și nici atunci nu voesci a-i spune adevărul, ca ast-feliu să fii curat de bănuială? Chiar de te-ar acusa femeia, tu nu te supăra, căci aceasta o face din iubire și nu din ușurință. Acusările ei sunt isvorite din iubirea ei cea inferbântată, din predispoziția ei cea inflăcărată și din frica ce o are de tine, ca să nu te peardă. Ea se teme—și aceasta este teama ce trebuie să o aibă—ca nu cum-va cine-va să-i fi răpit favoarea ei ce o avea la tine, ca nu cum-va să o fi păgubit de capitalul bunurilor ei, ca nu cum-va să-i fi furat bărbatul—capul ei—, să nu-i fi săpat viața ei conjugală. Este apoi și o altă chestiune, care negreșit că e semnul unui suflet mic. Nimeni să nu se ocupe de servitorii mai mult de cât trebuie, nici bărbatul de fată, și nici femeia de servitoriu, căci toate acestea sunt îndeajuns de a deșcepta bănueli. Gândește-te la ómenii aceia drepti. Inseși Sara îndemnase pe Abraam de a lua pe Agar, inseși ea poruncise patriarhului; nimeni nu a silit-o la aceasta, sau măcar i-a trecut prin minte, căci bărbatul, de și petrecuse mult timp din viața sa fără copii, totuși ar fi preferat ca mai bine nici-odată să nu fie tată de copii, de cât să intristeze pe femeia lui. Dară după toate acestea, ce dice Sara? „Judece Dumneđu între mine și între tine” (Fac. 16, 5. 6). Dacă Abraam ar fi fost ca mulți alții, óre nu s-ar fi mâniat pe dânsa? Nu ar fi ridicat mânele în semn de mirare, ca cum ar fi voit să spună: «ce dici? eu nu voiam a mă apropia de femeie, 'ți-am făcut gustul tđu, și acum mă inovățești»? Nimic din acestea n-a spus, dară ce? „Iată slujnica ta în mânele tale, fă cu dânsa cum va plăcea ție”. A predat deci pe acea femeie, ca să nu supere pe Sara, arătând prin aceasta că ceia ce s-a petrecut, nu a fost din cauza lui. Și ceia ce este mai mult că a îndepărtat-o de la casa sa fiind ea îngrecată. Cine nu s-ar fi milostivit asupra celei îngrecate, cum și asupra pruncu-

lui său? Dară dreptul Abraam nu s-a încovoiat de loc, căci înaintea tuturor el punea iubirea cătră femeea lui legiuită.

Pe acesta deci să-l imităm și noi. Nimeni să nu defaime sărăcia aprópelui, nimeni să nu fie împătimit de bani, și atunci toate se resolvă cu bine. Femeea să nu țină bărbatului: «Prostule și fricosule, ești plin de trândăvie și de somn mult; iată cum cutare, care este umilit și dintre cei umiliți, înfruntând primejdiile și făcând multe călătorii aș reușit aș face avere, și femeea lui pórta aurării, și se preumblă peste tot locul purtată de catări albi, având pri'mprejurul ei o sumedenie de servitori și de eununci,—eară tu, sermane, te-ai pitulat și trăiești degeaba!»! Să nu vorbiască femeea de acestea, căci ea este corpul bărbatului, și corpul nu poruncește capului, ci e supus și ascultătoriu. «Dară cum va putea suporta sărăcia? țin tu, și unde va găsi ea încurajare?» Ei bine, gândească-se la cele mai sărace de cât ea; gândească-se apoi câte fete nobile și din nobili, nu numai că nu au primit ce-va de la bărbați, dară chiar li-au adus zestre prin măritis, și cu toate acestea ii li-au cheltuit totul. Cugete apoi la diferitele primejdii rezultate din niște ast-feliu de bogății, și atunci de sigur că va îmbrătoșa viața liniștită și fara de sgomot. Dară dacă ea are adevărată iubire cătră barbat, nu-i va dice nimic, ci va prefera ca să-l aibă lângă dēnsa, chiar de nu i-ar procura nimic, de cât miile de talanți de aur, adunate din călătorii cu multe griji și neazuri spre a le aduce femeilor. Dară nici bărbatul când aude ast-feliu de mustări—ca și cum ar avea vre-o stăpânire asupra femeii—să nu alerge la insulte și bătăi, ci să o sfătuiască, să o mângâe, ca pe una ce este imperfectă, să o convingă prin resóne, și nici-odată să nu întindă mâna asupra ei. De parte acestea de un suflet liber. Nici insulte, nici batjocuri, ci să caute mai bine a o forma, ca pe una ce este mai ușoră cu cugetarea. Și cum ar putea fi aceasta? Dacă ea va cunoșce care e adevărată bogăție, dacă va afla filosofia cea înaltă, nu va mai acusa nici-odată pe barbat pentru unele ca acestea. Să o înveți deci, că sărăcia nu este vre-un rău; să o înveți nu numai cu vorba, ci și cu fapta; să o înveți a desprețui slava deșartă, și atunci de sigur că nici-odată femeea nu-ți va vorbi de acestea și nici că va dori bogăția. Dupre cum cine-va ducēnd în casa sa o statue, din primul moment caută să o așeze bine, ca să fie plăcută la vedere, tot așa și tu din sara ântēia când

ai primit pe femei în casa ta, învaț'o să fie moderată în pretențiuni, să fie blândă; învaț'o cum să trăiască; chiar din capul locului, chiar de la început învaț'o și convinge-o ca să alunge de la ea dragostea de bani. Învaț'o să filosofeze, povățuiește-o ca să nu aibă nici-odată aurării atârtnale pe umeri și pe lângă obraji, sau pri'mprejurul grumazului, nici spânzurate în salon, și nici haine aurite și prețioase, ci căsuța voastră să fie veselă, eară acea veselie și serinătate să nu se pogore în insulte. Tóte acestea lăsându-le pe sama celor din satră, tu înfrumusețează 'ți casa ta cu cea mai mare podóbă, suflând în ea vântul moderatiunei, care va purta cu sine și cea mai plăcută mireasmă. Din aceasta rezultă două, sau mai bine dis; trei bunuri mari. Ma'nteiū că mireasa nu se va întrista dacă se desfac acele galerii de tablouri de prin odaī, dacă din fiecare odaie se alungă acele îmbrăcăminti prețioase, acele vase de argint și de aur. Al doilea, că mirele nu se va mai îngriji de perderea lor, sau chiar și de paza lor. Al treilea și care este chiar principalul bunurilor, că din tóte acestea se arată părerea lui, că adecă de nimic din acestea el nu simte vre-o mulțămire deosebită, și că și celelalte tóte el le va îndepărta din casa sa, că nici danturi, nici cântări desfrânate nu va permite vre-odată a se petrece sub acoperământul casei sale. Cunosc bine, că voiū părea ridicul póte unora, când eū legiferez de acestea; dară dacă mă veți asculta, cu trecerea timpului dându-se pe față folosul rezultat, veți cunoște și câștigul. Atunci risul se va sfârși, veți ríde póte de obiceiul de acum; veți vedea în fine că ceia ce se petrece acum este cu adevărat faptul unor copii sburdalnici, a unor ómeni beți, pe când ceia ce eū îndemn este faptul prudentei, al unei filosofii și a unei vieți cu adevărat înalte.

Viata înaltă

Cum se fă nunta?

Așa dară ce dic eū că trebuie a face? Tóte acele cântece urile, satanicesci, tóte acele ode necuviincioase, tóte acele sburdări ale tinerilor desfrânați alungă-le de la nunta ta, și tóte acestea vor putea să cumintască din capul locului pe mireasă, căci imediat își va dice în sine: «ce feliū de bărbat este acesta atât de filosof? el nu consideră întru nimic viața presentă, eară pe mine m-a adus în casa sa numai pentru facere și îngrijire de copii, și pentru ca să-i administrez casa». Póte că aceste vor fi desgustátore miresei? Numai în ziua întâi și a doua, eară la urmă nu vor mai fi, ba încă va simți cea mai mare mulțămire, căci se vede scăpată de orice bănuială. Cel

ce chiar în timpul nunței lui nu a suferit cântecele din fluere, nici jocurile sau acele frinturi de cântice, e mai mult ca sigur că unul ca acesta nu va suferi nici-odată chiar de a vorbi ce-va uricios, dară de cum de a face. După aceasta apoi, când ai îndepărtat totul de la nuntă, luându-ți femeea pe lângă tine, formează-o bine, scotând pentru mult timp la iveală faptele cele rușinoase, în conversațiunile ce le ai cu ea. Dacă ea ar fi chiar cea mai nerușinată dintre toate fetele, totuși se va deprinde a tăcea sfiindu-se de tine ca bărbat, și în definitiv se va deprinde cu împrejurările. Tu deci, să nu îndepărtezi de la ea curând sentimentul de rușine și de sfială, duple cum fac bărbații cei desfrânați, ei întreține-l pe mult timp, căci mare folos vei avea de aici. Atunci ea nu te va acusa și nici nu te va muștra pentru ceia ce ai hotărit. Așa dară toate le legiferează în acel timp, când rușinea și sfiala de tine, ca și un frâu, nu o va lăsa ca să te dojeniască sau să te acuse pentru cele petrecute, căci când ea se bucură de sinceritate și de curaj față de tine, atunci cu multă ușurință toate le restornă. Când poate fi un timp mai oportun spre a forma pe femeie, dacă nu acela, când ea se sfișce de bărbat, se teme și se rușinează încă de dânsul? Atunci deci stabilește-i legile după care are a se povățui, și te va asculta în totul, cu voe sau fără voe. Dară cum să nu îndepărtezi de la ea sentimentul rușinei? Când te vei arăta și tu nu mai puțin rușinos ca ea, conversând puține cu ea, și chiar acelea spunându-le cu multă seriozitate și concisiune. Atunci stabilește în ea cuvintele filosofiei celei înalte, căci sufletul ei primește; atunci introdu-i cea mai bună și mai frumoasă predispoziție sufletească, voi să ție rușinea. Dacă voiești, ești să voiești vorbi și cu exemple, căm ce felu trebuie a conversa cu ea. Pentru că dacă chiar Pavel nu s-a dat în latură de a spune: „Să nu opriți datoria unul altuia, fără numai de bună voință până la o vreme” (I Corinth. 7, 5), și vorbea cătră femeii măritate de curând, sau mai bine de la femeilor tinere, ci sufletelor duhovnicești, apoi cu atât mai mult noi nu ne vom da în latură de a spune de acestea. Așa dară ce trebuie a conversa cu ea? Trebuie a-i spune cu multă grație: «Ești copilul meu, te-am luat de tovarășă vieții, și te introduc ca pe tovarășă mea în cele mai cinștite și mai necesare datorii, — în facerea și creșterea de copil și în administrarea casei mele. Deci ce te rog ești? Ca acestea să le știi de la început, și să mulțamești lui Dumnezeu,

carele a legiuit ast-feliu». De cât mai'nainte de aceasta e mai bine de a-i vorbi de dragoste, pentru că nimic nu contribuie atât de mult de a o convinge că cele vorbite sunt adevărate, ca atunci când îi vorbești de dragoste. Și cum îi vei arăta dragostea ta? Dacă 'i vei spune «că eu puteam să iau în căsătorie și pe altele, pôte și mai bogate saū și mai nobile ca tine, însă nu am luat pe nici una, ci te-am preferat pe tine, pentru că m-am îndrăgostit de tine și de educația ta, de demnitatea ta, de blândeta și de prudența ta». Apoi imediat prepară calea cuvintelor celor cu privire la înalta filosofie, și acuză bogăția după cât-va timp. Dacă tu'i vorbești cum s-ar întâmpla de bogăție și apeși cuvântul asupra ei, vei deveni greoiu; dară dacă vei proceda sistematic, toate le vei reuși. De alt-feliu vei părea în ochii ei ca un om aspru, neplăcut și microlog, dacă vei acuză fără rost bogăția, și vei face apologia sărăciei. Dară când vei lua subjectul din ineseși inconvenientele bogăției, ea va fi mulțamită. Deci vei dice: «E necesar a relua earăși vorba începută, că adecă eu nu am primit a lua în căsătorie femeie bogată. Și de ce? De sigur că nu am făcut aceasta din întâmplare, ci m-am convins eu bine, că bogăția nu este nimic alt de cât un lucru de desprețuit; ea este caracteristica tâtharilor, a femeilor desfrânate și a profanatorilor de morminte. Și de aceia eu, lăsând la o parte pe toate femeile bogate, am avut în vedere virtutea ta spirituală, pe care o prefer înainte ori-cărei bogății, și te-am luat pe tine, căci o fată tēnēră, înțeleaptă și liberă de prejuditiile altora, o fată care se indeletnicesce cu evlavia, este mai demnă și mai de respectat de cât lumea întreagă. Tocmai pentru aceasta eu te-am ales, te-am luat, te iubesc și te prefer sufletului meu. Viata presentă nu este nimic. Eu doresc, mă rog și în fine totul fac ca noi să ne învrednicim de a trăi în această viață ast-feliu, in cât să putem și dincolo în viata viitoare de a fi împreună și a ne bucura de cea mai mare linisce. Timpul present este scurt și vremelnic; dară dacă ne vom învrednici ca să fim plăcuți lui Dumnezeu și să petrecem ast-feliu această viață, apoi vecinic ne vom găsi cu Christos și vom fi împreună cu mai multă plăcere. Eu pun iubirea ta mai presus de ori-ce, și nimic nu'mi va fi atât de greoiu și desplăcut, ca a mă certa cu tine. Chiar de ar trebui să perd totul, chiar de ași deveni mai sărac ca Iru (un cerșetoriu în Itaca pe timpul lui Odiseu), chiar de ași trece prin cele mai mari primejdii, saū ași pătimi ori-ce, toate 'mi vor fi suportabile și ușore, dacă eu mă

tic!

viitoare
unb

găsesc bine față de tine. Și copii 'mî vor fi doriți într'a-tât numai, întru cât și tu te vei găsi bine față de mine. De aceea va trebui ca și tu să faci tot așa». Apoi amestecă și cuvintele apostolice, arătând că ast-feliu voește Dumnezeu de a se stabili dragostea între noi. Ascultă ce dice scriptura: „Pentru aceasta va lăsa omul pre tatăl său și pre muma sa, și se va lipi de femeea sa“. Așa dară să nu fie la mijloc nici un pretext, care să ni dea pe față micimea noastră de suflet. «Peară banii, lipsască mulțimea sclavilor, lipsască toate onorurile din lume, căci mie de cât toate acestea e mai de preferat dragostea ta». Oare niște ast-feliu de cuvinte nu vor fi mai plăcute femeii înaintea aurului și a multor tesaure? Nu te teme, că fiind iubită ea își va perde rușinea față de tine, tu mărturisește-i că o iubești, căci dacă femeile perdute, care astă-dî sunt lângă un bărbat, mâine lângă un altul, cu drept cuvânt ar deveni impertinente auzind ast-feliu de cuvinte, o femeie liberă și o fată nobilă nici odată nu se va îngâmfă la auzul unor cuvinte de felul acesta, ci încă mai mult s-ar pleca. Probează-i conviețuirea cu ea într'un mod sincer, silește-te de a sta mai mult acasă pentru dînsa de cît in tîrg; prefer-o înaintea tuturor prietenilor și chiar copiilor ce-i naște; dară și pe aceștia tu să-i iubești pentru dînsa. Dacă face vre-o faptă bună și măreață, tu laud-o și admir-o; eară de comite vre-o absurditate, cum se întâmplă tinereilor, tu sfătuește-o și amintește-i cele din început. In tot-deauna acasă averile și luxul, și dă-i a înțelege că ornamentul unei femei e acel isvorit din prudență și demnitate, și în fine învaț'o încontinuu cele convenabile.

⌈Rugăciunile vóstre să se facă în comun. Fie-care să se ducă la biserică, eară despre cele ce au auzit acolo vorbindu-se sau cetindu-se să se întrebe acasă, bărbatul pe femeie și femeea pe bărbat. De cum-va vă stăpânește sărăcia, tu pune la mijloc pe bărbații sînți, pe Petru și pe Pavel, cari au reușit mai mult de cât toți împărații și boğații pămîntului, cu toate că și-au petrecut viața în fîme și sete. Invaț'o că nimic nu pôte fi mai grozav în viața aceasta, ca a se pune cine-va contra poruncilor lui Dumnezeu. Dacă se însoră cine-va ast-feliu și sub ast-feliu de condițiuni, apoi nu va fi mai pre jos de cât cei ce duc o viață singuratică, sau de cât cei ne'nsurați. Dacă voești a face și ospete sau a da mese, bine, însă nimic necuviincios, nimic nedemn să nu se petreacă la ele, ci dacă vei găsi vr'un sărac sînt, care v-ar putea binecuvînta casa, și

*A prefera tot
în locul prieten
și chiar copiilor*

*De. A însoră cineva astfel apoi nu ¹⁴ era și
mai prejos decât cei ce duc viață singuratică*

care prin intrarea lui ar introduce și binecuvântarea lui Dumnezeu în casa voastră, pe acela cheamă-l. Să mai spun și alt-ceva? Ei bine, nimeni dintre voi să nu caute a lua în căsătorie femeie bogată, ci mult mai săracă ca el, pentru că dacă e cu avere, apoi nu va intra în acea casă atâta mulțămire provocată de banii ei, pe cât desgust provocat de batjocurile ei, pe câtă pretențiune din parte-i de a cere mai mult de cât a adus ca zestre; în fine desgust din cauza insultelor, a luxului celui mare, și a vorbelor greoe pe care le pronunță. Dară pôte va dice: «N-am cheltuit din al tâu nimic, căci stau de față cele ale mele, pe care mi le-au fost dăruit părintii mei». Dară ce spui, femeie? Stau de față ale tale? Și ce cuvânt pôte fi mai uricios ca acesta? Tu nu ai alt corp propriu al tâu, și apoi ai avere proprie a ta? După însurătore nu mai sunteți două corpuri, ci unul singur; și dacă e așa, apoi averile sunt două și nu una singură? Vai, la câtă ușurință duce pe cine-va dragostea de bani! Un singur om, o singură ființă ați devenit amândoi prin insoțire, și tu încă dici ale mele? Blestemat fie acest cuvânt necurat, care a fost introdus de diavolul în gura ta. Tôte cele trebuitore noue le-a făcut Dumnezeu comune, și banii nu sunt comuni? Nu poți dice nici-odată: lumina mea, sorele meu, apa mea, căci tôte sunt ale noastre tuturor, și banii nu sunt comuni? Peară banii de o mie de ori, și nu alâta banii, pe cât acele intențiuni josnice, care nu știu a intrebuița banii dupre cum trebuie, ci-i preferă înaintea tuturor bunurilor. Și acestea învaț'o, pe lângă tôte cele-l-alte, însă cu multă grație. Și fiind-că îndemnul spre virtute are prin sine ce-va posomorit, și mai cu samă făcut cătră o fată fragedă și tână, când i se spune cuvinte de o filosofie înaltă, inventează modul cum să poți a fi mai grațios în vorbă, și sileșce-te de a desrădăcina din sufletul ei vorbele acelea „al meu” și „al tâu”. Când ea ar dice cele ale mele, tu respunde-i: «care ale tale? căci eu nu cunosc. Eu nu am nimic propriu al meu, și cum tu de dici ale mele, de vreme ce tôte sunt ale tale»? Respunde-i acest cuvânt grațios. Nu veți că și eu copiii facem tot așa? Când îi ni smuncesc ce-va din mână, și apoi voesc a avea încă și ce a mai rămas, noi li permitem dicând: «da, copilul meu, și aceasta este a ta, ca și ceia-l-altă». Ei bine, aceasta să o facem și față de femeie, de vreme ce cugetarea ei e mai copilărească. De ar dice „cele ale mele”, tu res-

punde-i «da, toate sunt ale tale, și chiar eu sunt al tău». Vorba aceasta nu este din lingușire, ci are în sine multă prudență. Cu modul acesta vei putea muia mânia ei, și-ți vei șterge desgustul. Lingușire poate fi când cine-va ar comite ce-va nenobil pentru un rău oare-care, pe când aici e o mare filosofie. Ți-ți deci: «Și eu sunt al tău, copilul meu! Aceasta mi-a ordonat mie Pavel dîcînd: „Barbatul, trupul său nu-și stăpînește, ci femeia“ (I Corinth. 7, 4), de unde urmează că dacă eu nu am stăpînire pe corpul meu, ci tu, apoi cu atît mai mult ai stăpînire pe bani.»—Vorbînd așa feliu tu ai liniștit'o, ai stins focul, ai rușinat pe diavolul, o ai făcut sclavă cumpărată cu bani, o ai legat cu ast-feliu de vorbe. Deci din cele ce-ți vorbești învaț'o ca nici-odată să nu mai dîcă: al meu și al tău. Nici-odată apoi să nu te adresezi ei cum s-ar brodi, ci totdeauna să-ți vorbești cu multă tandrețe, cu multă cinste, și cu multă dragoste. Cinstește-o, și atunci nu va avea nevoie de cinstea altora, nici nu va avea nevoie de slava altora, pe cîtă vreme se bucură de slava ta. Pune-o pe dînsa mai presus de ori-ce, prefer'o înaintea tuturor, și laud'o pentru frumuseța sufletului și prudența ei. Cu modul acesta o vei convinge fără de alte mijloce exterioare, și vei face haz de toți cei-l-alți. Invaț'o frica de Dumnezeu, și atunci toate vor curge ca din isvor, eară casa-ți va fi plină de mii de bunătăți. Dacă noi căutăm cele nestricăcioase, vor veni după acestea și cele ale lumii, voi să dîc cele peritoare. „Căutați mai'nteiu, dîce, împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, și acestea toate se vor adaoge voue“ (Math. 6, 33). Ce feliu vor fi copiii unor ast-feliu de părinți? Ce feliu vor fi servitorii unor ast-feliu de stăpîni? Ce feliu în fine toți acei cari se apropie de ȳ? Oare nu vor avea aceștia sufletul lor împodobit cu mii de bunătăți? Cele mai multe obiceiuri servitorii și le formează după acele ale stăpînitorilor, căci se identifică cu dorințele lor, și iubesc tot aceiași ca și dînsii, aceleași vorbesc, și în același mod trăiesc. Tot așa și cu copiii, cari nu vor face în viața lor, de cît ceia ce au vîdut la părinții lor. Deci dacă noi ne formăm în așa mod, și dacă dăm atențiune sîntelor scripturi, cele mai multe le vom învăța din ele; și cu chipul acesta noi vom putea mulțami pe Dumnezeu, viața presentă o vom petrece întregă în virtute, și ne vom învrednici de bunurile făgăduite celor ce'l iubesc pe

Tand

el. Căroră fie a ne învrednici prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXI.

„Fiilor, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate. Cinstește pre tatăl tău și pre muma ta, care este porunca cea dintei întru făgăduință, ca să'ți fie ție bine, și să fii cu dila multe pre pământ“ (Cap, 7, 1—3).

Dupre cum când cine-va plâsmuind un corp mai înteiū pune capul, apoi brațele, și după aceia picioarele, tot ast-feliū înaintează cu cuvântul și fericitul Pavel. A vorbit despre bărbat, apoi despre femeie, ca de a doua creatură; acum trece mai departe la a treia, adică la aceia a copiilor. Asupra femeii stăpînește bărbatul, eară asupra copiilor bărbatul și femeia, căci privește ce spune: „Fii, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate... Aceasta este cea anter poruncă într'u făgăduință“. Nimic nu vorbește aici de Christos, nimic de cele înalte, căci se adresează unor cugete fragede, fapt pentru care și îndemnarea o face scurtă, de vreme ce copii nu pot să-l urmeze cu atențiunea pentru mult timp în vorba lui. De aceia nici că spune ce-va despre împărăția ceriurilor, nefiind potrivit cu vîrsta lor de a auzi de acestea, ci li spune ceia ce sufletul copilului dorește a auzi, că să facă așa, dacă voește să fie cu dila multe pe pământ. Dacă cine-va ar examina, de ce ore nu vorbește el copiilor despre împărăția ceriurilor, ci pune de față numai ceia ce se poruncește în lege, ar găsi că apostolul a procedat foarte logie, căci dacă bărbatul și femeia vor trăi conform principiilor stabilite de el, nici că vor avea osteneală mare de a supune pe copiii lor și a-i face ascultători. Când de la început lucrul are o basă bună, puternică și bine întocmită, pe urmă toate merg regulat pe calea legiuită cu multă ușurință. Lucrul cel mai greu e de a se așeza temelia, și a se pune o basă puter-

nică. „Fiți, dice, ascultați pre părinții voștri întru Domnul“, adecă după Domnul. «Dumnezeu, dice, așa a poruncit» Dară dacă părinții poruncesc lucruri absurde? dicitu. Părintele nu poruncește nici-odată lucruri absurde, chiar de ar fi el absurd, de cât apostolul s'a asigurat și în această privință, căci dice „întru Domnul“, adecă ascultați-i în cele ce nu se împotrivesc lui Dumnezeu; dacă însă ar fi părintele Elin, sau eretic, nu trebuie a da ascultare de loc, căci porunca lui atunci nu este întru Domnul. Dară cum de dice „care este porunca cea dintâi“, pe când cea întâi este „să nu uciți“? Apoi el n-a vorbit de ordinea în care sunt trecute poruncile din lege, ci a numit-o întâi după făgăduința. Pentru cele-lalte porunci nu se promite nici-o recompensă, ca unele ce poruncesc paza și părăsirea de rele, pe când aici fiind vorba de practicarea celor bune, e pusă și recompensa, sau mai bine dis făgăduința. Privește ce basă admirabilă a pus la calea virtuții, — respectul și sfiala către părinți. Depărtându-i de fapte rele, și urmând a-i duce spre practicarea celor bune, mai întâi a poruncit ca să dea respectul cuvenit părinților, fiind-că după Dumnezeu aceștia au fost cauza existenței lor. Ast-feliu deci e lucrul stabilit, că dacă cei dintâi părinți se vor bucura de rǎdele copiilor lor, atunci de sigur că și toți cei-l-alți oameni. De nu va fi cine-va supus și respectuos către părinții sei, nici-odată nu va fi blând și îngăduitoriu către alți oameni.

După ce sfătuiește pe copii atâta cât trebuia, imediat trece la părinți, și li dice: „Părinți, nu vă urgisiți pre fiii voștri întru mânie, ci-i creșteți pre ii întru învățătura și certarea Domnului“. (Vers. 4). Nu dice iubiți-i, căci aceasta și fără voea lor o vor face fiind împinși de natură, și deci ar fi fost prisoselnic de a legifera și aceasta, ci; „nu vă urgisiți pre fiii voștri“, ceia ce mulți fac, desmoșcenindu-i și lipsindu-i de cliromie, purtându-se către ii cu asprime, nu ca către ființi libere, ci ca către sclavi. De aceia și dice: „Nu vă urgisiți pre fiii voștri“. Apoi arată și cum ar trebui să procedeze părinții față de copiii lor, și ridică earăși întreaga chestiune aședându-o în locul ei firesc. Și după cum a arătat că femeia trebuie să se supună bărbatului, ca causă a ei, drept care cele mai multe lui ii vorbește, îndemnându-l de a o incunjura cu dragoste, tot așa și aici, earăși la densusul duce cauza, dicând: „ci-i creșteți

pre ii întru învățatura și certarea Domnului“. Vești deci, că existând cele spirituale, vin după ele și cele corporale? Voești să fie copilul tău ascultătoriu? De la început chiar creșce-l întru învățatura și certarea Domnului. Să nu'ți închipui că ar fi de prisos de a pune pe copilul tău ca să asculte și să învețe sântele scripturi, pentru că acolo va auzi mai'nțeu spunându-se: „Cinstește pre tatăl tău și pre muma ta“, încât aceasta se face pentru tine. Să nu dici: «apoi aceasta este treaba călugărilor. Nu cum-va am să fac copilul meu călugăr? Nu e nici-o nevoie de a-l călugări». De ce te sperii de un fapt care e amestecat cu un mare câștig? Fă-l pe copil creștin. Mai ales celor din lume li e necesar de a ști asemenea învățături folositoare, mai ales copiilor, cari la acea vîrstă fragedă au multă nestatornicie și ușurință în judecata lor. Pe lângă sântele scripturi e bine încă ca să li se adauge și exemple din împrejurările profane, ca să afle acolo pe acei așa diși eroi admirați de scriitori, cari erau sclavi ai patimilor și fricoși înaintea morții, precum Achileu când se căiește că more pentru concubină, precum când un altul se îmbată, și multe altele de acestea. Are nevoie deci copilul și de medicamente de acestea. Dară apoi, cum nu pôte fi absurd de a da pe copil la meșteșuguri, sau a-l trimite la școlă, și în fine a face totul pentru dînsul, și în același timp a neglija ca să fie crescut întru învățatura și certarea Domnului? Tocmai din această cauză, cum am dis, noi cei ântei, părinții, vom culege ródele, dacă creșcem pe copii obraznici, nerușinați, neascultători și grosieri. Să nu facem așa, deci, ci să ascultăm pe acest fericit care ne povătuiește să-i creșcem întru învățatura și certarea Domnului. Să li dăm exemple noi, făcându-i a se ocupa cu cetirea sântelor scripturi din cea mai fragedă vîrstă. Dară vai! că de ore-ce eu vorbesc incontinuu asemenea lucruri, sunt cređut că spun nerodii. Dară eu nu voi conțeni a-mi face datoria ce mă privește. Din ce cauză, spune'mi, nu imitați voi pe cei vechi?... și mai cu samă voi femeilor, ar trebui să imitați pe acele femei minunate. S-a născut copilul?... tu imitează pe Anna; află exact ce a făcut aceia; du și tu copilul tău imediat la biserică. Care dintre voi nu ar dori ca copilul său să devină un Samuel, mai degrabă de cât împărat al întregii lumi? «Și cum e cu putință, dici, de a deveni ast-feliu.»? Dară de ce nu ar fi posibil? Nu se pôte, fiind-că nu voești, fiind-că nu dai copilul tău acelor cari pot să-l formeze ast-feliu. „Și cine

ar putea fi acela» ? întrebă tu. Ei bine, acela este Dumnezeu, pentru că și Anna lui i-a încredințat copilul său. Nici Ili, cel vestit, nu a putut să-l formeze. Și cum ar fi putut, el, care nu a putut forma chiar pe fiii lui ? Dară credința Annei și buna ei voință a făcut totul. Acel copil a fost cel întâi născut de Anna, care nici nu știa dacă va mai naște sau nu alții. Ea nu a dis : « voiți așcepta ca să crească copilul, ca să se mai familiarizeze cu lucrurile omenești, voiți permite ca să-și petreacă puțin timp în vîrsta copilărească », ci toate acestea femeea trecându-le cu vederea, a făcut un singur lucru, acela adevărat ca de la început să afierosască lui Dumnezeu această statuă spirituală. Să ne rușinăm noi bărbații de filosofia acelei femei, care a încredințat copilul ei lui Dumnezeu, și acolo l-a și lăsat. De aceea și căsătoria ei a fost mai strălucită ca a altora, fiindcă ea a căutat mai întâi cele spirituale, fiindcă a afierosit lui Dumnezeu pîrgă (*ἀπαρχή*) pe fiul său cel întâi născut. De aceea și pîntecele ei a fost productiv, căci a născut și alți copii ; de aceea a vădut pe Samuil prosperând în lume. Dacă chiar oamenii cinstesc pe cei ce-i cinstesc, oare nu o face aceasta cu atât mai mult Dumnezeu, celor ce-l cinstesc pre el din adâncul sufletului lor ? Până când deci vom fi stăpâniți de corp ? Până când ne vom pleca spre pămînt ? Toate să ni fie secundare față de îngrijirea copiilor și față de datoria de a-i crește întru învățatura și certarea Domnului. Dacă copilul se va învăța a fi filosof încă din început, atunci el a câștigat o bogăție mai mare de cât ori-ce bogăție din lume, și o slavă mai puternică ca ori-ce. Nu va face pe copil atât de mare și slăvit chiar de l-ai învăța vre-un meșteșug sau totă învățătura profană, prin care să se priceapă a câștiga bogății, pe cât dacă l vei învăța arta de a desprețui averile. De voești ca să l faci cu adevărat bogat, apoi fă-l astfel, căci nu este bogat cel ce are nevoie de mulți bani, ci cel ce nu are nevoie de nimic. Aceasta să înveți pe copilul tău, cu aceasta deprinde-l, și atunci el va fi cel mai bogat de pe fața pămîntului. Nu căuta cum să l faci de a fi slăvit prin învățăturile profane, și cum să fie lăudat, ci îngrijește-te cum să l înveți de a desprețui slava cea din viața prezentă, căci atunci el va fi mai strălucit și mai slăvit. Aceasta e cu putință de a o infiltra atât în cel sărac, cât și în cel bogat ; aceasta o învață cine va nu de la dascal, și nici din vr'un meșteșug oare-care, ci din învățăturile dumnezeiești aflate în sînta scriptură. Nu căuta

cum el să trăiască aici pe pământ viață îndelungată, ci cum să trăiască acolo o viață nemărginită și fără de sfârșit. Dă copilului cele mari, eară nu cele mici. Ascultă pe Pavel când dice: „Creșteți copiii întru învățatura și certarea Domnului“. Nu te preocupa cum să-l poți face un mare orator, ci cum să filosofeze, căci nefiind orator nu este nici o pagubă, pe când dacă-i lipsește arta a filosofa, nu va putea avea nici un câștig din oratoria lui. Necesitatea cea mare este nu de cuvinte frumoase, ci de feliul de viață; de moravuri bune, eară nu de iscusință oratorică; de fapte, și nu de vorbe, căci numai acestea ni procură împărăția cerurilor, numai acestea ni pot chărăzi adevăratele bunătăți. Deci nu te gândi cum ai putea să-i ascuți limba lui, ci cum să-i curăți sufletul. Acestea le vorbesc nu cu scopul de a împedeca învățatura, ci vă sfătuesc de a fi cu băgare de samă mai mult la cele ce vă spuseiū. Să nu cređi că numai monachilor sunt trebuitore învățămintele din sânta scriptură, căci ast-feliū de învățăminte sunt trebuitore mai cu samă copiilor cari intra în lume. Corabia care stă necontenit în port, nu are atâta nevoe de o confecționare deosebită, nu are nevoe de căpitan, și nici de marinari, după cum are nevoe aceia care vecinic plutește pe mări. Tot așa este cu omul din lume, și cu monachul. Unul stă nemışcat, ca corabia din port, trăiește o viață fără grijă și ocupațiuni grele, scutit, așa dicend, de ori-ce furtună; cela-l-alt însă e vecinic pe mare, și vecinic plutește în mijlocul ei luptându-se cu multe valuri și furtuni. Chiar de nu ar avea el nevoe de cunoșcerea sântelor scripturi, totuși e necesar de a fi pregătit, ca la ocazie să pôtă astupa gurile altora, așa că ori-cât de fericit ar deveni în viața presentă, el cu atât mai mult are nevoe de învățatura sântelor scripturi. De și-ar întorce privirea în palatele împărătești, ar vedea acolo mulți Elini, mulți filosofi, cum și mulți curteni îngâmfați și umflați în pântece de slava presentă. Ar vedea în fine un loc plin de omeni ca hidropicați, căci ast-feliū sunt palatele împărătești; toți sunt acolo infumurați și umflați de mândrie, eară cei ce nu sunt, se ocupă cum să se facă așa. Pricepe acum ce ar putea face fiul tēu intrând acolo, cum el, ca și un doctor eminent, ar intra înăuntru cu aparatele care pot modera fudulia fie-căruia, cum apropiindu-se de fie-care i-ar vorbi și i-ar însănoșa corpul lui cel umflat ca de hidropică, punendu-i medicamentele acele din sântele scripturi, și vărsând pe partea cea bolnavă cuvinte de

filosofie înaltă. Dară monachul cu cine are a conversa? Cu zidurile și cu plafonul chiliei lui? Cu pustietatea și cu văile păduroase? Cu paserile și cu copacii? El nu are mare trebuință de o ast-feliu de învățatură, și totuși nevoea îl face și pe dânsul, nu atâta ca să învețe pe alții, cât pe sine singur. Deci, celor cari trăiesc în lume e cu mult mai trebuitoriū de a învăța și a ști sânta scriptură, de cât celui ce duce o viață singuratică, căci omul din lume e cu mult mai aplecat de a greși, de cât monachul. Dacă voești să afli, apoi chiar în lumea eceasta va fi mai destoinic cel ce cunoșce sânta scriptură, căci toți s-ar rușina de cuvintele acelea pronunțate de el, când mai ales îl ved că el nu arde în foc pentru slavă, și nu dorește ântăetate. De alt-feliu dacă el nu o dorește, totuși o va avea, și atunci va fi mai respectat de cât chiar împăratul. Nu e cu putință ca să greșască unul ca acesta. Cel ce e sănătos ar putea să facă greșeli când se găsește între mulți oameni sănătoși, dară când el se găsește între mulți bolnavi, apoi vestea de el iute ajunge până la urechea împăratului, și peste multe națiuni îl va pune să stăpâniască.

*) Deci știind voi acestea, creșteți pe copiii voștri întru învățatura și certarea Domnului. Dară pôte e sărac? Ei bine, cu nimic nu va fi mai sărac de cât cel ce se învârtește prin palatele împărătești, prin faptul că nu este în palaturi, ci încă va fi admirat, și iute va ajunge la ântăetate, chiar fără voea lui. Pentru că dacă unui bărbăți Elini în valóre de trei oboli (un obol era a șesa parte din drachmă=16 bani), și ciniei, căci ast-feliu era filosofia lor, sau mai drept vorbind nu atât filosofia, cât numele ei; dacă, dic, unui ast-feliu de oameni îmbrăcați cu mantaua filosofică, și cu părul lung, fac pe mulți de a-și pleca ochii în jos înaintea lor, apoi cu cât mai mult cel ce cu adevărat că este filosof? Dacă un chip de filosof minciunos, dacă umbra unei părute filosofii supune în așa mod pe alții, apoi ce va fi când noi vom iubi filosofia cea adevărată și sinceră? Nu ore se vor îndrepta cu toții? Nu ore cu toții vor încredința unor ast-feliu de adevărați filosofi și casele lor, și femeile și copiii lor? Dară din nenorocire nu este astă-di un ast-feliu de filosof. De aceia nici exemplu nu putem găsi printre oamenii din lume, pe când prin-

*) Partea morală. Despre creșterea copiilor întru frica de Dumnezeu, despre blândeta și cât respect produce ea aici; pentru desprețuirea slavei și a averei. Despre Abraam, și cum că fapta bună este după asemănarea sufletului. (Veron).

tre cei cu viața monachală am putea să găsim multe exemple. De aceia voiŭ vorbi de unul dintre cei mulți. Póte că știți, sau póte ați auzit, sau că póte unia chiar ați și vădut pe bărbatul, despre care voiŭ a vă vorbi; dic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pământ, smerit și dintre cei smeriți; era în totul necunoscătoriu de filosofia profană, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenească el era înzestrat cu îmbelșugare. Când el intra în cetăți,—și fórt rar se petrecea faptul acesta,— se făcea pri'mprejurul lui atâta îngrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nici ritorilor celor mai renumiți, sofistilor, sau orî-cărui altul. Și ce să mai spun? Óre numele lui nu este mai strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântări și astă-dî? Dacă deci tóte acestea se petrec în lumea aceasta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a tóte, lume în care ni-a spus că suntem streini, apoi să pricepem câte bunuri nu ni vor fi acordate în ceriuri. Dacă în această lume, unde îi erau ca bejenari, s-au bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde îi sunt cetățeni, de ce slavă óre nu se vor învrednici? Dacă aici, unde el a arătat că ne așceaptă necazuri, și au avut îi atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiește onoruri, câtă mulțămire nu va fi? Voiți póte să vă arătăm și ómeni din lume ajunși la această filosofie înaltă? În ziua de astă-dî nu avem, căci dacă póte se găsesc unia îngăduitori și blândi, totuși încă n-au ajuns la cea mai 'naltă filosofie. Pentru care vă voiŭ spune exemple de ale sântilor din vechime. Câți din aceia având femei, și crescând copii, și cu tóte acestea nu au fost mai pre jos de cei ce duceau viața monachală? Astă-dî însă nu se găsesc „pentru nevoea de acum“ (I Corinth. 7, 26), dupre cum dice acest fericit. Pe cine voiți să vă arăt? Pe Noe, sau pe Abraam, sau pe Isaac, sau pe fiul acestuia? Póte pe Iosif? Póte voiți să venim la Profeti? La Moisi, sau la Isaia? Dacă credeți, să vorbim de Abram mai ales că toți ceștia-l-alti necontenit ni-l pun înainte. Ei bine, nu avea el femeie? Nu avea el copii? Vă spun și eu voue aceasta, ceia ce dealt-feliu și voi ni spuneți noue. Avea femeie, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femeie; a avut și copii, dară nu a fost fericit pentru că a avut copii; au avut și averi, însă nu din cauza averilor lui a mulțămit pe Dumnezeu; a avut sub ascultarea lui trei-sute opt-spre-dece capi de familie, și cu tóte acestea

nu pentru aceasta era admirat. Póte că voești a cunoșce, din ce cauză a fost el cinstit și slăvit de toți? Ei bine, pentru iubirea lui de străini, pentru desprețuirea banilor, pentru demnitatea lui. Care este caracteristica filosofului adevărat? Nu óre de a desprețui averile și slava, și în definitiv de a fi mai pre sus de orí ce invidie și patimă? Aíde deci, să-l aducem la mijloc, și desvélindu-l să vi-l arăt ce feliú de filosof era el. Mai 'ntéiú că el nu considera întru nimic patria: „Ieși, dice, din pământul tēú, din rudenia ta, și din casa tatălui tēú” (Fac. 12, 1), și imediat a ieșit. Nu era legat de casă, căci dacă era, nu ar fi ieșit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obiceiú, și nici cu alt-ceva. Apoi el desprețuia slava în tóte celelalte, desprețuia averile, pe dușmani punēdu-í pe fugă în resbóe și putēnd a se folosi de pradă, el a desprețuit și nu a făcut aceasta. Apoi chiar copilul lui nu s-a făcut admirat pentru averi, ci pentru ospitalitatea lui, nu pentru copiii ce-í avea, ci pentru supunerea lui, nu pentru femeea lui, ci pentru stárpiciunea ei. El nu considera întru nimic viața presentă, nu stríngea averi, ci tóte le desprețuia. Spune-mí, care dintre plante este cea mai bună? Óre nu aceia care are puterea în sine însēși, care nu póte fi vátămată nici de secetă, nici de grindină, nici de furia vēnturilor, nici în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă desprețuind orí-ce, fără a avea nevoie de vr'un acoperemânt saú íngrăditură? Ei bine, ast-feliú este filosoful, ast-feliú este acel bogat: tóte le are și nimic nu are, saú mai bine ȓis, nimic nu are, și tóte le are. Zidul lui de apărare nu e pe din afară, ci pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mí; nu óre acela care e sánătos, și nu se vatămă nici la fóme, nici la mâncare peste măsură, nici la frig, și nici la arșița cea mare a sórelui? saú că póte acela, care, pentru ca să fie sánătos, are nevoie de bancheri, de fabricantí de diferite materii, de vinători și de doctori? Acela este bogat, acela este cu adevărat filosof, care nu are nevoie de nimic. De aceia acest fericit apostol ȓicea: „Creșceți copiii voștri întru învățatura și certarea Domnului”. Nu 'i ímbrăcați cu acopereminte exterióre atát, pe cât cu de cele interióre, pentru că aceasta este adevărata bogăție, adevărata slavă. Când acoperemintele cele de pe dinafară vor cădea, voiú să ȓic de íngrădirea de pri'mprejurul plantei, atunci și planta va cădea la pământ și se va nimici; nu numai că nu s-a fo-

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că toate acele îngrădituri erau mai mult puse ca să o apere de furia vânturilor, și odată cu căderea lor la pământ au tras cu ele și planta. Deci bogăția mai mult vătămă, de vreme ce face pe om neingrijitoriu față de anomaliile vieții. Ast-feliu dară să pregătim pe copii, ca să pōtă rezista la toate împrejurările contrare, și de cele ce vor veni să nu se sperie. Să-i creșcem întru învățătura și certarea Domnului, și mare resplată vom avea. Dacă cei ce fac statuetele împăraților, sau zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoi noi, cari înfrumusețăm chipul împăratului creșc,—pentru că omul e după chipul și asemănarea lui Dumnezeu—, oare nu ne vom bucura de mi de bunătăți, când îl vom înapoia chipul său întocmai, adecă duple asemănarea sa? Căci aceasta e de a fi duple asemănarea sa, adecă de a fi virtuosi. Dară virtutea sufletească numai atunci o vor avea, când vom învăța pe copiii noștri a fi buni, nestăpâniți de iuțime, când vor fi filantropi, fără de răutate, bine-făcători către alții, pentru că toate aceste calități sunt proprii ale lui Dumnezeu; când în fine 'i vom învăța ca viața prezentă să nu o considere întru nimic. Așa dară aceasta să ni fie preocupățiunea noastră, ca și pe dēnșii și pe noi înși-ne să ne formăm duple cum trebuie, fiind-că dealt-feliu cu ce curaj oare ne vom găsi înaintea tronului lui Christos? Dacă cel ce are copii neascultători și nesupuși nu este demn de episcopie, cu atât mai mult nu va fi demn de împărăția lui Dumnezeu. Ce spuți? Chiar de am avea femei nestatornică, chiar de am avea copii nestatornici, vom da oare sama, vom fi răspundători înaintea lui Dumnezeu? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datori, adecă dacă nu li vom da învățătura cuvenită. Nu ni este de ajuns pentru mântuire numai propria noastră virtute, căci dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pământ și n-a câștigat nimic, și totuși a fost pedepsit, e cert că nu este de ajuns numai propria noastră virtute pentru mântuirea noastră, ci se cere de a face virtuosi și pe alții. Să avem deci mare îngrijire de femei, de copii și de servitori, să avem mare îngrijire și de noi înși-ne; și fie că i-am forma pe dēnșii, fie că pe noi înși-ne, să rugăm pe Dumnezeu ca să ne dea mâna de ajutoriu în această faptă măreață. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta și ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nici un ajutoriu, căci el nu vine în ajutoriul celor ce dorm, ci a celor cari

să obosească și muncesc. Ajutorul se dă tot-deauna nu celui ce șede în trândăvie, ci celui ce muncește ca și cel ce vine în ajutoriu. Eară la urmă, bun și puternic este Dumnezeu ca lucrul să-l ducă la un bun sfârșit, ca astfel să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin harul și îndurările a unuia născut al său fiu, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugi! ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup, cu frică și cu cutremur, întru dreptatea inimii voștre, ca și pre Christos; nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor, ci ca slugile lui Christos făcând voea lui Dumnezeu din suflet. Cu bună-voință slujindu-li ca Domnului, eară nu ca oamenilor; știind că ori-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, ori robul, ori cel slobod“ (Cap. 6, 5—8).

Așa dară e mai presus de ori-ce îndoială, că în compunerea și în mersul regulat al unei case contribuie nu numai bărbatul, femeea și copiii, ci și vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nici această parte, ci mai la urmă vine și asupra acestei chestiuni, fiind că și servitorii se găsesc la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbește și lor, nu însă duple cum vorbește copiilor, ci cu mult mai complect, căci făgăduința nu li o dă pentru timpul present, ci pentru viitoriu. „Știind, dice, că ori-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul“, și-i învață a filsofa. Dacă îi sunt mai inferiori chiar și de cât copiii în privința serviciului lor, totuși cu cugetarea sunt cu mult mai superiori. „Slugi, ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup“. Privește cum din capul locului înalță sufletul întristat, cum de la început-l mângăie. «Nu te scârbi, dice, că ești mai inferior și de cât femeea, și de cât copiii, pentru că numai numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este duple

tre cei cu viața monachală am putea să găsim multe exemple. De aceea voiți vorbi de unul dintre cei mulți. Pute că știți, sau pute ați auzit, sau că pute unia chiar ați și vădut pe bărbatul, despre care voiți a vă vorbi; dic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pământ, smerit și dintre cei smeriți; era în totul necunoscătoriu de filosofia profană, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenească el era înzestrat cu îmbelșugare. Când el intra în cetăți,—și foarte rar se petrecea faptul acesta,—se făcea pri'mprejurul lui atâta îngrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nici ritorilor celor mai renumiți, sofistilor, sau orî-cărui altul. Și ce să mai spun? Ore numele lui nu este mai strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântări și astă-dî? Dacă deci toate acestea se petrec în lumea aceasta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a toate, lume în care ni-a spus că suntem streini, apoi să pricepem câte bunuri nu ni vor fi acordate în ceriuri. Dacă în această lume, unde îi erau ca bejenari, s-au bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde îi sunt cetățeni, de ce slavă ore nu se vor învrednici? Dacă aici, unde el a arătat că ne așceaptă necazuri, și au avut îi atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiește onoruri, câtă mulțămire nu va fi? Voiți pute să vă arătăm și oameni din lume ajunși la această filosofie înaltă? În ziua de astă-dî nu avem, căci dacă pute se găsesc unia îngăduitori și blânzi, totuși încă n-au ajuns la cea mai 'naltă filosofie. Pentru care vă voiți spune exemple de ale sântilor din vechime. Câți din aceia având femei, și crescând copii, și cu toate acestea nu au fost mai pre jos de cei ce duceau viața monachală? Astă-dî însă nu se găsesc „pentru nevoea de acum“ (I Corinth. 7, 26), dupre cum dic acest fericit. Pe cine voiți să vă arăt? Pe Noe, sau pe Abraam, sau pe Isaac, sau pe fiul acestuia? Pute pe Iosif? Pute voiți să venim la Profeti? La Moisi, sau la Isaia? Dacă credeți, să vorbim de Abraham mai ales că toți ceștia-l-alți necontenit ni-l pun înainte. Ei bine, nu avea el femeie? Nu avea el copii? Vă spun și eu voue aceasta, ceia ce dealt-feliu și voi ni spuneți noue. Avea femeie, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femeie; a avut și copii, dară nu a fost fericit pentru că a avut copii; au avut și averi, însă nu din cauza averilor lui a mulțămit pe Dumnezeu; a avut sub ascultarea lui trei-sute opt-spre-dece capi de familie, și cu toate acestea

nu pentru aceasta era admirat. Póte cá voeşci a cunoşce, din ce cauză a fost el cinstit şi slăvit de toţi? Ei bine, pentru iubirea lui de străini, pentru despreţuirea banilor, pentru demnitatea lui. Care este caracteristica filosofului adevărat? Nu óre de a despreţui averile şi slava, şi în definitiv de a fi mai pre sus de orí ce invidie şi patimă? Aíde decí, să-l aducem la mijloc, şi desvelindu-l să vi-l arăt ce feliú de filosof era el. Mai 'ntéiú cá el nu considera întru nimic patria: „Ieşi, dice, din pământul tēú, din rudenia ta, şi din casa tatălui tēú” (Fac. 12, 1), şi imediat a ieşit. Nu era legat de casă, căci dacă era, nu ar fi ieşit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obicei, şi nici cu alt-ceva. Apoi el despreţuia slava în toate celelalte, despreţuia averile, pe duşmani punēdu-i pe fugă în resbóe şi putēnd a se folosi de pradă, el a despreţuit şi nu a făcut aceasta. Apoi chiar copilul lui nu s-a făcut admirat pentru averi, ci pentru ospitalitatea lui, nu pentru copiii ce-l avea, ci pentru supunerea lui, nu pentru femeea lui, ci pentru stărpiciunea ei. El nu considera întru nimic viaţa presentă, nu stríngea averi, ci toate le despreţuia. Spune-mí, care dintre plante este cea mai bună? Óre nu aceia care are puterea în sine însēşi, care nu póte fi vătămata nici de secetă, nici de grindină, nici de furia vēnturilor, nici în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă despreţuind orí-ce, fără a avea nevoie de vr'un acoperemânt sau îngrăditură? Ei bine, ast-feliú este filosoful, ast-feliú este acel bogat: toate le are şi nimic nu are, sau mai bine şi, nimic nu are, şi toate le are. Zidul lui de apărare nu e pe din afară, ci pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mí; nu óre acela care e sănătos, şi nu se vatămă nici la fóme, nici la mâncare peste măsură, nici la frig, şi nici la arşiţa cea mare a sórelui? sau cá póte acela, care, pentru ca să fie sănătos, are nevoie de bancheri, de fabricanţi de diferite materii, de vinători şi de doctori? Acela este bogat, acela este cu adevărat filosof, care nu are nevoie de nimic. De aceia acest fericit apostol dicea: „Creşceţi copiii voştri întru învaţatura şi certarea Domnului”. Nu 'i îmbrăcaţi cu acopereminte exterioare atât, pe cât cu de cele interioare, pentru că aceasta este adevărata bogătie, adevărata slavă. Când acoperemintele cele de pe dinafară vor cădea, voiú să dic de îngrădirea de pri'mprejurul plantei, aluncí şi planta va cădea la pământ şi se va nimici; nu numai cá nu s-a fo-

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că toate acele îngrădituri erau mai mult puse ca să o apere de furia vânturilor, și odată cu căderea lor la pământ au tras cu ele și plantă. Deci bogăția mai mult vătămă, de vreme ce face pe om neingrijitoriu față de anomaliile vieții. Ast-feliu dară să pregătim pe copii, ca să potă rezista la toate împrejurările contrare, și de cele ce vor veni să nu se spe-rie. Să-i creșcem întru învățătura și certarea Domnului, și mare resplată vom avea. Dacă cei ce fac statuetele împăraților, sau zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoi noi, cari înfrumusețăm chipul împăratului creșc,—pentru că omul e după chipul și asemănarea lui Dumnezeu—, oare nu ne vom bucura de mi de bunătăți, când îi vom inapoia chipul său întocmai, adevă dat duple ase-mănarea sa? Căci aceasta e de a fi duple asemănarea sa, adevă de a fi virtuosi. Dară virtutea sufletească numai atunci o vor avea, când vom învăța pe copiii noștri a fi buni, nestăpâniți de iuțime, când vor fi filantropi, fără de răutate, bine-făcători către alții, pentru că toate aceste calități sunt proprii ale lui Dumnezeu; când în fine îi vom învăța ca viața presentă să nu o considere întru nimic. Așa dară aceasta să ni fie preocupățiunea noastră, ca și pe dâșii și pe noi înși-ne să ne formăm duple cum trebuie, fiind-că dealt-feliu cu ce curaj oare ne vom găsi înaintea tronului lui Christos? Dacă cel ce are copii neascultători și nesupuși nu este demn de episcopie, cu atât mai mult nu va fi demn de împărăția lui Dumnezeu. Ce spuți? Chiar de am avea femei nestatornică, chiar de am avea copii nestatornici, vom da oare sama, vom fi răspundători înaintea lui Dumnezeu? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datori, adevă dacă nu li vom da învățătura cuvenită. Nu ni este deajuns pentru mântuire numai propria noastră virtute, căci dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pământ și n-a câștigat nimic, și totuși a fost pedepsit, e cert că nu este deajuns numai propria noastră virtute pentru mântuirea noastră, ci se cere de a face virtuosi și pe alții. Să avem deci mare îngrijire de femei, de copii și de servitori, să avem mare îngrijire și de noi înși-ne; și fie că i-am forma pe dâșii, fie că pe noi înși-ne, să rugăm pe Dumnezeu ca să ne dea mâna de ajutoriu în această faptă măreață. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta și ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nici un ajutoriu, căci el nu vine în ajutoriu celor ce dorm, ci a celor cari

să obolesc și muncesc. Ajutorul se dă tot-deauna nu celui ce șede în trândăvie, ci celui ce muncește ca și cel ce vine în ajutoriu. Eară la urmă, bun și puternic este Dumnezeu ca lucrul să-l ducă la un bun sfârșit, ca astfel să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin harul și îndurările a unuia născut al său fiu, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugi! ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup, cu frică și cu cutremur, întru dreptatea inimii voștre, ca și pre Christos; nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor, ci ca slugile lui Christos făcând voea lui Dumnezeu din suflet. Cu bună-voință slujindu-li ca Domnului, eară nu ca oamenilor; știind că ori-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, ori robul, ori cel slobod” (Cap. 6, 5—8).

Așa dară e mai presus de ori-ce îndoială, că în compunerea și în mersul regulat al unei case contribuie nu numai bărbatul, femeea și copiii, ci și vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nici această parte, ci mai la urmă vine și asupra acestei chestiuni, fiind că și servitorii se găseseră la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbește și lor, nu însă duple cum vorbește copiilor, ci cu mult mai complect, căci făgăduința nu li o dă pentru timpul present, ci pentru viitoriu. „Știind, dice, că ori-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul”, și-î învață a filozofa. Dacă îi sunt mai inferiori chiar și de cât copiii în privința serviciului lor, totuși cu cugetarea sunt cu mult mai superiori. „Slugi, ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup”. Privește cum din capul locului înalță sufletul întristat, cum de la început-l mângăie. «Nu te scârbi, dice, că ești mai inferior și de cât femeea, și de cât copiii, pentru că numai numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este duple

corp, temporală și scurtă, căci tot ce este corporal, este schimbăcios și trecătoriu». „Cu frică și cu cutremur“. Ai vădut că el nu pretinde tot aceeași frică de la femei și de la copii? căci acolo a spus simplu: „Eară femeea să se teamă de bărbat“, pe când aici cu intensitate, „cu frică și cu cutremur“. Apoi adăogă: „Întru dreptatea inimei vóstre, ca și pre Christos“. Incontinuu el pune această formulă, și ordonă a se executa. Dară ce spui, fericite Pavele? Servitoriul este și el frate, sau mai bine spus a devenit frate, și se bucură și el de toate cele-l-alte, și apoi dicit; «ascultați pre stăpânii voștri cei dupre trup, cu frică și cu cutremur»? «Tocmai pentru aceasta, dicit, am poruncit așa, căci dacă poruncesc și celor liberi de a se supune unul altuia întru frica lui Dumnezeu: „Plecați-vă unul altuia întru frica lui Dumnezeu“ (Cap. 5, 21), dacă poruncesc și femeii de a se teme de bărbat, de și ea este egală în cinste cu bărbatul, cu atât mai mult o dicit aceasta servitoriului.» Faptul că cine-va este servitoriū nu este înjositoriū, ci este chiar cea mai înainte nobleță ca cine-va să se înjosască pe sine, să fie cumpătat, și să se umiliască față de aproapele său. Dară apoi chiar și cei liberi altă dată serviaū cu frică și cu cutremur pe cei liberi. „Întru dreptatea inimei vóstre“ dicit cu drept cuvânt, fiind-că e posibil a servi cine-va cu frică și cu cutremur, însă nu cu dragoste și cu bună voință, ci cu răutate, ca și cum i-ar fi permis și lui de a face rele. Mulți dintre servitori greșesc că se pórta rău față de stăpânii lor, și de aceia apostolul li distruge această răutate, dicit: „Întru dreptatea inimei vóstre, ca și pre Christos“, adecă servindu-i nu numai în ochii lor, ca să se facă plăcuți ómenilor, ci ca servitori ai lui Christos, cari fac voința lui Dumnezeu din tot sufletul lor, „cu bună voință slujindu-li ca Domnului, eară nu ca ómenilor“. Vedeți, cât a trebuit ca să li sădiască în inimă acest bine, adecă serviciul lor să-l facă cu dragoste și din suflet? «Vedem pe mulți servitori făcându-și serviciul lor de frică, la care nu puțin contribuie și amenințările stăpânilor; dară tu aratămă, dicit, că servești ca lui Christos, eară nu ca omului, și că-ți faci datoria din dragoste, și nu silit». Dupre cum pe cel ce pătimește îl sfătuiește și-l învață ca să rabde, tot așa sfătuiește și pe servitori ca să-și facă datoria lor cu bună-voință. Fiind-că cel ce lovește pe un altul peste obraz, nu

a făcut aceasta pentru că cel lovit o dorea, ci din cauza propriei lui răutăți, apoi privește ce dice Mântuitorul: „Intoarce-i și cela-l-alt obraz“ (Math. 5, 39), ca să arăți prin aceasta că nu fără voe ai suferit. S-ar părea că poți ai făcut aceasta de frică, însă e aici o mare filosofie, și ai dovedit că ai suferit din această cauză, adecă din dragostea ta cătră filosofia cea înaltă. Arată deci și acum, că cu bună voea ta porți serviciul. Cel ce caută a se face plăcut ómenilor, nu este servul lui Christos, eară servii lui Christos nu caută ca să placă ómenilor. In adevăr, cine óre fiind servul lui Dumneđeű, voește să placă ómenilor? sau cine plácënd ómenilor poate să serviască lui Dumneđeű? „Din suflet, dice, cu bună-voință slujindu-li“. Fiind-că se poate ca cine-va să serviască pe un altul mai mult de formă, adecă să îndeplinască numai ceia ce e datoriu, însă nu cu tóla puterea și cu tóla dragostea, de aceia dice ca să o facă aceasta cu bună-voință, nu silit, din dragoste și nu din silă. Dacă ast-feliű servești, adecă dacă'ți porți serviciul cu dragoste, cu bună voință din tot sufletul tđu, ea și cum ai servi lui Christos, apoi atunci tu nu ești serv. Un ast-feliű de serviciű făcea și Pavel, cel liber, care și strigă dicënd: „Că nu pre noi ne propoveduim, ci pre Christos Iisus Domnul, eară pre noi slujitori vóuě prin Iisus“. (II Corinth. 4, 5). Privește de aici, cum el îți sustrage înjosirea părută că ești serv. «Servim pe stăpâni, dice, pentru Christos.» „Șciind că orice bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orí robul, orí cel slobod“. Fiind-că e firesc ca mulți dintre stăpâni să nu se rușineze, ca unia ce sunt necredincioși, și să nu resplătiască pe servii lor pentru supunerea ce li o arată, privește cum el mângâe pe servitori ca să nu se îndoiască de resplată, ci să aibă curaj și să fie încredințați de resplată. Precum cei ce au primit vr'un bine de la alții, dacă nu resplătesc pe binefăcători, apoi pe însuși Dumneđeű l-au făcut datoriu acelora, tot ast-feliű și stăpâni; dacă nu te resplătesc pentru serviciul cel bun ce l-ai dat lor, prin aceasta încă mai mult ai fost resplătit, căci îi prin aceasta a făcut pe Dumneđeű datoriu ție.

„Și stăpâni, dice, aceiași să facă cătră dênșii“ (Vers. 9). Ce înțelege apostolul prin vorba „aceiași“? Adecă cu bună voință servind și îi pe servii lor. Nu a dis pe față serviți și voi pe servii voștri, de și prin vor-

ba «aceiași» a arătat destul de clar că aceasta înseamnă, pentru că și stăpânul servește. «Nici voi, dice, nu pentru ca să plăceți oamenilor să o faceți aceasta, ci să fiți stăpâniți de frică și cutremur ca nu cum-va Dumnezeu să vă acuse pentru ne'ngrijirea voastră către servitori». „Slăbind îngrozirea“, adecă nu fiți de nesuferit, să nu fiți greoi prin purtarea voastră față de ei. „Șciind că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriuri“. Vai! la ce a făcut el alusiune, și cum a înfricoșat de grozav! Adecă mai lămurit „Cu ce măsură veți măsură se va măsură voue“. Cu alte cuvinte să te temi de a nu auzi: „Slugă vicleană, totă datoria aceia ți-am iertat ție, pentru că m-ai rugat“ (Math. 7, 2. 18, 32), căci la densul nu este părtinire. «Să nu crezi, dice, că cele ce ai făcut servitoriului pe nedreptul ți se vor ierta, pentru că dacă legile lumești fac vre-o deosebire între oameni, ca fiind și ele omenești, nu e tot așa cu legea stăpânului obștesc, care nu prevede nici o deosebire, ci făcând binele deopotrivă tuturor, li înapoiește duple faptele lor» Dară dacă cine-va ar întreba: de unde ôre a venit în lume sclăvia, și pentru ce a intrat în moravurile vieții omenești? mai ales că știu pe mulți cari întreabă și voesc a cunoșce faptul,—eu vă voi spune. Lăcomia a născut sclăvia, barbaria și nesățul de averi a zămislit acest păcat, fiindcă Noe n'a avut nici un sclav, nici Abel, nici Sith și nici cei după aceștia. Păcatul a născut acest fapt, insulta către părinți, voiți să dic, a fost obârșia răului. Audă această copiii, că dacă îi sunt nerecunoscători către părinții lor, apoi sunt vrednici de a fi sclavi, sunt vrednici de a fi servitori altora. Copilul nerecunoscătoriu către părintii lui singur și-a distrus nobleța sa, căci cel ce insultă pe tatăl seü, nu mai este fiu. Dară dacă cel ce insultă pe tatăl lui nu mai este fiu al aceluia, apoi cel ce insultă pe tatăl nostru cel ceresc cum va mai putea fi fiu? Singur s-a pogorit, singur a ieșit din nobleță, pentru că a insultat pe Dumnezeu, a insultat natura lui. Mai pe urmă însă s-a obicinuit a se lua prizonieri în resbóele dintre popóre. Va dice cine-va însă, că și Abraam avea servitori; dară el nu-i întrebuința ca pe niște servitori, duple cum vedem din sânta scriptură. Acum tu privește, cum apostolul pune sub dependența bărbatului, ca cap, totul din casa lui, căci li ordonă de a'si iubi pe femei, de a crește copii întru învățatura și certarea Domnului, de a se purta cu blânde-

„tă și dreptate față de servitori „șciind, dice, că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriuri“. «Ast-feliu, dice, și voi stăpânilor, ca cei ce sunteți înși-ve servitori, fiți filantropi și îngăduitori către dênșii».

„Deci frații mei, întăriți-ve întru Domnul și întru puterea tăriei lui“ (Vers. 10). Dacă pote voiti să auditi despre datoriile stăpânilor către servitori, apoi le puteți audi mai sus, unde se vorbește de copii. Invătați-i a fi evlavioși, eară cele-l-alte vor veni de la sine fără îndoială. Astădi înse ducându-se cine-va la theatru sau la baie, duce cu sine pe toți copiii și pe toți servitorii, pe când la biserică nici-odată, și nici nu-i silește de a veni și a asculta sântele rugăciuni. Și cum va fi el ascultătorii, dacă tu ca stăpân dai atențiune altor afaceri? Ai cumpărat pote pe servitoriul tēu? Mai nainte de ori-ce povățuiesce-l și-i ordonă cele relative la Dumnedeu, ca să fie blând către cei-l-alti împreună servitori, și în definitiv vorbește-i mult de virtute. Fie-care casă e ca o cetate, în care căpitenia ei este fie-care bărbat, ca cap al familiei sale. Cum că casă celor bogati e ca o cetate, faptul e invederat, fiindcă acolo sunt și ogore cultivate, și epitropi, și privighetori și mulți slujbași, dară eu dic că și casa celor săraci e ca o cetate, pentru că și aici sunt căpitenii. Bărbatul stăpânește pe femeie, femeia stăpânește pe servitori, și servitorii stăpânesc pe femeile lor, și earăși femeile și bărbații stăpânesc pe copiii și servitorii lor. Ore nu ți se pare că bărbatul e atunci ca și un rege, căci are sub dênșul atâta subalterni, față de care e de datoria lui de a se purta cu cea mai mare iconomie, și cu cea mai mare politeță? Cel ce șcie de a se purta și a întrebuinta pe fie-care după aptitudinea lui, șcie în același timp de a și alege pe cei mai destoinici, și de sigur că va alege pe cei mai principali. Ast-feliu bună-ora în fie-care casă se găseșce un alt rege, am putea dice fără coróna regală, femeia. Ei bine, cel ce șcie cum să și aleagă pe această regină, apoi toate cele-l-alte le va orândui după cum trebuie.

„Deci frații mei, întăriți-ve întru Domnul, și întru puterea tăriei lui“. Când trebuie să sfârșască cuvântul, el tot-deauna usază de această formulă. Ore nu diceam eu bine din început, că casa fie-căruia este ca o cetate întreagă? căci iată că după ce a pus în ordine toate căpiteniile, la urmă și inarmează și-i pune în ordine de

bătae. Dacă nimeni nu răpește dreptul de stăpânie al altuia, ci fie-care stă în locul său, apoi toate afacerile se găsesc în bună rânduială. „Intăriți-vă, dice, întru Domnul“. Dară ce este „întru Domnul“? Adecă în speranța în el, prin ajutorul lui. Fiind-că el a ordonat multe ce ar trebui să se facă, de aceea pare că dice: „nu vă spăimântați, aruncați speranța voastră în Dumneșeu, și el toate le va înlesni.“ „Și întru puterea tăriei lui, dice, și îmbrăcați-vă întru toate armele lui Dumneșeu, ca să puteți sta împotriva meșteșugurilor diavolului“ (Vers. 11). El nu dice împotriva luptelor, sau a resbóelor, ci împotriva meșteșugurilor diavolului, de óre-ce acest dușman nu se luptă pe față contra noastră, ci meșteșugit, care nu este alt-ceva, de cât că prin înșălăciune. A meșteșugi decî înșamnă a născoci viclenii, și prin ele a cuceri, fie cu vorbele, fie cu faptele care ne încântă. De exemplu: diavolul nici-odată nu propune pe față păcatele, de idololatrie nu vorbește, ci pe departe el pregătește lucrul meșteșugind, adecă dă ca probabil cuvântul „de ce,“ usând negreșit de brobóde care astupă adevărul. Așa dară apostolul și în această privință a deșteptat pe ostași, și i-a făcut a priveghia, i-a învățat și i-a convins că lupta noastră ni este contra celui mai experiment dintre dușmani, și dară îi să nu se resboiască cum s-ar întâmpla și fără tactică, ci cu cel mai mare meșteșug. Mai'nțeu'i întărită contra diavolului făcând vorbă de meșteșugurile lui, apoi arătând natura și mulțimea cea mare a lor. El nu voia ca ostașii de sub dânsul să fie cuceriți, și de aceea i-a ațîțat și i-a deșteptat spunându-li aceste sofisme, pregătindu-i de a priveghia. Dacă el s-ar fi mărginit numai de a povesti puterea diavolului, fără să mai spună alt nimic, de sigur că diavolul i-ar fi cucerit; dară când el și înainte și după aceasta arată că e cu putință de a-l birui, prin aceasta mai mult-i întărită. Tăria dușmanilor cu cât va fi anunțată de noi mai lămurit, cu atât mai mult cei ai noștri vor fi mai prevădători. „Căci nu ni este nouă lupta împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor, și a domniilor, și a stăpânitorilor întunerecului veacului acestuia, împotriva duchurilor răutăței întru cele cerești“ (Vers. 12). Apoi îi deșteaptă și-i întărită mai mult încă punându-li înainte premiul acordat învingătorului, căci după ce li spune, că acești dușmani

sunt grozavi, adaugă că în cas de învingerea noastră, ne vor lipsi de mari bunătăți. Care? Lupta este pentru cele cerești, și nu e vorba de bani, nici de slavă, ci atacul lui este pentru robirea noastră, așa că lupta devine neîmpăcătă. Când lupta se face pentru cele mai mari împrejurări, atunci și ambițiunea e mai întărită. Vorba „întru cele cerești“, este pusă în loc de „pentru cele cerești“, nu dă doră că îl învingând să se bucure cu ce-va, ci ca să ne lipsască pe noi de bunătățile de acolo, ca și cum pare că ar fi dis: «tractatul de pace în ce se găsește strins? negreșit că în cutie de aur, care este Christos». Vorba „întru“ deci, semnifică „pentru“. Acum tu privește cum ne deșteaptă atențiunea asupra dușmanului, și cum ne face de a priveghia, și tot-odată a ști mai dinainte, că primejdia este pentru bunurile cele mari, și că și biruința noastră va fi tot pentru acele bunuri, căci vicleanul se încearcă a ne scote pe noi din ceriuri. El ni vorbește de ore-care stăpânii, începătorii și stăpânitorii ai întunerecului lumii aceștia. Dară de care întunerec spune? Pote că de întunerecul nopței? De sigur că nu, ci de acel al răutăței. „Că eram ore-când, dice, întunerec“, numind așa răutatea din viața presentă. Mai departe dușmanul nu va avea loc, nici în ceriuri, și nici în veacurile viitoare. Numește pe diavoli stăpânitorii ai lumii, nu ca cum ar stăpâni îi lumea, ci ca cei ce sunt cauza faptelor rele, căci scriptura obișnuiește a numi și faptele cele rele „lume“, precum acolo unde Christos dice: „Voi nu sunteți din lumea aceasta, precum nici eu din lume nu sunt“- Dară ce? Nu erau îi din lume? Nu erau îmbrăcați cu corp? Nu erau îi născuți și crescuți de cei din lume? Și earăși în alt loc dice: „Lumea mă urășce pre mine, eară pre voi nu poate să vă urască“ (Ioan 17, 14. 7, 7), unde vorbește tot de faptele cele rele. Așa dară sub vorba lume el înțelege aici pe oamenii cei răi, eară demonii pe aceștia mai cu samă'i stăpânesc. „Impotriva duchurilor, dice, întru cele cerești“. El numește începătorii și stăpânii, după cum numește și cetele îngerești domnii, începătorii și stăpânii. „Imbrăcați-vă întru toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și toate isprăvindu-le să stați“ (Vers. 13). Și sub numele de di rea înțelege tot viața presentă, cum și seculul

present și înțelege ca secul viclean și rău, de la războaie se petrec în cursul lui. Va să zică, e trebuință de a ofi vecinic înarmati. „Și toate isprăvindu-le“, adică și patimile, și poftele cele absurde, și în fine tot ce ne tulbură și neliniștește. El nu dice simplu să le faceți, ci să le isprăviți, în cât nu ni pretinde numai a le repune, ci încă în așa mod ca după aceasta să stăm, pentru că mulți după ce au biruit în luptă earăși au cădut. «Toate, dice, să le isprăviți, nu pe unele da, și pe altele nu, căci după învingere e nevoie de a sta. A fost surpat deja diavolul odată, dară dacă nu stăm, el earăși re'nviază, pe când dacă se ridică în timp ce noi stăm, de sigur că va cădea la pământ. Așa dară întru cât noi nu vom fi distrați întorcându-ne privirile încôce și încolo, el nu se va ridica. «Să ne îmbrăcăm, dice, cu toate armele lui Dumnedeu». Vedeți cum a născut frica de diavol? Dacă e cu putință de a isprăvi și a sta, apoi de ce eviți lupta? Stai după ce ai isprăvit, și atunci ai biruit cu adevărat; nu te minuna că ai putut scăpa din puterea dușmanilor, nu fii stăpănit de frica, ci aruncă de la tine trândăvia. „Ca să puteți sta împotriva, dice, în ziua cea rea“. Așa dară el și de la timp găsește ocazie de a încuraja, căci pare că ar dice: «timpul e scurt, așa că trebuie a sta după învingere; nu ve lăsați a fi biruiți de osteneală, după masacrul ce l-ati avut în luptă.»

*) Așa dară dacă este războiul, dacă sunt atâtea războaie așezate în ordine de bătae, dacă avem înaintea noastră începătorii necorporale, dacă avem pe stăpănitorii lumii areștia, dacă avem contra noastră toate dușurile cele rele, apoi cum de te desfătezi? spune-mi; cum de ești atât de vesel? Cum ne vom putea apropia de el desarmați? Unele ca acestea fie care să 'și dică în cugetul său pe fie-ce di, când e stăpănit de mânie, sau de poftele corporale, când caută ca să 'și petreacă această viață în dezmerdări și desertăciuni. Audă deci fie-care ce spune fericitul Pavel: „Nu ni este nouă lupta împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor și a stăpănitorilor întunerecului veacului acestuia“. Războiul acesta este

*) Partea morală. Despre viața cea sirguincioasă și cu băgare de seamă, da să nu fim biruiți de cel rău, care ne fie-ce di meșteșug de a ne lăsa în toate faptele noastre. Despre nebăgarea în seamă a celor prezente, și despre îngrijirea noastră ventru cele viitoare (Veron).

cu mult mai anevoios de cât cel corporal, lupta e cu mult mai inversunată. Gândește-te cât de mult timp duce el lupta. Pare că aud pe cine-va dicând: «Iată că acum a venit ea să se lupte cu mine». Aceste vorbe însă sunt pronunțate de cei trândavi, eară tu omule, trebuie să mulțamești că ești pus în pozițiune de a doborî pe acest dușman, dar că vei voi, eară nu să te scandalizezi, pronunțând cuvinte pe care numai un ostaș leneș și somnoros le pronunță. Cunoști acum motivele pentru care el te atacă, și de aceea pândește pri'mprejurul tău și îngărădește-te din toate părțile. Lupta nu este numai contra diavolului, ci și contra puterilor lui. Cum ne vom putea lupta contra întunecului? Când vom deveni lumină. Cum ne vom putea lupta contra duchurilor celor rele? de cât numai atunci când vom deveni buni; căci răutatea e tot-deauna contra binelui, eară lumina alungă întunecul, și dacă noi suntem întunec, de sigur că vom fi cuceriți. Cum deci 'i vom putea predomina? de cât numai, ca ceia ce îi au de la natură, noi să o putem câștiga prin voința noastră, adică să devenim duhovnicești, afară din corp și sânge, căci numai ast-feliu 'i vom putea supune. «Să nu credeți, dice, că persecutoriți voștri sunt cei ce vă resboiesc; nu, ci demoniți sunt acei ce lucrează prin îi ca să vă combată, și de aceea lupta noastră contra lor e îndreptată». Din această el pregătește două bunuri: pe deoparte pe noi ne face mai ne'nduplecați cătră dênșii, eară pe de altă parte că lor li temperează furia ce o au asupra celor pe cariți 'i resboiesc. Dară din ce causă, sau mai bine dis, de unde vine lupta noastră cătră dênșii? De acolo că noi avem de aliat al nostru Charul Sântului Duch. Am învățat o ast-feliu de artă, că noi să ne putem lupta nu contra ómenilor, ci contra demonilor. Dacă am voi, nici că ne-am lupta, dară fiind-că voim, de aceea este luptă. Puterea celui ce locuiește întru noi e atât de mare, în urma celor dise: „Iată am dat voue stăpânire să călcați preste șerpî, și preste scorpî, și preste tótă puterea vrăjmașului, și nimic pre voi nu vă va vătăma“ (Luca 10, 19), în cât nu e nevoie de luptă. Ni-a dat tótă puterea de a ne lupta, și de a nu ne lupta; dară fiind că noi suntem trândavi, de aceea suntem siliți a ne lupta cu îi. Cum că Pavel nu s-a luptat, ascultă-l ce spune: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Dumneđu? necazul, sau strîmtorarea, sau góna, sau fómetea; sau golătatea,

saŭ nevoea, saŭ sabia“ ? (Rom. 8, 35), și earăși: „Dumne-deul păcei să sdrobească pe Satana sub picio-rele vóstre curând“ (Ibid. 16, 20). El avea pe diavol su-pus sub picio-rele lui, căci 'i dicea : „Poruncescu-ți ție, întru numele lui Iisus Christos, să ieși dintrênsa“ (Fapt. 16, 18), de unde e cert că el nu s-a luptat, ci numai că l-a supus și l-a făcut prizonieru. Incă și Petru nu s-a luptat cu diavolul, ci a făcut ceia ce era mai bine de cât a se lupta, adecă că 'l stăpânea atât pe el cât și pe tóte puterile lui, ca să nu pótă vătama pe cei credincioși, pe cei ascultători și pe catichumeni. De aceia și dicea ferici-tul Pavel: „Că nu este să nu șcim gândurile (meș-teșugirile) lui“ (II Corinth. 2, 11), de unde se invederează că el predomina pe diavol. Ascultă-l apoi ce spune în alt loc : „Nu este dar lucru mare (de mirat) de se pre-fac și slujitorii lui ca slujitorii dreptăței“ (Ibid. 11, 15), ast-felū că el cunoșcea fazele întregii lupte, și nimic nu-î era strein. Și în alt loc : „Că taina fără-de-legei se lu-crează“ (II Thes. 2, 7), de unde earăși e invederat că lupta lui e contra nóstră. Ascultă încă tot pe acest fericit : „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Dumne-deu?... Pentru că incredințat sunt, că nici mórtea, nici viața, nici Ingerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitóre,... nici altă făptură óre-care nu póte pre noi să ne des-partă de dragostea lui Dumne-deu, care este întru Christos Iisus Domnul nostru“. Nu a dis de Christos, ci, de dragostea lui Christos, pentru că mulți se dic a fi uniți cu Christos, însă nu-l iubesc. «Nu numai că să nu te ademenesci de a-l tăgădui, dice, ci încă chiar mai mult—să-l iubești». Deci dacă tóte puterile cerești nu aŭ putut să-l despartă de dragostea lui Christos, apoi cine altul l-ar fi putut abate ? Nu dice acestea ca cum puterile ingerești s-ar fi încercat de a-l schimba în părerile lui, ci numai că face o presupunere, pentru care și dice din început sunt incredințat. Așa dară el nu se lupta, ci numai cât se te-mea de vicleniile lui, pentru că ascultă-l ce spune aiurea : „Mă tem ca nu cum-va precum șerpele a amăgit pe Eva cu vicleşugul său, așa să se strice și în-telegerile (cugetele) vóstre de la adeverița cea

întru Christos" (II. Corinth. 11, 3). Da! dici tu, de cât apostolul face us de acest cuvânt «mă tem» și cu privire la dânsul personal, când dice: „Că mă tem ca nu cum-va propoveduind altora, eū să fiū nevrednic“, și deci cum este incredințat că nimeni nu-l va despărți de dragostea lui Christos? Vedi deci, că cuvântul acesta e rostit mai mult din umilință și din cumpătarea lui? pentru că deja el locuia în ceriuri, despre care dicea: „Că nimic pre mine nu mă știū vinovat“ (I Corinth. 4, 4), și earăși aiurea: „Călătoria am săvêrșit“ (II Timoth. 4, 7), așa că nu în acestea îl împedea diavolul, ci în cele ale discipulilor lui. Și de ce ore? Pentru că nu numai el era stăpânul lor, ci și libera lor voință. Deci acolo era unde diavolul îl stăpâna, și încă nici acolo nu'l stăpâna, ci mai mult era stăpân pe trândăvia celor fără băgare de samă. Dacă cine-va dintre discipuli nu îndeplinia cele ordonate de dânsul, fie din cauza lenei, fie din altă causă, atunci diavolul îl biruia; eară dacă el tôte le facuse deja și aceia tot nu se supuneaū, nu-l mai biruia diavolul pe el, ci necredința și nesupunerea acelora, pentru că și bôla nu pe doctor îl stăpâneșce, ci neorânduiala celui bolnav. Când doctorul tôte cele folositoare le pregăteșce, eară bolnavul tôte le strică și le respinge, de sigur că acesta e cel învins, eară nu doctorul. Ast-feliū deci nicăiri diavolul nu a biruit pe Pavel. Dorința de a ne putea lupta, de noi depinde, de și Romanilor nu li doria aceasta, căci li dicea: „Eară Dumneșceul păcei să sdrobiască pe Satana sub picioréle vóstre curând“ (Rom. 16, 20), pe când Efesenilor nu li doreșce aceasta, ci „Celui ce pôte mai pre sus de tôte a face prea de prisosit cele ce cerem saū gândim“ (Efes. 3, 20). Cel ce se luptă, este încă în puterea adversariului, de cât e de dorit ea să nu cadă. Atunci biruința e strălucită, când noi scăpăm cu totul de aici. De pildă, fie o poftă rea cu care noi ne luptăm; ei bine, numai atunci e ce-va minunat când noi de la început chiar nu primim asemenea poftă, ci o stingem imediat; dară dacă aceasta nu e cu putință, apoi chiar de ne am lupta, vecnic vom fi stăpâniți de ea, pe când dacă am scăpat luptându-ne, am biruit. Lupta aceasta nu este deopotrivă cu a luptătorilor din theatru, căci acolo dacă nu ai dovedit pe adversar, nu ai câștigat biruința, pe când aici dacă nu ai fost biruit, ai ieșit învingători, dacă nu

ai fost doborât de el, l'ai rãpus, si eu drept cuvãnt, cãci
pe cãnd în luptele acelea amãndoi adversarii sunt precum
pați de biruință, si numai dupã ce unul este biruit, celã
l-alt se încununã, aici nu este așa, ci diavolul se ocupã
pentru învingerea nãstrã. Decã cãnd eu l-am nimicãt ceia
ce el urzia contra mea, atunci l-am biruit, nu atãta cã
l-am cucerit, pe cãt cã l-am constrãns de a se arunca la
pãmãnt. Eu atunci l-am biruit cu totul, cãci el a fost a-
runcat jos si se gãsește ca perdut. Biruința lui nu constã
în a se încununa, ci în a mã pierde, așa cã chiar de nu
l-ãși rãpune, eu l-am învins, dacã nu am fost cucerit de
el. Decã care biruință este strãlucitã? Aceia de a-l cãlea
pe el cu picioarele, dupre cum fãcea si Pavel, carele tãte lu-
crurile vieții presente nu le considera întrã nimic. Pe a-
cesta sã-l imitãm si noi, si sã ne exercitãm de a deveni su-
periori necuratului, si din nici-oparte sã nu-i dãm motive
de atac. Bogãtia 'i dã un motiv puternic, precum si slava
deșartã; acestea de multe ori l-a ridicat si l-a fãcut ca sã ob-
bãte asupra ómenilor. Darã care e nevoea de luptã cu
el? Care e nevoea de încãerare cu el? Cel ce se încãerã
cu altul la luptã nu cunãșce cu siguranță sfãrșitul, nu știe
care din doi va fi cel învins, si decã e posibil ca el sã fie
cel cucerit, pe cãnd cel ce calcã în picioare e sigur de în-
vingere. Decã sã calcãm în picioare puterea diavolului, sã
calcãm cu picioarele pãcatele, tãte cele lumesci, mãnia,
pofã, mãndria, si tãte patimile, pentru ca ducãndu-ne de
aici acolo, sã nu ne descoperim cã am trãdat puterea pe
care ni-a dat'o Dumnezeu. Ast-feliu numai vom putea sã
ne bucurãm de bunurile viitoare fãgãduite nouã. Darã dacã
noi suntem rãi, si ne arãtãm nedestoinici fãtã de diavol,
apoi cine óre ni va incredința cele mai bune si mai mari
binefaceri? Dacã noi nu putem sã calcãm în picioare pe
cel învins, pe cel necinstit, pe cel despretuit, apoi cum ni
va da óre tatãl cel ceresc bunurile pãrintești? Dacã noi
nu putem birui pe cel deja biruit si zdrobit, apoi ce curaj
vom putea avea ca sã intrãm în casa pãrinteșcã? Spu-
ne-mi, dacã ai avea un fiu, care ar pãrãsi de casnicul cel
recunoscãtor tie, si s-ar amestera cu cei ce te-ãu intristat,
cu cei ce-ãu fost alungați din casa pãrinteșcã, cu cei ce
se ocupã cu jocurile de noroc, si încã ar persista în reu-
tate pãnã la fine, óre nu l-ai desmosceri? De sigur cã da.
Apoi tot ast-feliu si noi, lãsãnd pe cei ce nãu lãmesu pe
Dumnezeu, pe cei ce ni servesc nouã, vom sã gic pe in-
geri, si punãndu-ne în contact cu diavolul, de sigur cã vom

fi desmoșceniți. Dară să nu fie una ca aceasta, ci angajându-ne la luptă cu dânsul, și învingându-l cu ajutoriul ingerilor celor de sus, ne vom face clironomi ai împărăției cerurilor. Dacă cine-va are vr'un dușman, care 'l nedreptățește, dacă cine-va se infuriază ca un sălbatec contra dușmanului său, e bine ca totă furia aceia, și totă răutatea adunându-le la un loc să le verse în capul diavolului. Aici mânia este bună, aici urgia este folositoare, aici e de laudă resbunarea, pentru că după cum resbunarea pe oameni este un fapt rău și uricios, tot așa în cazul de față ați resbunat asupra diavolului este un fapt bun. Așa dară, dacă ai niscare-va defecte, aici le exercită, aici le aruncă, adecă asupra diavolului, dacă nu le poți depărta de la tine de cât odată cu membrele corpului tău. Te-a lovit cine-va? Ei bine, resbunăți pe diavolul, și nici-odată să nu conțenești dușmânia contra lui. Dară poate nu te-a lovit? Ei bine, și așa tu resbună-ți pe dușmanul nostru al tuturor, pentru că a insultat pe stăpânul a toate și al tău, pentru că s-a învrăjbit cu el, pentru că vatămă și resboiește pe frații tăi. Vecinic să-l fi dușman, vecinic posomorit, vecinic ne'mblândit față de el, căci numai așa el va fi umilit, despretuit și ușor de supus. Dacă noi ne arătăm ca sălbatici cătră el, atunci el nu va fi sălbatic cătră noi; dacă noi vom fi blândi cu dânsul, el va fi sălbatec față de noi. El este dușman și resboinic al vieții și al mântuirii noastre, în același timp dușman și al său chiar. Dacă el nu se iubește pe sine, apoi cum va putea ca să ne iubească pe noi? Deci să ne punem în rând de bătae și să-l atacăm, având aliat mare și puternic pe Domnul nostru Iisus Christos, carele va putea să ne facă a nimici cu ușurință cursele lui, și să ne învrednicim de bunurile viitoare. Căroră fie a ne face pe toți părtași, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, să cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIII.

„Stați drept aceia încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul“ (Vers. 14).

Complectând deci cadrele armatei, aranjându-l în tabără și ațitându-li buna lor voință spre luptă, — căci era nevoie și de a fi aranjați, de a fi disciplinați, în același timp și de a li întăriți mânia lor, și tot-odată încurajându-l, pentru că și de aceasta era nevoie, — la urmă și înarmează. Nici un folos nu va avea luptătorul de armă, dacă mai înteiu nu vor fi aranjați cu toții în ordine, și dacă nu va fi ațitată mânia în sufletul ostașului. Trebuie deci mai înteiu a înarma pe ostaș în interior, și după aceea a-l înarma exteriorul lui. Deci dacă asemenea lucruri se petrec cu ostașii lumești, cu atât mai mult cu ostașii aceștia, intelectuali așa dicând, cari nu au nevoie de a fi armați exterior, ci numai în interior. A ațitat deci mânia lor și i-a înflăcărat, li-a infiltrat îndrăzneala, și i-a pus în ordine bună, acum privește și cum li comandă să iee armele. „Stați“, dice. Mai înteiu e caracteristica ostașilor regulați ca să știe de a sta bine și în ordine, căci fără de aceasta multe s-ar întâmpla. De aceea de multe-ori vorbește el despre modul de a sta, precum când dice: „Stați, priveghiați“ (I. Corinth. 16, 13) și earăși: „Așa stați întru Domnul“ (Filip. 4, 1), și earăși: „Celui ce i se pare că stă, să ia aminte ca să nu cadă“ (I. Corinth. 10, 12), și earăși: „Ca toate isprăvindu-le să stați“ (Efes. 6, 12). Așa dară el nu vorbește de o stare ore-care cum s-ar întâmpla, ci de o stare în bună rândueală. Cel cari sunt cu experiență de resboi, știu cât e de necesar ca să știe cine-va a sta. Pentru că dacă și celor ce se luptă cu pumnul în theatru aceasta li ordonă instructorul de la început, adecă de a sta, cu atât mai mult în resboe și în afacerile ostășești. Cel ce stă, trebuie să stee drept, eară nu plecat spre cine-va, sau distras. Adevărata stare dreaptă numai atunci se vede, când ostașul e pus în front. Astfeli deci numai cei ce sunt ridicați drept pe picioare, aceia stau, pe când cei ce nu stau, nu sunt ridicați pe picioare drept, ci sunt împrășcieți din linie și distrași. Cel ce se dezmeardă în poște, nu stă drept, ci este aplecat în altă parte; deasemenea și cel ce este iubitoriu de bani, cum

și în genere cel ce e ne'nfrânat. Cel ce știe a sta, chiar din starea lui, ca de pe o temelie puternică, toate ale luptei le va avea la îndemână. „Stați, dice, încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul“. El nu vorbește aici despre încingătorea cea vădută, ci în acest pasaj toate le vorbește în sens intelectual și figurat. Privește cum el merge mai departe cu această idee. Mai 'ntăiu el re'ncinge pe ostaș. Dară ce este aceasta? Nimic alt, de cât că pe cel sdremțáros și flenduros din cauza poftelor, pe cel ce e tras la pământ în judecățile lui, îl ridică drept pe picioare prin încingătore, și nu-l lasă de a se împedeca în hainele ce se impleticesc printre picioare, ast-feliu ca cu picioarele libere el să pôtă merge în voe. „Stați deci încingându-vă mijlocul vostru“, dice. Vorbește aici de mijlocul corpului omenesc. Dupre cum carena (τροπικς = lemnul cel lung de desuptul corăbiei, pe care se combin laturile ei Trad.) de la corabie este basa, așa dicând, a corăbiei, tot așa și mijlocul nostru este basa întregului corp. El este ca o temelie, pe care e clădit întregul corp omenesc, dupre cum dic doctorii. Așa dară încingându-ni mijlocul nostru, prin aceasta strîngem bine din toate părțile tocmai ceia ce este principal la corp; de cât, după cum am đis, el nu vorbește aici de mijlocul cel vădută, ci discută în sens moral. Dupre cum mijlocul corpului este temelia membrelor—și a celor de deasupra, ca și a celor de desupt,—tot așa e și cu mijlocul acel intelectual. De multe ori cei obosiți punându-și mânele pe el ca pe o temelie, se sprijinesc așa dicând, și se susțin pe ii, ca să nu se aplece în altă parte. Și cingătorea tot pentru aceasta se întrebuintază în timp de resbõe, ca adecă să lege și să țină strinsă temelia corpului nostru. De aceia și fugind suntem încinși, pentru că încingătorea ni asigură mai mult tăria din noi. «Aceasta deci să se facă și cu sufletul, dice, pentru ca orî-ce vom face, să fim tari. Mai cu samă ostașilor se cade să facă așa». Da, dici tu, ostașii se incing cu curea de pele peste mijlocul corpului lor, dară mijlocul acela intelectual, de care ni vorbești, cu ce să-l încingem? «Cu ceia ce e principal, dice, cu ceia ce forméază capitalul resonămintelor noastre», pentru că iată ce spune: „Încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul“. Și ce este „cu adevărul“? Adecă să nu iubim minciuna, toate lucrurile să le facem în adevăr, să nu mințim unii altora; chiar de ar fi vorba de slavă, noi adevărul să-l cântăm înainte de toate; chiar viața

de ar fi la mijloc, noi să căutăm pe cea adevărată. Dacă ne vom încunjura cu aceasta, dacă ne vom încinge cu adevărul, nimeni nu va sta împotriva noastră. Cel ce caută numai adevărul, nu va cădea pe pământ. Cum că cele neadeverate sunt de pe pământ, e invederat din patimile cărora servesc toți cei din lume, cari urmează numai propriilor lor raționamente. De aceea, dacă suntem cu priveghere, nici nu mai avem nevoie de lecție asupra fabulelor celor cu privire la Elint. Nu vedeti cât sunt aceia de molatici și de seci, că nu pot să primiască nimic serios, nici un raționament despre Dumnezeu mai presus de om? Pentru aceia și mijlocul lor s-a moleșit, acel mijloc, dic, care e accesibil de seminturi născătoare, pentru aceia în definitiv s'a moleșit și puterea raționamentelor lor. Nu vedi apoi și pe Manichei, cum îndrăznesc de a grăi totul numai din propriile lor resonăminte? «Dumnezeu, dic îi, nu putea face lumea fără să aibă materia la îndemână». Și de unde poate fi aceasta probat? «De jos, răspund îi, din pământ, cum și de la noi». Mai adaogă apoi, că și omul nu poate să facă vr'un lucru cât de mic, fără să aibă materia. Ascultă apoi earăși pe Marcion ce dice: «că nu putea Dumnezeu ca luând corp omenesc să rămână curat.» Dară de unde se poate proba? «Pentru că nici oamenii nu sunt curați, pe cât timp sunt în trup» răspund îi,—de și e posibil ca oamenii să fie curați. Valentin, earăși, trăgându-și raționamentele de jos, tot din pământ grăiește, ca și Pavel al Samosatelor. Privește apoi ce dice și Arie: «că nu putea Dumnezeu să nască pe fiul său, fără patimă». Și de unde îndrăznești ca să vorbești acestea, O! Arie? Cum poți să probezi? «Cu cele ce se petrec cu noi» dice. Ai vedut cum resonămintele tuturor acestora sunt trase de jos, cum aceste resonăminte deșanțate respiră din pământ? Aceasta se petrece cu dogmele, dară apoi și cu viața lor e tot așa. Cei desfrânați, cei ce iubesc banii, cei ce iubesc slava, cei ce în fine sunt robii celor-lalte patimi, toți se trag pe pământ, nu au mijlocul lor încins și drept, ca fiind obosiți să pună mânele sau să se razime pe el, ci ca unia ce nu au punctul de razim se moleșesc și se lasă la pământ. Cel ce este încins cu adevărul, măntăi că nici-odată nu se ostenește, și al doilea că chiar de s-ar osteni el se repausază pe însuși adevărul. Căci, spune-mi, ce l-ar putea face ca să se obosască? Sărăcia poate? Nici-odată, pentru că el se repausază pe cea ce cu adevărat este bogăție, eară prin sărăcie el va putea cunoște adevărata sclăvie. Pote că sclăvia îl va face ca să se obo-

sască? Cătuși de puțin, pentru că el știe care e adevăra-
 ta sclavie. Pote băla? Dară nici aceasta. „Să fie mijlo-
 cele vóstre încinse, dice, și făcliele aprinse“ (Luc. 12,
 35), adică lumina să fie nestinsă. Aceasta a fost porunci-
 tă și Evreilor, când au ieșit din Egipt. De ce ore îi mân-
 cau pascha încinși? Voesci pote să afli cauza întreagă?
 Voesci să vorbească faptul istoricesce, sau prin înălțarea
 spiritului la cele metafisice? Dară eū pe amândoué le voiū
 spune; voi numai să le rețineți în minte, căci în definitiv
 eū nu vorbesc ca să fie vorbit; ci ca vorbele nóstre să se
 transforme în fapte. „Mijlócele vóstre fiind încinse,
 dice, și încălțămintele vóstre în piciónele vóstre, și
 toegele vóstre în mânele vóstre, și să-l mâncați
 cu grabă, că sunt Pașcele Domnului“ (Exod. 12, 11).
 Intricoșate și mari misterii, care au multă adâncime! Da-
 că în tipuri și erau atât de mari și grozave, apoi cu a-
 tât mai mult în adevăr. Din Egipt iese, și mănâncă mie-
 lul paschal. Ia aminte! „Pașcele nóstre Christos, dice,
 că pentru noi s-a jertfit“ (I. Corinth. 5, 7). Pentru ce
 erau îi ore încinși? Acesta e tipul călătorilor, căci de a
 avea încălțăminte pe picióre, toege în mâni, și a mânca
 stând pe picióre drepti, nimic alt nu invederează. Voiti
 mai nteiu să auziti faptul istoricesce, sau să fac teoria
 metafisică a acestui fapt? Cred că e mai bine ca să spun
 istoria mai nteiu. Așa dară ce ni spune istoria? Că Iudeii
 uitau neconținut binefacerile lui Dumnezeu cătră densusi,
 și de aceia și Dumnezeu a conlegat binefacerile lui nu
 numai cu timpul, ci și cu forma, sau cu felul cum îi stau
 de mănâncă pascha. Pentru aceia deci îi mănâncă pascha
 încinși, ca fiind întrebați, să răspundă: «că suntem gata
 de călătorie, că va trebui să ieșim din Egipt și să ne
 ducem în pământul făgăduinței, și că suntem gata de ple-
 care». Acesta este tipul, pe când adevărul e duple cum
 urmează: Și noi mănâcăm pascha, pe Christos. „Păscha
 nóstre Christos“, dice. Dară ce rezultă de aici? Că și
 noi suntem datori să mănâcăm pascha încălțați și încinși.
 Pentru ce? Pentru că și noi trebuie să fim gata de ple-
 care de călătoria nóstre de aici.

ie. *) Nimeni din cei ce mănâncă pascha aceasta să nu șie

*) Partea morală. Trebuie să fim gata și statornici spre virtu-
 te, și despre pascha pe care noi o mănâcăm, cum și ce este Egiptul.
 Că cel ce admiră pământul, desprețiește ceriul. (Veron).

întorcă privirea către Egipt, ci către ceriū, către Ierusalimul cel de sus. De aceea tu mânânci pascha încălțat și încins, pentru ca să afli, că îndată ce începi a o mânca, ești datoriu de a călători și de a deveni drumet. Două lucruri ni dă a înțelege în faptul acesta: și că trebuie a ieși din Egipt, și că dacă rămânem, să ne considerăm la urmă ca streini, pentru că și dice: „Că petrecerea noastră în ceriuri este“ (Filip. 3, 20), adecă că trebuie a fi gata în totă viața, ca ast-feliū fiind chemați să nu amânăm plecarea, ci să dicem: „Gata este inima noastră Dumneșeule“ (Ps. 107, 2). «Dară aceasta o putea dice Pavel, carele nu se șcia cu nimic greșit, pe când eū care am nevoie de mult timp pentru a mă pocăi, nu o pot dice.» Cam acesta e răspunsul multora. Și cu toate acestea e nevoie ca și noi să fim vecinic gata. Cum că a se încinge cine-va e faptul unui suflet treaz, ascultă ce dice Dumneșeū către dreptul acela: „Încinge ca un bărbat mijlocul teū, și te voiū întreba, eară tu să'mi răspunzi“ (Iob. 38, 3) și earășī către toți profetiū dice același lucru, de a se înciuge, precum dice și către Moisi. Dară chiar Dumneșeū se vede încins în profetiile lui Iezechiil, și ingerii apoi ni se reprisentă fiind încinși ca și ostașii. Din feliul cum se încinge ostașul depinde înfătoșarea lui de om voinic; tot asemenea și din modul stărei lui în front se pôte vedea destoinicia lui in a se încinge. Și noi vom ieși de aici, și multe pedici grozave vom întimpina în calea noastră. Când noi trecem această câmpie, diavolul imediat se înființază, toate făcându-le, toate urzindu-le, numai ca să peardă pe cei scăpați din Egipt, pe cei ce trec marea roșie, pe cei izbăviți din ghiarele demonilor, cum și de miile de rane. Dară dacă vom priveghea, vom avea și noi, dacă vom voi, acel stâlp de foc, adecă charul Sântului Duch. Acel stâlp și luminează, dară și intunecă. Vom avea mana, și mai bine dis, nu mana, ci mai mult ce-va de cât mana; vom avea băutura duhovnicească, și nu apă ieșită din peatră. Vom avea și lagăr in pustiul ce'l locuim și noi acum, pentru că cu adevărat pământul a devenit astăzi pustiū de fapte bune, și chiar mai pustiū de cât cel din Arabia. Pentru ce pustia aceea era respingătoare și fugiau omenii de ea? Pentru că avea in ea scorpiū și șerpi veninoși „Intru care, dice, n-a umblat când-va bărbat, nici a locuit om acolo“ (Ierem. 2, 5). Dară nu e atât de neproductivă acea pustie în rōde, pe cât e

de neproductivă firea omenească. Acum câte scorpii, câte vipere nu vezi în această pustie, câți șerpi, câți puși de viperă nu întimpinăm în calea noastră! Dară să nu ne înspăimântăm; căci conducătorii al acestei ieșiri nu este Moisi, ci Christos. Și ce să facem ca să nu pătimim în timpul acestei călătorii, cele ce au pățit Iudeii? Să nu facem ca dâșii. Aceia cârteauă contra lui Moisi ca și contra lui Dumnezeu, și erau nerecunoscători. Să nu facem deci ca dâșii. De ce au căzut aceia toți? Pentru că au desprețuit pământul dorit. Cum l-au desprețuit? Pentru că îl admirați numai, pentru că nu voiați a se osteni pentru el, ci se moleșise cu totul. Așa dară să nu desprețuim și noi ceriul. Și nouă ni s-a dăruit rod din ceriul, nu însă strugure purtat în pârângă, ci arvona ducului, petrecerea cea din ceriul, după cum a spus Pavel și toți acei miraculoși agricultori. Nu Chalil al lui Iefoni, nici Iisus al lui Navi au adus aceste rode, ci Iisus al tatălui îndurărilor, fiul adevăratului Dumnezeu, a adus întreaga virtute, toate rodele cele de acolo, ni-a adus, și imnurile cele cerești, căci cele ce dic Cherubimii în ceriul, aceia ni-a poruncit și nouă a dice, «Sânt, Sânt, Sânt». Ni-a adus de acolo virtutea ingerilor. Ingerii nu se însoră, nici se mărită; dară acest bun l-a plantat și aici pe pământ. Ingerii nu iubesc averile și nici altele de acest fel; dară și acest rod l-a semănat în noi. Ingerii nu mor; dară și nouă ni-a chărăzit nemurirea, căci mărtea noastră nu e în realitate mărte vecinică, ci somn. Ascultă-l ce spune el: „Lazăr prietenul nostru dörme” (Ioan 11, 11). Ai vedut rodele ceriului? Ai vedut rodele Ierusalimului celui de sus? Dară ce este încă mai minunat, că rezultatul resboiului încă nu a fost hotărit, și cu toate acestea ni s-au fost dăruit toate mai înainte de sfârșit. Aceia, chiar după ce au intrat în pământul făgăduinței se munciau, sau mai bine și nu se munciau, căci dacă ar fi voit a fi ascultători lui Dumnezeu, ar fi cucerit toate celățile fără arme și desfășurare de putere armată, după cum a făcut cu Iericho, pe carea a cucerit-o mai mult cântând, de cât luptându-se,—noi însă nu ne resboim după ce odată am intrat în pământul făgăduinței, adică în ceriul, ci în timpul cât suntem în pustiul, adică în viața presentă. „Că cel ce a intrat în odihna lui, și acela s-a odihnit despre lucrurile sale, precum și Dumnezeu de ale sale” (Ebr. 4, 10). Așa dară după cum dice în alt loc: „Fă-

când binele să nu slabim, că la vremea să vom secera neostentind. (Gal. 6, 9), să ne silim a face binele din toată puterea noastră. Acum tu privește la acest fapt, că adică după cum a ieșit pe aceeași din Egipt, tot așa și pe noi. Acolo vorbește de mană și de pustiu. „Nici celui ce avea mult n-a întrecut, nici celui ce avea puțin n-a lipsit” (Exod. 16, 18), dară și aici ni s-a pomenit aceasta, adică să nu stringem comori pe pământ. Dară dacă noi stringem, apoi nu le vatămă viermele cel vedut, după cum se petrecea cu mană în pustie, ci le va lua în stăpânire viermele cel nesfârșit; nu le va topi soarele acesta vedut, nici soarele dreptății. Deci toate să le facem așa felu, în cât să nu fim udati viermelui ca hrană bine pregătită. „Nici celui ce avea mult, dice, n-a întrecut”. Aceasta se întâmplă și printre noi dinic, pentru că cu totii îndeplinim aceiași măsură a pântecelui. De cât eofapt ienti, că ceia ce e de prisos, e un adaos mai mult la grijile omenești. Aceasta a și indicat-o prin dicerea: „Ajunge dilei reuțatei ei” (Math. 6, 34). Deci să nu fim nesățioși, să nu fim nerescunoscători, să nu căutăm case strălucite pentru locuința noastră, căci noi călătorim, și nu locuim. Când cine va știe că viața prezentă este drum și călătorie către ceru, nu va căuta clădiri strălucite, sau cum s-ar dice, așa numitele fosate. Căci cine, spune-mi chiar de ar fi foarte bogat, ar prefera să clădiască o casă strălucită deasupra așa dielor fosate? (Cuvântul e latin și înseamnă canal, sant. Trad). De sigur că nimeni, căci s'ar face de ris. El ar clădi acea casă mai mult pentru adăpostul dusmanilor lui, și mai mult pe acestia i-ar atrage. Așa dară dacă noi suntem cu priveghere, nu vom face aceasta, pentru că viața prezentă întru nimica nu diferă de fosate și expedițiuni ostășesci. De aceea vă rog, ca toate să le facem, pentru că aici nimic să nu stringem; să nu gramădim averi peste averi, ca ast-feliu când va veni furul, iute să putem a ne duce de aici. „Priveghiați, dice, că nu știți ziua; nici ceasul, în care furul va veni” (Math. 24, 43), numind ast-feliu mórtea. Dară mai'nainte de a veni, toate acele tesauze să le trimitem în patria noastră, ca ast-feliu să fim sprintem în călătorie, să putem birui pe dusmani, și cu bine să ajungem la limanul cel vecinic; căruia fie

a ne învrednici, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIV.

„Stați drept aceia încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul, și îmbrăcându-vă cu zaua dreptății, și încălțându-vă piciorile întru gătirea evangheliei păcii; peste toate luând pavăza credinței, cu care veți putea stinge toate săgețile vicleanului cele aprinse, și coiful mântuirii luați, și sabia Duchului, care este cuvântul lui Dumnezeu” (Vers. 14—17).

„Incingându-vă, dice, mijlocul vostru cu adevărul”. Ce ore este aceasta? Vi s-a spus deja în omilia de dinaintea aceștia. Acolo vi s-a spus și cum trebuie a merge și a nu avea nici-o pedică. „Și îmbrăcându-vă, dice, cu zaua dreptății”. Precum zaua este imposibil de a fi spartă, și deci apără pe cel ce este îmbrăcat cu ea, tot așa este și dreptatea. Sub cuvântul dreptate, aici înțelege viața în general virtuoasă. Pe un astfel de om nu-l va putea birui cine-va, ci chiar de l-ar lovi cât de mulți cu săgeți, totuși nimeni nu-l va răni de moarte, nici chiar diavolul. „Îmbrăcându-vă cu zaua dreptății”, e tot una ca cum ar fi dis „îmbrătoșând faptele cele drepte». Despre unia ca aceștia dice Christos: „Fericiti cei ce flămâdesc și însătoșază de dreptate ca aceia se vor sătura” (Math. 5, 6). Unul ca acesta e tot așa de puternic, ca și zaua; unul ca acesta nici-odată nu se va mânii. „Încălțându-vă piciorile întru gătirea evangheliei păcii”. Ceia ce dice aici e cam întunecat. Ce voește el să spună? Sau că dice, ca să fim gata pentru predicarea evangheliei, și pentru aceasta face us de vorba picior, încălțate bine, și pregătește mai dinainte drumul evanghelistului; sau că dacă nu e aceasta, apoi voește a spune că să fim gata de ieșire. Dară apoi gătirea evanghe-

liei ce altă poate fi, de cât viața virtuoasă? „Evangheliei păcei“, dice, și cu drept cuvânt, fiind-că atunci când a amintit de război și de luptă, a arătat că lupta trebuie a o avea cu demonii, eară acum vorbind de evanghelie, era imposibil să nu pună alătura de ea pacea, pentru că chiar în cuvântul de evanghelie se cuprinde pacea. Războiul contra diavolului aduce după sine încetarea războiului contra lui Dumnezeu, pentru că războind pe diavolul noi ne împăcăm cu Dumnezeu. Nu te teme deci, iubite, căci fiind vorba de evanghelie, biruința este pronunțată deja. „Pește toate luând pavăza credinței“. Sub numele de credință în locul de față, el nu numește cunoștința, căci nu ar fi pus-o la urma tuturor, ci charul prin care se fac minunile. Cu drept cuvânt numește el credința pavăză, căci după cum pavăza apără întregul corp al ostașului, ca cum ar fi un zid, întocmai așa și credința, pentru că toate sunt învinse de ea. „Cu care veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse“, dice, și cu drept cuvânt, pentru că nimic nu se poate împotrivi credinței. „De veți avea credință ca un grăunte de muștar, veți dice muntelui acestuia mută-te de aici acolo, și se va muta“ (Math. 17, 20). Și cum vom putea avea credință? Când vom îndeplini cele arătate mai sus. Sub numele de săgeți se înțeleg și ispitele vicleanului, cum și poftele cele absurde. „Cele aprinse“, dice, pentru că ast-feliu sunt poftele acestea. Dacă credința a ardonat până și demonilor, apoi cu atât mai mult patimilor sufletești. „Și coiful mântuirii luați“, adică a mântuirii vóstre, care vă îngărădește jur împrejur. „Și sabia duchului, dice, care este cuvântul lui Dumnezeu“, adică saú duchul, saú cu sabia duchului, căci cu această sabie toate se taie, toate se despart, până și capul dracului tot cu această sabie se taie.

„Prin totă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vă în tot timpul întru Duchul, și la însăși aceasta priveghind cu totă răbdarea și rugăciunea pentru toți sântii, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt, întru deschiderea gurei mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legături, ca întru densa cu îndrăzneală să graiesc, precum mi se cuvine a grăi“ (Vers. 18—20).

Dupre cum cuvântul lui Dumnezeu toate le poate, tot așa și cel ce are charul duhovnicesc, precum dice și în alt loc: „Viū este cuvântul lui Dumnezeu și lucrătoriu, și mai ascuțit de cât totă sabia ascuțită de amândouă părțile“ (Ebr. 4, 12). Acum tu privește înțelepciunea acestui fericit. După ce l-a înarmat cu totă siguranța, ce mai trebuia la urmă? Să cheme și să rōge pe Împăratul a toate ca să li dea mână de ajutoriu: „Prin totă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vē în tot timpul întru Duchul“. Ast-feliū deci, se poate întâmpla ca cine-va să nu se rōge întru Duchul, adică când el bolborosește cuvinte multe fără șir (βαττολογεῖν), dupre cum dice Mântuitorul (Math. 6, 7). „Și la însăși aceasta priveghind“, adecă fiind treaz, pentru că aceasta e datoria soldatului înarmat, care e pe lângă împărat, adecă să fie treaz și cu priveghere. „Cu totă răbdarea și rugăciunea pentru toți sântii, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt întru deschiderea gurei mele“. Dară ce spuī, fericite Pavele? Ai tu nevoie de discipulī? De alt-feliū bine a dis el „întru deschiderea gurei mele“, de unde se invederează că el nu se gândia la ceia ce vorbia, ci dupre cum a dis Christos: „Nu vē grijiți cum saū ce veți grăi, că se va da vouē într'acel ceas ce veți grăi“ (Math. 10, 19) el toate le făcea numai prin credință, toate le săvârșia cu ajutoriul charului. „Cu îndrăzneală, dice, a arăta taina Evangheliei“, adecă să mă justifie dupre cum trebuie. Așa dară, tu ești legat cu lanțuri, și ai nevoie de rugăciunile altora? «Da, răspunde el, căci și Petru era în lanțuri, și totuși se făceau pentru dēnsul rugăciuni îndelungate prin biserică». „Pentru care fac solie în legături, ca întru dēnsa cu îndrăzneală să grăiesc“, adecă cu curaj, cu bărbăție și cu înțelepciune multă să pot răspunde.

„Eară ca să știți și voi cele pentru mine, ce fac, toate vouē le va arăta Tichic, iubitul frate, și credincioasa slugă întru Domnul“ (Vers. 21). Fiind-că a amintit de legături, a lăsat lui Tichic sarcina de a li spune cele relative la dēnsul. Chestiunile cele cu privire la dogme și sfătuirī le-a arătat prin epistolă, ear cele relative la o simplă înșciințare despre persōna lui, le-a în-

credințat purtătorului acestei epistole. „Ca să știți, dice, și voi cele pentru mine“, adică să aflați cele pentru mine. Prin aceasta li-a arătat și dragostea lui către dânsii, cum și dragostea lor către el. „Pre care pentru înseși aceasta l-am trimis la voi, ca să știți cele pentru noi, și să mângâe inimele voastre“ (Vers. 22). Acestea nu le-a spus el în mod simplu, ci după ce mai înainte li-a spus: „îmbrăcându-vă“ și „încălțându-vă“, ceea ce este o dovadă nestrămutată, că îi trebuiau de a fi pururea gata de luptă. Cum că este așa, ascultă pe Profetul care dice: „Să-i fie lui ca o haină, cu care se îmbraca, și ca un brâu, cu carele pururea se încinge“ (Ps. 108, 18). Profetul arată și pe Dumnezeu îmbrăcat cu zava dreptății, învățându-ne prin aceasta că noi pururea, și nu numai pentru un timp scurt, trebuie a fi înarmați cu armele duhovnicești, căci trebuința de resboi este vecinică. „Dreptul, dice, ca un leu îndraznește“ (Pvov. 28, 1). Un ast-feliu de ostaș înarmat nu se teme de rândurile dușmanului cele desfășurate înaintea lui, ci se aruncă în mijlocul adversarilor. „Ca frumuseța în munți, dice, ca picioarele celui ce binevestește audirea păcii“ (Isaia 52, 7). Cine nu ar alerga, cine nu ar servi unei ast-feliu de cause, când se binevestește pacea, și încă pacea lui Dumnezeu către omeni, cari cu nimic nu s-au obosit spre a o căpăta, ci numai Dumnezeu e acel ce a făcut totul? Ce anume este gătirea evangheliei, să ascultăm pe Ioan Botezătorul carele dice: „Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările lui“ (Math. 3, 3); dară această gătire e mai înainte de botez, căci după botez este o altă gătire, aceia adică de a nu face nimic, ce ar fi nedemn de pacea cea evanghelizată nouă. Fiind-că picioarele sunt sfetnicii vieții noastre în cele mai multe mișcări a le corpului, de aceia încetându-ne dice: „Vedeți cum să umblați cu pază“, făcând alusiune la viața noastră, adică ca să facem fapte demne de evanghelie, să arătăm viața și faptele noastre curate. «S-a bine vestit pacea, dice, dați deci acestei vești bune, dați evangheliei calea pregătită, eară dacă earăși vă faceți dușmani, apoi aceasta nu este gătirea păcii. Fiți gata, și nu întârziati, nu amânați pacea predicată de ea. Dupre cum v-ați gătit pentru pace și credință, tot așa gata fiți de a remănea, de a stărui în acestea. Pavăza e cea'nteiă

care primește toate atacurile dușmanilor; ea este care păstrează armele nesfărâmate. Deci dacă credința este dreaptă, și viața este dreaptă, și armele toate rămân nesfărâmate.»—Multe vorbește el despre credință și speranță mai cu samă în epistola către Ebrei. «Credeti, dice, în bunurile viitoare, și nimic din relele prezente nu vă va vătăma; pentru că dacă în strimtorări și în dureri veți avea cu tine credința și speranța, veți conserva intacte acele bunuri».

„Trebuie cel ce se apropie la Dumnezeu să creadă cum că este, și celor ce-l caută pre dânsul este dătoriu de plată“ (Ebr. 11, 6). Credința este pavăză, dară dacă sunt la mijloc sofisme, raționamente și socoteală „de ce așa“ și nu altminterea, apoi atunci ea nu mai este pavăză, ci chiar ne împedică. Aceasta deci să fie credința noastră, ca să ne acopere peste tot, ca și o pavăză. Să nu fie scurtă, ca să ni rămână picioarele goale, sau vre-o altă parte a corpului, ci să fie acea pavăză potrivită cu corpul. „Cele aprinse“. Multe raționamente ard sufletul nostru, multă nesiguranță, și multe contrarietăți, dară toate acestea credința cu adevărat că le temperează. Multe introduce diavolul în sufletul nostru înflăcărându-l și punându-l în îndoială la fie-ce pas, pre cum de pildă când dic unia: ore este înviere? ore este judecată? ore este resplata faptelor? Ei bine, în toate acestea dacă este credința la mijloc, ea va stinge toate săgețile diavolului. Ți-a trecut prin cugetul tău vre-o poftă ore care? Pune înainte credința bunurilor viitoare, și nu se va mai înfățișa niciodată, ci se va perde din sufletul tău acea poftă. „Toate săgețile“, dice, adecă nu pe unele da, și pe altele nu. Ascultă pe Pavel ce spune: „Că socotesc, că nu sunt vrednice pătimirile timpului de acum către mărirea cea viitoare, care va să se descopere către noi“ (Rom. 8,18). Vezi câte săgeți au stins dreptii pe atunci? Sau poate nu ți se par a fi săgeți aprinse, care ard pe Patriarch, când el aduce ca sacrificiu pe fiul său, și când se pregătește să-l pună pe lemnele ce ardeau? Dară și alți drepti au stins toate săgețile vicleanului. Așa dară, dacă resonăminte greșite resboesc cugetul nostru, noi să punem înainte credința; dacă fapte absurde ne muncesc, de credință să facem us; și în definitiv dacă durerile și scârbele se grămădesc asupra noastră, numai pe credință ne putem repausa. Ea este cu drept cuvânt pázilórea și apă-

rătorea tuturor celor-l-alte arme, și dacă nu o posedăm, apoi și acelea toate se fring. „Preste toate ȳice, luând pavăza credinței“ ? Ce înseamnă „preste toate“ ? Adecă și în adevăr, ȳice, și în dreptate, și în gătirea evangheliei, pentru că toate acestea au nevoie de credință. De aceea a și adaos: „Și coiful mântuirii luați“, adecă că prin aceasta veți putea ca să deveniți la urmă în siguranță. Coiful mântuirii luați, adecă să evitați primejdia; căci duple cum coiful acopere precis din toate părțile capul, și nu-l lasă de a suferi ce-va, ci-l apără, tot așa și credința devine a ținea locul pavăzei și a coifului mântuirii. Dacă noi stingem săgețele lui, apoi grabnic vom primi, sau mai bine ȳis, ni vor reveni raționalimentele cele care ne salvează, și nu lasă judecata noastră de a pătimi ce-va. Dacă acele rezonăminte contrarii se sting, apoi grabnic cele-l-alte rezonăminte, care ne salvează și ne fac a avea speranțe bune, se vor naște în noi. Și precum coiful înfășură capul jur-impjur, așa și ele vor înfășura și apăra judecata noastră. Dară nu numai aceasta, ci încă vom lua și sabia duchului, așa că nu numai vom putea a ne asigura de cele îndepărtate deja de la noi, ci pe însuși diavolul îl vom putea răni. Sufletul care nu e desnădejduit, și care nu primește săgețile cele aprinse, cu multă bună voință se va arunca asupra dușmanului, și-l va sparge zăua cu care el este acoperit, duple cum a făcut și Pavel, carele prin această sabie a frânt și a robit cugetările dușmanului; un asemenea suflet, ȳic, va sfășia și va tăia capul dracului. „Care este cuvântul lui Dumnezeu.“ Prin aceste vorbe, sau că înțelege porunca lui Dumnezeu, sau îndemnul lui, sau în fine că în numele lui Iisus Christos numai vom putea să păstrăm poruncile lui Dumnezeu. Dacă noi vom face poruncile lui Dumnezeu, prin aceasta vom doborî și vom ucide pe dracul, pe șerpele cel viclean. Fiind-că a ȳis: „veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse“, apoi ca nu cum-va îi să se mândriască, îi povățuiește ca pentru toate să se roge lui Dumnezeu, căci ce ȳice ? «Prin totă rugăciunea și cererea voastră vor fi acestea, ȳice, adecă rugându-vă, ori ce veți reuși. Niciodată apropiindu-te de Dumnezeu să nu te rogi numai pentru tine personal, și ast-feliu vei avea pe Dumnezeu îndurat cătră tine». „Prin totă rugăciunea și cererea, ȳice, rugându-vă în tot timpul intru Duchul, și la înseși aceasta priveghind cu totă răbdarea și ru-

găciunea pentru toți sântii“. Așa dară să nu'mi hotărești timpul din ți, căci ascultă ce spune el: în tot timpul să te rogi, după cum ți spune și Mântuitorul: „Neconținut vă rugați“ (Math. 15, 27). Dar'apoi n-ai auzit de văduva aceea, cum prin stăruința ei a reușit în ceia ce a cerut? N-ai auzit de acea femeie din Finicia Siriei (Marc. 7, 24—30) cum prin continuarea conversațiunii ei a atras favoarea stăpânului? Ei bine, acestea cum și alții mulți, prin rugăciune stăruitoare au reușit. „Rugându-vă în tot timpul întru Duchul“, adică cele după Dumneșu să le cerem, și nimic pământesc, nimic lumesc. Și nu e nevoie numai de a ne ruga neconținut, ci și de a priveghea. „Și la înseși aceasta, ți spune, priveghind“. Fie că vorbește aici de priveghere de totă noaptea (παρανοχίς—ιδος), fie că vorbește de trezvia sufletului, căci pe amândouă părerile le primesc. Vezi cum priveghea acea Chananiacă, că de și Domnul nu-i răspundea, ba încă și câne o numise, ea totuși ți dicea cu curaj: „Adevărat, Dómne, că și câni mânâncă din fărâmurile ce cad din masa Domnilor sei“ (Math. 15, 27)? Vezi că ea nici că s-a depărtat de el, până ce n-a reușit în cererea sa? Vezi cum acel prieten a stăruit în ora înaintată a nopții, până ce l-a trezit și l-a îmblândit pe acela cu stăruință?

Aceasta va să ți dică a priveghea. Voesci poți a afla despre priveghere în rugăciune? Ei bine, uită-te la Anna. și ascultă cuvintele ei: „Adonai, Eloii Sabaoth“ (I Imp. 1, 11), de cât e mai bine ca să ascuți ce s-au petrecut mai'nainte de pronunțarea acestor cuvinte. «S-au ridicat, ți spune, toți de la masă, și aceia imediat nu s-a dus la culcare, nu a alergat la repausare», de unde mi se pare că și la masă ea nu și-a îngreuiat stomachul cu mâncări, ci a stat acolo mai mult de formă, căci deall-feliu nu ar fi putut vărsa atâtea lacrimi. Dacă noi fiind deja înfrânați cu postul, și deabea ne putem ruga ast-feliu, sau mai dreptul vorbind nici-odată nu ne putem ruga ast-feliu, apoi cu atât mai mult nu s-ar fi putut ruga ea după masă, dacă nu ar fi fost ajunată. Să ne rușinăm noi bărbații de acea femeie, să ne rușinăm, ți dic, noi, cari rugând pe Dumneșu ca să ni acorde împărăția ceriurilor, stăm la rugăciune cu gura căscată; să ni fie spre rușine această femeie, care se ruga și plângea ca să i se dea copil. „Și a stat ți dice, înaintea Domnului“ (I Imp. 1, 9) și ce spunea ea?

„Adonai, Eloi Sabaoth“, ceia ce înseamnă: Dómnne, Dumneđeul puterilor ; și pronunțând aceste cuvinte lacrâmile'í curgeau șiróe, căci credea și era convinsă că prin lacrâmi il va îndupleca. Unde sunt lacrâmi, negreșit că acolo e și máhnire și necaz; dară unde este necazul și ștrimtorarea, fără greșală că acolo este și multă filosofie, cum și multă băgare de samă. „De vei căuta, dice, spre rugăciunea róbei tale, și de vei da róbei tale semânța bărbătească, voiú da pre el dar înaintea ta până la ziua morței lui“ (Ibid. Vers. 11), Ea nu a ȓis «il voiú da pentru un an, sau doi,» duple cum facem noi, nici nu a ȓis «dacă'mi vei da copil, îți voiú da bani» ci «întregul dar, pe fiul meu cel ánteiú născut, pe fiul rugăciunei mele il voiú da ție pentru tot-dea-una». Aceasta a fost fiica lui Abraam cu adevărat. Ea dá lui Dumneđeu ma'nainte chiar de a fi căștigat cererea, dară și Dumneđeu'í acordă cererea fiind rugat. De cât tu priveșce de aici și marea evlavie a acestei femei. „Și ea grăia, dice, întru inima sa și buzele ei se mișcaú, eară glasul nu se auȓia“ (Ibid. Vers. 13). Ast-feliú se rógă lui Dumneđeu cel ce voeșce a reuși în cererea sa, eară nu moleșit, nu cu gura căscată, nici scărpinându-se, sau fiind fără nici-o bagare de samă la ceia ce vorbeșce, sau fără nici-o grijă. Pare că Dumneđeu nu putea să-í dee și fără a maí cere ea? Nu șcia el póte dorința femeiei și ma'nainte de a se ruga? Șcia de sigur, și pótea să-í îndepliniască dorința și fără de rugăciune, însă dacă-í da copil ma'nainte de a cere, nu s-ar fi arătat buna-voința a acestei femei, virtutea ei nu s-ar fi invederat, și nici că ar fi căștigat o ast-fetiú de recompensă. Așa dară amána-rea ei până atunci nu provenia dórá din invidie cătră Fenana *), nici din rėutate, ci maí mult din îngrijirea și dragostea cătră bărbat. Decí când tu auȓi că spune scriptura că i-a fost închis Dumneđeu pán-tecele ei, și că era scărbită și necăjită pe rivala ei, care avea copii, pe când dēnsa nu avea, să înȓlegi de aici că voeșce a arăta filosofia acestei femei. Pentru că judecă singur: ea avea pe bărbatul seú, Elcana, ca sclav al seú, căci îi dicea: „aú nu sunteú ție maí bun de cât dece fi“? de și póte o amăra rivala ei, adecă o lua în ris, și o împungea cu vorbe sar-

*) Cartea I a împarașilor, cap. 1. și urm. (Trad.)

castice din cauza stărpăciunei ei, totuși ea nu se apăra, nici nu o blestema, și nici că dicea bărbatului: «resbună-mă, fiind-că rivala mea mă batjocurește». Aceia avea cu adevărat copii, dară și aceasta avea ca contra-balanță iubirea bărbatului. De aceia și dicea el: „nu sunt eu ție mai bun de cât dece fi” ? mângâind’o prin aceasta. Să vedem acum earăși filosofia acestei femei. „Și Ili o a socotit pre ea beată” (Ibid, Vers. 13), la care privește ce respunde: „Nu socoti pre róba ta ca pre o fată păgână, că din mulțimea multelor mele cugetări, și din mulțimea mahnirei mele m-am topit*) până acum” (Vers. 16). Aceasta cu adevărat că este fapt al unei inimi înfrânte și umilite, când noi nu ne mâniem pe cei ce ne insultă, când nu ne imputăm, când ne justificăm. Nimic nu poate face inima filosofă, ca scârba și strîmtoarea. Nici un lucru nu este atât de plăcut, ca a fi cine-va întristat și mâhnit înaintea lui Dumnezeu. „Din mulțimea multelor mele cugetări, dice, am prelungit până acum”. Pe aceasta deci să o imităm cu toții. Auziți aceasta voi femeilor, care sunteți sterpe, voi care doriți copii, auziți aceasta, dice, și bărbați și femei, pentru că și bărbaților se întâmplă de multe-ori de a dori copii și a se ruga lui Dumnezeu. Ascultă ce dice scriptura: „Și s-a rugat Isaac Domnului pentru Rebecca femeea sa, că era stearpă, și l-a ascultat pre el Dumnezeu” (Facer. 25, 21). In adevăr, că mari lucruri se pot face prin rugăciune ! Dară să ne întorcem la vorbele Apostolului. „Prin totă rugăciunea și cerearea, dice, rugându-vă în tot timpul întru Duchul, și la înseși aceasta priveghind cu totă rabdarea și rugăciunea pentru toți sântii, și pentru mine”, punându-se pe sine tocmai la urmă. Dară ce faci Pavele? Te pui pe sine-ți tocmai la urma tuturor? «Da, dice el. „Ca să mi se dea mie cuvânt, întru deschiderea

---

*) Originalul e precum urmează: „ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου ἐκτέτακα ἕως νῦν“. Parachimenul ἐκτέτακα este din verbul ἐκτείνω=a prelungi, și nici de cum din verbul τήλω=a topi. Așa dară traducerea justă este: „că din mulțimea multelor mele cugetări am prelungit (rugăciunea) până acum“. Trad.

gurei mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legături". Dară unde ai tu solie? «Cătră ómenii», dice. Vai! cât de mare e filantropia lui Dumneđeu cătră noi, căci a trimis soli din ceriú, cari să vorbiască în locul lui, soli de pace, dară pe cari ómenii prindându-i i-aú pus în legături, și nu s-aú rușinat macar de legea comună, după care cel ce are vre-o solie nu pătimește nici un reú. «Cu tóte acestea eú fac solie în legături», dice „ca întru dēnsa cu îndrăzneală să grăiesc, precum mi sē cuvine a grăi“. „Lanțul acesta'mi este pus de ómenii ca să astupe gura mea, și să nu am curaj, însă rugăciunea vóstre va deschide gura mea, ca să spun tóte cele pentru care am fost trimis a spune».

„Eară ca să știți și voi cele pentru mine, ce fac, tóte vouē le va arăta Tichic, iubitul frate, și credinciósa slugă întru Domnul“. Dacă este credincios, nu va minți de loc, ci tóte cele adevērate le va spune. „Pre care pentru inșeși aceasta l-am trimis la voi, ca să știți cele pentru noi, și să mângăe inimile vóstre“. Vai! câtă iubire. «Ca să nu vé infricoșăți, dice, de cei ce voesc a vé spăimânta», căci după cât se vede îi erau în mari necazuri. De alt-feliú chiar vorba «ca să mângăe inimile vóstre» aceasta dă a înțelege; «ca să nu vé lase, dice, de a cădea.»

„Pace fraților și dragoste cu credința de la Dumneđeu Tatăl, și Domnul Iisus Christos“ (Vers. 23). Li dorește lor pace și dragoste cu credința, și bine a dis, căci nu e deajuns numai de a avea pe buze cuvēntul de dragoste, și în același timp a se amesteca cu cei de altă credință. Său că spune aceasta aici, sau că-i ațiță de a avea credință într'atâta, în cât să fie cu curaj pentru cele viitoare. «Pace cătră Dumneđeu și dragoste», dice, și cu drept cuvēnt, căci dacă este pace, va fi și dragoste, și dacă va fi dragoste, va fi și pace. „Cu credința“. Nici un folos nu este de dragoste, dacă nu e credința, sau mai drept vorbind, nici că póte să fie dragoste în alt mod. „Charul cu toți, cari iubesc pre Domnul nostru Iisus Christos, întru nestrícăciune. Amin“ (Vers. 24). Pentru ce óre a separat el aici pacea de char, căci a pus pacea mai sus, eară aici numai charul? «Întru nestrícă-

ciune, dice, Amin“. Ce este „întru nestrucăciune“ ? Adecă cu cumpătare, cu modestie, saū mai pre sus de cele stricăciose, ca de exemplu : nu în bogăție, nu în slavă, ci în cele nestrucăciose. Particula întru este luată în loc de prin. «Prin nestrucăciune, dice, adecă prin virtute,“ căci ori-ce păcat este stricăciune, și dupre cum vorbim de o feciără sedusă, tot așa e și cu sufletul. De aceia și dicea Pavel: „Nu cum-va să se strice și cugetările vóstre“ (II. Corinth. 11, 3), și earășî în alt loc : „Întru învățatură, nestrucare, cinste, nestrucăciune“ (Tit. 2, 7).

*) Ce óre este, spune-mi, stricăciunea corpului ? Nu óre desfacerea lui totală și descompunerea lui ? Aceasta se întâmplă și cu sufletul, când păcatul a intrat în el. Frumuseța sufletului este prudența, dreptatea ; sănătatea sufletului este bărbăția, este înțelepciunea și prosperitatea lui. Și desfrânatul ca și lacomul este infect, precum infect este și cel ce se predă pe sine faptelor rele ; și fricosul ca și lașul este slab, precum și cel prost este slab de suflet. Încă și păcatele aduc stricăciunea, căci fac pe ómeni desfrânați și slabi, și la urmă-i trântesc în bóle grele. Când noi dicem că o feciără a fost sedusă, nu vorbim aceasta principalmente cu privire la corpul ei, ci mai mult pentru nelegiuirea făcută cu ea, căci pe lângă corp i s-a corupt sufletul ei. De alt-feliū faptul petrecut cu ea nimic alt n-a fost de cât promiscuitate, și dacă aceasta ar fi stricăciune, apoi de sigur că și nunta ar fi stricăciune. Așa dară nu promiscuitatea este stricăciune, ci păcatul. Ce alta mai cu samă ar putea fi stricăciunea unei case, de cât deteriorarea ei ? Stricăciunea peste tot locul este o schimbare spre mai rău, o trecere de la starea dinainte la o altă stare de lucruri, la alt obicei. Ascultă ce spune scriptura : „Tot trupul își stricase calea sa pre pământ“ (Facer. 6, 12), și earășî : „Ómeni stricați la min-te“ (II Timoth. 3, 8). Corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestrucăcios. Decî să nu-l stricăm și pe el. Păcatul cel dintei a făcut corpul stricăcios și peritoriū, eară păcatul săvêrșit după baea renașcerii póte strica și sufletul, și îl face ca să póta fi ușor de luat în stăpânire și

---

*) Partea morală. Cum că corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestrucăcios, drept care trebuie ca noi să fim tot-deauna ageri, spre a evita stricăciunea, ca nu cum-va să pătimim cele ce a pătimit bogatul din evanghelie. (Veron).

ros de viermele cel nemuritoriū. Viermele nu se atinge de diamant, și chiar de s-ar atinge cu nimic nu-l pōte vātāma. Așa darā nu-ți corupe sufletul, căci tot ce e corupt e plin de infecție. Ascultā pe profetul, care ȑice: „Impuțitu-saū și aū putrezit ōsele mele de cătrā fața nebuniei mele“ (Ps. 37, 6). Această stricāciune deci, se va imbrāca intru nestricāciune, pe cānd aceia nici-odată, căci unde este nestricāciune acolo este stricāciune. Ast-feliū deci stricāciunea este nestricatā, neavēnd sfārșit, este mōrte nemuritoare, ceia ce s-ar fi intāmplat dacā corpul remānea nemuritoriū. Ast-feliū dacā noi ne ducem de aici avēnd stricāciunea în noi, avem acea stricāciune nestricatā și nesfārșitā. Pentru cā în adevēr, a se arde și a nu se consuma, și a fi vecinic ros de vierme, fără să fie nimic, este o stricāciune nestricāciōsā, precum s'a intāmplat cu fericitul Iob, carele se strica, se deteriora corporalminte în trecerea unui timp indelungat, și el totuși nu se prāpādia, ci într'una muia bulgării pāmēntului reze-māndu-se pe puroi (Iob. 7, 5). Așa ce-va va suferi și sufletul atunci, cānd viermiī vor sta pe lângā el și'l vor rōde, nu în timp de doi ani, nici trei, nici ȑece, nici o sutā și nici miī de ani, ci fără de sfārșit. „Unde viermelelor nu mōre, și focul nu se stinge“, ȑice (Marc. 9, 44).

*) Sā ne temem, vē rog, sā ne infricoșām de acele cuvinte, pentru ca sā nu cādem cu faptele. Lācomia este stricāciune, ba încă o stricāciune mai rea de cāt tōte cele-l-alte, căci ea duce la idololatrie. Sā fugim de stricāciune, și sā preferām nestricāciunea. Te-ai lācomit la avutul altuia? Lucrul de care te-ai lācomit se stricā, pe cānd lācomia remāne, devenind object de stricāciune fără sfārșit. Mulțāmirea trece, pe cānd pēcatul remāne intact. Este un rēū mare de a nu se lepāda cine-va de totul din această viață, și mare nenorocire este ca ducēndu-ne acolo sā purtām cu noi sarcini de pēcate. „Cāci în iad, ȑice, cine se va mărturisi ție“? (Ps. 6, 6) Acolo este tribunal, și nu este atunci timp de pocāință. Cāt nu s-a vāicārat bogatul acela cătrā Abraam? Darā nimic n-a folosit. Cāte nu ȑiceaū cei ce nu aū hrānit pe Christos? Și cu

---

*) Partea moralā. Trebuie a ne teme de amenințări, ca ast-feliū sā fugim de faptele rele; cum cā plăcerile trec, earā neacordarea de milosteniī, cum și ori-care alt pēcat, ne face necunoscuți de Dumneȑeu, carele tōte le cunoșce, și carele ni-a ordonat nouē sā facem cele ce contribuiesc la mântuire. (Veron).

tóte acestea aũ fost aruncați în focul cel nestins și vecinic. Câte nu aũ ȃis și acei ce aũ făcut fără de legi: „Dómnene, Dómnene, aũ nu cu numele tẽu am prorocit, și nu cu numele tẽu draci am scos“? (Math. 7, 22) Și cu tóte acestea nu aũ fost cunoscuți de el. Tóte acestea se vor petrece atunci, și nici un folos nu vom avea, dacã nu vom face acum binele. Sã ne temem deci, ca nu cumva sã ȃicem și noi atunci: „Dómnene, când te-am vȃdut flãmând, și nu-ți-am dat sã mãnãnci“? (Ibid. 25, 37) Acum sã-l hrãnim, nu o ȃi, nici douẽ, nici trei, cãci ȃice scriptura: „Milostenia și credința sã nu-ți lipsascã“ (Prov. 3, 3). Nu a ȃis: «fã milostenie odatã, saũ de douẽ ori», pentru cã și feciórele acelea aveaũ unt-de-lemn în candelile lor, însẽ nu deajuns. Ast-feliũ cã avem nevoie de mult unt-de-lemn, și ca un maslin roditoriũ trebuie a sta noi în casa Domnului. Fie-care din noi sã cugetãm la sarcinile de pȃcate pe care le avem, și sã așezãm ca contra-balanța bine-facerile nóstre, și încã mai multe chiar se punem în cumpãnã, pentru ca nu numai pȃcatele sã se stingã, darã încã ca dreptãțile nóstre sã se aibã în vedere la justificarea nóstre. Dacã nu vor fi tot pe atãtea fapte bune, pe cãte fapte rele sunt în sarcina nóstrẽ, ba încã chiar mai multe, ca ast-feliũ din cele prisoselnice sã ni se calculeze la justificarea nóstrẽ, nimeni nu ne va putea sustrage de la pedeapsã. De care fie a ne scãpa cu toți, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, cãruia, împreunã cu Tatãl și cu Sãntul Duch, se cuvine slava, stãpãnirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor: Amin.

F I N E

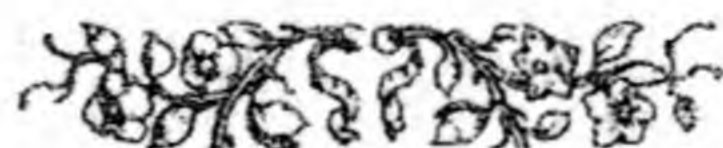

TABLA MATERIEI.

	Pagina
SUBJECTUL	3— 4
OMILIA I (Partea dogmatică. Egalitatea Fiului cu Tatăl)	5— 14
OMILIA II (Pecatul este contra naturei noastre).	14— 22
OMILIA III (Despre corpul Domnului în cina cea de laudă)	22— 33
OMILIA IV (Chreștinul trebuie a face toate fap- tele cele bune)	34— 43
OMILIA V (Deosebirea dintre păcatele corpo- rale și cele spirituale)	44— 52
OMILIA VI (Care sunt însușirile dascalului) . .	52— 61
OMILIA VII (Cum trebuie a iubi pe Dumnezeu și pe aproapele)	62— 70
OMILIA VIII (Despre lanțul lui Pavel)	71— 91
OMILIA IX (Prin dragoste e salvată legătura păceii)	91— 90
OMILIA X (Umblarea după slavă deșartă aduce nenorociri în biserică)	99—106
OMILIA XI (Contra Schismaticilor)	107—119
OMILIA XII (Contra idololatriilor și contra dife- ritelor superstiționi ce-i predomină)	119—126
OMILIA XIII (Bărbatul prin virtute mai cu sa- mă trebuie a fi superior femeii)	126—137
OMILIA XIV (Nu trebuie a insulta și a vorbi cuvinte proste)	137—146
OMILIA XV (Contra iușelei, și că stăpânele nu trebuie a bate pe servitóre)	146—154

	<u>Pagina</u>
OMILIA XVI (Dragostea este basa chreștinismului)	155—161
OMILIA XVII (Nu trebuie a vorbi glume pröste. Intr'un spirit glumet e un pustiü complect de idei sănätöse)	161—169
OMILIA XVIII (Trebuie a certa pe cel ce greșäce)	169—178
OMILIA XIX (Umilința chreștineascä)	178—190
OMILIA XX (Despre dragostea dintre bärbat și femee, și ce se înțelege prin „teama“ ce femeea trebuie a o avea de bärbat)	190—212
OMILIA XXI (Despre creșcerea copiilor în frica de Dumneđeü)	212—221
OMILIA XXII (Despre desprețuirea celor pä-mênțeși)	221—233
OMILIA XXIII (Cel ce admirä pä-mênțul și cele pä-mênțeși, desprețuieșce ceriul. Despre Pascha nöströ)	234—241
OMILIA XXIV (Cum cä corpul nostru este stri cäcios, earä sufletul nestricäcios)	241—254

E R A T A

Micele greșeli tipografice, ca de pildä la pagina 18 rändul 17, pag. 32 rändul 15, pag. 63 rändul 2 de jos, pag. 75 rändul 10 de jos pag. 132 rändul 22 etc. etc. cetitoriul este rugat a le îndrepta singur.

19.054

Si juramanta se dau

Al meu suflet intr-o zi
Ca sa puna praluzire
Intru teata-a mea gidiu

Dar veni atunca rahdarea
Si-mi adux-mbărbătare
Si cu ea am luvuit
Lale. lumă-am slabăndit